



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

ภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์ห้วงลีลาของภาษากฎหมาย ภาษา
การเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย

*Language of Power: A Stylistic Analysis of Thai Society's Legal Language,
Political Language, Media language and Academic Language*

โครงการย่อยที่ 1

การวิเคราะห์ห้วงลีลาภาษากฎหมายไทย

A Stylistic Analysis of Thai Legal Language

รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ

อาจารย์ ดร.นัทธชนัน นาถประทาน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

สิงหาคม 2558

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

ภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วิวัฒนาการของภาษากฎหมาย ภาษา

การเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย

Language of Power: A Stylistic Analysis of Thai Society's Legal Language,

Political Language, Media language and Academic Language

โครงการย่อยที่ 1

การวิเคราะห์วิวัฒนาการภาษากฎหมายไทย

A Stylistic Analysis of Thai Legal Language

รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

อาจารย์ ดร.นัทธินันท์ นาทประทาน

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การวิเคราะห์วจนลีลาของภาษากฎหมายของสังคมไทย เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยทุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่อง “ภาษาแห่งอำนาจ : การวิเคราะห์วจนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทย” คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผู้สนับสนุนเงินทุนวิจัย และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้ให้โอกาสและคำแนะนำที่มีคุณค่าในการพัฒนางานวิจัยเรื่องนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่อนุญาตให้คณะผู้วิจัยเข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์แก่วงการภาษาศาสตร์ และแก่สาธารณะ

ขอขอบคุณผู้ร่วมวิจัยในโครงการที่ร่วมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการดำเนินการวิจัย และผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณครอบครัวที่เป็นกำลังใจช่วยให้รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ

อาจารย์ ดร.นัทธชนัน นาถประทาน

คณะผู้วิจัยโครงการย่อยที่ 1

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วัจนลีลาภาษากฎหมายไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ลักษณะทางภาษาที่โดดเด่นในภาษากฎหมายของไทย และ 2) เชื่อมโยงลักษณะทางภาษาเข้ากับ คุณลักษณะของภาษากฎหมาย ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์คือข้อมูลภาษากฎหมายประกอบด้วย ตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล นอกจากนี้ยังได้ทำการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์กับ ข้อมูลจากทำเนียบภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง เพื่อคัดเลือกลักษณะทางภาษาที่ ปรากฏโดดเด่นในภาษากฎหมาย โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ของ ไบเบอร์ และคอนราด (Biber and Conrad 2009) โดยวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า ภาษา กฎหมายของไทยมีคุณลักษณะเด่น 5 ประการ ซึ่งแต่ละคุณลักษณะมีตัวบ่งชี้ (ลักษณะทางภาษา) ดังนี้ คุณลักษณะ**ความแจ่มชัด** ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การใช้ภาษาแสดงการอ้างถึง และ การใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค คุณลักษณะ**ความซับซ้อน** ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การใช้ประโยคซ้อน ตัวบ่งชี้ความรวม และการใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะ คุณลักษณะ**อำนาจ บังคับ** พิจารณาจากการใช้คำกริยา 2 ประเภท ได้แก่ กริยาบังคับ และกริยาอนุญาต คุณลักษณะ **ความเป็นวัตถุวิสัย** ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ การใช้นามวลีแปลง และการปรากฏของการใช้ ประโยคกรรมวาจก และ คุณลักษณะ**ความถูกต้องแม่นยำ** มีตัวบ่งชี้คือ การใช้ตัวเลขที่ระบุเป็น การเฉพาะเจาะจงในการอ้างถึงข้อมูลทางกฎหมาย และข้อมูลเฉพาะด้านเวลา และเอกสาร หลักฐาน

คำสำคัญ: ภาษากฎหมาย, ทำเนียบภาษา, วัจนลีลา, คุณลักษณะ, ตัวบ่งชี้, อำนาจ

ABSTRACT

The present study aims to investigate prominent linguistic features that mark Thai legal language and to relate those linguistic features to certain stylistic attributes of legal language. Data of legal language were drawn from codes and court judgments. By applying Biber and Conrad's qualitative and quantitative methods (Biber and Conrad 2009), legal language was compared to three other registers; namely, academic language, media language, and political language in order to determine the distinctive linguistic characteristics of Thai legal language. The results show five attributes of Thai legal language, and each attribute is marked by certain linguistic forms. Explicitness is marked by different types of reference and by the use of relative clauses. Complexity is indicated by three markers: the use of complex sentences, co-ordinate conjunctions, and legal terminology. Authority is marked by two types of verbs, namely, authoritative verbs and permissive verbs. Objectivity is indicated by the use of nominalization and passive constructions. In addition, accuracy is marked by the phrases referring to the previous documents and by the use of numbers referring to the exact dates and time.

Key words: *legal language, register, style, attribute, linguistic marker, power*

คำนำของหัวหน้าโครงการวิจัย

รายงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วัจนลีลาภาษากฎหมายไทย เป็นรายงานวิจัยโครงการย่อยที่ 1 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง ภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วัจนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของสังคมไทย (Language of Power: A Stylistic Analysis of Thai Society's Legal Language, Political Language, Media language and Academic Language) โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประเภททุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย หรือทุนเมธีวิจัยอาวุโส

ภาษากฎหมายเป็นทำเนียบภาษา (register) ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในสังคม เป็นภาษาที่ทำหน้าที่ตัดสินหรือชี้ถูกชี้ผิดให้สังคม และป้องปรามการกระทำผิด ตลอดจนสร้างความยุติธรรมให้สังคม หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวสั้นๆได้ว่า ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่มีอำนาจในสังคม นอกจากนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าสังคมไทยมีภาษากฎหมายของตนเองที่เขียนเป็นภาษาไทย ซึ่งลักษณะของการเขียน หรือที่นักภาษาศาสตร์เรียกว่า “วัจนลีลา” นั้นได้สืบทอดกันมาเป็นเวลานานหลายศตวรรษ จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาวัจนลีลาภาษากฎหมายไทย เพื่อระบุว่าภาษากฎหมายไทยมีคุณลักษณะ (attribute) อะไรที่ทำให้เป็นภาษากฎหมาย และเพื่อค้นหาตัวบ่งชี้ทางภาษา หรือลักษณะเด่นทางภาษาที่ทำให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว

ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยโครงการย่อยที่ 1 มิได้พิจารณาเฉพาะภาษากฎหมายเท่านั้น เพราะในการตัดสินว่าลักษณะทางภาษาแบบใด เป็นลักษณะเด่นของภาษากฎหมายแท้จริงหรือไม่ ผู้วิจัยต้องเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นที่มีอำนาจในสังคมเช่นเดียวกัน ซึ่งได้รับการคัดเลือกมาศึกษาในโครงการนี้ด้วย ได้แก่ ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการ ผลของการเปรียบเทียบนอกจากจะทำให้ผู้วิจัยตัดสินได้ว่าลักษณะใดเป็นลักษณะเด่นของทำเนียบภาษาใดแล้ว ยังทำให้สามารถตีความความหมายของ “อำนาจ” ในมิติต่างๆได้ด้วย

นอกจากรายงานนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับวัจนลีลาของภาษากฎหมายอย่างละเอียดแล้วยังจะสามารถมองเห็นว่าภาษากฎหมายมีอำนาจอย่างไร และต่างจากภาษาแห่งอำนาจประเภทอื่นอย่างไร ซึ่งภาพความสัมพันธ์เช่นนี้น่าสนใจในส่วนที่เป็นการสังเคราะห์ภาพรวมของภาษาแห่งอำนาจด้วย ดังนั้นรายงานนี้จึงประกอบด้วยเนื้อหา 2 ตอน ตอนที่ 1 คือการวิเคราะห์วัจนลีลาภาษากฎหมายไทย ซึ่งเขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และอาจารย์ ดร.นัทธ์ชนัน นาถประทาน ส่วนตอนที่ 2 เป็นบทสังเคราะห์ภาษาแห่งอำนาจ เขียนโดยศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทคัดย่อ	(2)
Abstract	(3)
คำนำจากหัวหน้าโครงการวิจัย	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญภาพ	(7)
สารบัญตาราง	(8)
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์วัจนลีลาภาษากฎหมายไทย	1
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 ตำรา คู่มือการใช้ภาษากฎหมาย และพจนานุกรมคำศัพท์ด้านกฎหมาย	10
2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาษากฎหมายและปัญหาที่เกิดจากลักษณะของภาษากฎหมาย	13
2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษากฎหมายในการพิจารณาคดีในชั้นศาล	18
2.4 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษากฎหมายและตัวแปรทางสังคมของผู้ใช้ภาษากฎหมาย	21
2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทย	21
บทที่ 3 ที่มา ประเภท และรูปแบบของกฎหมายและภาษากฎหมายของไทย	27
3.1 วิวัฒนาการของกฎหมาย	27
3.2 ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย	29
3.3 ประเภทของภาษาที่ใช้ในวงการกฎหมาย	30
3.4 รูปแบบการนำเสนอความในภาษากฎหมาย	31
บทที่ 4 ความแจ่มชัดในภาษากฎหมายไทย	36
4.1 การอ้างถึง	36
4.2 นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ความซับซ้อนในภาษากฎหมายไทย	54
5.1 ประโยคซ้อน	54
5.2 ตัวบ่งชี้ความรวม	6
5.3 การใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะ	76
บทที่ 6 การแสดงอำนาจบังคับในภาษากฎหมายไทย	83
6.1 กริยาบังคับ	84
6.2 กริยาอนุญาต	96
บทที่ 7 ความเป็นนิติวิสัยในภาษากฎหมายไทย	100
7.1 นามวลีแปลง	100
7.2 ประโยคกรรมวาก	103
บทที่ 8 ความถูกต้องแม่นยำในภาษากฎหมายไทย	109
บทที่ 9 บทสรุปและอภิปรายผล	114
ตอนที่ 2 บทสังเคราะห์ภาษาแห่งอำนาจ	119
รายการอ้างอิง	151

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 สัดส่วนการใช้รูปภาษาแสดงการอ้างถึงประเภทต่างๆ ในภาษากฎหมาย	40
ภาพที่ 4.2 สัดส่วนการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค จำแนกตามตัวบ่งชี้ คุณานุประโยค “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” (ร้อยละ)	47
ภาพที่ 5.1 สัดส่วนการสัดส่วนการปรากฏของตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” และ “หรือ” ในภาษากฎหมาย	70
ภาพที่ 6.1 ความถี่ในการปรากฏของกริยาบังคับในภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทย (จำนวนครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ)	87

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 วัจนกรรมที่พบในภาษากฎหมายของจีนและอังกฤษ (Shifeng and Kui 2011)	12
ตารางที่ 2.2 วัจนกรรมของภาษากฎหมายในประเทศจีนและไต้หวัน (Cao 2009)	13
ตารางที่ 2.3 วัจนลีลาของภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มุลี พรโชคชัย 2538)	22
ตารางที่ 2.4 รูปแบบทางวากยสัมพันธ์ของสารชนิดต่างๆ ในประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (มุลี พรโชคชัย 2538)	22
ตารางที่ 4.1 การปรากฏของการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ ต่อข้อความยาว 1,000 คำ	41
ตารางที่ 4.2 การกระจายของรูปแบบการอ้างถึงประเภทต่างๆ ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ (จำนวนครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ)	41
ตารางที่ 4.3 การปรากฏของการใช้ตัวบ่งชี้ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)	48
ตารางที่ 4.4 ความถี่ในการปรากฏของตัวชี้วัดที่แสดงคุณลักษณะแจ่มชัดในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (จำนวนครั้ง/ความยาวข้อความ 1,000 คำ)	48
ตารางที่ 5.1 จำนวนการปรากฏของประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคประกอบในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)	56
ตารางที่ 5.2 ความถี่ในการปรากฏของประโยคซ้อนที่มีวิเศษณานุประโยคประเภทต่างๆ ประกอบในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)	61
ตารางที่ 5.3 ภาพรวมการปรากฏของประโยคซ้อน (พิจารณาจากปริมาณคุณานุประโยค และวิเศษณานุประโยค) ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และ ภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)	61
ตารางที่ 5.4 การตีความประโยคที่มีตัวบ่งชี้ความรวมมากกว่า 1 ตัว ในตัวอย่างประโยค ที่ (62)	63
ตารางที่ 5.5 ความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” และ “หรือ” ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง ต่อข้อความยาว 1,000 คำ	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 6.1 ความถี่ในการปรากฏของกริยาบังคับในภาษากฎหมาย ภาษากฎหมาย ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทย (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)	86
ตารางที่ 6.2 ความถี่ในการปรากฏของคำกริยานุเคราะห์ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษากฎหมาย (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)	92
ตารางที่ 7.1 ความถี่ในการปรากฏของนามวลีแปลงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษากฎหมาย (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)	95
ตารางที่ 7.2 ความถี่ในการปรากฏของประโยคกรรมวาจกในภาษากฎหมาย ภาษา การเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการ (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)	100
ตารางที่ 7.3 ความถี่ในการปรากฏของรูปภาษาแสดงความเป็นวัตถุวิสัย ในภาษา กฎหมาย ภาษากฎหมาย ภาษาสื่อ และภาษา วิชาการ (จำนวนครั้งต่อความยาว ข้อความ 1,000 คำ)	100
ตาราง 8.1 การปรากฏของรูปภาษาแสดงความถูกต้องแม่นยำ ในการอ้างอิงตัวเลขเชิงเวลาและ สถานที่ในภาษากฎหมาย ภาษาสื่อ ภาษาวิชาการ และภาษากฎหมาย (จำนวนครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ)	105
ตารางที่ 9.1 การปรากฏลักษณะทางภาษาที่แสดงคุณลักษณะต่างๆ ในทำเนียบภาษา กฎหมาย เปรียบเทียบกับภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษากฎหมาย (จำนวนครั้ง ต่อข้อความยาว 1,000 คำ)	108

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์วจนลีลาภาษากฎหมายไทย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกันในสังคม มนุษย์ใช้ภาษาที่แตกต่างกันด้วยเหตุปัจจัยที่แตกต่างกัน ในแง่ของพื้นที่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ในขณะที่ในประเทศจีนใช้ภาษาจีนกลาง ส่วนในประเทศเยอรมนีก็ใช้ภาษาเยอรมันเป็นสื่อ ความแตกต่างกันตามปัจจัยประเภทนี้เป็นความแตกต่างในระดับสูงกล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทย ภาษาจีนกลาง และภาษาเยอรมนี ไม่สามารถเข้าใจภาษาของกันและกันได้ หากไม่เคยเรียนรู้ภาษาดังกล่าว พิจารณาในระดับท้องถิ่น ความแตกต่างของภาษามักมีแนวโน้มที่ลดลง เช่น ในประเทศไทย ผู้พูดภาษาที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง และใต้ของประเทศจะใช้ภาษาที่แตกต่างกัน แต่ในแง่ของการสื่อสารยังสามารถสื่อสารเข้าใจกันได้เป็นส่วนใหญ่ อาจมีความแตกต่างด้านคำศัพท์หรือไวยากรณ์บางส่วนเท่านั้น แต่ไม่กระทบต่อการสื่อสาร ภาษาในระดับนี้เรียกว่า “ภาษาถิ่น” เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นใต้ (สมทรงบุรุษพัฒน์ 2543)

นอกจากปัจจัยด้านพื้นที่แล้ว ปัจจัยทางสังคม เช่น เพศ อายุ ชาติพันธุ์ และอาชีพ นับเป็นปัจจัยสำคัญอีกประเภทหนึ่งที่ทำให้คนใช้ภาษาต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น สมชาย สำเนียงงาม (2554) พบว่า ผู้พูดเพศชายนิยมใช้คำลงท้าย “ครับ” มากที่สุด ในขณะที่ผู้พูดเพศหญิงใช้หลากหลายกว่า เช่น “คะ/ค่ะ” “ฮ้า/ฮะ” “ยะ/ยะ” ส่วนผู้พูดเพศชายที่มีจิตใจหญิงมักเลือกใช้คำลงท้ายเหมือนกับผู้พูดเพศหญิง แต่ผู้พูดเพศหญิงที่มีจิตใจเป็นชายกลับใช้คำอุทานเหมือนกับทั้งผู้พูดเพศชายและเพศหญิงปะปนกันไป ในด้านอายุ จันทิมา อังคพณชกิจ (2554) พบว่า เด็กอาจมีการใช้คำศัพท์ที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ (ตังค์ – เงิน นนม – ขนม คอม – คอมพิวเตอร์ ซีเคียส – เครียด) ในขณะที่ ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม (2554) ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับชั้นอาชีพของผู้พูดพบว่า ผู้พูดระดับช่วงชั้นอาชีพสูง เช่น แพทย์ ทูต อาจารย์มหาวิทยาลัย สถาปนิก วิศวกร นิยมใช้คำย่อมากที่สุด (ประมาณร้อยละ 50) ในขณะที่ผู้พูดระดับช่วงชั้นอาชีพระดับล่าง เช่น พ่อค้าเร่ ผู้ทำงานในไร่นา พนักงาน เสิร์ฟในร้านอาหาร พนักงานเก็บค่าโดยสาร มีอัตราการใช้คำย่อน้อยที่สุด (ต่ำกว่าร้อยละ 10)

วัตถุประสงค์ในการใช้ภาษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดรูปแบบการใช้ภาษาที่ต่างกักัน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2542) เรียกภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเนื่องจากวัตถุประสงค์ในการใช้ดังกล่าวว่า “ทำเนียบภาษา” (register) เช่น งานของกาญจนา โรจนพานิช (2539) พบว่าภาษาที่ใช้ในแวดวงกฎหมายมีความแตกต่างจากภาษาในทบทวนวรรณกรรมหนังสือพิมพ์รายวันโดยภาษากฎหมายมีรูปประโยครวมและประโยคซ้อนมากกว่า ในขณะที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และวริศรา จันทรรัฐ (2554) ศึกษาภาษาสื่อพบว่า ภาษาที่ใช้ในพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์มีการแสดงอัตวิสัย (subjectivity) หรือความเห็นความรู้สึกของผู้เขียนสอดแทรก เช่น ช็อก ‘เซียงรายยูในเต็ด’ บัสคว่า! แพนบอลดับ 7 หรือ สยอง! บังไฟ พุ่งฉีกร่างขาด สาหัสอีก 8 คน งานวิจัยของ เกลส์ (Gales 2010) ชี้ให้เห็นว่า แม้กระทั่งจดหมายที่ใช้ในการข่มขู่ก็มีลักษณะการใช้ภาษาที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เช่น มีการใช้คำกริยาแสดงทัศนภาวะ (modal verbs) เพื่อการข่มขู่ เช่น *will, would, shall, be going to* (“If you do not comply Smith’s body will be displayed.” “Any delays will result in his automatic execution.”) และยังมีการใช้อุปสรรคแสดงเจตนา (intention) และสาเหตุ (cause) ในปริมาณมาก เช่น “*That cause him to act the paranoid way...*”

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าบ่อยครั้งผู้ใช้ภาษาต้องการให้ผู้รับสารกระทำการบางอย่าง หรือต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างขึ้น เช่น ครูสั่งให้นักเรียนทำการบ้าน แม่สั่งให้ลูกเข้านอน ฯลฯ วัตถุประสงค์ของการใช้ภาษาในบางวงการนำมาซึ่งรูปแบบการใช้ภาษาเฉพาะที่แสดงอำนาจ เนื่องจากสถานภาพและบทบาทของตัวผู้ใช้ภาษา รวมถึงองค์กรหรือสถาบันที่ใช้ภาษานั้น มีความสัมพันธ์กับคนจำนวนมากในสังคม และมีบทบาทหน้าที่สำคัญสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ เช่น สื่อสารมวลชนเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจ นักการเมืองเป็นกลุ่มคนสาธารณะที่เป็นตัวแทนของประชาชน ทำหน้าที่บริหารประเทศ นักวิชาการเป็นเสมือนที่พึ่งทางปัญญาของสังคม มีหน้าที่ให้ความรู้ชี้นำสังคม ในขณะที่นักกฎหมายทำหน้าที่ควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของคนในสังคม ด้วยภาระหน้าที่ที่สำคัญเชื่อมโยงกับคนหมู่มากดังกล่าว ทำให้กลุ่มคนและองค์กรข้างต้นเป็นผู้มีอำนาจชี้นำ หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม และด้วยเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ต่างกักันดังกล่าว ย่อมนำไปสู่การใช้ภาษาเป็นกลไกในการแสดงอำนาจในรูปแบบที่ต่างกักันไปด้วย

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาการใช้ภาษาในแวดวงกฎหมายเรียกว่า “ภาษากฎหมาย” เนื่องจากองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านยุติธรรม นับเป็นองค์กรที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่เรียกว่า “อำนาจ” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ระบุว่า “อำนาจ หมายถึง สิทธิความสามารถหรือสิ่งที่สามารถทำหรือบันดาลให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้” หมายความว่า ผู้มีอำนาจคือผู้มีสิทธิในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง ซิมสันและเมย์ (Simpson and Mayr 2010) เสริมว่า อำนาจเกิดจากความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรของคนในสังคม ผู้ที่สามารถเข้าถึงการศึกษา ความรู้ และเงินตรา จะเป็นผู้มีอำนาจในสังคม ในการเป็นผู้นำ บังคับ และควบคุมกลุ่มที่ด้อยอำนาจกว่าได้ จากนิยามดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์กรด้านยุติธรรมนับเป็นกลไก

สำคัญของรัฐในการรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและความสงบเรียบร้อยในสังคม จึงไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า “ภาษากฎหมาย” เป็นภาษาแห่งอำนาจไปโดยปริยาย

ในต่างประเทศมีการศึกษาการใช้ภาษาในวงการกฎหมายอย่างกว้างขวาง โดยส่วนมากจะศึกษาภาษาที่ใช้ในศาล ยกตัวอย่างเช่น เทียร์สมา (Tiersma 1999) กล่าวว่าธรรมชาติของภาษากฎหมายที่ใช้โดยทนายความมีลักษณะดังนี้ ใช้ประโยคที่ยาวและซับซ้อน ใช้คำฟุ่มเฟือยและซ้ำซ้อน ใช้วลีที่มีการเชื่อมต่อไปเรื่อยๆ ใช้รูปปฏิเสธบ่อย ดา โมว่า (Da'mova' 2007) อธิบายว่าภาษากฎหมายมีลักษณะการใช้คำหรือโครงสร้างซ้ำซ้อน (binomial expressions) ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นคำที่มีความหมายคล้ายกัน (“rule and regulation”, “death and destruction”) ตรงกันข้าม (“dead or alive”, “up and down”, “to be or not to be”) ความหมายเติมเต็มกัน (“elbows and knees”, “food and drink”, “soul and spirit” เป็นส่วนใหญ่-ย่อย (“genus and species”, “dollars and cents”) และเป็นลำดับก่อนหลัง (“to shoot and kill”, “the rise and fall”) นอกจากนี้ บีวินส์ (Bivins 2008) กล่าวว่า ภาษากฎหมายยังมีการเลือกใช้คำเฉพาะแตกต่างจากคำทั่วไป (เช่น ใช้ “abutting” แทน “next to” ใช้ “subsequent to” แทน “after” ใช้ “pursuant to” แทน “under” หรือ “in accordance with” และยังมีการใช้นามวลีแปลง (normalization) เช่น “arbitration” “compulsion” “amendment” “reliance” “conformity”

ในเรื่องแนวคิดวิธีการศึกษา ไบเบอร์และคอนราด (Biber and Conrad 2009) ได้นำเสนอแนวคิดในการวิเคราะห์ทำเนียบภาษาโดยทำการเชื่อมโยงการศึกษารูปภาษา (linguistic analysis/linguistic features) เข้ากับบริบทของสถานการณ์ (situational context) เนื่องจากเล็งเห็นว่าภาษาเป็นเครื่องมือในการทำบรรลุนิติวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ดังนั้น ด้วยเป้าหมายหรือบริบทที่แตกต่างกันย่อมนำไปสู่การใช้เครื่องมือ (รูปภาษา) ที่แตกต่างกันด้วย โดยในการศึกษารูปภาษาจะมุ่งเน้นวิเคราะห์ลักษณะทางภาษา (linguistic features) ที่ปรากฏโดดเด่นในแต่ละทำเนียบภาษา และทำการเชื่อมโยงลักษณะทางภาษาดังกล่าวเข้ากับบริบทของทำเนียบภาษาหรือวัตถุประสงค์ในการสื่อสารนั้นๆ (ในงานวิจัยนี้เรียกว่า “คุณลักษณะ”) ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาสนทนาทั่วไป มักพบการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 (I, we) และ 2 (you) และมีการใช้ประโยคคำถามแบบตอบรับ/ปฏิเสธ (yes/no questions) เป็นจำนวนมาก ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการรักษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังในสถานการณ์สนทนา

นอกจากนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าลักษณะทางภาษาหนึ่งๆ เป็นลักษณะเด่นในทำเนียบภาษาใดทำเนียบภาษาหนึ่ง ไบเบอร์และคอนราด (Biber and Conrad 2009) ได้เสนอวิธีการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณเกี่ยวกับการปรากฏของลักษณะทางภาษา โดยกำหนดให้คิดเป็นสัดส่วนต่อข้อความยาว 1,000 คำ และอาจมีการเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นๆ เพื่อให้เห็นว่าลักษณะทางภาษานั้นมีความโดดเด่นในทำเนียบภาษาที่ศึกษาจริง

ในประเทศไทย มีการศึกษาเกี่ยวกับภาษากฎหมายอยู่บ้าง ผลงานเกี่ยวกับภาษากฎหมายต่างชี้ให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้ในวงการกฎหมายมีความเฉพาะตัว มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากทำเนียบภาษาอื่นๆ ในส่วนของนักกฎหมาย ผลงานเรื่อง “ภาษากฎหมายไทย” ของ ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2553) ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2511 ชี้ให้เห็นว่าภาษากฎหมายของไทยมีความซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจด้วยลักษณะหลายประการ เช่น การใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ การบัญญัติศัพท์ใหม่ที่ยากต่อการทำความเข้าใจโดยบุคคลทั่วไป การไม่มีวรรคตอน ปัญหาภาษาพื้นเมือง โดยธานินทร์ ได้นำเสนอข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ภาษากฎหมาย เช่น แจ่มชัดและปราศจากช่องโหว่ สั้นกะทัดรัด ใช้ถ้อยคำให้เป็นระเบียบเดียวกันโดยตลอด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการอธิบายประกอบตัวอย่าง แต่ก็มิได้เน้นเรื่องการใช้คำหรือโครงสร้างที่ชัดเจนแต่ประการใด เป็นเพียงคำแนะนำกว้างๆ เท่านั้น

งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายในทางภาษาศาสตร์โดยตรงมีน้อยมาก เช่น งานของมุลีพร โชคชัย (2538) ซึ่งศึกษาภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ข้อสรุปว่า ภาษากฎหมายมีลักษณะเฉพาะและเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้บังคับความประพฤติของคนในสังคม เช่น การใช้รูปวากยสัมพันธ์ของสาระที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับจะใช้คำว่า “ต้อง” “ไม่ต้อง” “จำต้อง” เป็นต้น รูปภาษาดังกล่าวแสดงการอำนาจในการสั่งและบังคับ นอกจากนี้ ยังมีการใช้สรรพนาม “ท่าน” เพื่อแสดงให้เห็นว่ากฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ เก่าแก่ มีลักษณะทางภาษาที่ไม่กำกวม และไม่ใช้เฉพาะเจาะจงกับคนหนึ่งคนใด มีเอกลักษณ์เรื่องการใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะเช่น “นิติกรรม” “กลฉ้อฉล” “ลามกผิดใจ” เป็นต้น นอกจากนี้ ในมิติของประโยค กาญจนา โรจนพานิช (2539) พบว่า ประโยคในภาษากฎหมายมักเรียงแบบ กริยา “ห้าม/ให้” + กรรม หรือ กรรม + (ประธาน) + กริยา และ เรื่อง + (ประธาน) + กริยา + (กรรม) มากที่สุด โดยรูปประโยคส่วนใหญ่เป็นประโยคซ้อนและประโยครวมมากกว่าประโยคเดี่ยว โดยพบการใช้วิเศษณานุประโยค และคุณานุประโยคมาก

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก ประกอบกับการศึกษาที่มีส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะตัวบทกฎหมาย ต่างกับในต่างประเทศที่เน้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีด้วย นอกจากนี้ ประเด็นที่ทำการศึกษาวิเคราะห์เน้นที่ตัวรูปภาษาเป็นหลัก ขาดการเชื่อมโยงเข้ากับคุณลักษณะของภาษากฎหมายว่า รูปภาษาแต่ละประเภทใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใดหรือสอดคล้องกับความเป็นภาษากฎหมายอย่างไร รวมถึงการพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าลักษณะทางภาษาที่พบเป็นลักษณะที่โดดเด่นจริงของภาษากฎหมายก็ยังไม่ชัดเจนนัก จึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้ โดยคณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาที่ปรากฏโดดเด่นในภาษากฎหมายของไทย และทำการเชื่อมโยงเข้ากับคุณลักษณะของความเป็นภาษากฎหมายที่รูปภาษาหนึ่งๆ แสดง ในแง่ของข้อมูลใช้ข้อมูลภาษากฎหมายที่หลากหลายทั้งตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล เพื่อแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติที่เฉพาะตัวของภาษากฎหมาย

1.2 วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางภาษาที่โดดเด่นในภาษากฎหมายของไทย
- 1.2.2 เพื่อเชื่อมโยงลักษณะทางภาษาเข้ากับคุณลักษณะของภาษากฎหมายไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ ศึกษาลักษณะทางภาษาซึ่งประกอบด้วย การใช้คำและลักษณะทางวากยสัมพันธ์ ที่ปรากฏโดดเด่นในภาษากฎหมายของสังคมไทย โดยศึกษาจากข้อมูลภาษากฎหมาย 2 ประเภท ได้แก่ ตั๋วบทกฎหมาย และคำพิพากษาของศาล นอกจากนี้ ยังแสดงความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะทางภาษาที่พบกับคุณลักษณะของภาษากฎหมาย เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์และอธิบายว่าลักษณะทางภาษาต่างๆ นั้นถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด ในการวิเคราะห์ยังได้ทำการเปรียบเทียบข้อมูลภาษากฎหมายกับทำเนียบภาษาอื่นๆ อีก 3 ทำเนียบภาษา ได้แก่ ภาษาวิชาการ ภาษาการเมือง และภาษาสื่อ เพื่อคัดเลือกลักษณะทางภาษาที่โดดเด่นในภาษากฎหมายมานำเสนอ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางภาษาของทำเนียบภาษากฎหมายกับสถานะของภาษากฎหมายซึ่งมีอำนาจในสังคมไทย
- 1.4.2 เป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของภาษากฎหมายไทยในฐานะที่เป็นภาษาที่สามารถชี้นำสังคมได้ และนำไปสู่การพิจารณาพัฒนาและปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานะภาพของภาษากฎหมายต่อไปในเชิงนโยบาย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาษากฎหมายไทย (Thai legal language) หรือ ทำเนียบภาษากฎหมายไทย หมายถึง ภาษาที่ใช้ในวงการกฎหมายของไทย ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ตั๋วบทกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และกฎกระทรวง ส่วนที่ 2 ได้แก่ คำพิพากษาของศาลต่างๆ

คุณลักษณะ (attribute) หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นลักษณะเฉพาะที่ปรากฏให้เห็นโดดเด่นในทำเนียบภาษา ความโดดเด่นของคุณลักษณะแต่ละคุณลักษณะนั้นจะแสดงออกในรูปของลักษณะทางภาษา หรือ รูปภาษา ในการศึกษาเน้นศึกษาคุณลักษณะของภาษากฎหมาย โดยมี

การเปรียบเทียบเชิงปริมาณกับทำเนียบภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาสื่อ ภาษาการเมือง และภาษาวิชาการ

การวิเคราะห์วัจนลีลา (stylistic analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาที่ปรากฏในทำเนียบภาษา ในการศึกษาเน้นศึกษาวัจนลีลาของภาษากฎหมาย ทั้งในระดับคำ และระดับโครงสร้าง โดยพิจารณาลักษณะทางภาษาเด่น (ที่ปรากฏมาก) และทำการเชื่อมโยงลักษณะทางภาษาดังกล่าวไปถึงคุณลักษณะของภาษากฎหมาย

ลักษณะทางภาษา (linguistic characteristics) หมายถึง ลักษณะการใช้ภาษา ซึ่งพิจารณาจากรูปภาษาที่ปรากฏในทำเนียบภาษาต่างๆ ในการศึกษาจะมุ่งศึกษารูปภาษาในระดับคำ และโครงสร้าง ลักษณะทางภาษาประเภทต่างๆ จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมของทำเนียบภาษา ลักษณะทางภาษาหรือรูปภาษาเฉพาะดังกล่าวจะถูกกล่าวถึงในงานวิจัยนี้ว่าเป็น “ตัวบ่งชี้” ของคุณลักษณะต่างๆ

แจ่มชัด (explicit) หมายถึง คุณลักษณะของภาษาที่เกี่ยวข้องกับความชัดเจนในการให้ข้อมูลแก่ผู้รับสาร โดยการให้ข้อมูลที่ครบถ้วน เพียงพอต่อความเข้าใจสารเช่นเดียวกับตัวผู้ส่งสารเอง และไม่ทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสน เข้าใจผิด หรืออาจตีความสารนั้นเป็นอย่างอื่น ลักษณะทางภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้แสดงคุณลักษณะแจ่มชัดในภาษากฎหมายในการศึกษานี้มี 2 ชนิด ได้แก่ การอ้างถึง และนามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค

ซับซ้อน (complex) หมายถึง คุณลักษณะของภาษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรืออุปสรรคในการทำความเข้าใจรูปภาษา ซึ่งอาจสืบเนื่องจากความหมายของคำหรือลักษณะอื่นทางโครงสร้าง ลักษณะทางภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้แสดงคุณลักษณะซับซ้อนประกอบด้วย 3 ลักษณะได้แก่ ประโยคซ้อน (แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย พิจารณตามอนุประโยคที่ประกอบ ได้แก่ คุณานุประโยค และวิเศษณานุประโยค) ตัวบ่งชี้ความรวม และศัพท์สำนวนเฉพาะ

แสดงอำนาจบังคับ (authoritative) หมายถึง คุณลักษณะของภาษาที่ส่งผลให้เกิดการควบคุมให้เกิดการกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ลักษณะทางภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะแสดงอำนาจบังคับคือ คำกริยาแสดงอำนาจบังคับ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ กริยาไร้ประธานและกริยาต้องการประธาน

วัตถุวิสัย (objective) หมายถึง คุณลักษณะทางภาษาที่เน้นเหตุการณ์ การกระทำ หรือผู้ถูกกระทำเป็นหลัก และไม่มีความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ส่งสารแฝงอยู่การสื่อสารนั้นๆ เป็นการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง จากมุมมองของเหตุการณ์ไม่ใช่ผู้สื่อสาร ลักษณะทางภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะวัตถุวิสัยมี 2 ชนิด ได้แก่ นามวลีแปลง และประโยคกรรมวาจก

ถูกต้องแม่นยำ (accurate) หมายถึง คุณลักษณะของภาษาที่แสดงความถูกต้องในการอ้างอิงข้อมูลจากผู้ส่งสารใช้ในการประกอบสารที่ส่ง โดยอาจเป็นการอ้างอิงข้อมูลหลักฐาน หรือ

ข้อมูลเชิงเวลา ในการศึกษาที่ใช้ตัวบ่งชี้ซึ่งแสดงคุณลักษณะถูกต้องแม่นยำในเชิงตัวเลข ซึ่งระบุแหล่งอ้างอิงที่เป็นเอกสาร หลักฐาน และเวลา

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

1.6.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์วจนลีลาของทำเนียบภาษากฎหมายไทย เป็นข้อมูลภาษาที่ใช้ใน แวดวงกฎหมาย และมีการจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นข้อมูลภาษาเขียนมี 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล ความยาว 98,650 คำ

1) ตัวบทกฎหมาย หมายถึง กฎหมายที่มีการบัญญัติขึ้นใช้ในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยกฎหมายระดับต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

2) คำพิพากษาศาล หมายถึง ภาษาที่เป็นสำนวนการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาศาลไทย เช่น คำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ คำพิพากษาศาลฎีกา คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากข้อมูลภาษากฎหมายแล้ว ผู้วิจัยยังใช้ข้อมูลทำเนียบภาษาอื่นๆ ได้แก่ ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง เพื่อประกอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรากฏของลักษณะทางภาษาแต่ละประเภทกับภาษากฎหมาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าลักษณะทางภาษาที่กล่าวถึงปรากฏในทำเนียบภาษาใดมากน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในเชิงปริมาณถึงความโดดเด่นในการใช้ภาษาบางลักษณะในภาษากฎหมายเมื่อเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นๆ ข้อมูลทำเนียบภาษาอื่นๆ ที่ใช้มีดังต่อไปนี้

3) ภาษาวิชาการ ประกอบด้วย บทความวิชาการและบทความวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความยาว 71,205 คำ

4) ภาษาสื่อ ประกอบด้วย ข่าววิทยุและหนังสือพิมพ์ ความยาว 49,661 คำ

5) ภาษาการเมือง ประกอบด้วย คำแถลงนโยบายของพรรคการเมือง คำแถลงนโยบายของรัฐบาล คำปราศรัยของอดีตนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และนักการเมืองในโอกาสต่างๆ ความยาว 97,639 คำ

1.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะ 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ความแจ่มชัด ความซับซ้อน การแสดงอำนาจ ความเป็นวัตถุวิสัย และความถูกต้องแม่นยำ

2) จากคุณลักษณะทั้ง 5 ประการ ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลภาษากฎหมายทั้งที่เป็นตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาลในเบื้องต้น และทำการระบุรูปภาษาหรือลักษณะการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะดังกล่าวที่พบบ่อยในข้อมูล โดยการยกตัวอย่างรูปภาษาประกอบ

3) ทำการนับจำนวนการปรากฏของรูปภาษาหรือลักษณะทางภาษาที่พบในข้อมูลภาษากฎหมาย และทำการเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่น ได้แก่ ทำเนียบภาษาสื่อ ทำเนียบภาษาการเมือง และทำเนียบภาษาวิชาการ

4) คัดเลือกข้อมูลการใช้ภาษาที่พบมากในทำเนียบภาษากฎหมาย และนำเสนอข้อมูลของทั้งภาษาที่เป็นตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

กฎหมาย คือ ข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคม เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลและบริหารจัดการรัฐให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ริสติกิวิ (Ristikivi 2007) กล่าวว่ากฎหมายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นในแต่ละวัฒนธรรม และคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องมีการสื่อสารข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในแต่ละวัฒนธรรมรับทราบและถือปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งรูปแบบของการสื่อสารดังกล่าวต้องอาศัยภาษาเป็นพื้นฐาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาในวงการกฎหมายต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ภาษากฎหมายมีลักษณะเฉพาะตัว หรืออาจเรียกว่าเป็น “ทำเนียบภาษา” (register) หนึ่งซึ่งแตกต่างจากทำเนียบภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาสื่อสารวิชาการ หรือภาษาการเมือง เป็นต้น

คำถามที่สำคัญในการศึกษาเรื่องภาษากฎหมายคือ “อะไรคือภาษากฎหมาย?” และ “ภาษาภาษามีลักษณะหรือมีคุณสมบัติอย่างไร” แมททิลลา (Mattila 2006: 1) กล่าวถึงมโนทัศน์ “ภาษาภาษามี” ไว้ว่าเป็นภาษาที่ประกอบไปด้วยคุณสมบัติเฉพาะด้านหน่วยคำวากยสัมพันธ์ วรรคศาสตร์ และวจนลีลาศาสตร์ หลายประการ นอกจากนี้ยังกล่าวด้วยว่าภาษาภาษามีเป็นภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ และเป็นภาษามีบทบาทหน้าที่ทางสังคม เช่น ใช้ในคำให้การ (pleading) ใช้ในการเรียกร้องสิทธิ (claiming) อย่างไรก็ตาม ภาษาภาษามีไม่ใช่ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างบุคคลในวิชาชีพทางด้านกฎหมาย อย่างเช่น ทนายความ คณะลูกขุน ผู้พิพากษาเท่านั้น แต่เป็นภาษาที่ใช้โดยคนทั่วไปด้วย หากจะจำแนกภาษาภาษามีออกเป็นประเภท (genre) ต่าง ๆ แมททิลลา (Mattila 2006: 2) กล่าวว่าสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ประเภทตามกลุ่มผู้ใช้ ได้แก่ 1) ภาษาของเจ้าหน้าที่กฎหมาย (legal authors) 2) ภาษาของผู้บัญญัติกฎหมาย (legislators) 3) ภาษาของผู้พิพากษา (judges) 4) ภาษาของนักปกครอง นักบริหาร (administrators) และ 5) ภาษาของทนายความ (advocates)

นอกจากนี้ แมททิลลา (Mattila 2006: 65-103) ยังได้สรุปลักษณะเฉพาะของภาษาภาษามีไว้ดังต่อไปนี้

1. มีความเที่ยงตรง ตรงไปตรงมา ไม่กำกวม
2. ให้ข้อมูลและรายละเอียดมาก
3. มีความเป็นสากล และมีความเป็นกลาง ไม่ระบุตัวบุคคลแบบเฉพาะเจาะจง
4. มีความเป็นระบบ
5. มีโครงสร้างและรูปแบบ รวมทั้งมีลำดับในการนำเสนอข้อมูล
6. มีการใช้ชื่อย่อ หรืออักษรย่อ

7.ประโยชน์มีความซับซ้อน และมีการใช้ศัพท์เฉพาะ

8.ใช้ศัพท์โบราณ และศัพท์พิธีการ

จากการทบทวนผลงานในอดีต ทำให้คณะผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า “ภาษากฎหมาย” ที่ถูกกล่าวถึงในงานต่าง ๆ หมายรวมถึง 1) คำศัพท์ สำนวนภาษา ประโยค และข้อความที่เป็นตัวบทกฎหมาย 2) ภาษาที่นักกฎหมายใช้เวลาพูดคุยเรื่องทางกฎหมาย 3) ภาษาที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนใช้ในการสอบปากคำผู้ต้องหาและพยาน ภาษาในการสรุปสำนวนเพื่อส่งให้อัยการฟ้องศาล และภาษาที่ผู้ชำนาญการเฉพาะทางใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง 4) ภาษาที่ใช้ในศาล ได้แก่ ภาษาของทนาย ภาษาของอัยการ ภาษาของผู้พิพากษา ภาษาของโจทก์ ภาษาของจำเลย ภาษาของคณะลูกขุน รวมไปถึงภาษาในคำพิพากษาหรือของศาล

ภาษากฎหมายถือว่าเป็นภาษาประเภทหนึ่งที่มีความสนใจและศึกษากันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ เมิร์ตซ์ (Mertz 1994) อธิบายว่านักกฎหมายและนักภาษาศาสตร์เริ่มสนใจภาษากฎหมายเนื่องจากมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมและการเมือง และมีการเปลี่ยนแปลงจากแนวทางการศึกษาภาษาแบบเดิมที่เน้นศึกษารูปภาษาและไวยากรณ์ของภาษาโดยอาศัยความรู้ทางด้านภาษาของผู้วิจัยเอง มาเป็นการศึกษาปรากฏการณ์การใช้ภาษาจริง ๆ ในบริบท (contextualization) ซึ่งการศึกษาภาษาตามแนวทางใหม่นี้ทำให้เห็นหน้าที่ของภาษาที่มีต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และกฎหมาย นอกจากนี้ เมิร์ตซ์ (Mertz 1994) ยังเชื่อว่าการศึกษาภาษากฎหมายจะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของ “อำนาจ” (power) ของตัวบทกฎหมายที่มีต่อการเมืองและสังคมได้

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยพบว่าผลงานในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษากฎหมายสามารถจำแนกได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) คู่มือ ตำราการใช้ภาษากฎหมาย และพจนานุกรมคำศัพท์ด้านกฎหมาย 2) งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาษากฎหมายและปัญหาอันเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมาย 3) งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษากฎหมายในการพิจารณาคดีในชั้นศาล 4) งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากฎหมายและตัวแปรทางสังคมของผู้ใช้ภาษากฎหมาย 5) งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทย

2.1 ตำรา คู่มือการใช้ภาษากฎหมาย และพจนานุกรมคำศัพท์ด้านกฎหมาย

ตำราเกี่ยวกับภาษากฎหมายส่วนใหญ่แต่งขึ้นเพื่อให้ความรู้ในแง่การใช้ภาษากฎหมายให้มีประสิทธิภาพ และเป็นตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนกฎหมายเป็นหลัก แคนดลีนและคณะ (Candlin, Bhatia and Jensen 2002) ได้สำรวจตำราการใช้ภาษากฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาและพบว่า ตำราการใช้ภาษากฎหมายส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาในเชิงกฎหมาย และมักเป็นตำราหรือคู่มือที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ และเหมาะสำหรับผู้พูดที่เป็นเจ้าของภาษาอังกฤษ ซึ่งมีพื้นความรู้เกี่ยวกับขนบปฏิบัติ วัฒนธรรม

และกระบวนการยุติธรรมของอเมริกันมาก่อนแล้ว ตำราเหล่านี้มีเนื้อหาที่เน้นไปทางด้านกฎหมาย (law-based approach) มากกว่าด้านภาษา (language-based approach) แคนดลีนและคณะ (Candlin, Bhatia and Jensen 2002) ยังได้จำแนกตำราหรือคู่มือการใช้ภาษากฎหมายเหล่านี้ออกเป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) ตำราการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ ตำราหรือคู่มือประเภทนี้เน้นการใช้ภาษาอังกฤษทั่ว ๆ ไปสำหรับกฎหมาย (plain English for law) 2) ตำราหรือคู่มือที่เน้นให้ความรู้ด้านรูปแบบของเอกสารกฎหมายประเภทต่าง ๆ รวมทั้งสอนกลยุทธ์หรือให้เทคนิคในการเขียนด้วย 3) ตำราหรือคู่มือที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีพิจารณาทางกฎหมาย การวิเคราะห์กรณี และการใช้เหตุผล และมีการยกข้อมกฎหมายมาเป็นตัวอย่างประกอบด้วย 4) ตำราหรือคู่มือการใช้ภาษากฎหมายสำหรับผู้ที่ยื่นภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือสำหรับผู้ที่ยื่นภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ หนังสือประเภทนี้แนะนำเรื่องการใช้ภาษาควบคู่ไปกับเนื้อหาทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาที่ใช้ในบริบทด้านกฎหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยพบผลงานในอดีตที่มีลักษณะตรงกับที่แคนดลีนและคณะ (Candlin, Bhatia and Jensen 2002) ได้อธิบายไว้ข้างต้น โดยในที่นี้จะขอยกตัวอย่างตำราหรือคู่มือภาษากฎหมายภาษาอังกฤษ 4 เล่ม ดังนี้

บัตและคาสเชิล (Butt and Castle 2001) ได้เขียนหนังสือชื่อ Modern Legal Drafting: A Guide to Using Clearer Language เป็นหนังสือที่แนะนำเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการร่างเอกสารและจดหมายในทางกฎหมาย โดยเน้นให้ผู้อ่านฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษอย่างง่าย ๆ (plain English) ในการเขียน นอกจากนี้หนังสือดังกล่าวยังระบุคุณลักษณะของภาษากฎหมายในยุคปัจจุบันไว้ว่า เป็นภาษาธรรมดา มีความชัดเจน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และเกิดข้อผิดพลาดน้อย และยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสำนักงานกฎหมายอีกด้วย ตัวอย่างข้อเสนอนี้และข้อควรหลีกเลี่ยงในการเขียนข้อความทางกฎหมายที่กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้ เช่น

- ก. ไม่ใช้ข้อความซ้ำซ้อน
- ข. ไม่ควรใช้กริยาทัศนภาวะ (modal verb) “shall” มากเกินไป
- ค. หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะที่เข้าใจยาก หลีกเลี่ยงการใช้คำภาษาต่างประเทศ และหลีกเลี่ยงการใช้คำแสลง
- ง. หลีกเลี่ยงการใช้โครงสร้างประโยคกรรมวาจก (passive construction)

นอกจากเรื่องภาษาแล้ว บัตและคาสเชิล (Butt and Castle 2001) ยังให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงสร้างของเอกสารทางกฎหมายและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดรูปแบบเอกสารทางกฎหมายด้วย เช่น การจัดหน้ากระดาษ การเรียงลำดับหัวข้อ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การให้ตัวอย่างประกอบ เรียกได้ว่าเป็นหนังสือที่รวมทั้งเนื้อหาทางกฎหมายและการใช้ภาษาเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีหนังสือของ เรย์และแรมส์ฟิลด์ (Ray and Ramsfield 1993) ซึ่งให้ความรู้เรื่องกระบวนการในการเขียน โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมตัวก่อนเขียน วิธีการเขียน การปรับแก้ และการขัดเกลา อื่นๆ ลำดับการจัดเรียงเนื้อหาในเล่มไม่สอดคล้องตามกระบวนการในการเขียนข้างต้น และผู้เขียนใช้รูปแบบของพจนานุกรมในการนำเสนอเนื้อหา กล่าวคือ ผู้เขียนนำเสนอคำศัพท์หลัก (head words) เรียงตามตัวอักษร พร้อมให้คำนิยามรวมถึงคำอธิบายคำศัพท์ในลักษณะของสารานุกรม กล่าวโดยสรุปคือหนังสือเล่มนี้เป็นทั้งคู่มือและพจนานุกรม

ตำราภาษาอังกฤษหมายถึงสองเล่มที่คณะผู้วิจัยจะกล่าวในที่นี้ เป็นตำราที่ให้คำแนะนำ หรือให้ความรู้ด้านกฎหมายมากกว่าให้คำแนะนำด้านการเขียน ตำราเล่มแรกคือเรื่อง Legal English: How to Understand and Master the Language of Law โดย แมคเคย์และชาร์ลตัน (McKay and Charlton 2005) และเล่มที่สองคือเรื่อง Strategic Legal Writing โดยซิลมันและรอธ (Zillman and Roth 2008) ซึ่งให้คำแนะนำงานด้านธุรกิจกฎหมาย เช่น การประชุมสำนักงาน การประชุมกรรมการบริหาร การจกรายงานการประชุม การทำเอกสารร้องเรียน ฯลฯ หนังสือดังกล่าวมีตัวอย่างเอกสารและแบบฝึกหัดประกอบด้วย

นอกจากคู่มือที่ให้ความรู้หรือให้คำแนะนำด้านการเขียนที่ยกตัวอย่างมาทั้ง 4 เล่มแล้ว คณะผู้วิจัยยังพบว่าคู่มืออีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นหนังสืออธิบายคำศัพท์ทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะ เช่น หนังสือเรื่อง A Plain English Guide to Legal Terms (National Adult Literacy Agency 2003) ซึ่งให้คำอธิบายคำศัพท์ทางด้านกฎหมายในภาษาอังกฤษประมาณ 1,400 คำ หนังสือเล่มดังกล่าวเน้นให้ความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงกฎหมาย และไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านกฎหมายมาก่อน

การสำรวจคู่มือและตำราการใช้ภาษาอังกฤษกฎหมายทำให้พบว่า คู่มือหรือตำราการใช้ภาษาอังกฤษกฎหมายบางเล่มแต่งโดยครูสอนภาษาอังกฤษ ไม่ใช่ให้นักกฎหมาย บรูซ (Bruce 2002) ซึ่งเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ได้เสนอแนะวิธีการใช้ภาษาในการเขียนเอกสารทางกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสอนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ (English for Academic Purposes หรือ EAP) อย่างไรก็ตาม บรูซกล่าวว่าครูสอนภาษาอังกฤษเพียงลำพัง ก็ไม่สามารถสอนวิธีการใช้ภาษาในการเขียนเอกสารทางกฎหมายได้ แต่ต้องอาศัยการสอนร่วมกับนักกฎหมาย หรือผู้มีความรู้ด้านกฎหมายโดยตรง เนื่องจากครูสอนภาษาอังกฤษสามารถให้ได้เพียงความรู้ด้านภาษา กระบวนการและขั้นตอนการเขียน การเรียบเรียง รวมถึงลำดับการนำเสนอเนื้อหา เพื่อให้ข้อโต้แย้งต่าง ๆ มีน้ำหนัก ตรงประเด็น โดยสามารถใช้ภาษาได้อย่างไม่เยิ่นเย้อและมีประสิทธิภาพ

นอกจากคู่มือและตำราภาษาอังกฤษแล้ว ยังมีพจนานุกรมอธิบายคำศัพท์ด้านกฎหมายอีกด้วย ฟอน แลร์ (Van Laer 2007) กล่าวว่าในสหภาพยุโรปมีพจนานุกรมคำศัพท์กฎหมายแบบสองภาษาประมาณ 159 เล่ม คำศัพท์ทางด้านกฎหมายในพจนานุกรมเหล่านี้ถูกแปลเป็นภาษาของประเทศสมาชิกเก่าในสหภาพยุโรปทั้ง 15 ประเทศ โดยเฉพาะพจนานุกรมที่แปลจาก

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาเยอรมันหรือภาษาฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม ยังขาดแคลนพจนานุกรมที่แปลคำศัพท์ทางด้านกฎหมาย เป็นภาษาของประเทศสมาชิกใหม่อีก 10 ประเทศ

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาษากฎหมายและปัญหาที่เกิดจากลักษณะของภาษา กฎหมาย

ในหัวข้อนี้ คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานวิจัย 2 กลุ่ม งานวิจัยกลุ่มแรกเป็นงานที่มุ่งศึกษา
ลักษณะของภาษากฎหมายในด้วบทกฎหมายต่างๆ ส่วนงานวิจัยกลุ่มที่สองเป็นงานที่กล่าวถึง
ลักษณะของภาษากฎหมายที่ก่อให้เกิดปัญหาในการใช้

2.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาษากฎหมาย

งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาษากฎหมายที่คณะผู้วิจัยพบ มักเป็นงานที่เน้นศึกษา
ความหมายของรูปภาษาในระดับวจนลีลาปฏิบัติศาสตร์ เช่น งานของ ชีอเฟิงและกุย (Shifeng and
Kui 2011) งานของ โจ (Cao 2009) งานของคอลลินส์ (Collins 2009) นอกจากนี้ยังมีงานของ
เบอร์นส์และไฮล์ (Berns and Heil 1994) และงานของกินเธอร์รอดท์ (Guentherodt 1984) ซึ่ง
ศึกษาลักษณะของภาษากฎหมายของเยอรมัน

ชีอเฟิงและกุย (Shifeng and Kui 2011) วิเคราะห์และเปรียบเทียบวจนกรรมที่พบใน
ภาษากฎหมายพระราชบัญญัติของประเทศจีนและประเทศอังกฤษ ผลการวิเคราะห์พบว่า ภาษา
กฎหมายพระราชบัญญัติของทั้งสองประเทศแสดงวจนกรรมได้หลายประเภทได้แก่ การอนุญาต
(permission) การสั่ง (obligation) และการห้าม (prohibition) โดยใช้คำกริยาแสดงทัศนภาวะ
(modal verb) เป็นกลวิธีทางภาษาในการแสดงวจนกรรมตรงและวจนกรรมอ้อม ตัวอย่างการใช้
คำกริยาแสดงทัศนภาวะในภาษาอังกฤษเพื่อแสดงวจนกรรม มีดังนี้

ตารางที่ 2.1 วจนกรรมที่พบในภาษากฎหมายของจีนและอังกฤษ (Shifeng and Kui 2011)

	Permission	Obligation	Prohibition
Indirect	may	shall	may not
Direct	-	must	must not/cannot

ผลการศึกษาพบรูปภาษาที่แสดงวจนกรรมอ้อม (indirect) มากกว่ารูปภาษาที่แสดงวจ
นกรรมตรง กล่าวคือ มีการใช้คำกริยาทัศนภาวะ may, shall, may not มากกว่าคำกลุ่มอื่น ซึ่งข้อ
ค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คอลลินส์ (Collins 2009) ที่พบว่ามีการใช้วจนกรรม
อ้อมในภาษากฎหมายจีนและอังกฤษมาตั้งแต่อดีต และพบว่าภาษาที่ใช้ในการแสดงสิทธิ (right)

เป็นภาษาที่มีลักษณะเน้นผู้ฟังมากขึ้น (hearer-oriented) เช่นใช้ว่า have the right, power to, be entitled to และใช้ภาษาที่มีลักษณะเน้นผู้พูด (speaker-based) หากเป็นการแสดงคำสั่ง (obligation) เช่น must not, prohibit ชือเฟิงและกุย (Shifeng and Kui 2011) อ้างว่าลักษณะการใช้รูปภาษาแบบอ้อมเป็นสากลลักษณะของภาษากฎหมาย

ส่วนงานของโจ (Cao 2009) วิเคราะห์และเปรียบเทียบวัจนกรรมของภาษากฎหมายในประเทศจีนและไต้หวัน โจ (Cao 2009) พบว่าภาษากฎหมายของทั้งสองประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือมีการใช้คำกริยาแสดงทัศนภาวะจำนวนมาก ทั้งในตัวบทที่แสดงการบังคับ ตัวบทที่เปิดให้ผู้พิจารณาได้แสดงดุลยพินิจ และตัวบทที่เป็นการห้าม ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 วัจนกรรมของภาษากฎหมายในประเทศจีนและไต้หวัน (Cao 2009)

	จีน	ไต้หวัน	ความหมาย
1. ตัวบทที่แสดงการบังคับ	bixu/xu	yingdang/ying	'must/shall'
2. ตัวบทที่ให้แสดงดุลยพินิจ	keyi/ke	de	'may'
3. ตัวบทที่แสดงการห้าม	bude	bude	'may not/shall not'

นอกจากงานที่ศึกษาวัจนกรรมในภาษากฎหมายแล้ว ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาลักษณะของภาษากฎหมายในแง่มุมอื่น ๆ เช่น งานของเมลีย์ (Maley 1987) เบิร์นส์และไฮล์ (Berns and Heil 1994) และกินเธอร์รอดท์ (Guentherodt 1984)

เมลีย์ (Maley 1987) ศึกษาลักษณะของภาษาที่ใช้ในการตรากฎหมายของออสเตรเลียและอังกฤษ โดยกล่าวว่าการใช้ภาษาในการตรากฎหมายมีความเชื่อมโยงกับบทบาทของสถาบันทางกฎหมาย ประวัติศาสตร์ หน้าที่ทางสังคม และเป้าหมายของการตรากฎหมาย เมลีย์ (Maley 1987) พบว่าการใช้ภาษาในพระราชบัญญัติ (Act of Parliament) ของออสเตรเลียและอังกฤษมีลักษณะเป็นทางการ (formal) มีความแจ่มชัด (explicit) และมีความเที่ยง (precise) เมลีย์ (Maley 1987) พบว่าความเป็นทางการของกฎหมายแสดงออกด้วยคำศัพท์ เช่นการใช้คำว่า notwithstanding, lactation, consequent upon ส่วนความแจ่มชัดของภาษาเห็นได้จากการหลีกเลี่ยงการใช้คำสรรพนามที่อาจสร้างความคลุมเครือหรือกำกวมอย่าง they, it, these แต่เลือกที่จะซ้ำข้อความ อย่างเช่นการซ้ำข้อความที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างต่อไปนี้

Whosoever - steals, or destroys or damages with intent to steal the whole, or any part, of any tree, sapling, shrub, or plant, or any underwood, growing in any park, pleasure ground, garden, orchard, or avenue, or in any ground belonging to any dwelling house, where the value of the article stolen, or the amount of injury done, exceeds two dollars, or steals, or destroys or damages with intent to steal, the whole, or any part, of any tree,

sapling, shrub, or plant, or any underwood respectively growing elsewhere than in any situation before mentioned, where the value of the article stolen, or the amount of injury done, exceeds ten dollars, shall be liable to be punished as for larceny.

ผลการศึกษาพบว่า ความเที่ยงของภาษาในการตรากฎหมายนั้นแสดงให้เห็นด้วยการใช้ศัพท์เทคนิคที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากกว่าการใช้คำที่มีความหมายกว้าง เช่น ใช้คำว่า infanticide, murder, manslaughter มากกว่าที่จะใช้คำว่า homicide หรือใช้คำว่า larceny, embezzlement, fraudulent misappropriation, burglary และ housebreaking แทนคำว่า theft นอกจากนี้ลักษณะของภาษาที่มีความเที่ยงอาจเห็นได้จากการแบ่งหมวดหมู่ย่อยของกฎหมาย และการเรียงลำดับองค์ประกอบย่อยของข้อกฎหมาย

เมลีย์ (Maley 1987) ยังพบว่า ภาษาที่ใช้ในการตรากฎหมายมักใช้คำอ้างอิงแบบไม่ชี้เฉพาะ และใช้คำที่ครอบคลุมทุกคนที่อยู่ใต้กฎหมาย หรือหมายถึงบุคคลใดก็ตามกฎหมายมีผลบังคับใช้ เช่น ใช้คำว่า whosoever ดังเช่นในตัวอย่างข้างต้น หรือใช้วลีว่า a person เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

A person guilty of an offence under this Act shall be liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า shall เพื่อแสดงทัศนภาวะแบบบังคับอีกด้วย รูปแบบประโยคที่พบมากในการตรากฎหมายคือ "whosoever [does] . . . shall be liable . . ." เช่น Whosoever maliciously attempts to set fire to, or cast away, or destroy, any such vessel, shall be liable to penal servitude for fourteen years.

งานของเบอร์นส์และไฮล์ (Berns and Heil 1994) และงานของกินเธอร์รอดท์ (Guentherodt 1984) เป็นงานที่ศึกษาลักษณะของภาษากฎหมายของเยอรมัน งานวิจัยของเบอร์นส์และไฮล์ (Berns and Heil 1994) แสดงให้เห็นลักษณะอย่างหนึ่งของภาษากฎหมายเยอรมัน คือมีการใช้คำยืมภาษาต่างประเทศซึ่งในที่นี้กล่าวถึงการใช้คำยืมภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า franchise, franchising, leasing, hard law, soft law, punitive damages, hard procedures, UN, Computerland, USA ลักษณะการยืมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ในภาษากฎหมายเยอรมันที่เบอร์นส์และไฮล์ (Berns and Heil 1994) พบมีสองลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ การยืมแบบนำมาประกอบเข้ากับหน่วยคำในภาษาเยอรมัน กลายเป็นคำประสม เช่น Leasinggeber, Leasingbasis, Finanzierungsleasingvert หรือ Austausch-Franchising นอกจากนี้ยังมีการยืมมาใช้เดี่ยวๆ เช่น Zustellung US-amerikanischer Punitive Damages-Klage

งานวิจัยของกินเธอร์รอดท์ (Guentherodt 1984) เป็นอีกงานหนึ่งที่ศึกษาลักษณะของภาษากฎหมายของเยอรมัน โดยมุ่งศึกษาเรื่องการแสดงเพศของคำนามในภาษากฎหมายของเยอรมัน ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงประวัติ ผลการศึกษาพบว่าภาษากฎหมายของเยอรมันในอดีตมีลักษณะที่เน้นความเป็นเพศชายมาก กล่าวคือมีการเลือกใช้รูปคำนามและคำกำกับนามเพศชายแทนเพศกลาง ซึ่งการใช้ภาษาในลักษณะนี้สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันของผู้ชายและผู้หญิงในสังคมเยอรมัน คือเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่า ในครอบครัวสมัยก่อนผู้ชายชาวเยอรมันมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง ตัวอย่างการใช้รูปภาษาในกฎหมายครอบครัวในอดีตของเยอรมันที่เน้นให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าฝ่ายหญิง เช่น การใช้คำนามและคำสรรพนามเพศชายพวก salesman, he, the brotherhood of man, God the father, Swiss men อย่างไรก็ตาม กินเธอร์รอดท์ (Guentherodt 1984) พบการเปลี่ยนแปลงเรื่องการแสดงเพศในภาษากฎหมายของเยอรมัน คือพบว่าภาษากฎหมายของเยอรมันในยุคปัจจุบัน มีการใช้รูปภาษาเพศกลางและความหมายเป็นพหูพจน์มากขึ้น เช่น ใช้คำว่า spouse เพื่อหมายรวมถึงทั้ง wife และ husband ใช้คำว่า sales แทน salesman หรือใช้คำว่า agent, Swiss men and Swiss women การเปลี่ยนแปลงเรื่องลักษณะการใช้ภาษาอย่างสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมเยอรมันด้วยว่า มีความเท่าเทียมกันระหว่างสองเพศมากขึ้น

2.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาษากฎหมายที่ก่อให้เกิดปัญหาในการใช้

ในหัวข้อนี้คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งศึกษาลักษณะของภาษากฎหมายที่ก่อให้เกิดปัญหาในการใช้งานจริง ลักษณะของภาษากฎหมายที่เป็นปัญหาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่เข้าใจยาก 2) ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่ต้องตีความ

1) ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่เข้าใจยาก

ผลการวิจัยของเดอร์ เคลิร์ก (de Klerk 2003) และอาซูลอส-อาทียัส (Azuelos-Atias 2010) มีความสอดคล้องว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่เข้าใจยากสำหรับคนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงกฎหมาย คือคำศัพท์ทางกฎหมาย โดยเดอร์ เคลิร์ก (de Klerk 2003) ได้เปรียบเทียบคำศัพท์ในคลังข้อมูลภาษากฎหมาย Amnesty Hearings of the Truth and Reconciliation Commission in South Africa กับคำศัพท์ในคลังข้อมูลภาษาอังกฤษแบบนิวซีแลนด์ Wellington Corpus of Spoken New Zealand English ซึ่งเป็นคลังข้อมูลภาษาพูดปกติในชีวิตประจำวัน พบว่าคำศัพท์ทางด้านกฎหมายมีลักษณะแตกต่างจากคำศัพท์ที่ใช้พูดในชีวิตประจำวันมาก เนื่องจากคำศัพท์ด้านกฎหมายเป็นคำศัพท์ที่เข้าใจได้ยาก และดูเหมือนจะเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ที่อยู่ในแวดวงกฎหมายหรือผู้ใช้อำนาจทางกฎหมายเท่านั้น ส่วนอาซูลอส

เอลอส-อาทียัส (Azuelos-Atias 2010) กล่าวว่าคำศัพท์ที่ปรากฏในตัวบทกฎหมายหรือเอกสารทางกฎหมายต่าง ๆ มักมีความหมายเฉพาะ และไม่มีคำสำคัญหรือ key words ในบริบทที่ช่วยในการเดาความหมายของคำศัพท์เหล่านั้นได้ ถึงแม้ว่าอาซุเอลอส-อาทียัส (Azuelos-Atias 2010) จะใช้คำพ้องคดีอาญาอุกฉกรรจ์เพียงคดีเดียวเป็นข้อมูลหรือตัวแทนของภาษากฎหมายในการศึกษาครั้งนี้ แต่อาซุเอลอส-อาทียัส (Azuelos-Atias 2010) ก็สรุปว่า คำศัพท์เฉพาะทางกฎหมายที่ไม่มีการอธิบายความหมายที่ชัดเจนสำหรับสาธารณชนผู้ไม่มีพื้นความรู้ทางกฎหมายเป็นลักษณะของภาษากฎหมายโดยทั่วไป

นอกจากคำศัพท์ในภาษากฎหมายเป็นคำศัพท์ที่เข้าใจยากแล้ว ยังเป็นปัญหาสำหรับผู้แปลเอกสารทางกฎหมายด้วย ฮยอร์ท-พีเดอร์เซน (Hjort-Pedersen 2001) กล่าวว่าคำศัพท์ที่ปรากฏในตัวบทกฎหมายมีความหมายคลุมเครือไม่ชัดเจน และต้องการปรับมาช่วยในการแปลความหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือคำศัพท์เดียวกันแต่ปรากฏในบริบทที่ต่างกันอาจได้ความหมายที่แปลออกมาไม่เหมือนกัน ดังนั้นการแปลเอกสารด้านกฎหมายจึงมีความยากลำบากและต้องใช้ความละเอียดกว่าการแปลเอกสารประเภทอื่นๆ การแปลเอกสารทางกฎหมายให้มีความใกล้เคียงเนื้อความต้นฉบับมากที่สุด อาจต้องใช้ทั้งนักกฎหมายและนักภาษาศาสตร์ร่วมกันเป็นผู้แปล

สมิทธิ์ (Smith 1985) ได้ศึกษาความเข้าใจคำศัพท์ในภาษากฎหมายของผู้เยาว์ (มีอายุระหว่าง 14-17 ปี) โดยประเด็นที่มุ่งหาคำตอบในช่วงก่อนมีการไต่สวนมีดังนี้ 1) ผู้เยาว์เข้าใจคำใดหรือวลีใดที่ใช้ในการพิจารณาคดีความบ้าง 2) มีความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจคำศัพท์ของผู้เยาว์กับความรู้สึกเกี่ยวกับการได้รับเป็นธรรมในการตัดสินคดีหรือไม่ 3) ผู้พิพากษา นักกฎหมาย พนักงานบังคับคดี เชื่อว่าภาษากฎหมายมีผลต่อความเข้าใจของผู้เยาว์หรือไม่ 4) คำใดที่ผู้พิพากษา นักกฎหมาย พนักงานบังคับคดีเห็นว่าสำคัญมากที่สุดที่ผู้เยาว์จะต้องเข้าใจ 5) มีความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจของผู้เยาว์กับคำที่ผู้พิพากษา นักกฎหมาย และพนักงานบังคับคดีเห็นว่าสำคัญที่ผู้เยาว์จะต้องทำความเข้าใจหรือไม่

ผลการศึกษาพบว่ากว่า 50% ของผู้เยาว์ที่ให้สัมภาษณ์ เข้าใจคำศัพท์ด้านกฎหมาย และสามารถให้อธิบายได้ถูกต้องถึง 14 คำจาก 21 คำ หรือประมาณ 2 ใน 3 ของคำทั้งหมด อย่างไรก็ตาม คำในกลุ่มที่ผู้เยาว์ไม่เข้าใจความหมายก็มีคำสำคัญรวมอยู่ด้วย เช่น reading of the charge, indicated plea, plea of not delinquent นอกจากนี้ผลจากการศึกษายังพบว่า ความเข้าใจคำศัพท์ทางด้านกฎหมายของผู้เยาว์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเกี่ยวกับการได้รับความเป็นธรรมในการตัดสินคดี

ในส่วนของผู้พิพากษา นักกฎหมาย และพนักงานบังคับคดีส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าลักษณะของภาษากฎหมายหรือการใช้ภาษากฎหมายมีผลต่อความเข้าใจของผู้เยาว์ อย่างไรก็ตามผู้พิพากษา นักกฎหมาย และพนักงานบังคับคดี มีความคิดเห็นแตกต่างกันเรื่องปริมาณคำศัพท์ที่ผู้เยาว์ควรรู้ โดยกลุ่มนักกฎหมายและพนักงานบังคับคดีเห็นว่ามีคำศัพท์ปริมาณมากพอสมควรที่ผู้เยาว์ควรรู้ ในขณะที่ผู้พิพากษาเห็นว่ามีคำศัพท์เพียง 2-3 คำเท่านั้นที่มีความสำคัญและผู้เยาว์

ควรเข้าใจความหมาย นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า คำศัพท์ทางกฎหมายที่ผู้เยาว์เข้าใจความหมายเป็นคำศัพท์คนละชุดกันกับที่ผู้พิพากษา นักกฎหมาย และผู้บังคับคดีคิดว่าเป็นคำศัพท์สำคัญที่ผู้เยาว์ควรรู้

2) ภาษากฎหมายเป็นภาษาที่ต้องตีความ

งานวิจัยบางส่วนแสดงให้เห็นว่าภาษากฎหมายมีความกำกวม และการทำความเข้าใจภาษาในต้วบทกฎหมายต้องอาศัยการตีความ สตราทมัน (Stratman 2004) กล่าวว่า การวิเคราะห์ต้วบทกฎหมายที่มีความกำกวมเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักกฎหมาย การบูรณาการความรู้ทางภาษาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ซึ่งพิจารณาปริบทแวดล้อมของเหตุการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือกฎหมายเรื่องเดียวกันแต่ปรากฏในปริบทหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน อาจทำให้ตีความได้แตกต่างกัน นักวิเคราะห์กฎหมายจึงควรตระหนักในจุดนี้ และไม่ยึดหลักเกณฑ์ หรือตีความกฎหมายเรื่องเดียวกันในรูปแบบเดิม ๆ

ในประเด็นของการตีความภาษากฎหมายนี้ วิลลาร์ส (Villars 2009) ศึกษาข้อพิพาททางกฎหมายที่เกิดจากการตีความรัฐธรรมนูญของ Hispanic- American เรื่องสิทธิประชากรของเพศชายและเพศหญิง โดย วิลลาร์ส (Villars 2009) กล่าวว่าความกำกวมของข้อกฎหมายที่เกิดขึ้น มีทั้งที่เกิดขึ้นจากตัวภาษาเอง และเกิดจากการตีความของผู้ใช้ภาษา วิลลาร์ส (Villars 2009) ได้แบ่งช่วงเวลาในการศึกษาออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ช่วงระหว่าง ปี ค.ศ. 1811-1825 เรียกว่าเป็นช่วงความกำกวมแฝง (hidden or latent ambiguity) คือความกำกวมของข้อกฎหมายยังไม่แสดงออกมาอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นช่วงที่กฎหมายให้สิทธิแก่ประชากรชายเท่านั้น ช่วงที่ 2 ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1875-1929 เรียกว่าเป็นช่วงของความกำกวมที่ยังไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง (non-conflictive ambiguity) เนื่องจากผู้หญิงสามารถมีสิทธิในการเลือกตั้งตั้งแต่ปี 1875 เป็นต้นมา ทำให้เริ่มเห็นความกำกวมในเรื่องสิทธิของประชากรขึ้น ช่วงที่ 3 ช่วงระหว่าง ปี ค.ศ. 1930-1950 เรียกว่าช่วงของความกำกวมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง (conflictive ambiguity) เพราะมีการเรียกร้องและเคลื่อนไหวของผู้หญิงในเรื่องสิทธิประชากรว่าในกฎหมายนั้น สิทธิประชากรหมายรวมถึงสิทธิของเพศหญิงด้วย

2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษากฎหมายในการพิจารณาคดีในชั้นศาล

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาภาษาในต้วบทกฎหมายแล้ว ยังมีงานวิจัยอีกจำนวนไม่น้อยที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในการพิจารณาคดีในศาล ซึ่งผู้ใช้ภาษาอาจเป็นทนายความ โจอทก์ จำเลย พยาน ผู้พิพากษา เป็นต้น งานวิจัยในกลุ่มนี้มักกล่าวถึงการใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความขัดแย้งในการพิจารณาคดีในศาล เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายและการพิจารณาคดีในประเทศที่มีความหลากหลายทางภาษาของ กอนซาเลส (Gonzalez 1996) ซึ่งศึกษาความไม่

เข้ากันของภาษาที่ใช้ในกฎหมายและภาษาที่ใช้ในศาลของประเทศฟิลิปปินส์ โดยภาษาที่ใช้ในทบกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษ แต่ภาษาที่ใช้ในศาลมีทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฟิลิปปินส์ จึงทำให้เกิดปัญหา เนื่องจากผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ทนายความ หรือกลุ่มคนที่ทำงานในศาล เลือกใช้ภาษาอังกฤษ ในขณะที่กลุ่มคนอื่นๆ เลือกใช้ภาษาฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ความรู้ในภาษาที่ไม่เท่าเทียมกันอาจส่งผลให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษดีพอ ไม่สามารถใช้สิทธิของพลเมืองของตนได้เต็มที่

นอกจากนี้ ยังมีงานของ อันเกอร์เนเยอร์ (Angerneyer 2008) ซึ่งศึกษาการใช้ภาษากฎหมายในห้องพิจารณาคดีของผู้พูดภาษาชนกลุ่มน้อย (minority languages) ในสังคมที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก จากการศึกษพบว่าทัศนคติในการใช้ภาษาเดียวในบริบททางกฎหมายส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาย่อย โดยนักกฎหมายรวมถึงนักแปลมักจะขัดขวางหรือไม่สนับสนุนให้ใช้ภาษาหลักของผู้ถูกพิจารณาคดี นอกจากนี้ผู้ถูกพิจารณาคดีก็มักจะถูกกล่าวหาว่าไม่พยายามใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเต็มที่ และทำให้การเลือกใช้ภาษาส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผู้ถูกพิจารณาคดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของฮาวิลแลนด์ (Haviland 2003) และงานวิจัยของรอตมัน (Rodman 2002) ที่พบว่าทัศนคติในการใช้ภาษากฎหมายและการขาดความรู้ด้านภาษาศาสตร์ของศาลหรือนักกฎหมายอาจส่งผลต่อการตัดสินคดีความ อย่างไรก็ดี โจ (Cao 2007) กล่าวว่าการใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษาในการพิจารณาคดี ก็อาจทำให้มีความกำกวม และไม่ชัดเจนในการแปลข้อความได้

การใช้ภาษาของกลุ่มคนและทนายความในศาลมักกระทำกันด้วยความระมัดระวัง มีการชิงไหวชิงพริบกันตลอดเวลา การศึกษาของแจนนี่ (Janney 2002) เกี่ยวกับการปรากฏของข้อความในสัมพันธสารนั้น สามารถตอบปัญหาและชี้ให้เห็นวิธีการหักล้างประเด็นและการชักค้ำต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แจนนี่ (Janney 2002) อธิบายว่าบ่อยครั้งที่จำเลยมีการตอบคำถามในศาล โดยใช้รูปภาษาที่เรียบง่าย ไม่กำกวม แต่หากพิจารณาความสัมพันธ์ของคำตอบดังกล่าวกับสัมพันธสารแล้วจะพบว่า มีความกำกวมและไม่ตรงประเด็น เช่น ในกรณีการพิจารณาคดีอาญาในข้อหาพยายามฆ่าของนายโอ เจ ซิมสัน (O. J. Simpson) ในลอสแอนเจลิส เมื่อปี 1996 จำเลยพยายามหลีกเลี่ยงการตอบคำถามที่ตรงประเด็นตามที่ทนายซักถาม เช่น ทนายถามว่า *คุณทำร้ายร่างกายนิโคลอย่างไรบ้าง* ในขณะที่ซิมสันตอบว่า *ผมรู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น* โดยไม่ได้บอกว่าใช้วิธีอะไรในการกระทำ และตอบคำถามอยู่อย่างนี้ซ้ำไปซ้ำมาอีกครั้ง ถึงแม้ว่าศาลพยายามรบเร้าให้ตอบให้ตรงประเด็นก็ตามที่ นอกจากนี้ ยังมีการการเลือกใช้คำที่ทำให้น้ำหนักของความรู้สึกว่าจำเลยเป็นฝ่ายผิดลดลง เช่น ใช้ everyone แทน I ตรง ๆ ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

Lawyer: *You would say that that is false, correct?*

Simpson: *I think everyone knew that that was false.*

Lawyer: *Well, I'm not asking about everyone.*

หรือ

Lawyer: Now, when you were waiting, you called Kato Kaelin on the telephone, did you not?

Simpson: I don't know. I was trying to call everybody.

Lawyer: Well, you tried reaching Mr. Kaelin, right?

Simpson: Yes. I tried calling everybody. I called everybody.

ความรู้ทางภาษามักเป็นที่ต้องการสำหรับกระบวนการพิจารณาคดี ไม่เพียงแต่กรณีมีการใช้ภาษาต่างประเทศ เท่านั้น แม้แต่กรณีของการใช้ภาษาเดียวกันก็เกิดการขัดแย้งขึ้นได้ ชุย (Shuy 2002) พบว่าการพิจารณาคดีบางคดีมีการพึ่งพาพจนานุกรมในการตีความหมายของคำบางคำเพื่อประกอบการพิจารณา ยกตัวอย่างเช่น ชื่อกรณีสินค้า LongLife400 ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันว่า คำดังกล่าวเป็นชื่อเฉพาะของสินค้า หรือเป็นคำสามัญที่ประกอบขึ้นจากคำว่า Long และ Life ซึ่งบริษัทที่เป็นโจทก์มองว่าชื่อดังกล่าวเป็นเหมือนตราสินค้าที่อธิบายถึงตัวสินค้า (พิจารณาว่าเป็นคำสามัญสองคำมารวมกัน) เช่นเดียวกับคำว่า cornflakes ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตและตั้งชื่อสินค้าชนิดเดียวกันของบริษัทอื่น ๆ โดยฝ่ายโจทก์ใช้ความหมายของคำทั้งสองจากพจนานุกรมมาเป็นเครื่องมือในการอธิบายต่อศาล เพื่อให้เกิดความเห็นคล้อยตาม แต่ฝ่ายจำเลยมองว่าชื่อดังกล่าวเป็นชื่อเฉพาะของตัวสินค้าชิ้นนั้น งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษากฎหมายในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ต้องอาศัยการตีความหรือการอ้างอิงจากเครื่องมือทางภาษาอย่างเช่นพจนานุกรม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับคู่กรณี นอกจากนี้ยังมีการตีความเพื่อให้จ่ายค่าประกันภัยหลังจากการเกิดการสูญเสียจากอุบัติเหตุ บริษัทประกันได้นิยามคำว่า accident ว่าต้องเกิดจากปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อบุคคลเท่านั้น แต่ฝ่ายโจทก์มีการหยิบยกนิยามของคำว่า accident จากพจนานุกรมเพื่อชี้ให้เห็นว่าอุบัติเหตุเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ ไม่จำเป็นต้องระบุเฉพาะว่าเป็นผลมาจากปัจจัยนอกเท่านั้น ซึ่งในท้ายที่สุดฝ่ายโจทก์เป็นฝ่ายชนะส่วนบริษัทประกันก็ถูกสั่งให้พิจารณาการนิยามคำดังกล่าวแล้วระบุใช้ชัดเจนในสัญญา

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาหรือความขัดแย้งในการใช้ภาษาในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลที่กล่าวมาแล้ว ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาการใช้ภาษาในศาลในประเด็นที่แตกต่างออกไป อย่างเช่นงานของเคอร์สัน (Kurzon 2001) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงความสุขภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้พิพากษาในศาลอเมริกันและอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ผู้พิพากษาคณะนั้น ๆ เห็นด้วยกับผู้พิพากษาหรือกับทนายความคนอื่น ๆ ในศาล ทั้งผู้พิพากษาในศาลอเมริกันและอังกฤษจะใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมาในลักษณะเดียวกัน เช่น ใช้คำกริยา agree ในประโยค I agree., I also agree., I agree with... นอกจากนี้ผู้พิพากษาในศาลทั้งสองประเทศอาจแสดงความสุขภาพในการแสดงความคิดเห็นคล้อยตามกับคำตัดสิน

ของผู้พิพากษาในศาลเดียวกันหรือกับผู้พิพากษาของศาลอื่น ๆ ในลักษณะของการยกย่องและให้เกียรติด้วยการเอ่ยชื่อศาลหรือชื่อผู้พิพากษาคณะอื่น ๆ เช่น 'We approved the Court of Appeals' decision. หรือ 'I am in entire agreement with Sir Thomas Bingham MR on that issue. อย่างไรก็ตาม เคอร์สัน (Kurzon 2001) พบความแตกต่างในการแสดงความรู้สึกของผู้พิพากษาในศาลอเมริกันและอังกฤษ กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับคำตัดสินของศาลอื่น ๆ ผู้พิพากษาของศาลอังกฤษมีแนวโน้มที่จะรักษาหน้าผู้พิพากษาและทนายความในศาลอื่น ๆ มากกว่าผู้พิพากษาของศาลอเมริกัน รวมทั้งใช้ภาษาเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยแบบสุภาพมากกว่า ผลการศึกษาพบว่าผู้พิพากษาของศาลอังกฤษมักแสดงความรู้สึกในการแสดงความไม่เห็นด้วยโดย 1) การพูดว่าความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันนั้นเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนตัวของเขาคนเดียว โดยมักใช้วลีว่า "in my view" หรือ "in my judgment" เช่น 'In my view, the judge was wrong to regard the treaty as relevant. 2) การพูดว่าเป็นความไม่เห็นด้วยเฉพาะในกรณีนี้เท่านั้น โดยใช้วลีว่า "in the present case" เช่น 'In the present case, the judge incorrectly applied the abuse of process test to the issue of advertisement. 3) การยกย่อง ให้เกียรติ หรือแสดงความเคารพศาลอื่น ด้วยวลีอย่าง "with all respect" และด้วยการไม่เอ่ยชื่อศาลหรือผู้พิพากษาผู้เป็นเจ้าของคำตัดสิน ในทางตรงกันข้าม ผู้พิพากษาของศาลอเมริกันมีแนวโน้มที่จะแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมา เช่น พูดว่า 'We do not agree. หรือ 'I dissent because I disagree with the presumption. ซึ่งการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมาแบบนี้ ถือว่าเป็นการแสดงความรู้สึกไม่สุภาพลักษณะหนึ่ง

2.4 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษากฎหมายและตัวแปรทางสังคมของผู้ใช้ภาษากฎหมาย

ทีสเซนและแพนโทกา (Tieszen and Pantoga 2006) เปรียบเทียบการใช้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคของนักกฎหมายหรือทนายความเพศชายและเพศหญิง โดยมุ่งเน้นไปที่คำหรือโครงสร้างประโยคที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมหรือกระบวนการทางกฎหมาย ผลการวิเคราะห์สำหรับการพิจารณาคดีในศาลเทศมณฑล Milwaukee เมือง Milwaukee รัฐ Wisconsin ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าทนายความเพศชายใช้ประโยคที่มีโครงสร้างซับซ้อนมากกว่าทนายความเพศหญิง

2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทย

ในแวดวงกฎหมายของไทยมีผู้สนใจศึกษาภาษากฎหมายบ้างพอสมควร คณะผู้วิจัยพบว่าการวิจัยในกลุ่มนี้สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะและวจน

ลีลาของภาษากฎหมายไทย และ 2) งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทยในอดีตและการเปลี่ยนแปลงของภาษากฎหมายไทย

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะและวัจนลีลาของภาษากฎหมายไทย

งานวิจัยในกลุ่มนี้ได้แก่ งานที่วิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์และการนิยามศัพท์ทางด้านกฎหมาย งานที่วิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมายและวัจนลีลาของภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายต่าง ๆ ของไทย และงานที่วิเคราะห์การใช้ภาษาของผู้มีอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย เช่น ตำรวจ อัยการ

งานที่วิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์และการนิยามศัพท์ทางด้านกฎหมาย ได้แก่ งานของ ดุลยการณ์ กรณต์แสง (2537) ซึ่งวิเคราะห์คำศัพท์ 365 คำเกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวและมรดก โดยใช้ทฤษฎีกลุ่มทางความหมาย (Semantic Field Theory) และใช้ทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis Theory) ในการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ดังกล่าว นอกจากนี้ยังวิเคราะห์การนิยามศัพท์เกี่ยวกับกฎหมายครอบครัวและมรดกที่ปรากฏในพจนานุกรมต่าง ๆ ด้วย ผลการวิจัยพบว่า การนิยามศัพท์ในพจนานุกรมต่าง ๆ ไม่ใช่การอธิบายความหมายของคำศัพท์ แต่เป็นการให้ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับคำศัพท์นั้น ๆ มากกว่า นอกจากนี้คำนิยามก็ยังไม่สมบูรณ์ ยังขาดองค์ประกอบทางความหมายบางอย่างที่สำคัญซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้

สำหรับงานวิจัยที่วิเคราะห์ลักษณะของภาษากฎหมายไทย ได้แก่ งานของ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (2525) และ งานของ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (2529) ลักษณะของภาษากฎหมายไทยที่สรุปได้จากงานดังกล่าว มีดังนี้

1) มีคำศัพท์เฉพาะด้านกฎหมายบัญญัติขึ้นใช้ และมีความหมายเฉพาะในทางกฎหมายเท่านั้น เช่น นิติกรรม กรรมสิทธิ์ สิทธิเรียกร้อง บุริมสิทธิ์ ททรัพย์สิน โฆษัยกรรม เป็นต้น

2) มีคำศัพท์เฉพาะที่อาจใช้ในภาษาธรรมดาด้วยความหมายอย่างหนึ่ง แต่ในทางกฎหมายมีความหมายอีกอย่างหนึ่งโดยการให้นิยามศัพท์เฉพาะ เช่น “ป่า” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2584 มาตรา 4 หมายถึงบริเวณที่กำหนดไว้ในแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาเท่านั้น แม้บริเวณดังกล่าวจะไม่ปรากฏว่ามีต้นไม้เลยก็ตาม หรือ “รัฐมนตรี” ให้หมายถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น เป็นต้น

3) มีคำยืมภาษาต่างประเทศ ทั้งแบบยืมทับศัพท์ เช่น ทรัสต์ คอมมิวนิสต์ เครดิตฟองซิเอร์ และยืมแปล เช่น ลิขสิทธิ์ (copy right) นิมิตสิทธิในการประดิษฐ์ (patent right) เป็นต้น

4) มีสำนวนทางกฎหมายซึ่งประกอบขึ้นด้วยคำหลาย ๆ คำ เช่น พิทักษ์ทรัพย์ คือ แฝงท้องสำนวน โจทก์ฟ้องแก้แก้ยว ชี้สองสถาน ประยอมหนี้ บางสำนวนมีสัมผัสนอกในด้วย เช่น

อายุความสะดุดหยุดลง หนี้เกลื่อนกลืนกัน หักกลบลบหนี้ คอขาดบาดตาย นอนหลับทับสิทธิ์
ซื้อขายเสร็จเด็ดขาด เป็นต้น

สำหรับผลงานในอดีตที่ศึกษาหรือวิเคราะห์วจนลีลาของภาษากฎหมายไทยนั้น มีทั้งงานที่
ศึกษาวจนลีลาของภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา และงานที่ศึกษาวจนลีลาของภาษา
กฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยประเด็นที่วิเคราะห์ ได้แก่ ชนิดของสาระใน
กฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบประโยคกับชนิดของสาระ กลวิธีการเชื่อมโยงความ รวมทั้ง
ความหมายของคำศัพท์

งานที่ศึกษาวจนลีลาของภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ งานของ
กฤติกา ผลเกิด (2546) และงานของรัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม (2546) ทั้ง กฤติกา ผลเกิด (2546)
และ รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม (2546) ต่างก็พบว่า สาระในประมวลกฎหมายอาญามีทั้งหมด 4 ชนิด
คือ 1) สาระชนิดที่เป็นข้อบังคับซึ่งจำแนกเป็นสาระชนิดที่เป็นข้อบังคับแบบไม่มีเงื่อนไข และสาระ
ชนิดที่เป็นข้อบังคับแบบมีเงื่อนไข 2) สาระชนิดที่เป็นคำอนุญาต 3) สาระชนิดที่เป็นคำจำกัด
ความ และ 4) สาระชนิดที่เป็นการแจ้งความให้ทราบ ทั้งนี้สาระแต่ละชนิดยังสัมพันธ์กับโครงสร้าง
ทางวากยสัมพันธ์หรือรูปแบบประโยคอีกด้วย ในประเด็นเรื่องกลวิธีการเชื่อมโยงความ กฤติกา
ผลเกิด (2546) และ รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม (2546) พบกลวิธีการเชื่อมโยงความตรงกัน 3 ประเภท
คือ กลวิธีการอ้างอิงหรือการอ้างถึง การใช้คำเชื่อม และการซ้ำ นอกจากนี้ รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม
(2546) ยังพบว่ามีกลวิธีการเชื่อมโยงอีก 2 แบบเพิ่มเติม คือ การละ และการใช้คำศัพท์ ส่วนศัพท์
บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม (2546) พบว่ามีทั้งคำซ้อน คำประสม
และคำผสม

ส่วนงานศึกษาวจนลีลาของภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คืองาน
ของ มลุลี พรโชคชัย (2538) ซึ่งได้เสนอสาระของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไว้ 4 ชนิด ได้แก่ สาระ
ที่เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ สาระที่เป็นคำอนุญาต สาระที่เป็นคำจำกัดความ สาระที่เป็นการแจ้ง
ความให้ทราบ โดยแสดงให้เห็นถึงการจัดเรียงของเนื้อความในมาตรากฎหมายต่าง ๆ เช่น สาระที่
เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ แบบไม่มีเงื่อนไขในการปฏิบัติตาม กรอบที่ มลุลี พรโชคชัย เสนอมีดังนี้

ตารางที่ 2.3 วัจนลีลาของภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มุลี พรโชคชัย 2538)

1. เรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง และขอบเขตของกฎหมาย	2. คำสั่งหรือข้อบังคับ	3. กรณียกเว้น (ถ้ามี)
บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น	ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วยโดย อนุโลม	-
อันสัญญาประกันภัยทะเล	ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายทะเล	-
ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 1629 วรรคสุดท้าย	การแบ่งส่วนมรดกของทายาทโดยธรรมในลำดับ ญาติ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนที่ 1 แห่งหมวดนี้	-

นอกจากนี้ยังมีการแสดงรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ของสาระชนิดต่าง ๆ โดยสร้างเป็น
กรอบสรุปไว้ เช่น กรณีรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ของคำสั่งหรือข้อบังคับ แบบไม่มีเงื่อนไข ซึ่งมี 3
ส่วน แต่ละส่วนมีรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ในรายละเอียดปลีกย่อยดังนี้

ตารางที่ 2.4 รูปแบบทางวากยสัมพันธ์ของสาระชนิดต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(มุลี พรโชคชัย 2538)

1. เรื่องที่จะบังคับหรือสั่ง	2. คำสั่งหรือข้อบังคับ	3. กรณียกเว้น
ก. NP : - (“อัน”) + NP + (คำบ่งชี้ “นั้น”) - NP + “ก็”	$\left\{ \begin{array}{l} \text{“ท่านว่า”} \\ \text{“ท่านบังคับว่า”} \\ \text{“ท่านให้”} \\ \text{“ให้”} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{S} \\ \text{VP} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{“ต้อง”} \\ \text{“ไม่ต้อง”} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{“เว้นแต่”} \\ \text{“นอกจาก”} \\ \text{“จนกว่า”} \end{array} \right\} + \text{VP}$
ข. PP : คำบุพบท “ใน” + NP + (คำบ่งชี้ “นั้น”) ค. วลีตายตัว “ในกรณี...” + (คำบ่งชี้ “นั้น/นี้”) ง. VP/S (“เมื่อ”) + VP/S จ. ประโยคที่มีรูปเป็นประโยค คำถาม	$\left\{ \begin{array}{l} \text{“ท่าน”} \\ \text{“ท่านว่า”} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{S} \\ \text{VP} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{“ห้ามมิให้...”} \\ \text{“มิให้..”} \\ \text{“...มิได้”} \\ \text{“...หาได้ไม่”} \\ \text{“หา...ได้ไม่”} \end{array} \right\}$	
2. ขอบเขตของกฎหมาย	$\left\{ \begin{array}{l} \text{S} \\ \text{VP} \end{array} \right\} \left\{ \begin{array}{l} \text{“เป็นโมฆะ” หรือ} \\ \text{“เป็นโมฆียะ”} \end{array} \right\}$	
วลีตายตัว “ภายใต้บังคับแห่ง” + NP		

งานวิจัยลักษณะของภาษากฎหมายของ กาญจนา โรจนพานิช (2539) เป็นอีกงานหนึ่งที่แสดงให้เห็นวัจนลีลาของภาษากฎหมายในหลายมิติ ในด้านโครงสร้างประโยคพบว่า ภาษากฎหมายไทยใช้รูปประโยครวมและประโยคซ้อนมาก โดยพบการใช้วิเศษณานุกรม ประโยค คุณานุกรม ประโยค และนามานุกรม ประโยคมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้มีกลวิธีการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ ได้แก่ การแทนด้วยการซ้ำคำเดิม การแทนด้วยคำสรรพนาม การแทนด้วยรูป และการแทนด้วยคำบ่งชี้ (เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย) โดยลักษณะทางภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาษากฎหมายไม่ใช่ถ้อยคำเย็นเยื่อ มีความศักดิ์สิทธิ์ มีความครอบคลุมเนื้อหา ชัดเจน กระชับ และไม่เจาะจงเฉพาะบุคคล

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะของภาษาภาษากฎหมายดังกล่าวมาแล้ว ยังมีงานวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่ศึกษาการใช้ภาษาของผู้มีอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย ได้แก่ งานของ ชาคริต อนันทรวัน (2539) ซึ่งวิเคราะห์การใช้ภาษาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ผลการวิเคราะห์พบว่าในภาพรวมพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการใช้ภาษาที่มีลักษณะเป็นแบบแผน เช่น ใช้แบบฟอร์มหรือรูปแบบของกรมตำรวจ ภาษาที่ใช้ก็ไม่ยาวเยิ่นเย้อ ไม่มีการขยายความ มักใช้ประโยคสั้น ๆ ได้ใจความ และตรงประเด็น โดยมีการอ้างอิงข้อกฎหมายประกอบ ไม่มีการเล่นคำหรือใช้สำนวน

2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากฎหมายไทยในอดีตและการเปลี่ยนแปลงของภาษา กฎหมายไทย

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2525) และ กิตติบดี ไยพูล (2546) กล่าวตรงกันว่าหลักฐานชิ้นแรกในการศึกษาภาษากฎหมายไทย คือ ศิลาจารึกหลักที่ 1 ในสมัยสุโขทัย ซึ่งมีเนื้อหากล่าวถึงเรื่อง ภาษีนำเข้า การสืบมรดก การร้องทุกข์ การพิจารณาคดี และการลงโทษผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ไม่อาจถือได้ว่าศิลาจารึกดังกล่าวมีสถานะเป็นตัวบทกฎหมาย เพราะขาดความชัดเจนตามรูปแบบของกฎหมาย

ในแง่ของพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของภาษากฎหมายไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2525) ซึ่งศึกษาภาษาภาษากฎหมายตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ ตอนกลาง ได้สรุปไว้ว่า ภาษาภาษากฎหมายในหลักศิลาจารึกสมัยสุโขทัย มีลักษณะเป็นประโยคเดี่ยว ประโยคมีสัมผัสคล้องจองกัน รวมทั้งมีการใช้คำไทยแท้ เมื่อเข้าสู่สมัยอยุธยาเป็นราชธานี มีการใช้คำพุ่มเพื่อยมากขึ้น ในกฎหมายสมัยอยุธยามีส่วนที่เป็นผลความหรือข้อความที่เป็นส่วนขยายมากกว่าแก่นความ นอกจากตัวบทกฎหมายเองแล้ว ยังมีการกล่าวถึงเหตุผลของการตรากฎหมาย และการสร้างถ้อยคำที่ใช้กล่าวสั่งสอนด้วย เมื่อเข้าสู่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีกฎหมายตราสามดวง ซึ่งยังคงลักษณะร้อยกรองที่มีสัมผัสไพเราะอยู่ และยังคงการบอกที่มาของการตรากฎหมายไว้ แต่เนื้อหาในกฎหมายแสดงถึงการให้ความสำคัญกับสตรีมากขึ้น ส่วนในด้านคำ

ชาคริต อนันทราม (2549) กล่าวว่า มีการยืมคำและการเล่นคำในกฎหมายตราสามดวง เช่น เลื่อนโทษ ล่วงโทษ หลั่นโทษ ในด้านการสะกดคำ ยังพบคำที่สะกดแตกต่างจากในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก เช่น พบคำที่ไม่สะกดด้วยไม้ไต่คู้ อย่าง เปน (เป็น) เจบ (เจ็บ) เบด (เบ็ด) เซด (เซ็ด) เตม (เต็ม) เหน (เห็น) เอน (เอ็น) แง (แข็ง) เปด (เปิด) พบคำที่สะกดด้วย ข เช่น เขา (ภูเขา) ขอ (ตะขอ) เข้า (หัวเข้า) ขบ (ขบเคี้ยว) นอกจากนี้ยังพบคำที่สะกดด้วย ศ เช่น คอ (คอ) ในด้านประโยค ส่วนใหญ่เป็นประโยคเดี่ยวสั้น ๆ เรียงต่อกันโดยไม่มีคำเชื่อม เช่น อนึ่ง ให้ตั้งหมื่นด่านหมื่นแขวง ตั้งนายขนอนคอยด่านทางให้หมื่น ดูจงพันแดนโดยรอบคอบ อย่าให้ข้าศึกศัตรูเข้ามา แผลกปลอม หากเป็นประโยคความรวม มีการใช้คำเชื่อมประโยค แล หากเป็นประโยคเงื่อนไข จะใช้คำเชื่อม ถ้า

ภาษากฎหมายไทยมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม กล่าวคือเป็นยุคสมัยที่มีการนำกฎหมายจากยุโรปมาเป็นแม่แบบในการตรากฎหมายไทย โดยมีการร่างกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษ แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย ด้วยวิธีการดังกล่าวทำให้เกิดการปฏิรูปและเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากในภาษากฎหมายไทย กล่าวคือ มีการบัญญัติศัพท์ภาษาต่างประเทศใหม่ ๆ โดยการแปล เช่น merger แปลเป็น มัชชนะ หรือ หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน ในปัจจุบัน คำว่า warehouse แปลเป็น ภัณฑาคาร หรือ คลังสินค้า ในปัจจุบัน และการยืมทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า เช็ค (cheque) โบนัส (bonus) ภาษาฝรั่งเศส เช่น คำว่า เครดิตฟองซิเอร์ (credit foncier) ภาษาอิตาลี เช่น คำว่า อาวาล (aval) เป็นต้น ในด้านโครงสร้าง มีการยืมโครงสร้างกรรมาจจากภาษาอังกฤษมาใช้ด้วย เช่น ถูกกล่าวหา ถูกลงโทษ ถูกฟ้อง นอกจากนี้ ยังมีการยกเลิกคำศัพท์ในอดีตที่เคยใช้ เช่น อ้าย อี มัน ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกจำเลยในคดีอาญา ยกเลิกการใช้คำว่า ขู้เหนือผี ชายที่ลอบได้เสียกับหญิงที่ผัวตาย ขณะที่ศพของผัวยังอยู่บนเรือน ขู้เหนือผัว หมายถึง ชายที่ลอบได้เสียกับเมียผู้อื่นขณะที่ผัวยังมีชีวิตอยู่ นมตกอกพร่อง หมายถึง หญิงที่เสียความบริสุทธิ์ให้ชายแล้ว สบเสีย หมายถึง หมิ่นประมาท สิ้นหัวบัว หมายถึง สินสอด หญิงฉกรรจ์ หมายถึง หญิงที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี

กล่าวโดยสรุป ผลงานในอดีตเกี่ยวกับภาษากฎหมายแสดงให้เห็นว่า ภาษากฎหมายมีความแตกต่างจากภาษามาตรฐาน คือมีลักษณะ รูปแบบ และโครงสร้างที่เฉพาะตัว ทั้งในด้านคำศัพท์ ประโยค สัมพันธสาร สำนวนภาษา และการเรียบเรียงหรือการลำดับเนื้อหา นอกจากนี้ผลงานในอดีตยังแสดงให้เห็นถึงวันลีลาบางประการที่สะท้อนถึงหน้าที่ของภาษากฎหมายที่มีต่อสังคม เช่น การบังคับ การห้าม การสั่ง การอนุญาต การร้องทุกข์ การแจ้งเหตุ แม้งานวิจัยในอดีตบางส่วนได้ศึกษาลักษณะของภาษากฎหมาย แต่ก็ยังเป็นเพียงงานที่เน้นศึกษาหรือวิเคราะห์เฉพาะในบางประเด็น เช่น วิเคราะห์คำกริยาแสดงทัศนภาวะในภาษากฎหมาย นอกจากนี้การอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับหน้าที่ของภาษากฎหมายในฐานะของทำเนียบภาษาที่มีอำนาจต่อสังคมนั้นยังมีน้อยมาก ในส่วนของภาษาไทยยังไม่ปรากฏการอธิบายความสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าวอย่างชัดเจน จึงเป็นที่มาของการศึกษาวันลีลาในภาษากฎหมายไทยในงานวิจัยชิ้นนี้

บทที่ 3

ที่มา ประเภท และรูปแบบของกฎหมายและภาษากฎหมายของไทย

3.1 วิวัฒนาการของกฎหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้นิยามของคำว่า “กฎหมาย” ไว้ดังนี้

“กฎหมาย (กฎ) น. กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น หรือเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างบุคคลกับรัฐ.”

(ราชบัณฑิตยสถาน 2546)

จากคำนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายเป็นข้อตกลงระหว่างกลุ่มคนหรือสถาบัน เพื่อใช้ในการกำกับและควบคุมให้สังคมดำเนินกิจกรรมไปได้ด้วยความเรียบร้อย แสดงให้เห็นว่า การรวมกันเป็นสังคมของคนหมู่มากมักมีปัญหาหรือความขัดแย้ง จึงจำเป็นต้องมีกลไกบางอย่างในการควบคุมดูแลให้สังคมสงบสุข คำถามที่ว่า มูลเหตุของการอุบัติขึ้นของกฎหมายคืออะไร ลักษณะของกฎหมายในอดีตแตกต่างจากปัจจุบันอย่างไร จึงเป็นคำถามเบื้องต้นที่ผู้สนใจกฎหมายต้องการคำตอบ

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ อธิบายว่า กฎหมายถือกำเนิดและมีพัฒนาการเป็น 3 รูปแบบ เรียกว่า “ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น” (แสวง บุญเฉลิมวิภาส 2552) ซึ่งแบ่งกฎหมายออกเป็น 3 ยุคหลัก ได้แก่ ยุคกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) ยุคหลักกฎหมายหรือยุคกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) และยุคกฎหมายเทคนิค (Technical Law) ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1) ยุคกฎหมายชาวบ้าน ยุคนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการอุบัติขึ้นของกฎหมาย กฎหมายในยุคนี้คือหลักเกณฑ์ความประพฤติที่ชุมชนยอมรับในฐานะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสืบทอดต่อกันมา ที่มาของหลักเกณฑ์ที่เป็นประเพณีนี้เกิดจากเหตุผลธรรมชาติของสามัญชนจากสามัญสำนึก (simple natural reason) หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่เป็นที่ยอมรับสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ กฎหมายในยุคนี้ยังมีความสัมพันธ์กับศีลธรรมอย่างแนบแน่น ผู้กระทำความผิดกฎหมายก็มักจะทำความผิดศีลธรรมควบคู่กันไปด้วย

2) ยุคหลักกฎหมายหรือยุคกฎหมายของนักกฎหมาย ในยุคนี้เริ่มมีการใช้เหตุผลที่ปรุงแต่งขึ้นจากหลักดั้งเดิมในยุคแรก เรียกว่า “เหตุผลปรุงแต่งทางกฎหมาย” (artificial juristic

reason) เข้ามาประกอบการกำหนดกฎเกณฑ์ ในขณะที่เดียวกันหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการชี้ขาดข้อพิพาทหนึ่งก็จะเป็นหลักในการประยุกต์ใช้เพื่อพิจารณาข้อพิพาทลักษณะใกล้เคียงกันต่อไป ทำให้เกิดหลักกฎหมายขึ้น ยุคนี้เป็นยุคแรกที่เกิดวิชานิติศาสตร์ องค์กรตุลาการ และวิชาชีพนักกฎหมายขึ้น เมื่อกฎหมายถูกพัฒนาขึ้นเป็นศาสตร์ที่มีองค์ความรู้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาเล่าเรียนถึงจะสามารถรู้และเข้าใจได้ แตกต่างจากยุคแรกที่กฎหมายเป็นสามัญสำนึกที่ทุกคนสามารถพิจารณาถูกผิดได้ด้วยตนเองตามหลักศีลธรรม หลักกฎหมายบางอย่างอาจไม่สอดคล้องกับหลักศีลธรรม เช่น การกำหนดอายุความของลักษณะคดีแต่ละลักษณะก็มีความแตกต่างกันไปตามที่กฎหมายกำหนด

3) ยุคกฎหมายเทคนิค สืบเนื่องจากพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ที่มีความสลับซับซ้อนขึ้น ทำให้เกิดข้อขัดแย้งและกรณีพิพาทที่หลากหลาย จึงมีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะบางอย่าง กฎหมายไม่จำเป็นต้องเกิดภายหลังจากมีข้อพิพาทแต่อาจเกิดขึ้นเพื่อรองรับเหตุการณ์เฉพาะที่อาจจะเกิดขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค (technical reason) เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจราจร กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ความถูกผิดที่เกิดขึ้นจากกฎหมายเทคนิคเหล่านี้มิได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับหลักศีลธรรม

ในส่วนที่สัมพันธ์กับกฎหมายไทยนั้น โกเมศ ขวัญเมือง (2549) อธิบายว่ากฎหมายไทยอาจแบ่งได้หลายๆ ออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ กฎหมายไทยโบราณ กฎหมายหลังการปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 และกฎหมายไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการกฎหมายไทยโบราณเริ่มนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย หลักฐานที่พบคือในหลักศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชหลักที่ 1 ที่มีการพูดถึงอาณาเขตของรัฐ การเข้ามาใช้อำนาจปกครองของกษัตริย์ และการร้องทุกข์ เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีกฎหมายลักษณะโจรเกิดขึ้นในสมัยพระยาลิไท (ศิลาจารึกที่ 38) ซึ่งกล่าวถึงการกระทำความผิดทางอาญา เป็นต้น ต่อมาในสมัยอยุธยา ได้มีการนำแนวคิดแบบทวารวดีเข้ามา โดยยอมรับว่ากษัตริย์เป็นเหมือนทวารวดี มีการตราพระราชกำหนดในสมัยพระเจ้าบรมโกศ ในปี พ.ศ. 2283 ระบุว่ากษัตริย์เป็นเสมือน “สมมติเทพ” หรือเทวดา คำสั่งของพระมหากษัตริย์เรียกว่า “เทวโองการ” ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการปกครองแบบจตุสดมภ์ (เวียง วัง คลัง นา) ขึ้น เป็นต้น ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีมีลักษณะคล้ายๆ กับในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นการตรากฎหมายจากการจดจำเนื่องจากกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าเผาทำลายไปในการเสียกรุงครั้งที่ 2 ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้มีการรวบรวมกฎหมายเดิมในสมัยกรุงศรีอยุธยา และชำระกฎหมายขึ้นใหม่ 3 ฉบับเรียก กฎหมายตราสามดวง (ได้แก่ ตราราชสีห์ ตราชสีห์ และตราบัวแก้ว) ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ชาวตะวันตกออกล่าอาณานิคม กฎหมายไทยถูกมองว่าป่าเถื่อน

ภายหลังที่ไทยสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้กับอังกฤษ เกิดสนธิสัญญาเบาว์ริงขึ้น สนธิสัญญาดังกล่าวถูกใช้เป็นแม่แบบในการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศในเวลาต่อมา

กฎหมายไทยเริ่มพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในสมัยรัชกาลที่ 5 สืบเนื่องจากการล่าอาณานิคมของตะวันตกซึ่งต้องการใช้ประเทศไทยมีกฎหมายมาตรฐานเดียวกับอารยประเทศ ได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น ได้แก่ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในยุคสุดท้ายภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เกิดกฎหมายสำคัญที่เป็นหลักสูงสุดในการปกครองประเทศ คือ รัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอีกจำนวนมากตามมาภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญสืบจนปัจจุบัน

3.2 ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในปัจจุบันกฎหมายในประเทศไทยมีจำนวนมาก มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใช้ในหลายระดับชั้นของสังคม ทั้งในระดับประเทศ ท้องถิ่น และชุมชน กฎหมายบางฉบับมีอำนาจครอบคลุมบุคคลทุกประเภท ในขณะที่กฎหมายบางฉบับมีอำนาจเฉพาะบุคคลหรือองค์กรบางกลุ่ม และครอบคลุมแค่บางพื้นที่เท่านั้น ในวงการกฎหมายนั้น กฎหมายถูกแบ่งหรือจัดกลุ่มตามศักดิ์ หรือระดับความสำคัญ ขึ้นอยู่กับผู้ตรากฎหมาย กฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าต้องไม่ขัดกับกฎหมายซึ่งมีลำดับศักดิ์สูงกว่าเสมอ การจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายไทยแบ่งออกเป็น 3 ชั้นหลัก ได้แก่

3.2.1 กฎหมายชั้นที่ 1: รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญนับเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ตราขึ้นโดยองค์กรที่มีอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สภานิติบัญญัติและสภาร่างรัฐธรรมนูญ

3.2.2 กฎหมายชั้นที่ 2: กฎหมายระดับกฎหมายบัญญัติ

กฎหมายกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

1) กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติหรือฝ่ายนิติบัญญัติของไทย กล่าวคือ พระมหากษัตริย์และรัฐสภา กฎหมายในกลุ่มที่ 2 ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย และกฎมณเฑียรบาล

2) กฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาล ได้แก่ พระราชกำหนด

3.2.3 กฎหมายชั้นที่ 3: กฎหมายระดับกฎหมายลำดับรอง

กฎหมายในกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มย่อย ดังนี้

1) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรฝ่ายบริหาร ได้แก่ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศกระทรวง

2) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรศาล เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ตัวอย่างกฎหมายเช่น ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาความปกครอง พ.ศ. 2543

3) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ออกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

4) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรมหาชน

5) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่กฎหมายจัดตั้งขึ้นมาให้อำนาจอธิปไตยออกกระเบียบข้อบังคับกับประชาชนที่ไปใช้บริการสาธารณะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนได้ เช่น กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับของการไฟฟ้านครหลวง การรถไฟฟ้ามหานคร การรถไฟแห่งประเทศไทย และการประปาส่วนภูมิภาค เป็นต้น

6) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ตัวอย่างกฎหมายเช่น ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติตำบล เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติเมืองพัทยา เป็นต้น

7) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรวิชาชีพต่างๆ เช่น สมาทนายความ ออกข้อบังคับสหทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 เป็นต้น

3.3 ประเภทของภาษาที่ใช้ในวงการกฎหมาย

หากพิจารณาภาษาที่ใช้ในวงการกฎหมายทั้งที่มีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรและภาษาพูด เราอาจจะแบ่งประเภทของภาษากฎหมายออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตัวบทกฎหมาย ภาษาที่ใช้ในการว่าความ และคำพิพากษา

3.3.1 ตัวบทกฎหมาย

ตัวบทกฎหมาย เป็นภาษาที่ใช้ในกฎหมายประเภทต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎกระทรวง เทศบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ภาษาที่ใช้ในตัวบทกฎหมายจะกล่าวถึงเนื้อหาเฉพาะที่เป็นกฎเกณฑ์ หรือหลักพิจารณาต่างๆ เท่านั้น

3.3.2 ภาษากฎหมายที่ใช้ในการว่าความ

ภาษาในตัวบทกฎหมายไม่ใช่แค่สิ่งเดียวเท่านั้นที่ใช้ในวงการกฎหมาย เมื่อมีคู่กรณีพิพาท และเกิดการฟ้องร้องคดี ก็เกิดกระบวนการเพื่อพิจารณาคดีขึ้น ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับภาษากฎหมายในระดับนี้มีหลายกลุ่ม เช่น โจทก์ จำเลย ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ทนายความ อัยการ ศาล เป็นต้น ในกระบวนการพิจารณาคดีจะมีการร่างคำร้องและข้อแก้ต่างที่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับการซักถาม สืบพยาน และการพิจารณาคดีในรูปแบบที่เป็นภาษาพูดในศาล จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาภาษากฎหมายในต่างประเทศส่วนใหญ่มุ่งศึกษาภาษากฎหมายในส่วนนี้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทศิลป์ของทนายความที่ใช้ในการว่าความ (Da' mova' 2007, Bivins 2008, Simpson and Mayr 2010)

3.3.3 คำพิพากษา

ภายหลังสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาคดีต่าง ๆ ศาลจะเขียนคำพิพากษาเป็นลายลักษณ์อักษร มีเนื้อหาเกี่ยวกับที่มาของคดีตั้งแต่เริ่มต้น ประกอบกับการใช้เหตุและผลประกอบข้อกฎหมายเพื่อสรุปเป็นข้อพิจารณา คำพิพากษา คำสั่งของศาล โดยละเอียด เนื้อหาในคำพิพากษาจะเป็นรูปแบบการเขียนเฉพาะของผู้พิพากษาหรือศาลเท่านั้น โดยนำข้อมูลจากคู่ความและบทบัญญัติในกฎหมายมาประกอบ คำพิพากษามักมีการเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อเป็นกรณีศึกษา และเป็นบันทึกแนวทางหรือบรรทัดฐานสำหรับการพิจารณาคดีความในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างคำพิพากษาเช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ คำพิพากษาศาลฎีกา คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด เป็นต้น

3.4 รูปแบบการนำเสนอความในภาษากฎหมาย

รูปแบบการนำเสนอความ หมายถึง ลักษณะการร้อยเรียงถ้อยความเพื่อนำเสนอสารของผู้ส่งสาร จากการศึกษาข้อมูลทำเนียบภาษากฎหมายพบว่ารูปแบบการนำเสนอความ 2 ประเภทหลัก ได้แก่ รูปแบบอธิบายความ (expository) และรูปแบบเรื่องเล่า (narrative)

3.4.1 รูปแบบอธิบายความ (expository style)

รูปแบบอธิบายความ (expository) เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์โดยเชื่อมโยงเนื้อความแบบเป็นเหตุเป็นผลหรือเงื่อนไข การให้นิยาม การแจกแจงองค์ประกอบ โดยไม่ได้สนใจเรื่องของลำดับการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ ลักษณะทำเนียบภาษากฎหมายที่พบเป็นรูปแบบอธิบายความเป็นหลัก ได้แก่ตัวบทกฎหมาย ในส่วนของคำพิพากษาของศาลนั้นก็ยังมีรูปแบบการอธิบายความรวมอยู่

ปะปนกับรูปแบบเรื่องเล่าด้วย (หมายเหตุ คณะผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาภาษากฎหมายที่ใช้ในการว่าความ เนื่องจากข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล จึงไม่ได้นำเสนอเนื้อหาส่วนนี้ในการศึกษาครั้งนี้)

ตัวอย่างการนำเสนอแบบอธิบายความในตัวบทกฎหมาย เป็นการกล่าวถึงกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเงื่อนไขในช่วงต้นของเนื้อหา (ก) แล้วตามด้วยแนวปฏิบัติหรือแนวพิจารณาที่ดีตามกฎหมายในช่วงหลัง (ข)

สำหรับรูปภาษาที่บ่งบอกเนื้อหาความทั้งสองส่วนนั้น ในส่วนของเงื่อนไข (ก) มักปรากฏคำเชื่อมสัมพันธ์สารนำหน้า เช่น “ในกรณีที่” หรือ “ถ้า” นอกจากนั้นยังพบการใช้สรรพนามไม่ชี้เฉพาะ “ผู้ใด” ขึ้นเป็นประธานของประโยคด้วย สำหรับแนวการปฏิบัติหรือแนวพิจารณาที่ดีตามมาตรา (ข) นั้น อาจมีลักษณะเป็นอนุประโยค หรือกริยาลีขี้นต้นด้วยกริยาแสดงการบังคับ เช่น “ให้” และ “ต้อง” เป็นต้น ดังแสดงในตัวอย่าง

- (1) (ก) ในกรณีที่แบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่ง (ข) ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบสามคนทุกเขตไม่ได้ (ข) ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคนเสียก่อน แต่เขตที่ต้องเหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละสองคน (ก) ถ้าจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สี่คน (ข) ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสองเขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน
- (2) มาตรา 210 (ก) ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด (ข) ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา 204 และมาตรา 206 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง
- (3) มาตรา 605 (ก) ถ้าการที่จ้างยังทำไม่แล้วเสร็จอยู่ตราบใด (ข) ผู้ว่าจ้างอาจบอกเลิกสัญญาได้ เมื่อเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น
- (4) มาตรา 72 (ก) ผู้ใดบันดาลโทสะโดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ข่มเหงในขณะนั้น (ข) ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้
- (5) มาตรา 22 (ก) ถ้าการกระทำตามมาตรา 21 เป็นการกระทำเพื่อให้บุคคลตามมาตราดังกล่าวไม่ได้รับความปลอดภัย (ข) ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นกึ่งหนึ่ง
- (6) มาตรา 157 (ก) ผู้ใดยังคงดำเนินการของสมาคมนายจ้างสหภาพแรงงาน สหพันธ์นายจ้าง หรือสหพันธ์แรงงาน ซึ่งได้เลิกไปแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ (ข) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.4.2 รูปแบบเรื่องเล่า (narrative style)

รูปแบบเรื่องเล่า (narrative) เป็นรูปแบบการนำเสนอความตามลำดับของเหตุการณ์ โดยมักจะไล่เรียงเริ่มจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน หรือเหตุการณ์ในอดีต ไปสู่เหตุการณ์ที่เกิดตามมาทีหลัง รูปแบบเช่นนี้พบเฉพาะในคำพิพากษาศาลเท่านั้น ไม่พบในตัวบทกฎหมายเลย ลักษณะทางภาษาที่แสดงให้เห็นรูปแบบการนำเสนอความแบบเรื่องเล่าได้แก่

- ก. มีการกล่าวอ้างถึงที่มาของคดี “ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า”
- ข. อ้างถึงเวลาในอดีต ใช้บุพบท “เมื่อ”
- ค. ใช้คำช่วยกริยา “ได้” กล่าวถึงเหตุการณ์ในอดีต
- ง. ใช้คำเชื่อมสัมพันธสารแสดงลำดับเหตุการณ์ “เมื่อ” “ต่อมา” “จึง” “จน” “หลังจาก” “ตั้งแต่”

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงเนื้อความที่เป็นเรื่องเล่า โดยข้อความที่ขีดเส้นใต้แสดงรูปภาษาที่ใช้ในการเชื่อมโยงความและลำดับของเหตุการณ์ที่พบในคำพิพากษาศาล

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีประกอบอาชีพทนายความได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการที่นางอัมมา ศรีเปารยะ มีหนังสือลงวันที่ 7 ตุลาคม 2547 ยื่นคำกล่าวหาต่อประธานกรรมการมรรยาททนายความว่าผู้ฟ้องคดีประพฤติผิดมรรยาททนายความโดยเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2533 นายสังวร ศรีเปารยะ ซึ่งเป็นสามีของนางอัมมา ได้ติดต่อให้ผู้ฟ้องคดีเป็นทนายความแก่ต่างให้แก่ชาวบ้านจำนวน ๙ คนในข้อหาบุกรุกที่ดินของบุคคลอื่นรวมสามคดี ในระหว่างดำเนินคดีมีการยื่นคำร้องขอให้คำสั่ง (ต. 21)ระหว่างนายอุดม สินธุพงศ์ คณะกรรมการมรรยาททนายความ ที่ 1 นายทะเบียนสภาทนายความ ที่ 2 สภานายกพิเศษแห่งสภาทนายความ ที่ 3 ผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดีปล่อยตัวชั่วคราว และนายสังวรได้ยึดที่ดินของนางอัมมาจำนวน 11 แปลง ไปเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวของศาลจังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาศาลจังหวัดเชียงใหม่มีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งสามคดี ผู้ฟ้องคดีจึงได้ให้นางเพ็ญศรี จันธิ ใช้ใบมอบฉันทะที่นางอัมมาลงลายมือชื่อไว้หลายฉบับโดยไม่ได้กรอกข้อความไปขอรับโฉนดที่ดินของนางอัมมาคืนจากศาลจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อศาลจังหวัดเชียงใหม่คืนให้แล้ว ผู้ฟ้องคดีนำไปยึดถือไว้ไม่ยอมคืนให้แก่นางอัมมา นางอัมมาจึงยื่นฟ้องขอให้ผู้ฟ้องคดีคืนโฉนดที่ดินต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ฟ้องคดีต่อสู้ว่าเหตุที่ไม่คืนโฉนดที่ดินให้เพราะใช้สิทธิยึดหน่วงเนื่องจากนายสังวรสามีของนางอัมมาค้างค่าจ้างว่าความเป็นเงินจำนวนสามล้านบาท ส่วนนางเพ็ญศรีซึ่งเป็นทนายความในสำนักงานเดียวกันกับผู้ฟ้องคดีได้ฟ้องแย่งเรียกค่าจ้าง เรื่องขอประกันตัวชาวบ้าน 9 คน ในคดีบุกรุก ผลที่สุดศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาให้ผู้ฟ้องคดีคืนโฉนดที่ดินให้แก่นางอัมมา และยกฟ้อง

แย้ง นางอัชมาขอให้ออกคำบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลฎีกา แต่ผู้ฟ้องคดีไม่ยอมส่งมอบให้ และได้แถลงต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ว่าได้อोनและส่งมอบที่ดินให้บุคคลอื่นไปแล้ว ศาลจังหวัดเชียงใหม่จึงมีคำสั่งให้นางอัชมาไปออกใบแทนโฉนดจากสำนักงานที่ดิน และทราบว่าผู้ฟ้องคดีได้ยื่นหนังสืออันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานที่ดินอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ว่าโฉนดที่ดินทั้ง 11 แปลงดังกล่าวนางอัชมาได้มอบอำนาจให้拿去เป็นหลักประกันในการค้าประกันบุคคลอื่น จนสำนักงานที่ดินไม่ยอมออกใบแทนโฉนดให้เพราะไม่ใช่เป็นเรื่องโฉนดสูญหาย...

หลังจาก โจทก์ที่ 3 คลอดโจทก์ที่ 1 และเกิดเหตุละเมิดจากการทำตลอดของจำเลยทั้งสามต่อโจทก์ที่ 1 โจทก์ที่ 3 ได้พยายามให้โจทก์ที่ 1 ได้รับการรักษาทั้งจากจำเลยทั้งสามและโรงพยาบาลอื่น และได้เรียกร้องให้จำเลยทั้งสามรับผิดชอบกับร้องเรียนต่อรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขแต่ไม่เป็นผล วันที่ 9 กันยายน 2537 โจทก์ที่ 3 ได้ทำหนังสือร้องเรียนจำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวกต่อแพทยสภาย่อมชี้ชัดว่า โจทก์ที่ 1 โดยโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองและเป็นผู้แทน โดยชอบธรรมผู้มีอำนาจทำการแทนผู้เยาว์ และโจทก์ที่ 2 และที่ 3 ในฐานะส่วนตัว ได้รู้ถึงการละเมิดกับรู้ตัวผู้จะต้องใช้คำสินไหมทดแทนแก่โจทก์ที่ 1 และที่ 3 ตั้งแต่ก่อนวันที่ 9 กันยายน 2537 มิใช่ตั้งแต่วันที่โจทก์ทราบผลการสอบสวนข้อเท็จจริงจากแพทยสภา โจทก์ที่ 1 และที่ 3 ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2539 ล่วงเลยกำหนด 1 ปีแล้ว คดีจึงขาดอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง

ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาความว่า ผู้ฟ้องคดีและพวกได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2552 เพราะมีการนำเอกสารหลักฐานมาประชุมระหว่างกลุ่มจึงได้รู้ถึงบทเฉพาะกาล มาตรา 154 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 และมีความเชื่ออย่างบริสุทธิ์ใจว่าผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามจะดำเนินการภายใต้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ส่วนบันทึกข้อความลงวันที่ 11 ธันวาคม 2551 ถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ขอทราบผลการคัดเลือกภายใน 7 วัน แต่ไม่ได้คำตอบนั้น เป็นเพียงการสอบถามการแจ้งความจำนงเป็นพนักงานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ตามประกาศผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ที่ประกาศเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2551 และผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นวิญญูชนทั่วไปและเป็นข้าราชการสังกัดในกระทรวงพลังงานย่อมเข้าใจเช่นเดียวกับข้าราชการพนักงาน และลูกจ้าง สังกัดในกระทรวงพลังงานทั่ว ๆ ไป คือ ประกาศผู้อำนวยการ

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ลงวันที่ 30 เมษายน 2551 เป็นประกาศรับสมัครงานทั่ว ๆ ไป เช่นเดียวกัน

โดยสรุป รูปแบบการนำเสนอความในภาษากฎหมายมี 2 ประเภทหลักคือแบบอธิบายความและแบบเรื่องเล่า ซึ่งแต่การนำเสนอความแต่ละรูปแบบจะมีรูปภาพเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ในการลำดับเนื้อความที่แตกต่างกัน

บทที่ 4

ความแจ่มชัดในภาษากฎหมายไทย

ความแจ่มชัด (explicitness) หมายถึง ลักษณะการให้ข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้าใจสารไปในทางเดียวกับผู้ส่งสาร ไม่เกิดความสับสน กำกวม หรือตีความได้หมายแวมุม คุณสมบัติความแจ่มชัดในภาษากฎหมายแสดงออกโดยลักษณะทางภาษา 2 ประการ ได้แก่ การอ้างถึงและการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค

4.1 การอ้างถึง

การอ้างถึง คือ รูปแบบการใช้ภาษาที่มีการกล่าวถึงข้อมูลที่ได้มีการกล่าวถึงมาก่อนหน้าในสารที่มีความยาวมาก การอ้างถึงจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาของสารที่ตามมาอย่างครบถ้วนนำไปสู่การตีความและความเข้าใจสารที่ถูกต้องตรงกันกับผู้ส่งสาร ดังแสดงในตัวอย่าง

- (1) “...ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว”

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผู้ส่งสารได้มีการอ้างถึง “การตามวรรคหนึ่ง” ต่อมาอีก 2 ครั้ง โดยใช้ “การกระทำดังกล่าว” และ “การดังกล่าว” ตามลำดับ ทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ว่า “การกระทำดังกล่าว” และ “การดังกล่าว” ที่เกิดขึ้นภายหลังนั้นหมายถึง “การตามวรรคหนึ่ง” นั้นเอง

อนึ่ง หากไม่มีการอ้างถึงดังกล่าว ข้อความก็จะขาดความชัดเจนของข้อมูลไปได้ดังแสดงในตัวอย่างที่ (2) (เครื่องหมาย * แสดงตัวอย่างของข้อความที่ขาดความแจ่มชัด ส่วนเครื่องหมาย ? แสดงบริเวณของข้อความที่ขาดการอ้างถึง)

- (2) * “...ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริง และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิก(?) แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำ(?)”

จากการศึกษาข้อมูลภาษากฎหมายพบรูปแบบการอ้างถึง 4 ลักษณะได้แก่ การซ้ำทั้งหมด การซ้ำบางส่วน การใช้คำแสดงการอ้างถึงประกอบ และการใช้คำอื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 การอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมด

การอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมด คือ การซ้ำข้อความที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น (ข้อความที่ขีดเส้นใต้สองเส้น) โดยใช้ข้อความเดียวกันทั้งหมด (ข้อความที่ขีดเส้นใต้เส้นเดียว) ทั้งนี้อาจมีการสลับลำดับของคำในกลุ่มคำที่อ้างถึงด้วยก็ได้ ดังแสดงในตัวอย่างที่พบในทั้งตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล

1) ตัวบทกฎหมาย

- (3) “มาตรา 19 ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 18 หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์...” รธน

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดคือ “ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์”

- (4) “มาตรา 1598/30 ถ้าบุตรบุญธรรมซึ่งไม่มีคู่สมรสหรือผู้สืบสันดานตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมเพียงเท่าที่ทรัพย์สินนั้นยังคงเหลืออยู่ภายหลังที่ชำระหนี้ของกองมรดกเสร็จสิ้นแล้ว...” ประมวลแพ่ง

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดคือ “บุตรบุญธรรม”

- (5) “มาตรา 10 ในกรณีที่นายจ้างซึ่งเป็นผู้รับเหมาช่วงไม่จ่ายเงินทดแทน...ให้ผู้รับเหมาช่วงในลำดับถัดขึ้นไปหากมีตลอดสายจนถึงผู้รับเหมาชั้นต้นซึ่งมิใช่นายจ้าง ร่วมรับผิดชอบกับผู้รับเหมาช่วงซึ่งเป็นนายจ้างในการจ่ายเงินทดแทนเงินสมทบ หรือเงินเพิ่ม...” พรบ เงินทดแทน 2537

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดคือ “นายจ้างซึ่งเป็นผู้รับเหมาช่วง” โดยมีการสลับที่ข้อความ เป็น “ผู้รับเหมาช่วงซึ่งเป็นนายจ้าง”

2) คำพิพากษาของศาล

- (6) “...เพื่อทำความเข้าใจในการจัดตั้งองค์การอิสระ และให้องค์การอิสระ ไปกำหนดการ ให้มีคณะกรรมการบริหารองค์การอิสระ หลักเกณฑ์การบริหารงานและหลักเกณฑ์ การให้ความเห็นโครงการหรือกิจกรรมขององค์การอิสระ ให้เป็นไปตามที่องค์การ อิสระกำหนด...”

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดคือ “องค์การอิสระ”

- (7) “...หากบุคคลตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้มีอิทธิพลตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 139/2546 แล้ว ย่อมจำต้องถูกคณะทำงานดำเนินการใช้อำนาจทางปกครองใช้ มาตรการเร่งรัดทางภาษีกับบุคคลนั้นอย่างผิดปกติ เท่ากับฝ่ายบริหารใช้คำสั่ง นายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจโทษบุคคลนั่นเอง...จึงเห็นได้ ว่าคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 มีความมุ่งหมายบังคับใช้อย่างเป็นกฎ...ดังนั้น คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 จึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ พ้องคดีทั้งสองเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการบังคับใช้ตามคำสั่ง นายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 เพราะ...”

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดคือ “คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546”

4.1.2 การอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วน

การอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วน เป็นรูปแบบการอ้างถึงที่นำเพียงข้อความบางส่วน ของข้อความที่กล่าวมาแล้วมากล่าวซ้ำอีก ซึ่งลักษณะข้อความบางส่วนที่ยกมากล่าวซ้ำจะสั้นกว่าข้อความที่ กล่าวมาก่อน ตัวอย่างดังแสดงต่อไปนี้

1) ดัชนีบทกฎหมาย

ในข้อมูลดัชนีบทกฎหมายที่ศึกษาไม่พบรูปแบบการอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วน

2) คำพิพากษาของศาล

- (10) “...วิธีการคัดเลือกบุคคลที่ควรได้รับการเสนอรายชื่อเป็นกรรมการกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 30 กันยายน 2546 ผู้ฟ้องคดีได้สมัครเข้า รับการคัดเลือกเพื่อเสนอรายชื่อเป็นกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ตาม ประกาศดังกล่าว...”

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำบางส่วนคือ “กรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ” ใช้อ้างถึง “กรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. 2546”

(11) “...หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินพ.ศ. 2550 แจงให้ผู้ร้องทราบภายในวันที่ 31 มีนาคม 2551 ซึ่งในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง จะต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองตามมาตรา 28 วรรคสอง (5)...”

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำบางส่วนคือ “รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง” ใช้อ้างถึง “รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2550”

(12) “...ขอให้ศาลปกครอง มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 139/2546 โดยให้มีผลยกเลิกตั้งแต่มีการออกคำสั่งดังกล่าว ศาลได้พิจารณาคำฟ้อง และข้อเท็จจริงในสำนวนคดีแล้วเห็นว่า...”

ส่วนที่อ้างถึงแบบซ้ำบางส่วนคือ “ศาล” ใช้อ้างถึง “ศาลปกครอง”

4.1.3 การอ้างถึงแบบใช้คำแสดงการอ้างถึงประกอบ

การอ้างถึงรูปแบบที่สาม ได้แก่ การอ้างถึงแบบใช้คำแสดงการอ้างถึงประกอบ ในรูปแบบนี้ เป็นการกล่าวถึงบางส่วนของข้อความที่อยู่ด้านหน้า แล้วประกอบเข้ากับคำที่แสดงการอ้างถึง ได้แก่ “ดังกล่าว” “นั้น” “นี้” และ “เดียวกัน” เช่น “หนังสือสัญญาดังกล่าว” “เรื่องเร่งด่วนนั้น” “พระราชบัญญัตินี้” ดังแสดงในตัวอย่างที่พบทั้งในดัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล

1) ดัวบทกฎหมาย

(13) “...เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการ...” รรณ.ม.190

“หนังสือสัญญาดังกล่าว” ใช้อ้างถึง “หนังสือสัญญานั้น”

- (14) “...ในกรณีที่ไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง (3) หรือมีแต่ไม่ครบสามคน ถ้า คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจำนวนไม่น้อยกว่าหกคนเห็นว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องให้ความเห็นชอบ ให้คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจำนวนดังกล่าวเป็นองค์ประกอบและองค์ประชุมพิจารณาเรื่องเร่งด่วนนั้นได้” รธน.

“คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจำนวนดังกล่าว ใช้อ้างถึง “คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจำนวนไม่น้อยกว่าหกคน” และ “เรื่องเร่งด่วนนั้น” ใช้อ้างถึง “เรื่องเร่งด่วนที่ต้องให้ความเห็นชอบ

- (15) “มาตรา 144 ร่างพระราชบัญญัติใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระเบียบการพิจารณาไว้ก่อน...” รธน

“การแก้ไขเพิ่มเติมนั้น” ใช้อ้างถึง “แก้ไขเพิ่มเติม”

- (16) “มาตรา 1262 ถ้ามีมติของที่ประชุมใหญ่หรือคำบังคับของศาลให้อำนาจผู้ชำระบัญชีให้ทำการแยกกันได้ ท่านว่าต้องนำความจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันลงมติหรือออกคำบังคับนั้น” ประมวลแพ่ง

“มติหรือคำบังคับนั้น” ใช้อ้างถึง “มติของที่ประชุมใหญ่หรือคำบังคับของศาลให้อำนาจผู้ชำระบัญชีให้ทำการแยกกันได้”

- (17) “มาตรา 151 ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการค่าจ้าง คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการดังกล่าว หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการเช่นนั้นมอบหมาย...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี...” พรบ คุ่มครองแรงงาน

“คณะกรรมการดังกล่าว” ใช้อ้างถึง “คณะกรรมการค่าจ้าง คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน”

- (18) “มาตรา 151 ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการค่าจ้าง คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการดังกล่าว หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการเช่นว่านั้นมอบหมาย...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี...” พรบ. คຸ້ມครองแรงงาน

“คณะอนุกรรมการเช่นว่านั้น” ใช้อ้างถึง “คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการดังกล่าว”

- (19) “มาตรา 158 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็น นิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ...ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย” พรบ. คຸ້ມครองแรงงาน

“ผู้นั้น” ใช้อ้างถึง “ผู้กระทำความผิด” และ “นิติบุคคลนั้น” ใช้อ้างถึง “นิติบุคคล”

- (20) “มาตรา 264 ผู้ใดทำเอกสารปลอมขึ้นทั้งฉบับ...ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี...” ประมวลอาญา

“ผู้นั้น” ใช้อ้างถึง “ผู้ใด”

2) คำพิพากษาของศาล

- (21) “...คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 เรื่อง การปราบปรามผู้ใช้สิทธิพล ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2546 ซึ่งออกโดย...ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 ดังกล่าว...”

“คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 ดังกล่าว” ใช้อ้างถึง “คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 139/2546 เรื่อง การปราบปรามผู้ใช้สิทธิพล ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2546”

- (22) “...เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การตราพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่ และมาตรา 8(1) แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 หรือไม่...”

“พระราชบัญญัติเดียวกัน” ใช้อ้างถึง “พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543”

(23) “...ส่วนพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 มาตรา 8(1) ประกอบมาตรา 48 ที่กำหนดคุณสมบัติของกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติไว้ว่าต้อง “มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” นั้น เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้...”

“พระราชบัญญัตินี้” ใช้อ้างถึง “พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543”

4.1.4 การอ้างถึงแบบใช้คำอื่น

การอ้างถึงรูปแบบสุดท้าย คือการอ้างถึงแบบใช้คำอื่นแทนส่วนที่กล่าวถึงไปแล้ว คำที่เลือกใช้จะเป็นคำที่หมายรวมถึงเนื้อหาข้างหน้าที่ทั้งหมด ตัวอย่างคำที่พบในข้อมูลภาษากฎหมาย เช่น “กรณี” “ความผิด” ดังแสดงในตัวอย่าง

1) ดัชนีกฎหมาย

(24) “มาตรา 144 ร่างพระราชบัญญัติใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระเบียบการพิจารณาไว้ก่อน และภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มามีกรณีดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย...” รธน

“กรณีดังกล่าว” ใช้อ้างถึง “ร่างพระราชบัญญัติใดที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระเบียบการพิจารณาไว้ก่อน”

- (25) “มาตรา 290 ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี
ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289
ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี”

“ความผิดนั้น” ใช้อ้างถึง “มิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย”

2) คำพิพากษาของศาล

- (26) “...ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้
 ข้อกล่าวหา ลงวันที่ 10 มีนาคม 2553 สรุปได้ดังนี้ เอกสารตามที่ถูกอ้างถึงได้ถูก
บุคคลซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)
กับพวก นำไปเปิดเผย
 ...ซึ่งในกรณีนี้ เจ้าหน้าที่กรมเอเชียตะวันออกเป็นผู้กร่างเอกสารในชั้นต้น...”

“กรณีนี้” ใช้อ้างถึง “เอกสารตามที่ถูกอ้างถึงได้ถูกบุคคลซึ่งเป็นแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับพวก นำไปเปิดเผย”

- (27) “...ผู้ร้องสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องรายงานให้ถูกต้องตามมาตรา 42 วรรค
สอง ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 เมื่อพ้นระยะเวลาที่ผู้ร้องกำหนด ปรากฏว่า ผู้
ร้องยังไม่ได้รับรายงานตามมาตรา 42 วรรคสอง
กรณี จึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 93 วรรคหนึ่ง...”

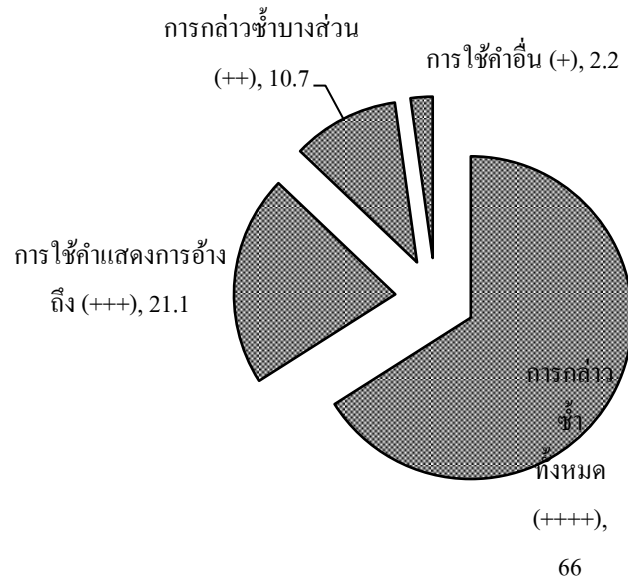
“กรณี” ใช้อ้างถึง “ผู้ร้องสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ถูกร้องรายงานให้ถูกต้องตามมาตรา 42 วรรคสอง ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2551 เมื่อพ้นระยะเวลาที่ผู้ร้องกำหนด ปรากฏว่าผู้ร้องยังไม่ได้รับรายงานตามมาตรา 42 วรรคสอง”

หากพิจารณาถึงรูปแบบการให้ข้อมูลเดิมซ้ำในการกล่าวอ้างครั้งต่อๆ ไป ด้วยวิธีการอ้างถึงทั้ง 4 ประเภทจะเห็นได้ว่า รูปแบบการอ้างถึงประเภทซ้ำทั้งหมดนั้นเป็นการอ้างถึงแบบให้ข้อมูลเดิมครบถ้วนทั้งหมด ในขณะที่การอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วนเป็นการให้ข้อมูลเพียงบางส่วน การอ้างถึงแบบใช้คำอ้างถึงมีลักษณะคล้ายการอ้างถึงแบบซ้ำบางส่วนแต่มีคำแสดงการอ้างถึง เช่น “ดังกล่าว” กำกับ ในขณะที่การใช้คำอื่นไม่มีการใช้คำที่ซ้ำกับส่วนที่อ้างมาก่อน ดังแสดงในตัวอย่าง

- (28) การกล่าวถึงครั้งแรก : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
 (29) กล่าวซ้ำทั้งหมด : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
 (30) กล่าวซ้ำบางส่วน : รัฐธรรมนูญ
 (31) การใช้คำแสดงการอ้างถึง : รัฐธรรมนูญดังกล่าว
 (32) การใช้คำอื่น : กฎหมาย

หากพิจารณาในแง่ของความเข้มข้นของการอ้างถึงข้อความที่กล่าวครั้งแรก จะเห็นได้ว่ารูปแบบการอ้างถึงทั้ง 4 แบบเป็นการให้ข้อมูลในปริมาณและคุณภาพที่แตกต่างกัน ด้วยลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดลำดับความเข้มข้นในการอ้างถึงตามประเภทการอ้างถึงเป็น 4 ระดับ ดังนี้ การอ้างถึงแบบกล่าวซ้ำทั้งหมดเป็นการให้ข้อมูลอ้างอิงครบถ้วนเท่ากับข้อมูลที่กล่าวในครั้งแรก คือ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” จึงกำหนดให้มีระดับความเข้มข้นมากที่สุดเป็น ++++ การกล่าวซ้ำบางส่วนและการใช้คำแสดงการอ้างถึงเป็นการให้ข้อมูลเดิมเพียงบางส่วนเหมือนกัน แต่การใช้คำแสดงการอ้างถึงมีคำแสดงการอ้างถึงกำกับท้ายข้อความเป็นการแสดงความเชื่อมโยงสิ่งที่อ้างถึงกับข้อความที่กล่าวในตอนต้น คือ “ดังกล่าว” ใน “รัฐธรรมนูญดังกล่าว” จึงมีความชัดเจนกว่าการกล่าวซ้ำเพียงบางส่วนคือ “รัฐธรรมนูญ” เท่านั้น ด้วยลักษณะดังกล่าว จึงกำหนดให้การใช้คำแสดงการอ้างถึงมีระดับความเข้มข้นรองลงมาเป็น +++ ในขณะที่การกล่าวซ้ำบางส่วนมีระดับความเข้มข้นเป็น ++ กรณีการใช้คำอื่น ผู้วิจัยมองว่าไม่มีการใช้คำที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนแรกเลย ทำให้ผู้อ่านต้องตีความเพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่กล่าวมาแล้ว กับคำอื่นที่ใช้อ้างถึงเอง จึงกำหนดให้มีระดับความเข้มข้นน้อยที่สุดคือ +

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้รูปแบบการอ้างถึงทั้ง 4 ประเภทในภาษากฎหมายจะพบว่าภาษากฎหมายมีการใช้การอ้างถึงแบบซ้ำทั้งหมดมากที่สุดถึงร้อยละ 66 ตามด้วยการใช้คำแสดงคำอ้างถึง เช่น “ดังกล่าว” ร้อยละ 21.1 การซ้ำบางส่วนร้อยละ 10.7 และการการใช้คำอื่นในการอ้างถึงเพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 4.1



ภาพที่ 4.1 สัดส่วนการใช้รูปแบบภาษาแสดงการอ้างถึงประเภทต่างๆ ในภาษากฎหมาย

จากภาพที่ 4.1 จะเห็นได้ว่า ภาษากฎหมายใช้รูปแบบการอ้างถึงที่มีระดับความแจ่มชัดสูงสุด (++++) คือการกล่าวซ้ำทั้งหมด ในสัดส่วนที่สูงที่สุด และใช้รูปแบบการอ้างถึงที่มีระดับความแจ่มชัดรองลงมาในปริมาณที่สัมพันธ์กับระดับความแจ่มชัด คือ การใช้คำแสดงคำอ้างถึง (ซึ่งมีระดับความแจ่มชัด +++) มากเป็นอันดับสอง การซ้ำบางส่วน (ซึ่งมีระดับความแจ่มชัด ++) เป็นอันดับสาม และการใช้คำอื่นซึ่งมีระดับความแจ่มชัดต่ำสุด (+) น้อยที่สุด ลักษณะดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าภาษากฎหมายเป็นทำเนียบภาษาที่มีคุณลักษณะความแจ่มชัดโดดเด่น

นอกจากนี้ จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลการอ้างถึงระหว่างภาษากฎหมายกับทำเนียบภาษาอื่นๆ ได้แก่ ภาษาวิชาการ (ได้แก่ บทความวิชาการและบทความวิจัยจากวารสารวิชาการ) และภาษาสื่อ (ได้แก่ ข่าวเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา) พบว่าในภาษากฎหมายมีการใช้การอ้างถึงมากที่สุดดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การปรากฏของการอ้างถึงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ
ต่อข้อความยาว 1,000 คำ

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ
การอ้างถึงทั้งหมด	30.99	30.22	26.84

ตารางที่ 4.1 พบว่าภาษากฎหมายมีการใช้รูปแบบการอ้างถึงในปริมาณที่สูงถึง 30.99 ครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ แตกต่างจากภาษาวิชาการเพียงเล็กน้อย ส่วนในภาษาสื่อ

พบในปริมาณน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกประเภทของรูปแบบการอ้างถึงพบการกระจายที่น่าสนใจดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.2 การกระจายของรูปแบบการอ้างถึงประเภทต่างๆ ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ และภาษาสื่อ (จำนวนครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ
การกล่าวซ้ำทั้งหมด (ระดับความแจ่มชัดสูงสุด +++)	17.18	12.99	9.38
การใช้หน่วยแสดงการอ้างถึง (ระดับความแจ่มชัดสูง ++)	8.99	3.4	1.69
การกล่าวซ้ำบางส่วน (ระดับความแจ่มชัดต่ำ +)	4.23	8.37	9.04
การใช้คำอื่น (ระดับความแจ่มชัดต่ำที่สุด)	0.69	5.52	6.73

จากตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่าภาษากฎหมายใช้รูปแบบการอ้างถึงแบบกล่าวซ้ำทั้งหมดซึ่งมีระดับความแจ่มชัดสูงสุด (+++) ในปริมาณมากที่สุด (17.18 ครั้งต่อ 1,000 คำ) เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาวิชาการและภาษาสื่อ เช่นเดียวกันกับรูปแบบการอ้างถึงที่ใช้หน่วยแสดงการอ้างถึงซึ่งมีระดับความแจ่มชัดสูงเป็นอันดับสอง (++) ในภาษากฎหมายพบรูปแบบนี้มากที่สุด (8.99 ครั้งต่อ 1,000 คำ) เช่นเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณารูปแบบการอ้างถึงแบบกล่าวซ้ำบางส่วนและการใช้คำอื่นซึ่งมีระดับความแจ่มชัดต่ำ คือ + และ - ตามลำดับจะพบว่า ในภาษากฎหมายพบน้อยกว่าภาษาวิชาการและภาษาสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะสังเกตได้ว่าภาษาสื่อใช้รูปแบบการอ้างถึงที่มีระดับความแจ่มชัดต่ำในปริมาณมาก โดยสรุป จากข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณที่แสดงในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าภาษากฎหมายเป็นทำเนียบภาษาที่มีความโดดเด่นในเรื่องของความแจ่มชัด

4.2 นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค

นามวลี คือ หน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำมากกว่า 1 คำ และมีคำนำหน้าคำหนึ่งเป็นส่วนหลัก เช่น “แมวดำ” มีส่วนหลักคือ “แมว” และส่วนขยายคือ “ดำ” นามวลีเป็นหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับคำนามมากกว่าคำนามธรรมดา นอกจากนี้ นามวลีอาจมีส่วนขยายเพิ่มเติมที่เป็นคุณานุประโยค หรือประโยคย่อยที่ทำหน้าที่ขยายนามวลี ปราณี กุลละวณิชย์ (2553) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับคุณานุประโยคว่า

“คุณานุประโยค คือ ประโยคที่ฝังตัว (embedded sentence) อยู่ในประโยคใหญ่ ประโยคที่ฝังตัวนี้จะทำหน้าที่ขยายคำนามที่อยู่ข้างหน้ามัน ในทางโครงสร้างคุณานุประโยคหรือประโยคที่ฝังตัวนี้จะมีอาร์กิวเมนต์หรือคำนามคำหนึ่งหายไป และคำนามที่หายไปนี้จะมีตัวอ้างอิงเดียวกับคำนามที่มันขยาย ในบางกรณี อาร์กิวเมนต์ที่อยู่ในคุณานุประโยคอาจถูกแทนด้วยบุรุษสรรพนาม”

ปราณี กุลละวณิชย์ (2553: 38-39)

พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

(33) ต้องขอแสดงความเสียใจกับครอบครัวที่ต้องสูญเสียบุคคลจากการปะทะกัน

ในตัวอย่างที่ 32 ครอบครัว เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก ในขณะที่ ต้องสูญเสียบุคคลจากการปะทะกัน เป็นคุณานุประโยคที่ขยาย ครอบครัว เพื่อแสดงความเฉพาะเจาะจงว่าเป็นครอบครัวใด จะเห็นได้ว่าคุณานุประโยคนี้มีหน่วยนามที่ขาดหายไปซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค ต้องสูญเสียบุคคลจากการปะทะกัน ซึ่งหน่วยนามที่ขาดหายไปนี้ ในทางความหมายก็คือคำว่า ครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนหลักนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีคำเชื่อม ที่ คั่นอยู่ระหว่างส่วนหลัก (คำนาม) และส่วนขยาย (คุณานุประโยค) ซึ่งการปรากฏของคำว่า “ที่” นี้ สามารถใช้เป็นเครื่องบ่งชี้การปรากฏของคุณานุประโยคที่ตามมาได้อีกด้วย โดย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิตติมา อินทร์มพรรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) เรียกว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค นอกจากคำว่า “ที่” แล้ว ยังมีตัวบ่งชี้คุณานุประโยคอื่นๆ ได้แก่ ซึ่ง และ อัน ดังแสดงตัวอย่าง

(34) เราควรหาทางแก้ไขปัญหาความยากจนแก่เกษตรกร [ซึ่ง_เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ]

(35) พิพิธภัณฑ์นี้ได้สะสมสิ่ง [อัน_ทรงคุณค่าทางจิตใจ ทางบุคคล ทางความก้าวหน้าตลอดจนทางประวัติศาสตร์]

นอกจากนี้ หากพิจารณาคำนามถูกขยายโดยคุณานุประโยคจะพบว่ามีหน้าที่แตกต่างกัน (ปราณี กุลละวณิชย์ 2553) ดังแสดงในตัวอย่าง (หมายเหตุ พิจารณาคำนามที่เป็นตัวหนา)

(36) เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน

“รายได้ที่แน่นอน” ทำหน้าที่เป็นกรรมของประธาน “เกษตรกร”

(37) งานที่ออกหน้าออกตาดีที่สุด ก็คืองานออกร้านที่วัดเบญจมบพิตร

“งานที่ออกหน้าออกตาดีที่สุด” ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค

(38) วันที่เขามาฉันไม่อยู่บ้านพอดี

“วันที่เขามาหาฉัน” ทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์บอกเวลาขยายทั้งประโยค “ฉันไม่อยู่
บ้านพอดี” ที่ตามมา

(39) คุณไปพักที่บ้านที่ฉันเคยอยู่หรือ

“บ้านที่ฉันเคยอยู่หรือ” ทำหน้าที่วิเศษณ์บอกสถานที่ขยายกริยา “พัก”

ในแง่มุมของการใช้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิตติมา อินทร์พรพรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ “ที่” เป็นคำเชื่อมคุณานุกรณประโยคเจาะจง และพบบ่อยที่สุดในภาษาไทยทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน ในขณะที่ “ซึ่ง” ใช้ในภาษาที่ค่อนข้างเป็นทางภาษาทางการ ส่วน “อัน” เป็นคำเชื่อมที่ใช้เชื่อมคำนามซึ่งเป็นสิ่งไม่มีชีวิต พบในภาษาทางการ เช่น ภาษาราชการ และภาษากฎหมาย โดย ปราณี กุลละวณิชย์ (2553) กล่าวว่า คำเชื่อม “อัน” พบน้อยมากในภาษาทั่วไป

อนึ่ง การละส่วนขยายคุณานุกรณประโยคออกจากนามวลี อาจทำให้ข้อมูลมีความไม่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังแสดงในตัวอย่าง

(40) เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน

(41) *เกษตรกรมีรายได้

(42) คุณไปพักที่บ้านที่ฉันเคยอยู่หรือ

(43) *คุณไปพักที่บ้านหรือ

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า การมีคุณานุกรณประโยคประกอบท้ายเป็นส่วนขยายของคำนามทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายที่เฉพาะเจาะจง และเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดสื่อได้มากยิ่งขึ้น แต่หากขาดคุณานุกรณประโยคที่เป็นส่วนขยายอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดเช่น ประโยคที่ (40) เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน กับ ประโยคที่ (41) เกษตรกรมีรายได้ นอกจากประโยคที่ (41) จะให้ข้อมูลน้อยกว่าประโยคที่ (40) แล้ว ยังอาจทำให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างกัน กล่าวคือ “เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน” จะตรงข้ามกับ “เกษตรกรมีรายได้ที่ไม่แน่นอน” ในขณะที่ “เกษตรกรมีรายได้” จะตรงข้ามกับ “เกษตรกรไม่มีรายได้”

นอกจากนี้ ในประโยคที่ (43) คุณไปพักที่บ้านหรือ อาจเข้าใจได้ว่า “บ้านที่ฉันเคยอยู่” หรือ “บ้านของคุณเอง” ก็ได้ ซึ่งหากได้รับข้อมูลครบถ้วนดังประโยคที่ (42) ก็จะเข้าใจความหมายได้เพียงความหมายเดียวกับผู้ส่งสาร ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่านามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุกรณประโยคนี้ประกอบด้วยข้อมูลที่แสดงความชัดเจนเกี่ยวกับคำนามมากยิ่งขึ้นไปกว่าการใช้คำนามเพียงคำเดียว หรือนามวลี หากยังมีการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุกรณประโยคในทำเนียบภาษามากเท่าใด ก็จะทำให้เกิดความแจ่มชัด ซึ่งจะนำมาซึ่งความเข้าใจในเรื่องที่พูดที่ตรงกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงเลือกใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุกรณประโยคนี้เป็นอีกตัวบ่งชี้หนึ่งเพื่อแสดง

คุณลักษณะความแจ่มชัดในภาษากฎหมาย จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษากฎหมายพบว่า มีการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยคทั้ง 3 คำ ได้แก่ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่”

ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่” ที่พบในข้อมูลทำเนียบภาษากฎหมายสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะตามหน่วยงานหรืออาร์กิวเมนต์ที่หาย/ละไปในคุณานุประโยคตามท้าย ได้แก่ อาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน และอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นกรรม ดังแสดงในตัวอย่าง

คุณานุประโยคที่มีการละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน

1) ตัวบทกฎหมาย

- (44) มาตรา 9 ในกรณีที่นายจ้างไม่คืนหลักประกัน[ที่_เป็นเงินตามมาตรา 10 วรรคสอง]
หรือไม่จ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด...
- (45) อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย สำหรับความผิด[ที่_เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร]
- (46) ...ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติ[ที่_มี
หลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติ...]
- (47) มาตรา 150 ร่างพระราชบัญญัติ[ที่_ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว]...

2) คำพิพากษาของศาล

- (48) ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วย
กฎหมายของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎ[ที่_ออกโดยคณะรัฐมนตรีหรือโดยความ
เห็นชอบของคณะรัฐมนตรี]
- (49) ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากมีลักษณะ
เป็นการเลือกปฏิบัติ[ที่_ไม่เป็นธรรม]

คุณานุประโยคที่มีการละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นกรรม

1) ตัวบทกฎหมาย

- (50) “ค่าล่วงเวลา” หมายความว่า เงิน[ที่นายจ้างจ่าย_ให้แก่ลูกจ้างเป็นการตอบแทนการ
ทำงานล่วงเวลาในวันทำงาน]
- (51) ...เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนได้ แต่ต้องเป็นไปตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการ[ที่กฎหมายบัญญัติ_].

- (52) ...ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ครบจำนวนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลือ_อยู่]
- (53) มาตรา 170 การแสดงเจตนาซึ่งกระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ที่ศาลสั่งให้_เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ] จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับการแสดงเจตนาไม่ได้
- (54) ...ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติ[ที่เสนอหรือสั่ง_ให้พิจารณานั้น] เป็นร่าง...

2) คำพิพากษาของศาล

- (55) ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีนี้หรือไม่ และได้ยื่นฟ้องคดีนี้ภายในระยะเวลาการฟ้องคดี[ที่กฎหมายกำหนด_หรือไม่]
- (56) เป็นหลักสากลที่ให้นานาอารยประเทศถือปฏิบัติ_กันอยู่]

4.2.2 การใช้ตัวบ่งชี้คุณภาพประโยค “ซึ่ง”

จากข้อมูลพบการใช้ตัวบ่งชี้ “ซึ่ง” เชื่อมคุณภาพประโยคในปริมาณที่น้อยมากเมื่อเทียบกับตัวบ่งชี้ “ที่” และส่วนใหญ่เป็นการใช้ “ซึ่ง” เชื่อมคุณภาพประโยคที่ละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่ประธานของคุณภาพประโยคแทบทั้งสิ้น มีกรณีการใช้ “ซึ่ง” เชื่อมคุณภาพประโยคที่ละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่กรรมในปริมาณน้อย ดังแสดง

คุณภาพประโยคที่มีการละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน

1) ตัวบทกฎหมาย

- (57) ลูกจ้าง[ซึ่ง_มีอำนาจหน้าที่ทำการแทนนายจ้างสำหรับกรณีการจ้าง การให้บำเหน็จหรือการจ้าง]
- (58) มาตรา 161 ให้นายจ้างแจ้งการจ้างลูกจ้าง[ซึ่ง_เป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีที่นายจ้างรับเข้าทำงานตามประกาศของคณะปฏิวัติ...]
- (59) มาตรา 172 ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล[ซึ่ง_สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี]ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน...
- (60) มาตรา 158 ความสำคัญผิดตามมาตรา 156 หรือมาตรา 157 [ซึ่ง_เกิดขึ้นโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลผู้แสดงเจตนา] บุคคลนั้นจะถือเอาความสำคัญผิดนั้นมาใช้เป็นประโยชน์แก่ตนไม่ได้

(61) นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร[ซึ่ง_ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา 172]

2) คำพิพากษาของศาล

(62) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 เป็นบุคคลหรือคณะบุคคล [ซึ่ง_มีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล]

(63) ย่อมไม่เป็นธรรมกับผู้ฟ้องคดี[ซึ่ง_ไม่มีโอกาสเข้าถึงราชกิจจานุเบกษาได้เหมือนดังเช่นประชาชนโดยทั่วไป]

(64) ประกอบกับญาติของผู้ฟ้องคดี[ซึ่ง_เป็นข้าราชการเรือนจำฯ]ก็ให้การยืนยันว่า นาง วิไลวรรณได้ย้ายมาอยู่บ้านของผู้ฟ้องคดีในฐานะภรรยาใหม่

คุณาประโยชน์ที่มีการละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นกรรม

1) ตัวบทกฎหมาย

(65) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้[ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย_]

(66) มาตรา 472 ในกรณีที่ทรัพย์สิน[ซึ่งขาย_นั้น]ชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดีประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาที่ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ

2) คำพิพากษาของศาล

(67) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการออกเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี [ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 พิจารณา_แล้วเห็นว่าข้อบังคับสภาพการพยาบาล ว่าด้วยการรับรองสถาบันการศึกษาวิชาการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2545 ในบางประเด็นไม่สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว]

4.2.3 การใช้ตัวบ่งชี้คุณาประโยชน์ “อัน”

ตัวบ่งชี้ “อัน” ทำหน้าที่ไม่แตกต่างจากตัวบ่งชี้ “ที่” และ “ซึ่ง” ที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่จากการศึกษาข้อมูลทำเนียบภาษากฎหมายป็นที่น่าสังเกตว่า บัพพท “อัน” นี้มีปริมาณในการใช้ที่น้อยมาก ส่วนคุณาประโยชน์ที่ตามท้ายตัวบ่งชี้ “อัน” นั้น พบเพียงแค่ประเภทที่เป็นอนุประโยคที่ละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่ประธานเท่านั้น ดังแสดงในตัวอย่าง

คุณานุประโยคที่มีการละอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน

1) ตัวบทกฎหมาย

(68) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย[อัน_มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข]

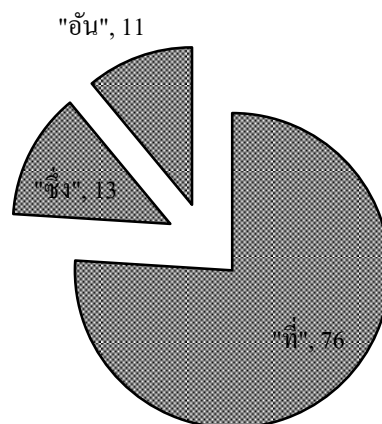
(69) มาตรา 472 ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด [อัน_เป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี
ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี] ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ

2) คำพิพากษาของศาล

(70) ข้อหาที่สองเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด[อัน_เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่
ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมายออกกฎโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 9 วรรค
หนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.
2542]

(71) กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของข้อบังคับสภากา
รพยาบาล ว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับรองสถาบันการศึกษาวิชาการพยาบาลและ
การผดุงครรภ์ พ.ศ. 2550 [อัน_มีสถานะทางกฎหมายเป็นกฎตามมาตรา 3]

จากการวิเคราะห์ปริมาณการปรากฏของการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยคโดย
จำแนกตามชนิดของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” พบว่า ในภาษากฎหมายมีการใช้
ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่” มากที่สุด ดังแสดงในภาพที่ 4.2



ภาพที่ 4.2 สัดส่วนการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค
จำแนกตามตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” (ร้อยละ)

จากภาพที่ 4.2 จะเห็นได้ว่าในภาษากฎหมายมีการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่” มากที่สุดถึงร้อยละ 76 ตัวบ่งชี้ “ซึ่ง” เพียงร้อยละ 13 และตัวบ่งชี้ “อัน” ในปริมาณน้อยที่สุดเพียงร้อยละ “11” เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการพบการใช้ตัวบ่งชี้ “อัน” ในปริมาณน้อย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นพบว่า ในทำเนียบภาษากฎหมายมีสัดส่วนการใช้ตัวบ่งชี้ “อัน” มากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การปรากฏของการใช้ตัวบ่งชี้ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน”
ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
“ที่”	18.95	18.86	17.28	17.01
“ซึ่ง”	3.24	3.33	3.02	0.9
“อัน”	2.75	0.31	0.04	0.18
รวม	24.95	22.49	20.34	18.09

จากตารางที่ 4.3 จะเห็นได้ว่า ในภาพรวมพบการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยคมากที่สุด ในภาษากฎหมาย (18.95 ครั้ง/1,000 คำ) โดยมีปริมาณการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” ในระดับสูงเมื่อเทียบกับทำเนียบภาษาอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบการใช้ตัวบ่งชี้ “อัน” สูงมากอย่างโดดเด่น ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ทำเนียบภาษากฎหมายมีคุณสมบัติของความเป็นภาษาที่เป็นทางการค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทรมพรรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) และปราณี กุลละวณิช (2553) ที่กล่าวว่า “อัน” เป็นคำเชื่อมที่พบในภาษาทางการ และพบน้อยมากในภาษาทั่วไป

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดความแจ่มชัดที่ศึกษา ได้แก่ การอ้างถึงและการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยคในภาษากฎหมายเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่น ๆ พบว่า ในทำเนียบภาษากฎหมายมีรูปแบบภาษาที่แสดงความแจ่มชัดปรากฏมากที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคุณลักษณะความแจ่มชัดเป็นคุณลักษณะเด่นของภาษากฎหมาย ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ความถี่ในการปรากฏของตัวชี้วัดที่แสดงคุณลักษณะแจ่มชัด
ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง
(จำนวนครั้ง/ข้อความยาวข้อความ 1,000 คำ)

	กฎหมาย	วิชาการ	สื่อ	การเมือง
การอ้างถึง	30.99	30.22	26.84	N/A
นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค	24.95	22.49	20.34	18.09
รวม	55.94	52.71	47.18	N/A

บทที่ 5

ความซับซ้อนในภาษากฎหมายไทย

ความซับซ้อน (complexity) หมายถึง ลักษณะของข้อมูลที่นำไปสู่ปัญหาในการทำความเข้าใจหรือตีความของผู้รับสาร ซึ่งอาจเกิดจากการที่สารนั้นมีความยาวมาก มีส่วนขยายที่ซับซ้อน รวมถึงการใช้คำ หรือข้อความเฉพาะที่ผู้รับสารไม่รู้จัก ลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสนและไม่สามารถจับประเด็นที่ผู้ส่งสารต้องการเสนอได้ ความซับซ้อนในภาษากฎหมายไทย แสดงด้วยตัวบ่งชี้หลัก 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ประโยคซ้อน ตัวบ่งชี้ความรวม และการใช้ศัพท์เฉพาะ

5.1 ประโยคซ้อน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิตติมา อินทรมพรรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) ให้คำจำกัดความของประโยคซ้อนว่า หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยมุขยประโยค และอนุประโยค เชื่อมเข้าด้วยกันด้วยคำเชื่อม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคต่างๆ เช่น “ที่” เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ในประโยค “นักเรียนที่ขยันมักประสบผลสำเร็จในการเรียน” ในขณะที่ “เพราะ” เป็นตัวบ่งชี้วิเศษณานุประโยค ในประโยค “เขาไม่มาเพราะติดงานอื่น”

นอกจากจะเกิดจากการรวมกันของประโยคมากกว่า 1 ประโยค ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงเหตุการณ์มากกว่า 1 เหตุการณ์เข้าด้วยกันแล้ว ประโยคย่อยหรือมุขยประโยคที่ปรากฏภายในประโยคซ้อนยังทำหน้าที่ที่หลากหลาย ได้แก่ เป็นส่วนหลัก ส่วนขยายนามหรือนามวลี ส่วนขยายกริยาหรือกริยาวลี จากการที่หน้าที่ของประโยคย่อยและมุขยประโยคในประโยคซ้อนมีความแตกต่างกันนี้เอง จึงอาจกล่าวได้ว่าประโยคซ้อนมีคุณสมบัติของความซับซ้อนอยู่แล้วโดยธรรมชาติ

ประโยคซ้อนที่วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้จำแนกออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ประโยคซ้อนที่ประกอบด้วยคุณานุประโยคซึ่งใช้ตัวบ่งชี้ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” ซึ่งคุณานุประโยคดังกล่าวทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธาน กรรม หรือกรรมของบุพบท ประเภทที่สองได้แก่ประโยคซ้อนที่ประกอบด้วยวิเศษณานุประโยค โดยที่วิเศษณานุประโยคทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกริยาวลีหรือประโยค จากการวิเคราะห์ภาษากฎหมายพบการใช้วิเศษณานุประโยคเด่น 2 ประเภท ได้แก่ วิเศษณานุประโยคบ่งบอกกาล และวิเศษณานุประโยคระบุเงื่อนไข หนึ่ง การวิเคราะห์รูปภาษาที่แสดงคุณลักษณะซับซ้อนในบทนี้ จะพิจารณาความถี่ในการปรากฏของคุณานุประโยคและวิเศษณานุประโยคโดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้คุณานุประโยคและวิเศษณานุประโยคดังแสดง

5.1.1 ประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคประกอบ

คุณานุประโยคคืออนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายหน่วยนาม (คำนามหรือนามวลี) ซึ่งหน่วยนามนั้นอาจทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมของกริยา หรือกรรมของบุพบท ก็ได้ คุณานุประโยคมักปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้ 3 ตัว ได้แก่ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ 4.2) ประโยคที่มีคุณานุประโยคประกอบจัดเป็นประโยคซ้อนชนิดหนึ่ง การมีคุณานุประโยคอยู่ในประโยคใดจะทำให้ประโยคนั้นมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือประโยคซ้อนนั้นจะประกอบด้วยอนุประโยคย่อยหลายอนุประโยค ซึ่งภาษาทั่วไปอาจแทนประโยคซ้อน 1 ประโยคได้ด้วยประโยคเดี่ยวมากกว่า 1 ประโยคได้ ดังแสดงในตัวอย่าง (เครื่องหมาย * หน้าประโยคแสดงประโยคในภาษาทั่วไปที่ไม่มี ความซับซ้อน)

- (1) คณะกรรมการมีหน้าที่ตรวจสอบนักโทษ[ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ]
- (2) * [คณะกรรมการตรวจสอบการอภัยโทษให้นักโทษ]
- (3) * [มีนักโทษจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ [จากการตรวจสอบโดยคณะกรรมการ]]
- (4) * [มีนักโทษจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ] [คณะกรรมการมีหน้าที่ตรวจสอบนักโทษนั้น]

จากตัวอย่างที่ (1) ซึ่งมีลักษณะเป็นประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยค “ซึ่งจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ” ซ่อนอยู่ภายในประโยคหลักทำหน้าที่ขยายกรรมของประโยคคือ “นักโทษ” เราสามารถปรับให้เป็นรูปภาษาทั่วไปที่มีความซับซ้อนน้อยลงได้ 3 รูปแบบกล่าวคือ รูปแบบที่ 1 ในประโยคที่ (2) ปรับเป็นประโยคเดี่ยว 1 ประโยค รูปแบบที่ 2 ปรับเป็นประโยคที่มีบุพบทวลีขยาย ดังเช่นในประโยคที่ (3) หรืออาจปรับให้เป็นประโยคเดี่ยว 2 ประโยคเรียงต่อกันดังแสดงในตัวอย่างที่ (4) ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงพิจารณาให้ประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคเป็นตัวบ่งชี้ความซับซ้อนอีกตัวบ่งชี้หนึ่ง โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้คุณานุประโยค

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษากฎหมายพบการใช้คุณานุประโยคในปริมาณมาก โดยพบการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคทั้งสามคือ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” ดังแสดงในตัวอย่าง (คณะผู้วิจัยได้ทำแถบสีประโยคที่มีคุณานุประโยค พร้อมแสดงตัวอย่างประโยคที่ปรับเป็นภาษาที่ไม่ซับซ้อนกำกับข้างท้ายแต่ละตัวอย่างด้วย)

1) ประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคนำหน้าด้วยตัวบ่งชี้ “ที่”

- (5) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ให้งด การสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาล

โรคจิตหรือมอบให้แก่ ผู้นอบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

>> มีผู้อื่นเต็มใจรับไปดูแลรักษา

>> ก็สามารถมอบให้ได้

- (6) มาตรา 11052 ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

>> คดีมีโทษจำคุกเกินห้าปีและมีหรือไม่มีหลักประกัน

>> ศาลสามารถปล่อยตัวชั่วคราวได้

- (7) คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไต่ถามวันค่าธรรมเนียมศาลหรือยกคำขอให้ให้มีผลสำหรับการดำเนินคดีตั้งแต่ชั้นศาลซึ่งคดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

>> ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไต่ถามวันค่าธรรมเนียมศาลหรือยกคำขอ

>> คำสั่งนั้นมีผลตั้งแต่ต้นจนคดีสิ้นสุด

- (8) เมื่อประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ประกาศใช้แล้ว ปรากฏว่าเจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายบางแห่งได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ

>> เจ้าพนักงานบางแห่งใช้ตำแหน่งในทางมิชอบ

- (9) มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้

>> รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิในการมีเสรีภาพของบุคคลไว้

>> ไม่มีผู้ใดสามารถจำกัดสิทธินั้นได้

- (10) มาตราการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

>> รัฐกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมให้คนใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าเทียมกัน

>> การกระทำนั้นไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามวรรคสาม

- (11) การออกข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ลงวันที่ 12 เมษายน 2552 ของนายกรัฐมนตรี เป็นการอาศัยอำนาจของกฎหมายเพื่อนำมาใช้ในการสลายการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธของประชาชน ซึ่งเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้รับรองและคุ้มครองไว้

>> ประชาชนชุมนุมโดยสงบและไม่มีอาวุธ

>> การชุมนุมนั้นเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

- (12) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธการจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ
- >> คุ้มครองให้ประชาชนใช้ที่สาธารณะได้สะดวก
- (13) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ให้อำนาจฝ่ายบริหารในการบริหารสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน จนอาจกระทบต่อเอกภาพและบูรณภาพแห่งอาณาเขต รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติสาธารณะ และการฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับ ความเสียหาย
- >> มีเหตุการณักระทบต่อความมั่นคงหรืออาจทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันและอาจกระทบต่อปัญหาด้านอาณาเขต
- >> พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ต้องการให้อำนาจฝ่ายบริหารดูแลสถานการณ์ดังกล่าว
- >> แก้ปัญหาภัยพิบัติสาธารณะ
- >> ในกรณีมีประชาชนได้รับความเสียหาย ก็ให้ฟื้นฟูความเป็นอยู่ของประชาชนเหล่านั้น
- (14) นายสว่าง คุณานุรักษ์พงศ์ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องและขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้นายกรัฐมนตรีถวายคืนอำนาจบริหารให้พระมหากษัตริย์ เนื่องจากผู้ร้องเห็นว่านายกรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่บริหารประเทศไม่สามารถแก้ไขวิกฤตของประเทศ
- >> นายกรัฐมนตรีทำหน้าที่บริหารประเทศ
- >> นายกษไม่สามารถแก้ไขปัญหของประเทศได้

2) ประโยคซ้อนที่มีคุณาพระโยคนำหน้าด้วยตัวบ่งชี้ “ซึ่ง”

- (15) มาตรา 4 กฎหมายนั้น ต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมายตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป
- >> ต้องใช้กฎหมายให้ตรงตามทีบัญญัติเป็นตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมาย
- (16) มาตรา 11 ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้

>> การตีความจะมีผู้เสียในมูลหนี้

>> ต้องตีความให้เป็นคุณแก่เขา

- (17) ถ้าพยานวิสัยที่จะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นับอายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด

>> บุคคลไม่รู้วันเกิด

>> ให้นับอายุตั้งแต่ต้นปีของปีที่เกิด

- (18) การสืบพยานบุคคลซึ่งเป็นเด็กในชั้นศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดวิธีปฏิบัติไว้เช่นเดียวกับกรณีของผู้ใหญ่

>> มีเด็กเป็นพยานในชั้นศาล

>> ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ใช้วิธีปฏิบัติเดียวกันกับของผู้ใหญ่

- (19) ถ้าแพทย์ตามมาตรา 150 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ^๑ มีเหตุจำเป็นไม่สามารถไปตรวจชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุได้ แพทย์ดังกล่าวอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่ผ่านการอบรมทางนิติเวชศาสตร์ไปร่วมตรวจชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุในเบื้องต้นแล้วรีบรายงานให้แพทย์ทราบโดยเร็ว

>> แพทย์ตามมาตรา 150 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ^๑ มีความจำเป็นไม่สามารถไปตรวจชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุได้

- (20) การสนับสนุนช่วยเหลือของผู้ฟ้องคดีซึ่งได้ทำความสะอาดพื้นที่ห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในเดือนเมษายน 2548 และเดือนสิงหาคม 2548 รวม 2 ครั้ง มีมูลค่าเป็นเงินประมาณ 45,000 บาท นั้น เป็นผลงานที่ไม่ถูกต้องตามประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราชลงวันที่ 31 สิงหาคม 2548 และเอกสารสอบราคาจ้าง เลขที่ 7/2548 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2548

>> ผู้ฟ้องคดีทำความสะอาดพื้นที่ห้องสมุดประชาชนโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในเดือนเมษายนและเดือนสิงหาคม 2548 รวมราคา 45,000 บาท

>> การทำความสะอาด ไม่ถูกต้องตามประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราชลงวันที่ 31 สิงหาคม 2548 และเอกสารสอบราคาจ้างเลขที่ 7/2548 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2548

- (21) ห้างหุ้นส่วนจำกัด คลีน แอนด์ โค้ช คอมเมอร์เชียล ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากผู้ถูกฟ้องคดีได้เสนอหนังสือรับรองของสรรพสามิตพื้นที่นครศรีธรรมราชที่รับรองว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดคลีน แอนด์ โค้ช คอมเมอร์เชียล ได้รับจ้างเหมาทำความสะอาดสำนักงานของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่นครศรีธรรมราช สาขาท่าศาลา

>> ผู้ถูกฟ้องคดีคัดเลือกห้างหุ้นส่วนจำกัด คลีน แอนด์ โค้ช คอมเมอร์เชียล

>> บริษัทดังกล่าวเสนอหนังสือรับรองของสรรพสามิตพื้นที่นครศรีธรรมราช

- (22) กรณีที่ผู้ฟ้องคดีมีพฤติการณ์ในทำนองชู้สาวกับนางวิไลวรรณนั้น มีครอบครัว
ข้าราชการที่มีบ้านพักอยู่บริเวณใกล้เคียงกับบ้านของผู้ฟ้องคดี และผู้ต้องขังซึ่ง
ทำงานนอกที่อยู่ในความควบคุมของผู้ฟ้องคดี ต่างให้การยืนยันว่านางวิไลวรรณ
จะนำอาหารและเครื่องดื่มมารับประทานที่บ้านของผู้ฟ้องคดีเป็นประจำในช่วงเย็น
หลังเวลาเลิกงานและในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

>> ผู้ต้องขังทำงานนอกที่อยู่ในความควบคุมของผู้ฟ้องคดี

>> ให้การยืนยันว่า....

- (23) อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีเป็นการโต้แย้งในปัญหาข้อเท็จจริง ไม่ปรากฏพยานหลักฐาน
ข้อเท็จจริงใหม่อันเป็นสาระสำคัญที่ทำให้การพิจารณาวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป และ
เป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในสำนวนการสอบสวนซึ่งได้มีการวินิจฉัยแล้ว อุทธรณ์ฟังไม่ขึ้น
จึงมีมติให้ยกอุทธรณ์

>> เป็นข้อเท็จจริงอยู่ในสำนวน

>> สำนวนดังกล่าวได้รับการวินิจฉัยแล้ว

- (24) จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำบังคับของศาล ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีจึงออกหมายบังคับคดี
ฉบับลงวันที่ 17 กันยายน 2536 ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียึดอายัดทรัพย์สินของ
จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือทำการอื่นใดตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย
>> (ศาล) ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียึดอายัดทรัพย์สินของจำเลยตามคำพิพากษา...

3) ประโยคซ้อนที่มีคุณาประโยชน์นำหน้าด้วยตัวบ่งชี้ “อัน”

- (25) มาตรา 8 คำว่า เหตุสุดวิสัย หมายความว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ จะให้ผลพิบัติก็
ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น
จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะ
เช่นนั้น

>> เหตุเกิดขึ้น

- (26) มาตรา 37 ภูมิสำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ อันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่ง
สำคัญ

>> สถานที่อยู่ของบุคคล

- (27) การถอนคำสั่งนี้ ย่อมไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์แห่งการทั้งหลายอันได้ทำ
ไปโดยสุจริต ในระหว่างเวลาตั้งแต่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญจนถึงเวลาถอนคำสั่ง
นั้น

>> ตั้งแต่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญจนถึงเวลาถอนคำสั่ง มีการกระทำโดยสุจริต

>> การถอนคำสั่งนี้จะไม่กระทบต่อผลของการกระทำดังกล่าว

- (28) พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้
- >> มีข้อเท็จจริงเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหา
- >> ผู้ต้องหามีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงนั้นได้
- (29) มาตรา 138 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา
- >> ผู้ต้องหาที่มีความประพฤติบางอย่างเป็นนิสัย
- >> พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนที่มานั้นได้
- (30) แม้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 124 ตอนที่ 89 ก วันที่ 10 ธันวาคม 2550 โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2550 อันเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป แต่โดยที่ผู้ฟ้องคดีเป็นนักโทษที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำการจะถือว่าผู้ฟ้องคดีได้รู้หรือควรรู้ถึงพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2550 ย่อมไม่เป็นธรรมกับผู้ฟ้องคดีซึ่งไม่มีโอกาสเข้าถึงราชกิจจานุเบกษาได้เหมือนดังเช่นประชาชนโดยทั่วไป
- >> พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 124 ตอน 89 ก.วันที่ 10 ธันวาคม 2550
- >> มีผลบังคับใช้ในวันถัดไปคือวันที่ 11 ธันวาคม 2550
- (31) ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ 1 ของประกาศสอบราคาจ้าง และข้อ 3 ของเอกสารสอบราคาจ้างอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่อาจผ่อนผันได้
- >> ผู้ฟ้องคดีขาดคุณสมบัติตามข้อ 1 ของประกาศสอบราคาจ้าง และข้อ 3 ของเอกสารสอบราคาจ้าง
- >> ข้อดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ
- >> ไม่อาจผ่อนผันได้
- (32) การสอบราคาเพื่อจัดทำสัญญาจ้างดังกล่าวจึงเป็นการจัดให้มีสัญญาจ้างทำของตามมาตรา 587 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นลักษณะของสัญญาต่างตอบแทนที่คู่สัญญามีหน้าที่ตอบแทนซึ่งกันและกัน
- >> กฎหมายมาตราดังกล่าวเป็นสัญญาต่างตอบแทน
- >> ให้คู่สัญญามีหน้าที่ตอบแทนซึ่งกันและกัน
- (33) ผู้ฟ้องคดีมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับนางวิไลวรรณซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นความผิดวินัยฐานไม่รักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสียโดยไม่กระทำการใดๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วตามมาตรา 98 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

>> ไม่ประพจน์ชั่ว ตามมาตรา 98 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

(34) กรณีจึงถือได้ว่ากระบวนการสอบสวนเพื่อลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดีในกรณีนี้ไม่ชอบด้วยมาตรา 102 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 เนื่องจากมิได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญในการออกคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดี

>> ผู้ฟ้องคดีไม่ได้ทำตามขั้นตอนและวิธีการตามคำสั่งลงโทษ

เมื่อพิจารณาในเชิงปริมาณการปรากฏของประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคในภาษากฎหมาย จากการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ “ที่” “ซึ่ง” และ “อัน” เปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง พบว่า ภาษากฎหมายมีการใช้ประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 จำนวนการปรากฏของประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคประกอบในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
ที่	18.95	18.86	17.28	17.01
ซึ่ง	3.24	3.33	3.02	0.9
อัน	2.75	0.31	0.04	0.18
รวม	24.95	22.49	20.34	18.09

จากตารางจะเห็นได้ว่าในภาษากฎหมายพบประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคประกอบมากที่สุด (24.95 ครั้งต่อ 1,000 คำ) รองลงมาคือ ภาษาวิชาการ (22.49 ครั้งต่อ 1,000 คำ) ภาษาสื่อ (20.34 ครั้งต่อ 1,000 คำ) และภาษาการเมือง (18.09 ครั้งต่อ 1,000 คำ) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า มีการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคมากที่สุด (18.95 ครั้งต่อ 1,000 คำ) ซึ่งตัวบ่งชี้ “ที่” นี้มีการใช้มากเท่าๆ กันในทุกทำเนียบภาษา ส่วนตัวบ่งชี้ “ซึ่ง” พบการใช้ค่อนข้างน้อยเพียงประมาณ 3 ครั้งต่อ 1,000 คำในเกือบทุกทำเนียบภาษาเช่นกัน (ยกเว้นภาษาการเมือง พบเพียง 0.9 ครั้งเท่านั้น) ที่น่าสนใจคือการเลือกใช้ตัวบ่งชี้ “อัน” ในภาษากฎหมายมีความโดดเด่นสูงสุด (2 ครั้งต่อ 1,000 คำ) ในขณะที่ไม่พบทำเนียบภาษาอื่นพบน้อยมาก ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาษากฎหมายมีความเป็นภาษาเขียนที่มีลักษณะทางการสูงกว่าทำเนียบภาษาอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี นอกจากการใช้คุณานุประโยคแล้ว ประโยคซ้อนอื่นๆ อาจประกอบด้วยวิเศษณานุประโยคหรืออนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาหรือกริยาวลีชนิดต่างๆ จึงอาจยังไม่สามารถสรุปได้ว่าภาษากฎหมายมีความซับซ้อนมากที่สุดหากพิจารณาเฉพาะคุณานุประโยค

5.1.2 ประโยคซ้อนที่มีวิเศษณานุประโยคประกอบ

วิเศษณานุประโยคคืออนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกริยา กริยาวิเศษณ์ หรือประโยคหลัก โดยวิเศษณานุประโยคนี้จะให้ข้อมูลประเภทต่าง ๆ เพิ่มเติมกับประโยคหลัก ซึ่งวิเศษณานุประโยคแต่ละประเภทจะใช้ตัวบ่งชี้ที่แตกต่างออกไป เช่นเดียวกันกับคุณานุประโยค วิเศษณานุประโยคเป็นอนุประโยคที่ทำให้ประโยคมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประโยคซ้อนที่มีวิเศษณานุประโยคประกอบสามารถทำให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นหากปรับเปลี่ยนเป็นภาษาทั่วไปที่เป็นประโยคเดี่ยวหลายประโยค ดังแสดงในตัวอย่าง (ประโยคที่มีเครื่องหมาย * เป็นประโยคที่ปรับเปลี่ยนเป็นภาษาทั่วไปที่ไม่มีความซับซ้อน)

(35) [ไม่กระทบกระเทือนการใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำไปแล้วก่อนมีการบอกเลิกความยินยอม]

(36) *[ผู้เยาว์ได้กระทำการอย่างหนึ่งไปแล้ว] (จากนั้น) [มีการบอกเลิกความยินยอม] [การบอกเลิกนั้นไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้เยาว์]

(37) [หากไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น]

(38) *[ไม่มีบทกฎหมายที่จะมาปรับใช้กับคดีนี้] [ผู้พิพากษาสามารถใช้จารีตประเพณีวินิจฉัยคดีได้]

ตัวอย่างประโยคที่ (35) และ (37) เป็นประโยคซ้อนที่พบในทำเนียบภาษากฎหมายที่มีวิเศษณานุประโยคประกอบ โดยประโยคที่ (35) มีวิเศษณานุประโยคบอกเวลา “ก่อนมีการบอกเลิกความยินยอม” และประโยคที่ (37) มีวิเศษณานุประโยคบอกเงื่อนไข “หากไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้” ประกอบอยู่ เป็นผลให้ทั้งสองประโยคเป็นประโยคซ้อนที่มีความยาวโดยที่อนุประโยคแสดงความสัมพันธ์ในรูปแบบเฉพาะ (บอกเวลาและบอกเงื่อนไข) ผู้รับสารต้องเชื่อมโยงความทั้งสองตามตัวบ่งชี้วิเศษณานุประโยคเพื่อความเข้าใจความหมายของทั้งประโยคซ้อนซึ่งมีความซับซ้อน ในขณะที่ประโยคที่ (36) และ ประโยคที่ (38) เป็นประโยคที่คณะผู้วิจัยได้ปรับให้เป็นประโยคที่ไม่ซับซ้อน โดยจะเห็นว่าเป็นการปรับจากประโยคซ้อน 1 ประโยคให้เป็นประโยคเดี่ยว 3 และ 2 ประโยคตามลำดับ ซึ่งเป็นภาษาทั่วไปที่ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายกว่า ด้วยลักษณะดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาให้ประโยคซ้อนที่มีวิเศษณานุประโยคเป็นอีกหนึ่งตัวบ่งชี้ความซับซ้อนที่ปรากฏในภาษากฎหมาย

จากการวิเคราะห์ภาษากฎหมายพบประโยคซ้อนที่ประกอบด้วยวิเศษณานุประโยค 2 ประเภทในปริมาณมาก ได้แก่ วิเศษณานุประโยคบอกกาลและวิเศษณานุประโยคระบุเงื่อนไข ดังแสดง (คณะผู้วิจัยนำเสนอประโยคเดี่ยวแทนประโยคซ้อนประกอบท้ายแต่ละตัวอย่าง

1) ประโยคซ้อนที่มีวิเศษณานุประโยคบังคับบอกกาล

วิเศษณานุประโยคบังคับบอกกาลเป็นอนุประโยคที่มีหน้าที่แสดงเวลา มักปรากฏตามหลังบุพบทบังคับบอกเวลา “เมื่อ” “ก่อน” และ “หลังจาก” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(39) มาตรา 9 เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือบุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

>> กฎหมายบังคับให้ทำเรื่องเป็นหนังสือ โดยไม่ต้องเขียนเอง

>> ผู้เขียนไม่ต้องเขียนเอง

>> ผู้เขียนต้องเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

(40) มาตรา 10 เมื่อความข้อใดข้อหนึ่งในเอกสารอาชญากรรมได้สองนัย นัยไหนจะทำให้เป็นผลบังคับได้ ให้ถือเอาตามนัยนั้นดีกว่าที่จะถือเอาที่ไร้ผล

>> มีข้อความในเอกสารอาชญากรรมได้สองนัย

>> ให้เลือกนัยด้านดี เป็นผลบังคับได้

(41) เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้รับตัวเด็กไว้แล้วให้บันทึกการรับตัวเด็กไว้

>> พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้รับตัวเด็กแล้ว

>> ให้บันทึกการรับตัวเด็กไว้

(42) เมื่อศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องในข้อหาที่สองไว้พิจารณาแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาคำฟ้องและคำขอในข้อหานี้

>> ศาลมีคำสั่งไม่รับฟ้องข้อหาที่สอง

>> ไม่จำเป็นต้องพิจารณาคำฟ้องนั้นอีก

(43) การบอกเลิกความยินยอมโดยผู้แทนโดยชอบธรรม หรือการเพิกถอนการอนุญาตโดยศาล ย่อมทำให้ฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วของผู้เยาว์สิ้นสุดลง แต่ไม่กระทบกระเทือนการใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำไปแล้ว ก่อนมีการบอกเลิกความยินยอมหรือเพิกถอนการอนุญาต

>> ผู้เยาว์กระทำการใด ๆ ไปแล้ว

>> มีการบอกเลิกความยินยอม

>> ผลของการกระทำนั้นไม่ได้รับผลกระทบจากการบอกเลิกความยินยอม

(44) ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

>> องค์กรอิสระให้ความเห็นประกอบแล้ว

>> มีการดำเนินการดังกล่าว

- (45) ก่อนมีคำพิพากษานั้นถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

>> บุคคลใดศาลยังไม่ตัดสินว่าทำผิด

>> ห้ามปฏิบัติกับเขาเหมือนเป็นผู้ทำผิด

- (46) ก่อนเข้าสู่ราคาผู้ซื้อมีหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะซื้อตามสถานที่และแผนที่การไปที่ปรากฏในประกาศและถือว่าผู้ซื้อได้ทราบถึงสภาพทรัพย์สินนั้นโดยละเอียดครบถ้วนแล้ว

>> ผู้ซื้อตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยละเอียดครบถ้วนแล้ว

>> ผู้ซื้อเข้าสู่ราคา

- (47) คณะกรรมการเปิดซองสอบราคายังมีหนังสือขอใบรับรองผลงานของผู้ฟ้องคดีไปยังห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชหลังจากที่ได้คัดเลือกให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด คลีน แอนด์ โค้ช คอมเมอร์เชียล เป็นผู้รับจ้างไปแล้ว

>> มีการคัดเลือกให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดคลีน แอนด์ โค้ช คอมเมอร์เชียล เป็นผู้รับจ้างไปแล้ว

>> คณะกรรมการเปิดซองสอบราคาขอใบรับรองผลของผู้ฟ้องจากห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราชอีก

- (48) หากหลังจากให้ปากคำแล้วผู้ฟ้องคดีมีความประสงค์จะแจ้งข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมก็สามารถชี้แจงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการฯ ได้

>> ผู้ฟ้องคดีไปให้ปากคำแล้ว

>> ผู้ฟ้องคดีสามารถแจ้งข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมได้ โดยทำหนังสือต่อคณะกรรมการฯ

- (49) หลังจากบอกเลิกสัญญาซื้อขายผู้ฟ้องคดีไม่เคยได้รับแจ้งใดๆ จากเจ้าพนักงานบังคับคดี และเมื่อได้บอกเลิกสัญญาแล้วผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีหน้าที่จะต้องชำระราคาที่ดินส่วนที่เหลือให้กับเจ้าพนักงานบังคับคดีอีกต่อไป

>> ผู้ฟ้องคดีบอกเลิกสัญญาซื้อขายแล้ว

>> ผู้ฟ้องคดีไม่เคยได้รับแจ้งใดๆ จากเจ้าพนักงานบังคับคดี

- (50) หลังจากที่มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้งทุกพรรคการเมืองรวมถึงพรรคการเมืองผู้ถูกร้องให้ทำความเข้าใจและถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 โดยเคร่งครัด

>> พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ถูกประกาศใช้บังคับ

>> ผู้ร้องได้มีหนังสือแจ้งทุกพรรคการเมือง...

2) ประโยคซ้อนที่มีวิเศษนาหุประโยคระบุเงื่อนไข

วิเศษนาหุประโยคระบุเงื่อนไขเป็นอนุประโยคที่ทำหน้าที่แสดงเงื่อนไข จะปรากฏตามหลังบุพบทบอกเงื่อนไข “ถ้า” และ “หาก” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(51) ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

>> มีกรณีต้องเสียดอกเบี้ยแต่ไม่ได้กำหนดอัตราไว้ชัดเจน

>> ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดจุดห้าต่อปี

(52) ถ้าตัวอักษรกับตัวเลขไม่ตรงกัน และมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณที่เป็นตัวอักษรเป็นประมาณ

>> ตัวอักษรกับตัวเลขไม่ตรงกัน และไม่รู้เจตนาแท้จริง

>> ให้ใช้ตามตัวอักษรเป็นหลัก

(53) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

>> ไม่รู้ว่าใครเป็นคนผิดและความผิดนั้นมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

>> พนักงานสอบสวนไม่ต้องสอบสวน และจดบันทึกไว้...

(54) ถ้าพนักงานกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น

>> พรรคการเมืองไม่รายงานผลตามกำหนด

>> นายทะเบียนสามารถยุบพรรคนั้นได้

(55) ถ้าเป็นการยึดที่ดิน ให้ผู้นำยึดส่งโฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินรายที่จะนำยึดหรือสำเนาซึ่งเจ้าพนักงานรับรอง

>> ผู้นำยึดจะยึดที่ดิน

>> ให้นำส่งโฉนดหรือเอกสารสำคัญของที่ดินนั้นหรือสำเนาให้เจ้าพนักงานรับรอง

(56) หากกฎหมาย ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งของนิติบุคคลนั้นมีได้มีข้อกำหนดในเรื่องนี้ไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำความในมาตรา 73 มาใช้บังคับเพื่อตั้งผู้แทนเฉพาะการโดยอนุโลม

>> เรื่องนี้ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งของนิติบุคคล

>> เราจึงสามารถนำมาตรา 73 มาใช้ได้

(58) มาตรา 440215 เมื่อได้รับคำร้องตามมาตรา 44/1 ให้ศาลแจ้งให้จำเลยทราบหาก
จำเลยให้การประการใดหรือไม่ประสงค์จะให้การให้ศาลบันทึกไว้

>> มีคนได้รับคำร้องจากศาลตามมาตรา 44/1

>> ศาลแจ้งให้จำเลยทราบและบันทึกคำให้การไว้ โดยจำเลยอาจให้การหรือไม่ก็ได้

(59) หากการเลือกปฏิบัตินั้นเป็นมาตรการเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นแล้ว ถือว่าไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

>> เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติโดยใช้มาตรการขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าเทียมกัน

>> การเลือกปฏิบัตินั้นถือว่าเป็นธรรม

(60) หากศาลปกครองจะรับคดีไว้พิจารณาก็จะต้องพิจารณาโดยอาศัยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองในการประกอบการพิจารณาวินิจฉัยคดี

>> ศาลปกครองจะรับคดีไว้พิจารณาต้องพิจารณาโดย..

จากการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของประโยคซ้อนที่มีวิเศษณูประโยค โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้วิเศษณูประโยคทั้งสองประเภท รวมถึงการเปรียบเทียบข้ามทำเนียบภาษาพบว่า ทำเนียบภาษากฎหมายมีการใช้วิเศษณูประโยคประกอบในประโยคซ้อนในปริมาณมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 ความถี่ในการปรากฏของประโยคซ้อนที่มีวิเศษณูประโยคประเภทต่างๆ ประกอบในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
วิเศษณูประโยคบ่งบอกกาล	4.67	4.1	2.98	0.76
วิเศษณูประโยคระบุเงื่อนไข	4.68	2.54	1.91	3.79
รวม	9.35	6.64	4.89	4.55

จากตารางที่ 5.2 จะเห็นได้ว่าภาษากฎหมายมีความโดดเด่นในการใช้ประโยคซ้อนที่มีวิเศษณูประโยคบ่งบอกกาล (4.67 ครั้งต่อ 1,000 คำ) และวิเศษณูประโยคบ่งบอกเงื่อนไข (4.68 ครั้งต่อ 1,000 คำ) ซึ่งปรากฏมากกว่าในภาษาอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าในภาษากฎหมายมีการขยายความเกี่ยวกับเรื่องเวลาและเงื่อนไขที่โดดเด่น ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาในตัวบทกฎหมายรวมถึงคำพิพากษามักกล่าวถึงเหตุการณ์ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องอ้างถึงลำดับของเหตุการณ์ จึง

ปรากฏการใช้วิเศษณูประโยคบ่งบอกกาลในปริมาณมาก นอกจากนี้ กฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในกรณีต่างๆ การกำหนดหลักเกณฑ์จึงจำเป็นต้องระบุถึงเงื่อนไขของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่แนวทางหรือหลักเกณฑ์ในการตัดสินหรือให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะความซับซ้อนในทำเนียบภาษากฎหมาย คณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปภาพรวมในการปรากฏของประโยคซ้อนโดยพิจารณาจากปริมาณคุณานประโยคและวิเศษณูประโยคที่ปรากฏดังแสดงในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ภาพรวมการปรากฏของประโยคซ้อนในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (ครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
คุณานประโยค	24.95	22.49	20.34	18.09
วิเศษณูประโยค	9.35	6.64	4.89	4.55
ตัวชี้วัดประโยคซ้อน	34.3	29.13	25.23	22.64

จากตารางที่ 5.3 หากพิจารณาแยกระหว่างการปรากฏของคุณานประโยคและวิเศษณูประโยคจะพบว่า ภาษากฎหมายมีการใช้คุณานประโยคมากที่สุด ในส่วนของวิเศษณูประโยคนั้น ถึงแม้จะปรากฏไม่มากที่สุดแต่ก็ยังอยู่ในปริมาณที่มากเป็นอันดับสองรองจากภาษาสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วิเศษณูประโยคบ่งบอกกาลและวิเศษณูประโยคระบุเงื่อนไข และเมื่อพิจารณาภาพรวมของประโยคซ้อนจะพบว่า ภาษากฎหมายมีประโยคซ้อนซึ่งประกอบด้วยอนุประโยคย่อยทั้งสองประเภทคือคุณานประโยคและวิเศษณูประโยคมากที่สุด (34.3 ต่อ 1,000 คำ) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทำเนียบภาษากฎหมายเป็นทำเนียบภาษาที่มีความซับซ้อน

5.2 ตัวบ่งชี้ความรวม

ตัวบ่งชี้ความรวมในงานวิจัยนี้ หมายถึง คำที่ใช้ในการเชื่อมคำ วลี หรือประโยคที่มีความคล้ายคลึงกันในด้านโครงสร้าง หรือหรือมีความหมายทำนองเดียวกันเข้าด้วยกัน คำที่เป็นตัวบ่งชี้ความรวมได้แก่ “แต่” “และ” และ “หรือ” ข้อความที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ความรวมทำให้ผู้รับสารต้องเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหน่วยข้อความเข้าด้วยกันในลักษณะต่างๆ คือ ขัดแย้ง (ตัวบ่งชี้ “แต่”) คล้อยตาม (ตัวบ่งชี้ “และ”) และให้เลือก (ตัวบ่งชี้ “หรือ”) หากข้อความใดมีตัวบ่งชี้ความรวมมากกว่า 1 ตัว ก็จะทำให้ข้อความนั้นเพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น พิจารณาข้อความต่อไปนี้

(61) ...มาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือ (ก) เสียหายหรือ (ข) อาจจะเดือดร้อนหรือ (ค) เสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือ (ง) การงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือ (จ) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ (ฉ) มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือ (ช) กรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และ (ซ) การแก้ไขหรือ (ฌ) บรรเทาความเดือดร้อนหรือ (ญ) เสียหายหรือ (ฎ) ยุติข้อโต้แย้งนั้น ต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง...

ประโยคตัวอย่างที่ (61) เป็นประโยคที่มีความซับซ้อนมาก เนื่องจากประกอบด้วยตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” จำนวนมากถึง 11 ตัวเชื่อมข้อความหลายระดับทั้งที่เป็นคำและวลีสลับกันไป เนื้อหาใจความหลักของประโยคนี้มีเพียงว่า “ผู้ที่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองคือผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้...” โดยในรายละเอียดภาษากฎหมายได้ระบุลักษณะดังกล่าวอย่างหลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมกรณีต่างๆ ซึ่งสามารถฟ้องคดีได้

หากพิจารณาหน่วยความรวมที่เชื่อมด้วยตัวบ่งชี้ความรวม (ก) (ข) และ (ค) จะพบว่าสามารถตีความได้หลายรูปแบบดังนี้

(62) ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือ (ก) เสียหายหรือ (ข) อาจจะเดือดร้อนหรือ (ค) เสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

ตารางที่ 5.4 การตีความประโยคที่มีตัวบ่งชี้ความรวมมากกว่า 1 ตัว ในตัวอย่างประโยคที่ (62)

การตีความรูปแบบที่ 1	การตีความรูปแบบที่ 2	การตีความรูปแบบที่ 3
63.1 ผู้ใดได้รับความเดือดร้อน	64.1 ผู้ใดได้รับความเดือดร้อน	65.1 ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้
63.2 ผู้ใดได้รับความเสียหาย	64.2 ผู้ใดได้รับความเสียหาย	65.2 ผู้ใดได้รับความเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้
63.3 ผู้ใดอาจจะเดือดร้อน	64.3 ผู้ใดอาจจะเดือดร้อนโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้	65.3 ผู้ใดอาจจะเดือดร้อนโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้
63.4 ผู้ใดเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้	64.4 ผู้ใดอาจจะเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้	65.4 ผู้ใดอาจจะเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้

ความซับซ้อนของประโยคที่ (62) เกิดจากตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” และบุพบทวลี “โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้” ตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” ทั้ง 3 ตัวแยกกริยาวลีออกเป็น 4 กริยาวลี ได้แก่ ก) ได้รับความเดือดร้อน ข) เสียหาย ค) อาจจะเดือดร้อน และ ง) เสียหาย โครงสร้างเช่นนี้ยังอนุญาต

ให้กริยา “ได้รับ” และกริยา “อาจจะ” สามารถขยายกริยาเสียหายในวลี ข) และ ง) ได้ด้วย นอกจากนี้ ตำแหน่งของบุพบทวลีที่ปรากฏท้ายประโยคยังนำไปสู่ความกำกวมในทางโครงสร้างอีกด้วย กล่าวคือ บุพบทวลี “โดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้” สามารถขยายเฉพาะกริยาลีสุดท้าย (ง) เพียงตัวเดียว หรือขยายกริยาลีตัวอื่นตัวใดในประโยคด้วยก็ได้ดังแสดงในตารางที่ 5.4

นอกจากนี้ หากพิจารณาตัวอย่างที่ (61) ในภาพรวมจะพบว่ามีความซับซ้อนในการค้นหากริยาหลัก และชุดกริยาย่อยในกริยาลีหลักแต่ละกริยาลีเนื่องจากกริยาใช้ตัวบ่งชี้ความรวมคำเดียวกันคือ “หรือ” แต่แบ่งหน่วยความรวมออกเป็นหลายระดับ ทำให้นำไปสู่ความกำกวมในการตีความ ดังแสดงในตัวอย่างที่ ... (เครื่องหมาย [] แสดงขอบเขตของกริยาลีหลักของประธาน “ผู้ใด” ซึ่งอาจจะประกอบด้วยกริยาย่อยหลายตัว)

(66) ผู้ใด

กริยาลีหลัก 1 [ได้รับความเดือดร้อนหรือ (ก) เสียหาย]หรือ (ข) อาจจะเดือดร้อนหรือ (ค) เสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือ (ง) การงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือ (จ) เจ้าหน้าที่ของรัฐ]
หรือ (ฉ) กริยาลีหลัก 2 [มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือ (ช) กรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และ (ซ) การแก้ไขหรือ (ฌ) บรรเทาความเดือดร้อนหรือ (ญ) เสียหายหรือ(ฎ) ยุติข้อโต้แย้งนั้น]

จากตัวอย่างที่ (66) จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ หรือ (ฉ) เป็นตัวบ่งชี้ความรวมที่แบ่งกริยาลีหลักของประธาน “ผู้ใด” ออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกประกอบด้วยกริยาลีย่อย “ได้รับความเดือดร้อน” “เสียหาย” “อาจจะเดือดร้อน” และ “เสียหาย” ซึ่งถูกขยายด้วยอนุประโยค “อันเนื่องจาก...เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ซึ่งระหว่างกริยาลีย่อยก็มีการใช้ตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” เชื่อมความในระดับย่อยด้วย

ในส่วนของกริยาลีหลักส่วนที่ 2 คือผู้ที่ “มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ประกอบด้วยนามวลีย่อยที่เป็นกรรมของบุพบท “เกี่ยวกับ” 2 ตัว ได้แก่ “สัญญาทางปกครอง” และ “กรณีอื่นใด...ข้อโต้แย้งนั้น” นอกจากนี้ ยังพบการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมภายในกริยาลีย่อยเพื่อเชื่อมองค์ประกอบอื่นๆ คือ “และ” (ซ) และ “หรือ” (ฌ) (ญ) และ (ฎ) ซ่อนอยู่อีกหนึ่งระดับ ซึ่งนำไปสู่ความสับสนว่าหน่วยที่ถูกเชื่อมดังกล่าวอยู่ในระดับของกริยาหลัก กริยาย่อย หรือหน่วยที่ย่อยลงไปอีกกันแน่

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ภาษากฎหมายมีการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมมาก และมักใช้ตัวบ่งชี้ความรวมมากกว่า 1 ตัวใน 1 ประโยค นำไปสู่ความสับสนในการเข้าใจความหมายและอาจเกิดข้อผิดพลาดในการตีความของผู้รับสารในท้ายที่สุด คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาให้ตัวบ่งชี้ความรวมเป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะความซับซ้อนด้วย โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ความรวม 3 ตัว ได้แก่ “แต่” “และ” และ “หรือ” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ตัวบ่งชี้ความรวม “แต่”

ตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” ที่พบในภาษากฎหมายใช้ในการเชื่อมกริยาวิเศษณ์ ประโยคเดี่ยว และ ประโยคซ้อน ดังแสดงในตัวอย่าง

- (67) ผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่ หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น
- (68) ถ้าจำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดงไว้ [เป็นตัวอักษรหลายแห่ง] หรือ [เป็นตัวเลขหลายแห่ง] แต่ [ที่แสดงไว้หลายแห่งนั้นไม่ตรงกัน] ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ
- (69) [ในกรณีที่รู้ว่าเกิดในเดือนใดแต่ไม่รู้วันเกิด ให้นับวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด] แต่ [ถ้าพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นับอายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด]
- (70) มาตรา 52 [ผู้จัดการทรัพย์สินที่ศาลได้ตั้งขึ้น ต้องทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ให้เสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันทราบคำสั่งตั้งของศาล] แต่ [ผู้จัดการทรัพย์สินจะร้องขอต่อศาลให้ขยายเวลาก็ได้]
- (71) มาตรา 160 [ความผิดหลายกระทงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้] แต่ [ให้แยกกระทงเรียงเป็นลำดับกันไป]
- (72) มาตรา 164 [คำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องนั้น ถ้าจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต] แต่ [การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องก็ตีการเพิ่มเติมฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวไว้ก็ดี ไม่ว่าจะทำเช่นนี้ในระยะใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้นมิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ]
- (73) มาตรา 166 [ถ้าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย] แต่ [ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ จะสั่งเลื่อนคดีไปก็ได้]
- (74) [ผู้ถูกฟ้องคดีได้เคยประกาศสอบราคาจ้างเหมาทำความสะอาดอาคารศาลากลางจังหวัดเช่นเดียวกัน โดยกำหนดผลงานประเภทเดียวกันกับงานสอบราคาจ้างในวงเงินไม่น้อยกว่า 277,398 บาท (ที่ถูกต้อง 227,398 บาท)] แต่ [คณะกรรมการเปิดของสอบราคาก็ยังประกาศให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด คลีน แอนด์ โค้ชคอมเมอร์เชียล เป็นผู้ได้รับจ้างทำความสะอาดตามประกาศสอบราคาในปีดังกล่าว]
- (75) [แม้จะเป็นผลงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับงานการสอบราคาจ้างตามประกาศดังกล่าว] แต่ [ก็มีใช้ผลงานในลักษณะของการจ้างทำของตามที่กำหนดไว้ในประกาศข้างต้น]
- (76) [แม้ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จะได้มีคำสั่งให้ส่งเพียงสำเนารายงานการสอบข้อเท็จจริงให้แก่ผู้ฟ้องคดีก็ตาม] แต่ [ในรายงานการสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวก็มีการสรุป]

สาระสำคัญของข้อร้องเรียนกล่าวหา ถ้อยคำพยานและหลักฐานที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ใช้ในการพิจารณาคำสั่งลงโทษผู้ฟ้องคดีอย่างครบถ้วนแล้ว]

5.2.2 ตัวบ่งชี้ความรวม “และ”

ตัวบ่งชี้ความรวมและ “และ” ในข้อมูลภาษากฎหมายใช้ในการเชื่อมคำนาม นามวลี กริยาวลี อนุประโยค และประโยค ดังแสดงในตัวอย่าง

- (77) มาตรา 3 ตั้งแต่วันที่ใช้ประมวลกฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดา[กฎหมาย] [กฎ] และ[ข้อบังคับอื่น ๆ] ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายนี้
- (78) มาตรา 7 [ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน] และ [มิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันขัดแย้ง] ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี
- (79) [ตรวจดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน] และ [คัดสำเนาหรือถ่ายรูปลงสิ่งนั้นๆ]
- (80) มาตรา 16 อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการและอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตาม[1 กฎหมาย] และ [1 ข้อบังคับทั้งหลาย] อันว่าด้วยการ[2 จัดตั้งศาลยุติธรรม] และ [2 ระบุอำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา] หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นๆ
- (81) กระทำความผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐาน[ลักทรัพย์] [กรรโชก] [ริบเอาทรัพย์] [ฉ้อโกง] [โกงเจ้าหนี้] [ยักยอก] [รับของโจร] และ [ทำให้เสียทรัพย์] หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนากับประมาท มิให้ถือว่าต่างกันในข้อสาระสำคัญ
- (82) สำนักทะเบียนกลาง มี[1 ผู้อำนวยการทะเบียนกลาง] [1 รองผู้อำนวยการทะเบียนกลาง] และ [1 ผู้ช่วยผู้อำนวยการทะเบียนกลาง] เป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนกลาง มีหน้าที่[2 รับผิดชอบ] และ [2 ควบคุม]การปฏิบัติงานการทะเบียนราษฎรทั่วราชอาณาจักร
- (83) การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายระเบียบแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบเดิมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย [1 เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว] [2 ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ] และ [2 ให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ] และ [1 เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้]

- (84) คุ่มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
ปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของ[1 หญิง] และ [1 ชาย] [2 เสริมสร้าง] และ [2
พัฒนา]ความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้อง[3 สงเคราะห์]
และ [3 จัดสวัสดิการให้แก่[4 ผู้สูงอายุ] [4 ผู้ยากไร้] [4 ผู้พิการหรือทุพพลภาพ] และ
[4 ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก] ให้[5 มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น] และ [5 พึ่งพาตนเองได้]
- (85) หากควรเชื่อได้ว่าเป็นที่ดินแปลงเดียวกันแล้ว ให้[จดชื่อเจ้าของที่ดินข้างเคียงเท่าที่
ทราบกำกับไว้ในแผนที่จำลอง] และ [แสดงให้เห็นสภาพและทำเลที่ตั้งของที่ดินที่ยึด]
และ [แสดงด้วยว่าอยู่ใกล้ไกลจากสถานที่ราชการหรือที่ชุมนุมชน หรือทางบกทางน้ำ
ประมาณระยะทางเท่าใด]
- (86) เมื่อผู้ฟ้องคดีมีหนังสือลงวันที่ 17 กันยายน 2545 [1 บอกเลิกสัญญาซื้อขายที่ดิน]
และ [1 ขอเงินมัดจำคืน] เจ้าพนักงานบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัดสุพรรณบุรี
[2 ก็ไม่คืนให้] และ [2 เชื่อว่าผู้ฟ้องคดีได้[3 เดินทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี] [3 ได้ซื้อ
หนังสือมหรรมขายทอดตลาด] และ [3ดำเนินการเพื่อตรวจสอบที่ตั้งของที่ดินตามที่
กล่าวอ้างจริง]]

5.2.3 ตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ”

ตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” ที่พบในภาษากฎหมายใช้ในการเชื่อมคำนาม นามวลี กริยาวลี
บุพบทวลี และอนุประโยค โดยมีข้อสังเกตว่า ตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” ปรากฏในปริมาณมากในแต่
ละประโยค ดังแสดงในตัวอย่าง

- (87) มาตรา 9 เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือบุคคลผู้จะต้องทำ
หนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลง[ลายมือชื่อของบุคคลนั้น] [ลาย
พิมพ์นิ้วมือ] [แกงไค] [ตราประทับ] หรือ [เครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้นที่ทำลงใน
เอกสารแทนการลงลายมือชื่อ]
- (88) มาตรา 13 ถ้าจำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดงไว้[เป็นตัวอักษรหลายแห่ง]
หรือ [เป็นตัวเลขหลายแห่ง] แต่ที่แสดงไว้หลายแห่งนั้นไม่ตรงกันและมีอาจหยั่งทราบ
เจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณน้อยที่สุดเป็นประมาณ
- (89) มาตรา 32 บุคคลใด[1 มีกายพิการ] หรือ [1 มีจิตพั่นเพี้ยนไม่สมประกอบ] หรือ [1
ประพฤติดุสุร้ายเสเพลเป็นอาชฉิน] หรือ [1 ดิดสุรายาเมา] หรือ [1 มีเหตุอื่นใด
ทำนองเดียวกันนั้น] [2 จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้] หรือ [2 จัด
กิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของ[3 ตนเอง] หรือ [3 ครอบครัว] เมื่อ
บุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือน
ไร้ความสามารถก็ได้

- (90) [1 โดยความปรากฏต่อมา] หรือ [1 เนื่องจาก[2 กลฉ้อฉล] หรือ [2 ผิดหลง] ปรากฏว่า [3 สัญญาประกันต่ำไป] หรือ [3 หลักประกันไม่เพียงพอ] หรือ [3 เงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมให้เจ้าพนักงาน] หรือ [3 ศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกัน[4 ให้จำนวนเงินสูงขึ้น] หรือ [4 เรียกหลักประกันเพิ่ม] หรือ [4 ให้ดีกว่าเดิม] หรือ [4 เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นภายหลังที่มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวแล้ว]] หากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจสั่งลดหลักประกันได้ตามที่เห็นสมควร
- (91) มาตรา 150 ทวิ 80 ผู้ใดกระทำการใดๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้[1 การชันสูตรพลิกศพ] หรือ [1 ผลทางคดี]เปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำ[2 เพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชน] หรือ [2 เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น] [3 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี] หรือ [3 ปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท] หรือ [3 ทั้งจำทั้งปรับ]
- (92) มาตรา 25 ในกรณีที่[1 คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตาม[2 มาตรา 19] หรือ [2 มาตรา 23 วรรคสอง]] หรือ [1 ประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 20 [3 วรรคหนึ่ง] หรือ [3 วรรคสอง] หรือ [3 มาตรา 24 วรรคสอง] และอยู่ในระหว่างที่[4 ไม่มีประธานองคมนตรี] หรือ [4 มีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้]] ให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อ[5 ทำหน้าที่ประธานองคมนตรี] หรือ [5 ปฏิบัติหน้าที่ [6 ตามมาตรา 20 [7 วรรคหนึ่ง] หรือ [7 วรรคสอง]] หรือ [6 ตามมาตรา 24 วรรคสาม]] แล้วแต่กรณี
- (93) อีกทั้งยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุความแตกต่างในเรื่อง[1 สายงาน] หรือ [1 คุณสมบัติการศึกษา] ซึ่งการเลือกปฏิบัตินี้ไม่ใช่เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้น เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น [2 ขัด] หรือ [2 แย้ง] กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 30
- (94) ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่[1 หน่วยงานทางปกครอง] หรือ [1 เจ้าหน้าที่ของรัฐ] กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็น[2 การออกกฎ คำสั่ง] หรือ [2 การกระทำอื่นใด] เนื่องจากกระทำ[3 โดยไม่มีอำนาจ] หรือ [3 นอกเหนืออำนาจหน้าที่] หรือ [3 ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย] หรือ [3 โดยไม่ถูกต้องตาม[4 รูปแบบขั้นตอน] หรือ [4 วิธีการ] อันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น] หรือ [3 โดยไม่สุจริต] หรือ [3 มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม] หรือ [3 มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น] หรือ [3 สร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร] หรือ[3 เป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ]]

- (95) การฟ้องคดีปกครองจะต้องยื่นฟ้องภายในเก้าสิบวัน[2 นับแต่วันที่ [1 รู้] หรือ [1 ควรรู้] ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี] หรือ [2 นับแต่วันที่พ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดี ได้มีหนังสือร้องขอต่อ[3 หน่วยงานทางปกครอง] หรือ [3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ] เพื่อให้ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและ[5 ไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจาก[4 หน่วยงาน ทางปกครอง] หรือ [4 เจ้าหน้าที่ของรัฐ]] หรือ [5 ได้รับแต่เป็นคำชี้แจงที่ผู้ฟ้องคดีเห็น ว่าไม่มีเหตุผล] แล้วแต่กรณี]
- (96) ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนด[1 ขั้นตอน] หรือ [1 วิธีการ] สำหรับการแก้ไขความ[2 เดือดร้อน] หรือ [2 เสียหาย] ในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะการฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะ กระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และ[3 ได้มีการสั่ง การตามกฎหมายนั้น] หรือ [3 มิได้มีการสั่งการ[4 ภายในเวลาอันสมควร] หรือ [4 ภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด]] เห็นว่า ขั้นตอนหรือวิธีการแก้ไขความ[5 เดือดร้อน] หรือ [5 เสียหาย] ที่กฎหมายกำหนดไว้โดยเจตนานั้น หมายถึง[6 ขั้นตอน] หรือ [6 วิธีการ]แก้ไขความ[7 เดือดร้อน] หรือ [7 เสียหาย] อันเกิดจากการกระทำของ หน่วยงานทางปกครอง เพื่อให้โอกาสแก่หน่วยงานทางปกครองได้พิจารณาทบทวน การกระทำของหน่วยงานทางปกครองก่อนที่จะนำคดีมาฟ้องศาล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษากฎหมายพบว่า มีการใช้ตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” และ “หรือ” ประปนกันภายในประโยคเป็นลักษณะปกติ ดังแสดงในตัวอย่าง

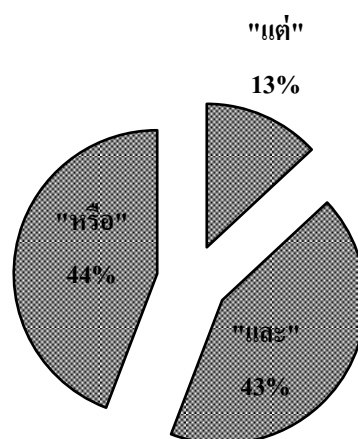
- (97) [1 การบอกเลิกความยินยอมโดยผู้แทนโดยชอบธรรม] หรือ [1 การเพิกถอนการ อนุญาตโดยศาล] [2 ย่อมทำให้ฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วของผู้เยาว์ สิ้นสุดลง] แต่ [2 ไม่กระทบกระเทือนการใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้กระทำไปแล้วก่อนมีการ บอกเลิกความ[3 ยินยอม] หรือ [3 เพิกถอนการอนุญาต]]
- (98) ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้น[1 ไม่วิกลจริต] แต่ [1 มีจิตพินเพื่อนไม่ สมประกอบ] [2 เมื่อศาลเห็นสมควร] หรือ [2 เมื่อมีคำขอ[3 ของคู่ความ] หรือ [3 ของ บุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28]] ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ ความสามารถก็ได้
- (99) มาตรา 72 [1 การเปลี่ยนตัวผู้แทนของนิติบุคคล] หรือ [1 การ[2 จำกัด] หรือ [2 แก้ไข] เปลี่ยนแปลงอำนาจของผู้แทนของนิติบุคคล] [4 ให้มีผลต่อเมื่อได้ปฏิบัติตาม[3 กฎหมาย] [3 ข้อบังคับ] หรือ [3 ตราสารจัดตั้งแล้ว]] แต่ [4 จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตมิได้]
- (100) ในการประชุมใหญ่ครั้งใด [2 ถ้า[1 ไม่]ต้องประชุมตามที่กำหนดไว้] และ [1 การ ประชุมใหญ่นั้นได้เรียกตามคำร้องขอของสมาชิก] ก็ให้งดการประชุม] แต่ [2 ถ้าเป็น การประชุมใหญ่ที่สมาชิกมิได้เป็นผู้ร้องขอ ให้คณะกรรมการของสมาคมเรียกประชุม

ใหญ่อีกครั้งหนึ่งโดยจัดให้มีการประชุมขึ้นภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่นัดประชุมครั้งแรก] การประชุมครั้งหลังนี้ไม่บังคับว่าจำเป็นต้องครบองค์ประชุม

(101) คำสั่งของศาลตามมาตรา[1 ให้ถึงที่สุด] แต่ [1 ไม่กระทบกระเทือนถึง[2 สิทธิฟ้องร้อง] และ [2 การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล]]

(102) ผู้ฟ้องคดีแก้ข้อกล่าวหาว่าตน[1 ไม่เคยเกี่ยวข้องกับนางสาวตามที่ถูกร้องเรียน] และ [1 ไม่เคยไปมาหาสู่บ้านของนางวิไลวรรณซึ่งเป็นภรรยาของผู้ร้องเรียนแม้แต่ครั้งเดียว] [2 ตามบันทึกข้อความของสำนักผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์ ลับ ที่ 185/2545 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2545] และ [2 หลังจากได้รับรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงในทางลับจากผู้ตรวจราชการกรมราชทัณฑ์ดังกล่าวแล้ว] แต่ [2 [3 ยังขาดรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงอันสำคัญบางประการ ไม่อาจพิจารณาเป็นที่ยุติในอันที่จะพิจารณาการลงโทษได้]] และ [3 เพื่อให้ได้รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงอันสำคัญบางประการที่จะทำให้สามารถพิจารณาการลงโทษผู้ฟ้องคดีได้อย่างเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งการกระทำผิดตาม[4 แนวทาง] และ [4 มาตรฐานการลงโทษ]] ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงได้มีคำสั่งที่ 645/2546 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 15446 แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงขึ้นทำการสอบ

จากการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้ความรวมทั้ง 3 ในภาษากฎหมายพบสัดส่วนในการปรากฏดังแสดงในภาพที่ 5.1



ภาพที่ 5.1 สัดส่วนการปรากฏของตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” และ “หรือ” ในภาษากฎหมาย

จากภาพที่ 5.1 จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้ “และ” และ “หรือ” ปรากฏในปริมาณมากกว่าตัวบ่งชี้ “แต่” โดยมีสัดส่วนการปรากฏใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 43 และ ร้อยละ 44 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี

หากพิจารณาความถี่ในการปรากฏต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ โดยเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่นจะพบปริมาณการใช้คำบ่งชี้ความรวมทั้ง 3 ในรูปแบบที่น่าสนใจดังแสดงในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 ความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” และ “หรือ”
ในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง ต่อข้อความยาว 1,000 คำ

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
ตัวบ่งชี้ “แต่”	5.19	4.34	2.86	7.56
ตัวบ่งชี้ “และ”	16.97	25.07	28.55	6.2
ตัวบ่งชี้ “หรือ”	17.56	5.77	4.79	1.29
รวมตัวบ่งชี้ความรวม	39.72	35.18	36.21	15.05

หากพิจารณาการปรากฏของตัวบ่งชี้ความรวมทั้งหมดตามตารางที่ 5.5 จะพบว่า ทำเนียบภาษากฎหมายมีการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมมากที่สุด คือ 39.72 ครั้งต่อ 1,000 คำ ตามด้วยภาษาสื่อ (36.21 ครั้ง/1,000 คำ) และภาษาวิชาการ (35.18 ครั้ง/1,000 คำ) ซึ่งโดยรวมนับว่ามีการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมมาก ส่วนในทำเนียบภาษาการเมืองนั้นพบการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมน้อยที่สุดเพียง 15.05 ครั้งต่อ 1,000 คำ เท่านั้น

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ความรวมเป็นรายคำจะพบปริมาณการใช้ที่น่าสนใจ กล่าวคือ ตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” ถูกใช้ในภาษาการเมืองมากที่สุด (7.56 ครั้ง/1,000 คำ) ในขณะที่ตัวบ่งชี้ความรวม “และ” ใช้ในภาษาสื่อมากที่สุด (28.55 ครั้ง/1,000 คำ) ส่วนตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” พบในภาษากฎหมายสูงสุดถึง 17.56 ครั้งต่อ 1,000 คำ เมื่อพิจารณาการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมในแต่ละทำเนียบภาษาจะเห็นว่าแต่ละทำเนียบภาษาใช้ตัวบ่งชี้ความทั้ง 3 มากน้อยแตกต่างกันไป แต่สำหรับในภาษากฎหมายแล้ว ถึงแม้ว่าจะพบตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” และ “และ” น้อยกว่าทำเนียบภาษาอื่น แต่ก็มิมีปริมาณไม่น้อยคือพบมากเป็นลำดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ส่วนตัวบ่งชี้ความรวม “หรือ” นั้นพบในปริมาณมากแตกต่างจากทำเนียบภาษาอื่นอย่างโดดเด่น ซึ่งความถี่ของการใช้ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ดังกล่าวทำให้ผลรวมการใช้ตัวบ่งชี้ความรวมในทำเนียบภาษากฎหมายมีมากที่สุด ข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ความรวมสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณสมบัติความซับซ้อนในทำเนียบภาษากฎหมายอีกตัวบ่งชี้หนึ่ง

5.3 การใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะ

ความซับซ้อนหรือความยากในการทำความเข้าใจอาจเกิดขึ้นจากความหมายของคำที่มีความซับซ้อน คำศัพท์และสำนวนเฉพาะทำเนียบภาษา นับเป็นอีกตัวบ่งชี้หนึ่งของคุณลักษณะความซับซ้อนนี้ สืบเนื่องจากการที่คำศัพท์และสำนวนเฉพาะมักจะรวมเอาความหมายที่เป็น

นามธรรมไว้มากกว่ารูปธรรม และเป็นที่รู้จักกันเฉพาะผู้คนในวงการหนึ่งๆ เช่น คำศัพท์และสำนวนด้านกฎหมายก็จะเข้าใจกันเฉพาะในหมู่นักกฎหมาย ทนายความ ผู้พิพากษา เป็นต้น คำศัพท์หรือสำนวนหนึ่งๆ มักรวมมโนทัศน์ หลักการ และตัวอย่างปรากฏการณ์ไว้เป็นจำนวนมาก จึงนำไปสู่ปัญหาในการทำความเข้าใจของบุคคลทั่วไป หากบุคคลทั่วไปทำการศึกษาข้อมูลภาษากฎหมายทั้งที่เป็นตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาก็มักจะเกิดการติดขัด และสับสนใจในการทำ ความเข้าใจกับคำศัพท์หรือสำนวนเฉพาะทางกฎหมาย และนำไปสู่ความเข้าใจเนื้อหาในภาพรวมได้

ลักษณะของศัพท์และสำนวนเฉพาะเฉพาะในภาษากฎหมายอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามรูปศัพท์ ได้แก่ ศัพท์และสำนวนเฉพาะที่มีรูปศัพท์เหมือนคำศัพท์ทั่วไป และศัพท์และสำนวนเฉพาะที่มีรูปศัพท์พิเศษ

5.3.1 ศัพท์และสำนวนเฉพาะที่มีรูปศัพท์เหมือนคำศัพท์ทั่วไป

คำศัพท์และสำนวนในกลุ่มนี้มีรูปคำที่เหมือนกับคำศัพท์และสำนวนที่ใช้ทั่วไป แต่มีความหมายแตกต่างจากคำศัพท์และสำนวนทั่วไป ดังตัวอย่าง คำว่า “บุคคล” กล่าวคือ คำว่า “บุคคล” ใช้ในภาษาทั่วไป หมายถึง คนทั่วไป เช่น โรเบิร์ต ไอสไตน์ ได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก คำว่า “บุคคล” ในประโยคนี้สามารถแทนได้ด้วยคำว่า “คน” อย่างไรก็ดี สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ (ม.ป.ป.) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “บุคคล” ในทางกฎหมายไว้ดังนี้

“บุคคล ในความหมายของกฎหมายมีสองอย่างคือ บุคคลธรรมดา คือเราท่าน ที่มีเนื้อหนังมังสา อารมณ์ และจิตใจ อย่างหนึ่ง กับ นิติบุคคล อีกอย่างหนึ่ง

นิติบุคคล เป็นบุคคลที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของกฎหมายให้เป็นนิติบุคคล เช่น บริษัท จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล วัด ทบวงการเมือง ตลอดจนมูลนิธิ สมาคม ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งนิติบุคคลนั้นๆ”

(สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ ม.ป.ป., หน้า 1)

จากการให้ความหมายในทางกฎหมาย จะเห็นได้ว่าคำว่า “บุคคล” นอกจากจะหมายถึงคนธรรมดาทั่วไปแล้ว ยังหมายรวมถึงสิ่งที่เรียกว่า “นิติบุคคล” หรือ การเป็นบุคคลทางกฎหมาย เช่น บริษัท วัด สถาบันต่างๆ อีกด้วย

ตัวอย่างศัพท์เฉพาะในภาษากฎหมายที่มีรูปศัพท์เหมือนกับคำทั่วไปมีดังนี้
(103) “ฝากทรัพย์”

ก. ความหมายทั่วไป

การเอาทรัพย์สินไปฝากไว้กับผู้อื่น

ข. ความหมายทางกฎหมาย สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ฝาก ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตนแล้วจะคืนให้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ก)

(104) “อุปกรณ์”

ก. ความหมายทั่วไป เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องช่วย เครื่องประกอบ

ข. ความหมายทางกฎหมาย สंहारิมทรัพย์ซึ่งโดยปกตินิยมเฉพาะถิ่นหรือโดยเจตนาขัดแย้งของเจ้าของทรัพย์สินที่เป็นประธาน เป็นของใช้ประจำอยู่กับทรัพย์สินที่เป็นประธานเป็นอาณัติเพื่อประโยชน์แก่การจัดดูแลใช้สอย หรือรักษาทรัพย์สินที่เป็นประธาน และเจ้าของทรัพย์สินได้นำมาสู่ทรัพย์สินที่เป็นประธานโดยการนำมาติดต่อหรือปรับเข้าไว้ หรือทำโดยประการอื่นใดในฐานะเป็นของใช้ประกอบกับทรัพย์สินที่เป็นประธานนั้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ก)

(105) “ให้”

ก. ความหมายทั่วไป มอบ สละ อนุญาต

ข. ความหมายทางกฎหมาย สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ให้ โอนทรัพย์สินของตนให้โดยเสนาหาแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับ และผู้รับยอมรับเอาทรัพย์สินนั้น

(106) “อาวุธ”

ก. ความหมายทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการทำร้าย ทำลาย ป้องกัน ต่อสู้ หรือฆ่า

ข. ความหมายทางกฎหมาย หมายรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ข)

(107) “เอกสาร”

ก. ความหมายทั่วไป หนังสือที่เป็นหลักฐาน

ข. ความหมายทางกฎหมาย กระดาษหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ข)

(108) “โทษ”

- ก. ความหมายทั่วไป ความไม่ดี ความชั่ว ความผิด ผลแห่งความผิดที่ต้องได้รับ
- ข. ความหมายทางกฎหมาย โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ข)

(109) “ลูกจ้าง”

- ก. ความหมายทั่วไป ผู้รับจ้างทำงาน
- ข. ความหมายทางกฎหมาย ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้างไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร หรือ ผู้ได้รับใบอนุญาตตาม มาตรา 11 มาตรา 13(1) และ (2) และ มาตรา 14

(110) “เด็ก”

- ก. ความหมายทั่วไป คนที่มีอายุน้อย
- ข. ความหมายทางกฎหมาย บุคคลซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่ 7 จนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 16

(111) “สิ่งของ”

- ก. ความหมายทั่วไป วัตถุต่าง ๆ ของ หรือข้าวของ
- ข. ความหมายทางกฎหมาย สิ่งหามทรัพย์ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่น ๆ

(112) “ทาง”

- ก. ความหมายทั่วไป ที่สำหรับเดินไปมา แนวหรือพื้นที่สำหรับใช้สัญจร ช่องโอกาส แนว วิธีการ ฝ่าย ช้าง ส่วน
- ข. ความหมายทางกฎหมาย ทางเดินรถ ช่องเดินรถ ช่องเดินรถประจำทาง ไหล่ทาง ทางเท้า ทางข้าม ทางร่วมทางแยก ทางลาด ทางโค้ง สะพาน และลานที่ประชาชนใช้ในการจราจร และรวมถึงทางส่วนบุคคลที่เจ้าของยินยอม

5.3.2 ศัพท์สำนวนเฉพาะที่มีรูปศัพท์พิเศษ

ศัพท์สำนวนเฉพาะที่มีรูปศัพท์พิเศษจะมีรูปคำที่แตกต่างไปจากภาษาทั่วไป เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในภาษากฎหมาย หนังสือพจนานุกรมบทกฎหมายไทย ของ ฝ่ายวิชาการ สุธราไพศาล (2552) เป็นตัวอย่างหนึ่งของศัพท์เฉพาะในภาษากฎหมายที่รวบรวมไว้ ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้

- (113) “โจทก์” พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือทั้งคู่ ในเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน
- (114) “จำเลย” บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด
- (115) “ที่คับขัน” ทางที่มีการจราจรพลุกพล่านหรือมีสิ่งกีดขวาง ในที่ซึ่งมองเห็น ทราบได้ล่วงหน้าว่าอาจเกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่รถหรือ คนได้ง่าย
- (116) “สินบริภัณฑ์” ทรัพย์สินส่วนตัวและทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการสมรส และหลัง การสมรสรวมกัน
- (117) “บุริมสิทธิ” สิทธิของเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อน เจ้าหนี้คนอื่น ๆ
- (118) “จำนอง” สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำนอง เอาทรัพย์สินตราไว้แก่ บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ โดย ไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนองชอบที่จะ ได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ มีพักต้อง พิเคราะห์ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะได้โอนไปยังบุคคลภายนอก แล้วหรือไม่ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ก)
- (119) “นิติกรรม” การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่ง โดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ (สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ก)
- (120) “วิธีการเพื่อ ปลอดภัย” วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้ (1) กักกัน (2) ห้ามเข้าเขตควา กำหนด (3) เรียกประกันทันทีบน (4) คุ่มตัวไว้ในสถานพยาบาล (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง (สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา 2555ข)
- (121) “ลหุโทษ” ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (122) “สิ่งเทียมอาวุธ ปืน” สิ่งซึ่งมีรูปหรือลักษณะอันน่าจะทำให้หลงเชื่อว่าเป็นอาวุธปืน
- (123) “ร่ำรวยผิดปกติ” การมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่ สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่
- (124) “โมฆียกรรม” นิติกรรมที่อาจบอกล้างหรือให้สัตยาบันได้ ถ้าให้สัตยาบันก็ใช้ บังคับได้

- (125) “เด็กที่อยู่ใ
สภาพยากลำบาก” เด็กที่อยู่ครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทั้งร้าง ถูกคุม
ขัง หรือแยกกันอยู่ และได้รับความลำบาก
- (126) “เครื่องกระสุน
ปืน” กระสุนโดด กระสุนปราย กระสุนแตก ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุน
ระเบิดและจรวด ทั้งชนิดที่มีหรือไม่มีกรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค
ไอพิษ ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน หรือเครื่องหรือสิ่งสำหรับอัด
หรือทำ หรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน
- (127) “ความเสียหาย
ต่อจิตใจ” ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตก
กังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย
- (128) “หมายอาญา” หนังสือบงการที่ออกตามบทบัญญัติสั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง
จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น
รวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง
- (129) “หมิ่นประมาท” ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่ 3 ทำให้เกิดความเสียหาย ถูกดูหมิ่น หรือ
ถูกเกลียดชัง
- (130) “เหตุบรรเทาโทษ” กระทำความผิดเป็นผู้โจดเขลาเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์
อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายาม
บรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้
ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา
- (131) “อาชญาบัตร” ในอนุญาตซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้แก่ผู้รับอนุญาตเพื่อให้
เครื่องมือทำการประมง
- (132) “อาคารชุมนุมคน” อาคารหรือส่วนของอาคารที่บุคคลอาจเข้าไปภายในเพื่อ
ประโยชน์ในการชุมนุมคนที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 1,000 ตารางเมตรขึ้นไป
หรือชุมนุมคนได้ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป
- (132) “สถานที่สะสม
อาหาร” อาคาร สถานที่หรือบริเวณที่มีใช้ที่หรือทางสาธารณะ ที่จัดไว้
สำหรับเก็บอาหารอันมีสภาพเป็นของสดหรือของแห้งหรืออาหาร
ในรูปลักษณะอื่น ซึ่งผู้ซื้อต้องนำไปทำ ประกอบหรือปรุงเพื่อ
บริโภคในภายหลัง

โดยสรุป จะเห็นได้ว่า ความซับซ้อนเป็นคุณลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งในภาษากฎหมาย เนื่องจากพบลักษณะเฉพาะตัวซึ่งนำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ความซับซ้อนหลายตัว ได้แก่ ประโยคซ้อน (ประกอบขึ้นด้วยคุณานุประโยคและวิเศษณานุประโยคบางประเภท) ตัวบ่งชี้ความรวม และศัพท์สำนวนเฉพาะ คุณลักษณะความซับซ้อนนี้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ภาษากฎหมายเป็นทำเนียบภาษาที่มีความโดดเด่น แยกออกจากทำเนียบภาษาอื่น และภาษาทั่วไป ตลอดจนทำให้ภาษากฎหมายและผู้ที่อยู่ในวงการกฎหมายเป็นทำเนียบภาษาและกลุ่มคนที่ได้รับความสำคัญในสังคม แต่

บางครั้งก็เข้าถึงยากเนื่องจากความซับซ้อน จนอาจนำไปสู่ความรู้สึกว่าเป็นภาษาพิเศษภาษาหนึ่งของสังคมไทย

บทที่ 6

การแสดงอำนาจบังคับในภาษากฎหมายไทย

อำนาจบังคับ (authority) หมายถึง อำนาจในการสั่งให้ทำหรือไม่ให้ทำ อำนาจในการสั่งให้ปฏิบัติ และอำนาจในการกำหนดว่าสิ่งนั้น ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำ การแสดงอำนาจบังคับในภาษากฎหมาย หมายถึง ลักษณะการใช้ภาษาในภาษากฎหมายที่แสดงให้เห็นว่าผู้ส่งสารมีอำนาจในการบังคับให้ผู้รับสารปฏิบัติตาม โดยลักษณะดังกล่าวได้แก่การใช้คำกริยาแสดงอำนาจบังคับซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มคำกริยาที่แสดงวจนกรรม (speech act verbs) หรือกลุ่มคำกริยาแสดงทัศนะ (modal verbs) ทั้งหมด

คำกริยาแสดงวจนกรรม (speech act verbs) หรือคำกริยาบ่งการกระทำ (performative verbs) เป็นประเภทของคำกริยาที่ถูกกล่าวถึงในงานของไบเบอร์ (Biber 1995) และงานของเอลฟาราฮาตี (El-Farahaty 2010) ยกตัวอย่างเช่น คำกริยา *authorize* และ *confirm* ในตัวอย่างที่ (1) และ (2) ต่อไปนี้

- (1) *I ... hereby authorize the following marriage certificate. (Marriage Certificate)*
- (2) *I confirm that insofar as the facts in my report are within my own knowledge I have made clear which they are and I believe them to be true... (Report to the Court)*

(El-Farahaty 2010: 69)

ไบเบอร์ (Biber 1995: 152) เรียกคำกริยาประเภทนี้อีกอย่างว่า public verbs ซึ่งเป็นคำกริยาที่ใช้แสดงทั้งวจนกรรมตรง (direct speech acts) และวจนกรรมอ้อม (indirect speech acts) ยกตัวอย่างเช่นคำกริยา *assert*, *declare*, *mention*, *proclaim*, *say*, *tell* ในภาษาอังกฤษ และคำกริยา *cwucanghata* 'assert' *kociphata* 'insist' *pulphyenghata* 'complain' *senenhata* 'declare' ในภาษาเกาหลี (Biber 1995: 378) และคำกริยาต่อไปนี้ในภาษาโซมาลี (Somali) (Biber 1995: 393-394)

<i>cabo</i>	'complain'	<i>jawaab</i>	'answer'
<i>amar</i>	'command'	<i>dhaaro</i>	'swear'
<i>ogeysii</i>	'notify'	<i>magacow, magow</i>	'nominate'
<i>codso</i>	'request'	<i>dig</i>	'warn'

<i>ballan(qaad)</i>	'promise'	<i>amaan</i>	'praise'
<i>dhawaaq</i>	'announce'	<i>canaan</i>	'scold'

ส่วนคำกริยาแสดงทัศนะ (modal verbs) เป็นคำกริยาประเภทหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงในผลงานหลายเล่ม ซึ่งได้แก่งานของไบเบอร์ (Biber 1995) งานของไบเบอร์และคอนราด (Biber and Conrad 2009) งานของหยาง (Yang 2009) ผลงานของเอลฟาราฮาตี (El-Farahaty 2010) และงานของวิลเลียมส์ (Williams forthcoming 2013) คำกริยาแสดงทัศนะยังจำแนกออกได้เป็นหลายประเภทย่อย เช่น

- ก. คำกริยาที่บ่งบอกหรือแสดงถึงความเป็นไปได้ (possibility) เช่น *can, could, may, might*
- ข. คำกริยาที่บ่งบอกหรือแสดงถึงความจำเป็น (necessity) เช่น *ought, should, must*
- ค. คำกริยาที่แสดงการคาดการณ์หรือการทำนาย (predictive) เช่น *will, would, shall*
- ง. คำกริยาที่แสดงการบังคับ (obligation) เช่น *shall, should, have to*
- จ. คำกริยาที่แสดงการห้าม (prohibition) เช่น *shall not*
- ฉ. คำกริยาแสดงการอนุญาต (permission) เช่น *shall, may*
- ช. คำกริยาแสดงการสั่ง (ordering) เช่น *shall*

อนึ่ง คุณลักษณะการแสดงอำนาจประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย 2 คุณลักษณะ ได้แก่ แสดงอำนาจ และแสดงความเป็นปึกแผ่น ผู้สั่งสารที่แสดงอำนาจมักจะไม่ได้แสดงว่าตนเองเป็นกลุ่มหรือพวกเดียวกับผู้รับสาร (ไม่แสดงความเป็นปึกแผ่น) เช่น ไม่ใช้คำสรรพนามที่แสดงความเป็นพวกพ้อง ได้แก่ เรา พวกเรา เป็นต้น

6.1 กริยาบังคับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษากฎหมายพบลักษณะการใช้ภาษาที่แสดงอำนาจบังคับประเภทกริยาบังคับ คือ กริยาที่มีความหมายในเชิงบอกให้ทำโดยผู้มีอำนาจ ได้แก่ คำกริยา ห้าม ให้ ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

1) ตัวอย่างกฎหมาย

- (3) ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว
- (4) ให้ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๙ เสียค่าตอบแทนเป็นรายปีให้แก่เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งที่ที่ดินที่ได้รับอนุญาตตั้งอยู่
- (5) การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

- (6) ผู้รับจ้างจำต้องยอมให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างตรวจตราการงานได้ตลอดเวลาที่ทำอยู่นั้น
- (7) ค่าฤชาธรรมเนียมทำสัญญาเช่นนั้น คู่สัญญาพึงออกใช้เสมอกันทั้งสองฝ่าย
- (8) ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราวตามที่เห็นสมควรก็ได้
- (9) ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน (2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน (3) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง...

2) คำพิพากษาของศาล

- (10) ห้ามมิให้จำเลยที่ ๑ ใช้รูปประดิษฐ์ดาวสามแฉกในวงกลมเป็นดวงตราติดบุคคลของจำเลยที่ ๑ อีกต่อไป
- (11) ห้ามจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๘ ใช้ยื่นขอจดทะเบียนหรือเข้าเกี่ยวข้องไม่ว่าในทางใดกับชื่อทางการค้าเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการดังกล่าวของโจทก์
- (12) ให้โจทก์ทั้งสามร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยทั้งสาม
- (13) ให้จำเลยที่ ๑ ใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์เดือนละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท นับแต่วันฟ้อง
- (14) จำเลยที่ ๒ ต้องร่วมกับจำเลยที่ ๑ รับผิดชอบในผลแห่งละเมิดต่อโจทก์
- (15) สิทธิของโจทก์ในการฟ้องจำเลยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่และหน่วยงานรัฐให้รับผิดชอบละเมิดนั้นต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
- (16) ในการใช้รถบางกรณีไม่จำต้องขออนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร
- (17) คดีจึงไม่จำต้องพิจารณาปัญหาอื่นตามฎีกาของจำเลยที่ ๓ ถึงที่ ๕ อีกต่อไป
- (18) ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใด เพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดคดีนี้
- (19) จำเลยที่ ๓ เป็นพนักงานสอบสวน มีหน้าที่ดูแลรักษารถบรรทุกและข่าวสารของกลางไว้ระหว่างสอบสวนโดยต้องใช้ความระมัดระวังดูแลเหมือนเช่นวิญญูชนพึงดูแลทรัพย์สินของตนเอง
- (20) จำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๑ สั่งไม่อนุมัติการประกวดราคาด้วยเหตุผลว่ามีการสมยอมกันตามเอกสารหมาย จ.๓
- (21) ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะสั่งงดสืบพยาน
- (22) แม้ไม่มีกฎหมายบังคับให้ประทับตราของโจทก์ในการทำนิติกรรมแทนโจทก์ ก็มีได้หมายความว่า การไม่ประทับตราเป็นการลงลายมือชื่อแทนนิติบุคคลได้โดยชอบ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้คำว่า ห้าม ให้ ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ เป็นคำกริยา ตามเกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 46) ซึ่งกล่าวไว้ว่าคำกริยาในภาษาไทย ต้องปรากฏหลังคำปฏิเสธ “ไม่” ได้ กล่าวคือเราสามารถพูดว่า ไม่ห้าม ไม่ให้ ไม่ต้อง ไม่สั่ง และ ไม่บังคับ ได้ สำหรับคำว่า จำต้อง และ พึง หากใส่คำว่า “ไม่” ปรากฏหน้าหน้าคำเหล่านั้น เช่น ไม่จำต้อง และ ไม่พึง อาจทำให้ข้อความดังกล่าวเป็นภาษาที่ไม่ใช้โดยทั่วไป และดูเหมือนคำดังกล่าวจะไม่ถูกพิจารณาให้เป็นคำกริยา อย่างไรก็ตามเมื่อพูดเป็นประโยค คำว่า จำต้อง และ พึง ก็สามารถปรากฏหลังคำปฏิเสธ “ไม่” ได้ ตัวอย่างเช่นประโยคที่ (16) กับ (17) และตัวอย่างต่อไปนี้

- (23) ผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งคืนเป็นเงินทองตราอันเดียวกันกับที่ฝาก
- (24) ถ้าผู้ว่าจ้างยอมรับมอบการที่ทำนั้นแล้วทั้งข้าราชการพร่องมิได้ติดเงื่อนไขโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยาย ผู้รับจ้างก็ไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ความข้าราชการพร่องนั้นเป็นเช่นนั้นจะไม่พึงพบได้ในขณะเมื่อรับมอบหรือผู้รับจ้างได้ปิดบังความนั้นเสีย
- (25) ถ้ากำหนดเวลาเข้าไม่ปรากฏในเวลาที่ตกลงกันหรือไม่พึงสันนิษฐานได้ไซ้ร้ ท่านว่าคู่สัญญาฝ่ายใดจะบอกเลิกสัญญาเข้าในขณะเมื่อสุทธระยะเวลาอันเป็นกำหนดชำระค่าเช่าก็ได้ทุกระยะ
- (26) บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับวิธีการประหารชีวิตโดยการเอาไปยิงเสียให้ตายยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทารุณโหดร้ายและไร้มนุษยธรรมที่รัฐไม่พึงปฏิบัติต่อ ผู้กระทำความผิด

สำหรับคำกริยา ให้ และคำกริยา ต้อง ผู้วิจัยพบว่า นอกจากจะปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ ไม่ แล้ว ยังปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ มิ ด้วย เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

- (27) ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้ มิให้นับบุคคลดังกล่าวเข้าในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา
- (28) มาตรา ๕๑ ในการเพิ่มโทษ มิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเกินห้าสิบปี
- (29) ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ
- (30) มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย
- (31) การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง สามีหรือภริยาจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง

คำกริยาบังคับที่พบในภาษากฎหมายของไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ คือจำแนกเป็นกริยาบังคับไร้ประธาน กับกริยาบังคับต้องมีประธาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.1 กริยาบังคับไร้ประธาน

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิตติมา อินทรมพรรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) กล่าวว่า กริยาไร้ประธาน (impersonal verbs) หมายถึงกริยาที่มีลักษณะ 2 ประการ คือ 1) เป็นกริยาที่ไม่ต้องการการปรากฏร่วมกับประธานบุรุษต่าง ๆ และ 2) เป็นกริยาที่อาจปรากฏร่วมกับประธานที่ไม่มีความหมายในตัวเอง อย่างคำว่า มัน ตัวอย่างกริยาไร้ประธานในภาษาไทย เช่น เกิด มี เป็นไปได้ ยาก ในประโยค เกิดไฟป่าในพื้นที่จังหวัดเลย มีกล้องใต้โต๊ะมัย มันเป็นไปได้ที่เขาจะมาสาย มันยากที่จะอธิบายให้ใครเข้าใจ

ผลการวิเคราะห์ภาษากฎหมายพบว่า คำกริยา ห้าม และ ให้ เป็นกริยาไร้ประธาน กล่าวคือเป็นกริยาที่ไม่ปรากฏร่วมกับประธานบุรุษต่าง ๆ หรือหากจะมีประธานปรากฏ ก็จะไม่ปรากฏเฉพาะกับประธาน ท่าน เท่านั้น ซึ่งประธาน ท่าน ในที่นี้เป็นบุรุษประธานที่ไม่มีความหมายอ้างอิงถึงสิ่งมีชีวิตหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง เป็นประธานที่กิตติมา อินทรมพรรย์ (Indrambarya 2012) เรียกว่า impersonal subject หรือ non-referential subject โดยในงานวิจัยเรื่อง On Impersonal Subjects in Thai กิตติมา อินทรมพรรย์ พบการใช้บุรุษประธาน ท่าน ในภาษากฎหมายโบราณ ซึ่งไม่ได้มีความหมายอ้างอิงถึงใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่อ้างถึงกฎหมายที่มีอำนาจสูงสุดของประเทศ เช่นในตัวอย่าง ทหารคนใดทำผิดนอกจากที่ประมวลไว้ในกฎหมายอาญา ท่านว่ามันควรรับอาญาตามลักษณะพระราชกำหนด

ตัวอย่างคำกริยา ห้าม และ ให้ ที่ปรากฏในภาษากฎหมายมีดังนี้

คำกริยา ห้าม ที่ไม่ปรากฏร่วมกับประธาน

(32) ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี

(33) ห้ามเข้าเขตกำหนด

(34) ห้ามโอนภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์

(35) [ในระหว่างสมัยประชุม] ห้ามมิให้จับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

(36) [เพื่อประโยชน์แห่งการจัดส่วนได้เสีย] ห้ามมิให้กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาภายในสองปี

คำกริยา ห้าม ที่ปรากฏกับบุรุษประธาน ท่าน

(37) ท่านห้ามมิให้คัดดอกเบี๋ยซ้อนดอกเบี๋ยในระหว่างผัดนัด

(38) ท่านห้ามมิให้ผู้ขายเข้าสู่ราคาเอง

(39) ท่านห้ามมิให้ฟ้องผู้รับจ้างเมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่วันการชำระคบกพร่องได้ปรากฏขึ้น

คำกริยา ให้ ที่ไม่ปรากฏร่วมกับประธาน

(40) ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรี

(41) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต

(42) ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยผลของการหย่าโดยคำพิพากษามาใช้บังคับแก่ผลของการเพิกถอนการสมรสโดยอนุโลม

(43) ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุกรวมคำนวณเข้าด้วย

(44) ตั้งแต่วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ให้ยกเลิก (1) พระราชบัญญัติออกตราจองชั่วคราวซึ่งประกาศเปลี่ยนนามพระราชบัญญัติ เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ เป็นพระราชบัญญัติออกโฉนดตราจอง

คำกริยา ให้ ที่ปรากฏกับบุรุษประธาน ท่าน

(45) ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่

(46) ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี

(47) ท่านให้ศาลแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้กะประมาณ ในเวลาที่มีแย้งขัดในการแบ่งเฉลี่ย

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้เห็นว่าในภาษากฎหมาย คำกริยา ห้าม และ ให้ มักปรากฏเป็นคำแรกของประโยค โดยไม่มีประธานปรากฏร่วมด้วย นอกจากนี้ในบางประโยคอาจมีบุพบทวลี (กำกับด้วยเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม []) นำหน้าคำกริยา ห้าม และ ให้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าคำกริยา ให้ ที่ปรากฏในภาษากฎหมาย อาจมีนามวลีปรากฏหน้ากริยาดังกล่าวได้ (นามวลีที่ปรากฏในวงเล็บเหลี่ยม [] ในตัวอย่าง) แต่นามวลีนั้นไม่ใช่นามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของคำกริยา ให้ ยกตัวอย่างเช่น

(48) บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

(49) [การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง] ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(50) [การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง] ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

(51) [ที่ดินที่ได้รับค้ำรับรองจากนายอำเภอว่าได้ทำประโยชน์แล้ว] ให้โอนกันได้

(52) ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้ถือว่าเป็นของรัฐ

คำกริยา ให้ ในตัวอย่างข้างต้น ปรากฏในประโยคที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทรมพรรย์ และนัฐภูมิ ไชยเจริญ (2554) เรียกว่า **ประโยคเห็นเรื่อง** กล่าวคือเป็นประโยคที่มีการย้ายหน่วยที่เป็นเรื่องของประโยค (สิ่งที่ประโยคพูดถึง) ซึ่งอาจจะเป็นการของประโยค ไปไว้ที่ตำแหน่งหน้าสุดหรือท้ายสุดของประโยค ดังนั้นนามวลีที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม [] ในตัวอย่างข้างต้น จึงไม่ใช่ประธานของกริยา ให้ แต่เป็น **เรื่อง (topic)** ของประโยค ซึ่งเป็นนามวลีในตำแหน่งหลังกริยา ให้ ที่ถูกย้ายมาอยู่ตำแหน่งต้นประโยค เพื่อบ่งบอกว่าประโยคนั้น ๆ กำลังพูดถึงอะไร ตัวอย่าง ต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นว่า นามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค ที่ปรากฏหน้ากริยา ให้ สามารถย้ายกลับไปอยู่หลังกริยา ให้ ได้

(53ก) บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

(53ข) ให้นำบทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

(54ก) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(54ข) ให้การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(55ก) การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

(55ข) ให้การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่งเป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

(56ก) ที่ดินที่ได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่าได้ทำประโยชน์แล้วให้โอนกันได้

(56ข) ให้โอนที่ดินที่ได้รับคำรับรองจากนายอำเภอว่าได้ทำประโยชน์แล้วกันได้

(57ก) ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้ถือว่าเป็นของรัฐ

(57ข) ให้ถือว่าที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นของรัฐ

6.1.2 กริยาบังคับต้องมีประธาน

กริยาบังคับต้องมีประธานในที่นี้ หมายถึงกริยาที่ต้องปรากฏร่วมกับนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค ซึ่งกริยาในกลุ่มนี้ได้แก่คำว่า ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ ดังแสดงให้เห็นในตัวอย่างที่ (58) - (66) ต่อไปนี้ จากตัวอย่างที่ยกมานามวลีที่เป็นประธานของคำกริยา ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ คือนามวลีที่ปรากฏหน้าคำกริยาดังกล่าวและกำกับด้วยเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม []

- (58) [องคมนตรี]ต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 (59) [รัฐ]ต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนานาชาติ
 (60) [ผู้ทรงสิทธิยึดเหนี่ยว]จำต้องจัดการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ยึดเหนี่ยวไว้นั้นตามสมควร
 (61) [ลูกหนี้]จำต้องรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ด้วยความระมัดระวัง
 (62) ถ้าบุคคลภายนอกจะพึงเป็นผู้เลือก ท่านให้กระทำด้วยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้
 (63) ส่วนค่าฤชาธรรมเนียมการไต่ทรัพย์สินนั้น [ผู้ไต่]พึงออกใช้
 (64) [ศาล]จะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้
 (65) [กฎหมาย]บังคับให้ทำเป็นหนังสือ
 (66) [รัฐมนตรี]จะบังคับให้คนทั้งหลายผู้ยื่นเรื่องราววาทะปรึกษา กัน เพื่อรับออกเงินค่าใช้สอยในการตรวจนั้นก็ได้

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การจัดประเภทย่อยของคำกริยาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) จำแนกกริยาต้องมีประธานในงานวิจัยนี้ออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) กริยาตามด้วยกริยา และ 2) กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) กริยาตามด้วยกริยา <_V>

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) จัดประเภทย่อยของคำกริยาในภาษาไทยตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือใช้เกณฑ์การปรากฏร่วมของคำกริยากับคำสำคัญที่ตัดออกไม่ได้ที่ตามหลังกริยา (ถ้าตัดออกจะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์และประโยคมีความหมายไม่สมบูรณ์) คำสำคัญที่ตัดออกไม่ได้ที่ตามหลังกริยา ได้แก่ คำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมหรือส่วนเติมเต็ม (complement) คำกริยา และบุพบทวลี การวิเคราะห์ตามเกณฑ์ดังกล่าวทำให้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์พบคำกริยาทั้งหมด 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) กริยาลำพัง 2) กริยาสกรรม 3) กริยาเติมเต็ม 4) กริยาสถานที่ 5) กริยาตามด้วยกริยา 6) กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา 7) กริยาตามด้วยบุพบท ที่ + กริยา 8) กริยาตามด้วยบุพบท ว่า + กริยา 9) กริยาตามด้วยบุพบทวลี 10) กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ + นาม

สำหรับกริยาตามด้วยกริยา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 102) กล่าวไว้ว่า หมายถึง คำกริยาที่ต้องตามด้วยคำกริยาเสมอ และมี 2 ประเภท คือ 1) คำกริยาช่วย เช่น ควร ต้อง อาจ ที่ ต้องตามด้วยคำกริยาที่มีความหมายหลักเสมอ เช่นในประโยค นักวิชาการควรมีความละเอียดถี่ถ้วน ทุกคนต้องช่วยทำงานนี้ 2) คำกริยาทั่วไปที่ตามด้วยคำกริยาทั่วไปซึ่งคำกริยาที่ตามหลังจะมีหนึ่งคำหรือหลายคำก็ได้ ตัวอย่างคำกริยาทั่วไปได้แก่คำว่า เข้า ออก ก้าว ในตัวอย่าง ผู้จัดการเดินเข้ามาในห้องประชุมในชุดสูทสีดำ แฟนฉันออกไปจากร้านอาหารกับผู้หญิงคนหนึ่ง วิทยากรก้าวขึ้นบนเวทีอย่างช้า ๆ

ผลการวิเคราะห์ภาษากฎหมายพบว่ากริยาบังคับต้องมีประธานที่จัดอยู่ในประเภทกริยาตามด้วยกริยา ได้แก่ คำว่า ต้อง จำต้อง พึง และ สั่ง ตัวอย่างประโยคที่แสดงให้เห็นว่า คำกริยาดังกล่าวเป็นคำกริยาที่ต้องตามด้วยกริยา มีดังต่อไปนี้

- (67) การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิ และเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
- (68) กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป
- (69) เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย
- (70) ลูกหนี้จำต้องรักษาทรัพย์สินไว้ด้วยความระมัดระวัง
- (71) คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม)
- (72) ผู้ขายจำต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งขายนั้นให้แก่ผู้ซื้อ
- (73) ถ้าบุคคลภายนอกจะพึงเป็นผู้เลือก ท่านให้กระทำด้วยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้
- (74) ส่วนค่าฤชาธรรมเนียมการไถ่ทรัพย์สินนั้น ผู้ไถ่พึงออกใช้
- (75) ผู้เป็นกรรมการจะพึงมีจำนวนมากน้อยเท่าใด ให้สุดแล้วแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนด
- (76) สิทธิเรียกร้องเช่นใดตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดไม่ได้
- (77) ถ้าผู้ปกครองรู้ว่ามิหนี่เป็นโทษต่อตน แต่เป็นคุณแก่ผู้อยู่ในปกครอง และมีได้แจ้งข้อความนั้นต่อศาล ศาลจะสั่งถอนผู้ปกครองก็ได้
- (78) ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

2) กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา <__v(ให้)v>

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 105) กล่าวว่า กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ให้ และคำกริยาอื่น ซึ่งคำว่า ให้ ที่ตามหลังกริยา ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) และคำว่า ให้ + ส่วนที่ตามหลัง เรียกว่าอนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) คำกริยาประเภทนี้มีความหมายเชิงทำให้เกิด และเชิงบังคับ ตัวอย่าง คำกริยาประเภทนี้เช่น คำกริยา บังคับ สั่ง และ ขอร้อง ในประโยค ครูบังคับให้นักเรียนเข้าเรียนก่อน 7 โมงเช้า เจ้านายสั่งให้ลูกน้องเตรียมต้อนรับแขกชาวต่างประเทศอย่างดี แม่ขอร้องให้เขา

ลาออกจากงานที่ไม่สุจริต กริยาที่ตามหลังคำว่า ให้ ในที่นี้ หมายถึงกริยาที่เป็นส่วนหลักของประโยคที่ตามหลัง ให้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องปรากฏติดกับคำว่า ให้ เช่นในตัวอย่าง จะช่วยให้ประเทศไทยมีไฟฟ้า

สิ่งที่ผู้วิจัยพบในภาษากฎหมาย ก็เป็นไปตามที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ได้วิเคราะห์ไว้ กล่าวคือ คำกริยา บังคับ และ สั่ง จัดว่าเป็นกริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา ตัวอย่างประโยคในภาษากฎหมายที่มีคำกริยา บังคับ และ สั่ง ตามด้วย ให้ + กริยา มีดังนี้

- (79) ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้
- (80) สิทธิเรียกร้องอันนี้จะบังคับให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่เจ้าหนี้หาได้ไม่
- (81) ท่านบังคับให้นางฉบับหนึ่งไปจดทะเบียน
- (82) รัฐมนตรีจะบังคับให้คนทั้งหลายผู้ยื่นเรื่องราววางประกัน เพื่อรับออกเงินค่าใช้สอยในการตรวจนั้นก็ได้
- (83) ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้
- (84) ศาลจะสั่งให้ยึดทรัพย์สินของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ได้กั้นอายัดอยู่ เพื่อใช้เงินที่จะต้องชำระก็ได้
- (85) ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร
- (86) ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้
- (87) ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดี แทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

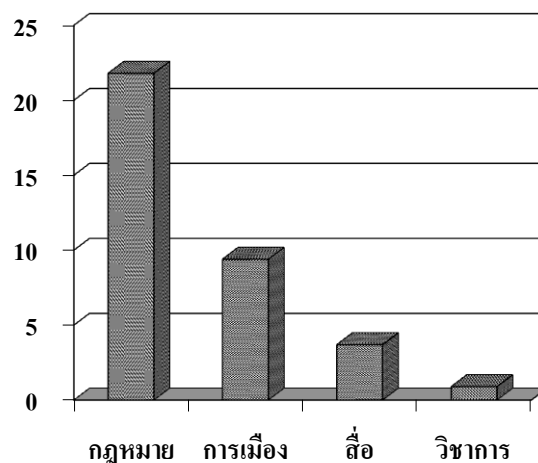
เพื่อพิสูจน์ว่าการปรากฏของคำกริยาแสดงการบังคับอันได้แก่คำว่า ห้าม ให้ ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ เป็นลักษณะเด่นของภาษากฎหมายซึ่งมีอำนาจในการบังคับให้ผู้ที่อยู่ใต้กฎหมายต้องปฏิบัติตาม ผู้วิจัยจึงได้นับความถี่ในการปรากฏของคำกริยาดังกล่าวในภาษากฎหมาย เปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาสื่อ และทำเนียบภาษาวิชาการ ซึ่งล้วนเป็นทำเนียบภาษาที่มีอำนาจและมีอิทธิพลต่อคนในสังคมเช่นกัน ผลการนับความถี่พบว่า คำกริยาแสดงการบังคับ ห้าม ให้ ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ ปรากฏในทำเนียบภาษากฎหมายมากที่สุด ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.1 ความถี่ในการปรากฏของกริยาบังคับในภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทย (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)

	กริยาไร้ประธาน		กริยาต้องมีประธาน					รวม
	ห้าม	ให้	ต้อง	จำต้อง	พึง	สั่ง	บังคับ	
ภาษากฎหมาย	1.0	9.8	5.6	0.4	2.2	2.6	0.2	21.8
ภาษาการเมือง	0.4	0.2	8.4	0.1	0.0	0.3	0.0	9.4
ภาษาสื่อ	0.2	0.6	2.3	0.0	0.0	0.6	0.0	3.7
ภาษาวิชาการ	0.0	0.1	0.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9

ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของกริยาบังคับในภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทย พบว่าคำกริยา ห้าม ให้ จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ ปรากฏมากที่สุดในการกฎหมาย กล่าวคือ หากอ่านภาษากฎหมายไปประมาณ 1,000 คำ ก็จะเจอคำว่า ห้าม 1 ครั้ง คำว่า ให้ 9.8 ครั้ง คำว่า จำต้อง 0.4 ครั้ง คำว่า พึง 2.2 ครั้ง คำว่า สั่ง 2.6 ครั้ง และคำว่า บังคับ 0.2 ครั้ง ส่วนคำว่า ต้อง ปรากฏมากที่สุดในการการเมือง และปรากฏมากเป็นอันดับสองในการกฎหมาย

เมื่อพิจารณาการปรากฏของกริยาบังคับในภาพรวมในทำเนียบภาษาต่าง ๆ ก็จะพบว่ากริยาบังคับปรากฏมากที่สุดในทำเนียบภาษากฎหมาย รองลงมาคือทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาสื่อ และทำเนียบภาษาวิชาการตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 6.1



ภาพที่ 6.1 ความถี่ในการปรากฏของกริยาบังคับในภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทย (จำนวนครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ)

ภาพที่ 6.1 แสดงให้เห็นว่า กริยาบังคับปรากฏในทำเนียบภาษากฎหมายมากที่สุด คือ ปรากฏ 21.8 ครั้งต่อความยาวของตัวบท 1,000 คำ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การปรากฏของคำกริยา แสดงการบังคับเป็นลักษณะเด่นของภาษากฎหมาย

ในตอนนี ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกริยาแสดงอำนาจบังคับที่ปรากฏใน ภาษากฎหมายกับอำนาจของกฎหมาย โดยในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพิจารณาจากปริบทในการ ปรากฏของคำกริยาแสดงการบังคับ เช่น พิจารณาว่าในปริบทนั้นประธานผู้กระทำกริยาเป็นใคร ใครเป็นผู้มีอำนาจ หรือได้รับอำนาจจากกฎหมาย ในบางปริบท อาจพิจารณาประเภทและระดับ ความรุนแรงของโทษด้วย

ผลการวิเคราะห์พบว่าคำกริยา ห้าม ให้ ต้อง จำต้อง พึง สั่ง และ บังคับ แสดงอำนาจ แตกต่างกันเป็น 3 ระดับ โดยคำกริยา ห้าม และ ให้ แสดงอำนาจในระดับสูงสุดซึ่งในที่นี้เรียกว่า ระดับสาม คำกริยา สั่ง และ บังคับ แสดงอำนาจในระดับสอง ส่วนคำกริยา ต้อง จำต้อง และ พึง แสดงอำนาจในระดับหนึ่ง

อำนาจที่แสดงด้วยคำกริยา ห้าม และ ให้ ซึ่งจัดว่าเป็นอำนาจระดับสามหรืออำนาจระดับ สูงสุดในที่นี้ เป็นอำนาจของตัวกฎหมายเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ คำกริยาทั้งสองคำดังกล่าวที่ไม่ปรากฏกับประธานใด ๆ ยกเว้นอนุบุรุษสรรพนาม ท่าน ซึ่งไม่ได้มี ความหมายอ้างอิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง แต่อ้างถึงสิ่งที่มีอำนาจสูงสุด หรือ กฎหมายที่มีอำนาจสูงสุด ดังเช่นในตัวอย่างที่ (37) - (39) และ (45) - (47) ในหัวข้อ 6.1 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า คำกริยา ให้ มักปรากฏในปริบทที่กล่าวถึงโทษจำคุกตลอดชีวิตและโทษ ประหารชีวิต ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดให้อำนาจที่แสดงด้วยคำกริยา ให้ เป็น อำนาจระดับสามซึ่งเป็นระดับสูงสุดในที่นี้

(88) ถ้าศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตผู้กระทำความผิด และตามกฎหมายที่บัญญัติใน ภายหลัง โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไม่ถึงประหารชีวิต ให้จัดการประหารชีวิต ผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนเป็นโทษ สูงสุดที่จะพึงลงได้ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง

(89) โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำ ความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

(90) ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มี ระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้ เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

(91) มาตรา ๑๙ ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรม กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(92) มาตรา ๕๑ ในการเพิ่มโทษ มิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกเกินห้าสิบปี

อำนาจที่แสดงด้วยคำกริยา สั่ง และ บังคับ เป็นอำนาจในระดับสอง กล่าวคือผู้ที่กระทำกริยา สั่ง และ บังคับ มักเป็นผู้ที่กฎหมายมอบอำนาจให้ เช่น ศาล ศาลรัฐธรรมนูญ ประธานแห่งสภาที่ผู้แทนเป็นสมาชิก ประธานกรรมการการเลือกตั้ง เจ้าพนักงาน รัฐมนตรี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(93) ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้หนึ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้หนึ่งแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

(94) ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

(95) ประธานแห่งสภาที่ผู้หนึ่งเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

(96) ประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

(97) เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มีวุฒุมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕ ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

(98) ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้

(99) รัฐมนตรีจะบังคับให้คนทั้งหลายผู้ยื่นเรื่องราววาทะประกัน เพื่อรับออกเงินค่าใช้สอยในการตรวจนั้นก็ได้

จากการสำรวจปริบทในการปรากฏของคำกริยา สั่ง และ บังคับ ผู้วิจัยพบว่าคำกริยาทั้งสองคำดังกล่าวปรากฏกับประธาน ศาล เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นจากลักษณะทางวากยสัมพันธ์ว่า ผู้ที่ได้รับอำนาจจากกฎหมายในการสั่งและบังคับมักจะเป็น ศาล

ผู้วิจัยจัดให้คำกริยา ต้อง จำต้อง และ พึง เป็นกริยาที่แสดงอำนาจในระดับหนึ่งหรือกริยาที่แสดงถึงความจำเป็นต้องทำต้องปฏิบัติ ปริบทที่คำกริยาเหล่านี้ปรากฏ เป็นในลักษณะของข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติหรือดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประธานของกริยาในกลุ่มนี้จึงไม่ใช่ตัวกฎหมายเหมือนกริยาที่แสดงอำนาจระดับสาม และไม่จำกัดเฉพาะผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างกริยาที่แสดงอำนาจในระดับสอง ในทางตรงกันข้ามประธานของกริยา ต้อง จำต้อง และ พึง มักเป็นบุคคลธรรมดา หรือเป็นประธานที่มีความหมายอ้างถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต หรือประธานที่เป็นนามธรรมซึ่งอยู่ในรูปของนามวลีแปลง (นามวลีที่ขึ้นต้นด้วย การ- หรือ ความ-) อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

คำกริยา ต้อง

- (100) บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา
กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้
- (101) มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี
อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
- (102) กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนด
ระยะเวลาการเข้าใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง
- (103) สมาคมต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “สมาคม” ประกอบกับชื่อของสมาคม
- (104) การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้
- (105) การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งจึงเป็น
องค์ประชุม

คำกริยา จำต้อง

- (106) บุคคลนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เขา
- (107) ผู้ขายจำต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งขายนั้นให้แก่ผู้ซื้อ
- (108) ผู้ซื้อจำต้องรับมอบทรัพย์สินที่ตนได้รับซื้อและใช้ราคาตามข้อสัญญาซื้อขาย
- (109) ผู้เช่าจำต้องยอมให้ผู้ให้เช่าหรือตัวแทนของผู้ให้เช่าเข้าตรวจดูทรัพย์สินที่เช่าเป็น
ครั้งคราว ในเวลาและระยะอันสมควร
- (110) ผู้ค้าประกันไม่จำต้องชำระหนี้ก่อนถึงเวลากำหนดที่จะชำระ

คำกริยา พึง

- (111) คำถวาทธรรมเนียมทำสัญญาเช่นนั้น คู่สัญญาพึงออกใช้เสมอกันทั้งสองฝ่าย
- (112) ตามเจตนาของคู่กรณีไม่อาจจะกำหนดได้ว่าทรัพย์สินนั้นจะพึงเป็นชนิดอย่างไรไซ้
- (113) ถ้าบุคคลภายนอกจะพึงเป็นผู้เลือก ท่านให้กระทำด้วยแสดงเจตนาแก่ลูกหนี้
- (114) ผู้เป็นกรรมการจะพึงมีจำนวนมากน้อยเท่าใดและจะพึงได้บำเหน็จเท่าใด ให้สุด
แล้วแต่ที่ประชุมใหญ่จะกำหนด

6.2 กริยาอนุญาต

นอกจากคำกริยาบังคับจะเป็นลักษณะเด่นในภาษากฎหมายแล้ว ผู้วิจัยยังพบคำกริยาอีกประเภทหนึ่งที่เด่นในทำเนียบภาษานี้เช่นกัน คือคำกริยาแสดงการอนุญาต ซึ่งหมายถึงกริยาที่มีความหมายว่าผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้ผู้ที่ไม่อำนาจทำอะไรได้ ในที่นี้จะเรียกว่า กริยาอนุญาต ได้แก่ อนุญาต ให้ อาจ สามารถ และ ได้ ตัวอย่างประโยคที่มีคำกริยาแสดงการอนุญาตในภาษากฎหมาย เช่น

1) ตัวบทกฎหมาย

- (115) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตแล้ว ก็ให้ออกใบจองให้ต่อไป
- (116) การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่...โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้
- (117) วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะใช้บังคับแก่บุคคลใดได้ก็ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ใช้บังคับได้เท่านั้น
- (118) ถ้าหากว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังมีเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้น หรือนำมาใช้บังคับได้...เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล...ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร
- (119) ภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้ นั้นอีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย...
- (120) บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้
- (121) บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้
- (122) บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้
- (123) การโอนหนี้้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้
- (124) สิทธิเรียกร้องเช่นใด ตามกฎหมายศาลจะสั่งยึดไม่ได้
- (125) การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้
- (126) ...เมื่อเลขาธิการพิจารณาเห็นเป็นการสมควร จะให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความเป็นไปแก่กรณีก็ได้
- (127) ...กรรมการที่มีตัวอยู่ยอมทำการได้เฉพาะแต่ในเรื่องที่จะเพิ่มกรรมการขึ้นให้ครบจำนวนหรือนัดเรียกประชุมใหญ่ของบริษัทเท่านั้น จะกระทำการอย่างอื่นไม่ได้
- (128) เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อซื้อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิดหรือต้องข่มขู่ หรือถูกหลวงล่อฉ้อฉลนั้น ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่
- (129) ...ท่านว่าผู้จำนวนจะเลือกเอาทรัพย์สินสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกขายก็ได้ แต่จะขายจนเกินกว่าที่จะเป็นเพื่อใช้เงินตามสิทธิแห่งตนนั้นหาได้ไม่

2) คำพิพากษาของศาล

- (130) ในกรณีที่ผู้คัดค้านไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน และไม่ไปใช้สิทธิทางศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คัดค้าน ให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงได้
- (131) แต่โดยที่สภาพนายความมิใช่หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ฟ้องคดีจึงสามารถฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้โดยตรง
- (132) การรับหนังสือแจ้งคำสั่งของนางเครือวัลย์ คุณยศยิ่ง ...และไม่ปรากฏหลักฐานการจดทะเบียนสมรสว่าเป็นสามีภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายหรืออยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาในบ้านเลขที่ดังกล่าวจึงไม่สามารถกระทำการแทนผู้ฟ้องคดีได้
- (133) เมื่อไบบรรองผลงาน ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครราชสีมาให้การรับรองว่าผู้ฟ้องคดีได้ทำความสะอาดพื้นห้องสมุดประชาชนจังหวัดนครราชสีมาจริง ผู้ฟ้องคดีย่อมสามารถนำหลักฐานดังกล่าวไปใช้รับรองผลงานของผู้ฟ้องคดีกับหน่วยงานเอกชนทั่วไปได้
- (134) ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑ ของประกาศสอบราคาจ้าง และข้อ ๓ ของเอกสารสอบราคาจ้างอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่อาจผ่อนผันได้
- (135) ...ก่อนที่จะได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลดังกล่าวให้ถูกต้องตามความเป็นจริง กองทะเบียนประวัติอาชญากรสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะให้ข้อมูลของผูุ้ทธรณ์ที่บันทึกไว้ในทะเบียนประวัติอาชญากรเดิมให้แก่ผู้อื่นมิได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษากฎหมาย ผู้วิจัยพบว่ามักมีการปรากฏร่วมกันของคำกริยาอนุญาต เช่น ให้...ได้ อาจ...ได้ และ สามารถ...ได้ ในกรณีของคำว่า ให้ ที่แสดงการอนุญาต ต้องปรากฏร่วมกับคำกริยา ได้ เสมอ มิฉะนั้นจะเป็นคำกริยา ให้ ที่แสดงการบังคับ ในกรณีของคำว่า ได้ ผู้วิจัยยังสังเกตพบว่า มีการปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ 2 คำ ได้แก่ ไม่ และ มิ เพื่อแสดงการไม่อนุญาต

จากการนับความถี่ในการปรากฏของคำกริยาอนุญาตในภาษากฎหมาย เทียบกับภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการ ซึ่งผลการนับความถี่ พบว่า คำกริยาแสดงการสั่งปรากฏในทำเนียบภาษากฎหมายมากที่สุด รองลงมาคือทำเนียบภาษาการเมือง และไม่ปรากฏเลยในทำเนียบภาษาสื่อและทำเนียบภาษาวิชาการ ดังแสดงในตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 ความถี่ในการปรากฏของคำกริยาอนุญาตในภาษากฎหมาย
ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
กริยา “อนุญาต”	0.1	0	0	0
กริยา “ให้”	0.4	0	0	0.1
กริยา “อาจ”	0.4	0	0	0
กริยา “สามารถ”	0.4	0	0	0
กริยา “ได้”	7.1	0	0	0.1
รวม	8.4	0	0	0.2

หากพิจารณาการปรากฏของคำกริยาอนุญาตในทำเนียบภาษาต่างๆ จากตารางที่ 6.2 จะเห็นว่าคำกริยา อนุญาต อาจ และ สามารถ ปรากฏเฉพาะในทำเนียบภาษากฎหมายเท่านั้น ส่วนคำกริยา ให้ และ ได้ ปรากฏใน 2 ทำเนียบภาษา ได้แก่ ภาษากฎหมายและภาษาการเมือง ผู้วิจัยไม่พบคำกริยาอนุญาตในภาษาสื่อและภาษาวิชาการเลย เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของคำกริยาอนุญาตในภาษากฎหมาย จะเห็นว่าทำเนียบภาษากฎหมายบ่งชี้การอนุญาตด้วยคำกริยา ได้ มากที่สุด คือปรากฏถึง 7.1 ครั้ง/1,000 คำ รองลงมาคือการบ่งชี้ด้วยคำกริยา ให้ อาจ และ สามารถ ซึ่งปรากฏอย่างละ 0.4 คำ เท่าๆ กัน และบ่งชี้ด้วยคำกริยา อนุญาต เพียง 0.1 ครั้ง เท่านั้น

บทที่ 7

ความเป็นวัตถุวิสัยในภาษากฎหมายไทย

ความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) หมายถึง การไม่แสดงที่ท่าที่โน้มเอียงหรือเข้าข้างไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมถึงการไม่แสดงความรู้สึกเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เห็นอกเห็นใจ เสียใจ หรือชื่นชมยินดี ซึ่งเกิดจากความคิดหรือทัศนคติส่วนตัวของผู้สังสารเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเสนอ มุมมองตามเหตุผล หลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเชิงประจักษ์ หรือที่เรียกว่าเป็นวัตถุวิสัย ซึ่งตรงกันข้ามกับความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นความเป็นวัตถุวิสัยในภาษากฎหมายของไทย ได้แก่ นามวลีแปลงและประโยคกรรมวาจก

7.1 นามวลีแปลง

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1996, 1997, 2005) กล่าวว่า นามวลีแปลง (nominalized noun phrase) หมายถึง หน่วยนามที่เกิดจากการทำให้คำกริยากลายเป็นคำนาม นามวลีแปลงในภาษาไทยบ่งชี้ด้วยหน่วยคำไม่อิสระ การ- หรือ ความ- ยกตัวอย่างเช่น การกิน การพัฒนา การแสดง ความสุข ความยุติธรรม ความจริงใจ คำกริยาบางคำปรากฏกับตัวบ่งชี้ การ- ได้เท่านั้น เช่น การก้ม การกล่าว การกอด การขาย การคุย การขโมย การขอบคุณ การจัดการ การเข้าร่วม การค้นพบ การแนะนำ การปฏิรูป การอธิบาย การอภิปราย การหัวเราะ การให้ การหยุด การหายใจ การสัญญา การส่งเสริม การอนุญาต ฯลฯ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005) เรียกคำกริยากลุ่มนี้ว่า perceptible verbs ซึ่งหมายถึงคำกริยาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ง่ายต่อการพรรณนาถึงคุณลักษณะ ผู้พูดภาษาโดยส่วนใหญ่จะรับรู้หรือเข้าใจ ความหมายของคำกริยาเหล่านี้ตรงกัน ในทางตรงกันข้าม คำกริยาประเภทที่เรียกว่า imperceptible verbs ซึ่งเป็นคำกริยาที่ยากต่อการเข้าใจ ความหมายแปรไปตามผู้พูดภาษาแต่ละคน ปรากฏกับตัวบ่งชี้ ความ- ได้เท่านั้น เช่น ความกลม ความกล้า ความกว้าง ความสูง ความ สะดวก ความขยัน ความจำเป็น ความฉลาด ความโง่ ความเร็ว ความเรียบ ความมั่นใจ ความ ใจดำ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีคำกริยาอีกประเภทหนึ่งที่สามารถปรากฏได้กับทั้ง การ- และ ความ- คือ คำกริยาที่เรียกว่า balanced verbs เช่น การกระตือรือร้น/ความกระตือรือร้น การกลัว/ความกลัว การโกรธ/ความโกรธ การเข้าใจ/ความเข้าใจ การรัก/ความรัก การหวัง/ความหวัง การเจ็บ/ ความเจ็บ การตาย/ความตาย การทารุณ/ความทารุณ การนับถือ/ความนับถือ การ เปลี่ยนแปลง/ความเปลี่ยนแปลง การสนใจ/ความสนใจ ฯลฯ

ผลการวิเคราะห์ทำเนียบภาษากฎหมายของไทย พบการใช้นามวลีแปลงทั้ง 2 รูปแบบ คือ รูปแบบ การ และ ความ ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

1) ตัวบทกฎหมาย

- (1) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้¹ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรฐาน¹ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน
- (3) บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ
- (4) รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับนานาชาติ
- (5) เมื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบและจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ
- (6) ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น
- (7) ผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิที่จะรับอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง ใช้เสื้อผ้าของตนเอง ได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละหนึ่งชั่วโมง
- (8) การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ
- (9) กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง
- (10) บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้
- (11) การนับอายุของบุคคล ให้เริ่มนับแต่วันเกิด
- (12) การบอกเลิกความยินยอมโดยผู้แทนโดยชอบธรรม]หรือการเพิกถอนการอนุญาตโดยศาล] ย่อมทำให้ฐานะเสมือนดังบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วของผู้เยาว์สิ้นสุดลง
- (13) ภูมิลาเนา ย่อมเปลี่ยนไปด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่ พร้อมด้วยเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะเปลี่ยนภูมิลาเนา
- (14) ความเป็นผู้จัดการทรัพย์สินย่อมสิ้นสุดลงในกรณีดังต่อไปนี้...
- (15) ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล
- (16) ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา
- (17) ก่อนที่จะจัดขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้มีการรังวัดทำแผนที่ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดท้องที่ประกาศการจัดขึ้นทะเบียนให้ราษฎรทราบมีกำหนดสามสิบวัน
- (18) การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งจึงเป็นองค์ประชุม

¹ นามวลีแปลงในตัวอย่างประโยคที่ยกมา แสดงด้วยเครื่องหมายวงเล็บสี่เหลี่ยม []

- (19) ให้คณะกรรมการประจำจังหวัดนั้นพิจารณาปรับปรุงราคาประเมินทุนทรัพย์สำหรับท้องถิ่น เพื่อเสนอขอ[ความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์]โดยเร็ว
- (20) ผู้ใดมี[ความ]ประสงค์เวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ] ให้ยื่นคำขอเวนคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 71

2) คำพิพากษาของศาล

- (21) [การสิ้นผล]หรือ[การยกเลิกการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ]จึงต้องใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปใน[การยกเลิกกฎหมาย]
- (22) [การถ่ายเลือดด้วยวิธีแยงสายสะดือ]ทำให้โจทก์ที่ 1 ติดเชื้อ
- (23) อาการผิดปกติของโจทก์ที่ 1 มิได้เกิดจาก[การรักษาของจำเลยที่ 2 และที่ 3]
- (24) โรงพยาบาลได้นำโจทก์ที่ 1 ไปดูแลที่ห้องให้อาหารเด็กโดยให้อยู่ใน[ความดูแลของจำเลยที่ 3]
- (25) [การกระทำของจำเลย]เป็น[ความผิดหลายกรรมต่างกัน]

นามวลีแปลงเป็นลักษณะทางภาษาอย่างหนึ่งที่บ่งชี้ว่าทำเนียบภาษากฎหมายของไทยเป็นวัตถุวิสัย (objective) คือมีความเป็นกลาง เพื่อแสดงให้เห็นว่าความเป็นวัตถุวิสัยเป็นลักษณะเด่นของภาษากฎหมาย ผู้วิจัยจึงนับความถี่ในการปรากฏของนามวลีแปลงในทำเนียบภาษากฎหมาย เปรียบเทียบกับทำเนียบอื่น ๆ อีก 3 ทำเนียบภาษา ซึ่งได้แก่ ทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาสื่อ และทำเนียบภาษาวิชาการ

จากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณเปรียบเทียบกับภาษาวิชาการ ภาษาสื่อและภาษาการเมือง พบการใช้รูปนามวลีแปลงในภาษากฎหมายในปริมาณไม่น้อย โดยใช้วิธีนับการปรากฏของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง “การ” และ “ความ” เป็นเกณฑ์ แสดงไว้ในตารางที่ 7.1

ตารางที่ 7.1 ความถี่ในการปรากฏของนามวลีแปลงในภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อและภาษาการเมือง(จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
นามวลีแปลงรูปแบบ “การ”	42.6	65	19	31.8
นามวลีแปลงรูปแบบ “ความ”	13.7	16.4	12.2	13.6
รวม	56.3	81.4	31.2	45.4

ผลการนับความถี่ในการปรากฏของนามวลีแปลงซึ่งเป็นลักษณะทางภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นวัตถุวิสัยในภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทยตาม

ตารางที่ 7.1 พบว่า ทุกทำเนียบภาษาใช้นามวลีแปลงทั้ง 2 รูปแบบ คือรูปแบบ การ และรูปแบบ ความ โดยรูปแบบ การ ปรากฏมากกว่ารูปแบบ ความ ในทุกทำเนียบภาษา เมื่อพิจารณาร้อยละในการปรากฏของนามวลีแปลงโดยรวมพบว่า นามวลีแปลงเป็นหน่วยสร้างที่ปรากฏมากใน 2 ทำเนียบภาษา ได้แก่ ภาษาวิชาการและภาษากฎหมาย กล่าวคือปรากฏ 81.4 ครั้ง ในภาษาวิชาการและ 56.3 ครั้ง ในภาษากฎหมายจากความยาวของข้อความ 1,000 คำ จึงกล่าวได้ว่า ความเป็นวัตุวิสัยเป็นลักษณะเด่นของทั้งภาษาวิชาการและภาษากฎหมาย ถึงแม้ว่าในภาษากฎหมายจะพบการใช้นามวลีแปลงน้อยกว่าในภาษาวิชาการ แต่เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบในภาพรวมแล้วก็นับว่ามีปริมาณการใช้นามวลีแปลงที่ไม่น้อยเลยเช่นกัน

นอกจากความเป็นวัตุวิสัยแล้ว นามวลีแปลงยังทำให้ทำเนียบภาษากฎหมายมีลักษณะเว้นระยะห่างจากผู้ฟังหรือผู้อ่าน (distanced) เนื่องจากการใช้นามวลีแปลงทำให้ผู้พูด ผู้เขียน ผู้ฟัง หรือผู้อ่าน ไม่ต้องปรากฏในประโยคก็ได้ และทำให้จุดเน้นของสารสนเทศไม่ได้อยู่ที่ตัวผู้ส่งสาร (ผู้พูดหรือผู้เขียน) และตัวผู้รับสาร (ผู้ฟังหรือผู้อ่าน) อีกต่อไป แต่เน้นที่การกระทำหรือสภาพที่แสดงด้วยกริยาในนามวลีแปลง

7.2 ประโยคกรรมวาจก

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทรมพรรย และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยเป็นหน่วยสร้างที่ต้องมีคุณสมบัติหรือลักษณะดังต่อไปนี้

1) คำกริยาของประโยคกรรมวาจกแปลงมาจากกริยากรรม และประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นกรรมตรงในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน

2) ประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นส่วนขยายที่เป็นผู้กระทำ (Agentive adjunct) หรือถูกตัดทิ้งในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน

3) กริยาในประโยคกรรมวาจกมีตัวบ่งชี้ ซึ่งอาจเป็นหน่วยคำเติมที่คำกริยา หรืออาจเป็นคำอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับคำกริยาในประโยค สำหรับตัวบ่งชี้กรรมวาจกในภาษาไทย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทรมพรรย และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ (2554) ได้กล่าวไว้ว่ามี 3 รูป ได้แก่ ถูก โดน และ ได้รับ โดยคำว่า ถูก สามารถปรากฏกับคำกริยากรรมได้ทุกคำ ไม่ว่าจะเป็นความหมายในทางดี เช่น ถูกคัดเลือก ถูกเชิดชู ฯลฯ ความหมายในทางไม่ดี เช่น ถูกตี ถูกทอดทิ้ง ถูกโจมตี ถูกเนรเทศ ถูกจับกุม ถูกข่มเหง ถูกรังแก ถูกพราก ถูกยึด ถูกใส่ร้าย ถูกล่อลวง ฯลฯ หรือความหมายกลาง ๆ เช่น ถูกเขียน ถูกเรียก ถูกนำ ฯลฯ ส่วน โดน ใช้กับคำกริยาที่มีความหมายในทางร้าย เช่น โดนตำหนิ โดนลงโทษ โดนด่า โดนทำร้าย โดนเกลียด โดนหลอก โดนยิง โดนปล้น โดนปรับ โดนฟ้อง โดนบาด ฯลฯ ส่วน ได้รับ ใช้น้อยมากและใช้กับคำกริยาที่มีความหมายในทางดีเท่านั้น เช่น ได้รับพระราชทาน ได้รับเลือกตั้ง ได้รับแต่งตั้ง

นอกจากนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทร์พรพรย์ และนัฐภูมิ ไชยเจริญ (2554) ยังได้จำแนกประเภทของประโยคกรรมวาจกในภาษาไทยตามแนวแบบลักษณ์ภาษาไว้ 10 ประเภทดังต่อไปนี้

1) หน่วยสร้างกรรมวาจกพื้นฐาน (basic) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ไม่มีผู้กระทำปรากฏ เช่น *นักเรียนถูกตี*

2) หน่วยสร้างกรรมวาจกไม่พื้นฐาน (non-basic passive) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่มีผู้กระทำปรากฏ เช่น *ครู ในตัวอย่าง นักเรียนถูกครูตี*

3) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบประกอบรูป (synthetic) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่มีหน่วยคำเติมที่คำกริยา ในภาษาไทย *ถูก* เป็นหน่วยคำที่เติมหน้ากรรมกริยา เช่นในตัวอย่าง *เงินถูกแบ่งออกเป็นสี่ส่วน*

4) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบเติมคำ (periphrastic passive) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ไม่มีการเติมหน่วยคำที่กริยา แต่ใช้ตัวบ่งชี้เป็นคำในประโยค เช่น *น้องถูกแม่ดู น้องโดนครูทำโทษ* คำว่า *ถูก* ในหน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทที่ 3 และประเภทที่ 4 นี้เป็นคนละคำกัน

5) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบร้าย (adversative) หมายถึง หน่วยสร้างกรรมวาจกที่มีความหมายในเชิงไม่ดี กล่าวคือ ประธานของประโยคได้รับผลทางไม่ดีจากกริยา เช่น *น้องถูกทำโทษ เด็กโดนหมากัด*

6) หน่วยสร้างกรรมวาจกแบบเป็นกลาง (non-adversative/neutral passive) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ตัวบ่งชี้ใช้กับกริยาทั่วไป โดยไม่จำกัดว่าต้องมีความหมายในทางร้ายหรือดี หน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทนี้บ่งชี้ด้วย *ถูก* เช่น *บ้านหลังนี้ถูกสร้างเป็นหลังแรกในซอยนี้*

7) หน่วยสร้างกรรมวาจกตรง (direct passive) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ประธานเป็นผู้รับการกระทำโดยตรง เช่น *น้องโดนเพื่อนทำร้าย*

8) หน่วยสร้างกรรมวาจกอ้อม (indirect passive) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ประธานไม่เป็นผู้รับการกระทำโดยตรง เช่น *เขาถูกค้นบ้าน สมชายโดนโกงที่ดิน น้องถูกเพื่อนขโมยเงิน*

9) หน่วยสร้างกรรมวาจกแท้ (true passive) หมายถึงหน่วยสร้างที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

9.1) คำกริยาของประโยคกรรมวาจกแปลงมาจากกริยากรรม และประธานของประโยคกรรมวาจกเป็นกรรมตรงในประโยคกรตุวาจกที่คู่กัน

9.2) ประธานของประโยคกรตุวาจกเป็นส่วนขยายที่เป็นผู้กระทำ (Agentive adjunct) หรือถูกตัดทิ้งในประโยคกรรมวาจกที่คู่กัน

9.3) กริยาในประโยคกรรมวาจกมีตัวบ่งชี้ ซึ่งอาจเป็นหน่วยคำเติมที่คำกริยา หรืออาจเป็นคำอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับคำกริยาในประโยค

ตัวอย่างประโยคหน่วยสร้างกรรมวาจกแท้ได้แก่ประโยคกรรมวาจกประเภทที่ 1-8 ที่กล่าวมาแล้ว

10) หน่วยสร้างกรรมวาจกเทียม (pseudo-passive) หมายถึงหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งของกรรมวาจก เช่น หนังสือนี้ขายดีมาก เป็นกรรมวาจกเทียม เพราะไม่มีตัวบ่งชี้

การใช้ประโยคกรรมวาจกเป็นอีกวิธีหนึ่งหรืออีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ทำเนียบภาษานั้น ๆ เป็นวัตถุวิสัย มีลักษณะไม่เน้นที่ตัวผู้พูด/ผู้เขียนและผู้ฟัง/ผู้อ่าน แต่เน้นที่บุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาษากฎหมายพบประโยคกรรมวาจกเพียง 2 รูปแบบเท่านั้น คือประโยคกรรมวาจกที่มีตัวบ่งชี้ ถูก และ ประโยคกรรมวาจกที่มีตัวบ่งชี้ ได้รับ ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

1) ตัวบทกฎหมาย

- (26) บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้
- (27) ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบในขณะที่กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งดังกล่าว
- (28) ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอน
- (29) บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว
- (30) ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่อในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตามเกณฑ์คะแนนที่คำนวณได้เรียงตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น
- (31) ถ้าผู้ต้องโทษกักขังถูกกักขังในที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ ผู้ต้องโทษกักขังนั้นมีสิทธิที่จะดำเนินการในวิชาชีพหรืออาชีพของตนในสถานที่ดังกล่าวได้
- (32) ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ
- (33) ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา 56 ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้น
- (34) ผู้ใดได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้กระทำการกิจการของรัฐกับรัฐบาลต่างประเทศ ถ้าและโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี
- (35) ผู้ใดทำร้ายร่างกาย หรือประทุษร้ายต่อเสรีภาพของผู้แทนรัฐต่างประเทศ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

- (36) ถ้าหากว่าทรัพย์สินนั้นถูกทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียไปเพราะความผิดของผู้ซื้อหรือ
ท่านว่าผู้ซื้อจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน
- (37) ถ้าสังหาริมทรัพย์นั้นถูกลักหรือสูญหาย ท่านให้บังคับตามบทกฎหมายว่าด้วยการ
แสวงคืนครองทรัพย์
- (38) ถ้ามูลนิธินั้นถูกศาลสั่งให้เลิกตามมาตรา 131 (1) หรือ (2) หรือการจัดสรรทรัพย์สิน
ตามวรรคหนึ่งไม่อาจกระทำได้ ให้ทรัพย์สินของมูลนิธิตกเป็นของแผ่นดิน
- (39) ถ้าได้รับอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุว่าเพื่อการอื่นใดผู้เยาว์ก็จำหน่าย
ได้ตามใจสมัคร
- (40) ในกรณีที่ผู้คัดค้านต่อนายทะเบียนว่าพินัยกรรมนั้นมิได้กำหนดให้ก่อตั้งเป็นมูลนิธิ
ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้คัดค้านไปร้องต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
จากนายทะเบียน
- (41) ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้เพื่อ
ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความ
ต้องการของทบวงการเมืองอาจถูกถอนสภาพหรือโอนไปเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น
หรือนำไปจัดเพื่อประชาชนได้ในกรณีดังต่อไปนี้...
- (42) อนึ่ง บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่กล่าวแล้ว ซึ่งบัญญัติว่านิติบุคคลที่เป็นบริษัท
จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด สมาคม สหกรณ์และมูลนิธิ บรรดาซึ่งเพียงแต่มีผู้จัดการหรือ
กรรมการเป็นคนต่างด้าว ก็ให้ถือว่าเป็นคนต่างด้าวถูกบั่นทอนสิทธิในการถือ
กรรมสิทธิ์ที่ดินไปด้วยนั้น ก็ไม่เหมาะสมและชอบด้วยความยุติธรรม และส่งผล
เสียหายเช่นเดียวกัน
- (43) สำหรับการขาย การแลกเปลี่ยน และการให้เช่าซื้อที่ดินต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี
- (44) ในกรณีออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 58 ตรีให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย

2) คำพิพากษาของศาล

- (45) การที่รถยนต์ของโจทก์ถูกลักไปจะถือว่าเป็นเกิดจากการที่จำเลยที่ 1 งดเว้นการปฏิบัติ
หน้าที่เพื่อป้องกันผลการโจรกรรมรถยนต์นั้นไม่ได้
- (46) คำฟ้องของโจทก์มิได้บรรยายว่าเงินที่ถูกยกยอกไปเป็นของผู้ใดบ้างและจำนวน
เท่าใด
- (47) ผู้เข้าประมูลมีการสมยอมกันเสนอราคาอาจทำให้โจทก์ถูกตัดสิทธิไม่ให้เข้าร่วม
ประกวดราคา
- (48) จำเลยที่ 1 กระทำไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากโจทก์ จึงเป็นการกระทำโดยไม่มีสิทธิ
- (49) การที่จำเลยที่ 1 ขับรถไปเฉี่ยวชนจนทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บโดยประมาท จึงถือได้
ว่าเป็นผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของจำเลยที่ 2 ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่

(50) โจทย์ทั้งสองได้รับเจ้านัดให้ทำการร้งวัดแบ่งแยกที่ดิน

ผู้วิจัยได้นับความถี่ในการปรากฏของประโยคกรรมวาจกในภาษากฎหมาย เปรียบเทียบกับภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการ โดยใช้วิธีนับการปรากฏของตัวบ่งชี้กรรมวาจก ถูก และ ได้รับ ผลการนับความถี่แสดงให้เห็นว่า ประโยคกรรมวาจกเป็นหน่วยสร้างที่ปรากฏในทำเนียบภาษากฎหมายมากกว่าทำเนียบภาษาอื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ 7.2

ตารางที่ 7.2 ความถี่ในการปรากฏของประโยคกรรมวาจกในภาษากฎหมาย
ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษา วิชาการ (จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
กรรมวาจกรูปแบบ “ถูก”	0.9	0.4	0.2	0.1
กรรมวาจกรูปแบบ “ได้รับ”	4.6	0.6	0.4	0.7
รวม	5.5	1	0.6	0.8

จากตารางที่ 7.2 ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของประโยคกรรมวาจกในทำเนียบภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของไทยในภาพรวมพบว่า ทำเนียบภาษากฎหมายมีการใช้ประโยคกรรมวาจกมากที่สุด รองลงมาคือภาษาวิชาการ ภาษาการเมือง และภาษาสื่อตามลำดับ จึงอาจกล่าวได้ว่า ทำเนียบภาษาภาษามีลักษณะเป็นวัตุวิสัยมากที่สุดเนื่องจากมีประโยคกรรมวาจกปรากฏมากที่สุด หากพิจารณาประโยคกรรมวาจกแต่ละรูปแบบ จะพบว่าประโยคกรรมวาจกรูปแบบ “ได้รับ” ปรากฏมากกว่าประโยคกรรมวาจกรูปแบบ “ถูก” ในทุกทำเนียบภาษา

เมื่อพิจารณาการปรากฏของนามวลีแปลงรวมกับการปรากฏของประโยคกรรมวาจกในทำเนียบภาษากฎหมายแล้ว พบว่าภาษาภาษามวลีเลือกใช้นามวลีแปลงเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นวัตุวิสัยมากกว่าที่จะใช้ประโยคกรรมวาจก ดังจะเห็นได้จากความถี่โดยรวมที่แสดงในตารางที่ 7.3

ตารางที่ 7.3 ความถี่ในการปรากฏของรูปภาษาแสดงความเป็นวัตุวิสัย
ในภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษา วิชาการ
(จำนวนครั้งต่อความยาวข้อความ 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
นามวลีแปลง	56.3	81.4	31.2	45.4
ประโยคกรรมวาจก	5.5	1	0.6	0.8
รวม	61.8	82.4	31.8	46.2

ตารางที่ 7.3 ข้างต้นแสดงให้เห็นผลรวมของความถี่ในการปรากฏของนามวลีแปลงและประโยคกรรมวาจกในทำเนียบภาษากฎหมาย เปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาสื่อ และทำเนียบภาษาวิชาการ ซึ่งทั้งนามวลีแปลงและประโยคกรรมวาจกต่างก็เป็นลักษณะทางภาษาที่บ่งชี้ความเป็นวัตถุวิสัยรวมทั้งการเว้นระยะห่างจากผู้ฟังหรือผู้อ่าน เมื่อพิจารณาความถี่โดยรวมในทำเนียบกฎหมาย พบว่า จากขนาดความยาวของข้อมูล 1,000 คำ พบการปรากฏของนามวลีแปลง 56.3 ครั้ง และพบการปรากฏของประโยคกรรมวาจก 5.5 ครั้ง รวมเป็น 61.8 ครั้ง ซึ่งเป็นความถี่ที่มากกว่าที่นับได้ในทำเนียบภาษาการเมืองและทำเนียบภาษาสื่อ กล่าวคือ จากขนาดความยาวของข้อมูล 1,000 คำ ในทำเนียบการเมือง พบการปรากฏของนามวลีแปลง 45.4 ครั้ง และพบการปรากฏของประโยคกรรมวาจก 0.8 ครั้ง รวมเป็น 46.2 ครั้ง ส่วนในทำเนียบภาษาสื่อ พบการปรากฏของนามวลีแปลง 31.2 ครั้ง และพบการปรากฏของประโยคกรรมวาจก 0.6 ครั้ง รวมเป็น 31.8 ครั้ง จากขนาดความยาวของข้อมูล 1,000 คำ จึงอาจกล่าวได้ว่าทำเนียบภาษากฎหมายมีลักษณะเป็นวัตถุวิสัยและมีลักษณะเว้นระยะห่างจากผู้ฟังหรือผู้อ่านมากกว่าทำเนียบภาษาการเมืองและทำเนียบภาษาสื่อ อย่างไรก็ตาม ความเป็นวัตถุวิสัยและการเว้นระยะห่างจากผู้ฟังหรือผู้อ่าน ก็เป็นลักษณะเด่นของทำเนียบภาษาวิชาการของไทยด้วย เนื่องจากพบการปรากฏของนามวลีแปลง 81.4 ครั้ง และพบการปรากฏของประโยคกรรมวาจก 1 ครั้ง รวมเป็น 82.4 ครั้ง จากขนาดความยาวของข้อมูลภาษาวิชาการ 1,000 คำ

การที่ภาษากฎหมายมีลักษณะเป็นวัตถุวิสัยและเว้นระยะห่างจากผู้อ่าน โดยการใช้นามวลีแปลงและประโยคกรรมวาจก ซึ่งเป็นหน่วยสร้างที่ไม่เน้นผู้กระทำทั้งสองหน่วยสร้าง น่าจะเป็นเพราะภาษากฎหมายเป็นภาษาที่ใช้กำหนดกฎเกณฑ์ให้คนโดยทั่วไปต้องยึดถือและปฏิบัติตาม ไม่ได้เจาะจงหรือบังคับเฉพาะคนใดคนหนึ่ง อีกทั้งยังต้องแสดงความศักดิ์สิทธิ์และอำนาจ จึงไม่แสดงความเป็นส่วนตัวหรือความสนิทสนมกับผู้อ่าน

บทที่ 8

ความถูกต้องแม่นยำในภาษากฎหมายไทย

ความถูกต้องแม่นยำ หมายถึง การระบุข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ตรวจสอบได้ ที่มีได้เป็นการประมาณการหรือคาดคะเนของผู้ส่งสาร ภาษากฎหมายที่แสดงถึงความถูกต้องแม่นยำที่เด่นชัดที่สุดคือการอ้างอิงและการรายงาน ในส่วนของภาษากฎหมายพบภาษากฎหมายแสดงการอ้างอิงข้อมูลเชิงกฎหมาย ได้แก่ มาตรากฎหมาย และการอ้างอิงข้อมูลตัวเลขเฉพาะ เช่น เวลา และเอกสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การอ้างอิงตัวบทกฎหมายในทำเนียบภาษากฎหมาย มักปรากฏในรูปบุพบทสนำหน้าด้วยคำบุพบท “ตาม” และตามด้วยตัวบทกฎหมาย หรือมาตราในกฎหมาย เป็นลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในภาษากฎหมายเท่านั้น

1) ตัวบทกฎหมาย

- (1) มาตรา 230 กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้
 - (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์
 - (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - (3) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 205 (1) (4) (5) และ (6)
- (2) มาตรา 180 รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ...

ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา 182 (1) (2) (3) (4) (5) (7) หรือ (8) ให้ดำเนินการตามมาตรา 172 และมาตรา 173 โดยอนุโลม
- (3) มาตรา 35 ในกรณีที่ผู้พิพากษาไม่ยินยอมให้คนเสมือนไร้ความสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 34 โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร เมื่อคนเสมือนไร้ความสามารถร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้กระทำการนั้นโดยไม่ต้องรับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก็ได้ ถ้าการนั้นจะเป็นคุณประโยชน์แก่คนเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) มาตรา 220 ...ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ แก่ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในมาตรา 218 ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 218

- (5) มาตรา 26 ชั่วโมงทำงานล่วงเวลาตามมาตรา 24 วรรคหนึ่งและชั่วโมงทำงานในวันหยุดมาตรา 25 วรรคสองและวรรคสาม เมื่อรวมแล้วจะต้องไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (6) มาตรา 54 ในกรณีที่ลูกจ้างของนายจ้างตามมาตรา 44 ผู้มีสิทธิตามมาตรา 20 หรือนายจ้างตามมาตรา 44 ยื่นอุทธรณ์หรือนำคดีไปสู่ศาล การอุทธรณ์ หรือนำคดีไปสู่ศาลไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือของคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี

คำพิพากษาของศาล

- (7) ถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น กฎหมายได้ให้อำนาจในการดำเนินการเวนคืนโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530
- (8) ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นผู้ดำเนินการสถานพยาบาลและเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการกักศพของนางสาวเบญจมาศ ทวีสุข อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งผิดข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526 หมวด 1 ข้อ 2 และข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยการรักษจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2533 หมวด 7 ข้อ 4
- (9) พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 70 (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยมาตรา 56 (1) ประกอบกับมาตรา 53 (1) และมาตรา 50 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีในฐานะเทศบาลนครไว้ว่า ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้
- (10) เนื่องจากระเบียบดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ที่จดทะเบียนกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีมากกว่า 200 องค์การ...
- (11) ...กรณีดังกล่าว จึงถือได้ว่าขัดต่อกฎหมายและเจตนารมณ์ มาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550...
- (12) ...ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ...ร้องทุกข์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ตามข้อ 91 ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. 2547 กฎ ก.พ. ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ขอให้แก้ไขการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย...

นอกจากการอ้างอิงตัวบทกฎหมายและมาตรากฎหมายแล้ว จากการวิเคราะห์พบว่า ในคำพิพากษาของศาลมีการระบุข้อมูลอ้างอิงเฉพาะเป็นตัวเลข เช่น เลขที่หนังสือราชการ และวันที่ เพื่อแสดงความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล ดังแสดงในตัวอย่าง

- (13) ประเด็นที่สอง ผู้ถูกฟ้องคดีจัดทำถนนเข้าออกที่ดินให้แก่ผู้ฟ้องคดีไม่ตรงตามรูปแบบในหนังสือ ที่ มท 5506/2566 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2531
- (14) คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งสามได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการที่ถูกผู้ฟ้องคดีออกคำสั่งที่ 35/2544 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2544 ลงโทษพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม เลขที่ ว. 4112 ของผู้ฟ้องคดีที่ 1 และเลขที่ 10548 ของผู้ฟ้องคดีที่ 2 เป็นเวลาสามเดือน และภาคทัณฑ์ผู้ฟ้องคดีที่ 3
- (15) ผู้ฟ้องคดีจึงได้มอบหมายให้นายธีรยุทธ ไปแจ้งให้ต่อนายช่างของผู้ถูกฟ้องคดีและผู้รับเหมาทราบเพื่อแก้ไข แต่ก็ไม่สามารถติดต่อกับผู้รับเหมาได้ ผู้ฟ้องคดีจึงได้มีหนังสือ ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ร้องเรียนและขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีชดเชยค่าเสียหาย แต่ผู้ถูกฟ้องคดีแจ้งปฏิเสธตามหนังสือ ที่ นบ 52204/3412 ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2548 โดยอ้างว่าการที่รั่วชำรุดเสียหายมิได้เกิดจากการขุดลอกคลองตาล
- (16) ผู้ฟ้องคดีที่ 1 เป็นองค์การเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม...ได้รับการรับรองให้เป็นองค์การเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยได้รับการจดทะเบียนรับรองจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทะเบียนเลขที่ 4/2552 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งเป็นไปตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- (17) ...ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ 262/2550 ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง...
- (18) ...ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ 5/2551 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2551 ร้องทุกข์ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ตามข้อ 91 ของระเบียบ...
- (19) ...เป็นคำสั่งที่ออกตามมติของคณะกรรมการพิจารณาการดำเนินการทางวินัย ตามคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ที่ 86/2551 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 เพื่อให้ทำการแทนผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3...
- (20) ...เทศบาลนครนนทบุรีมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ 52008/1269 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2550 ถึงผู้ยุทธธรณ์แจ้งว่า ได้พิจารณาคำคัดค้านของผู้ยุทธธรณ์แล้วเห็นว่า

อนึ่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำเนียบภาษาอื่นๆ ไม่ปรากฏลักษณะความถูกต้องแม่นยำแบบอ้างอิงมาตรากฎหมาย แต่มีการระบุแหล่งอ้างอิงที่เป็นวันที่ ที่อยู่ ดังแสดง

(21) ...เมื่อวันที่ 5 ก.พ. 2555 จากการที่ได้มีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหอมและกระเทียม จาก อ.พพพระ จ.ตากกว่า 100 ราย เดินทางมาขอเข้าพบนายศิริวัฒน์ ขจรประศาสน์ รัฐ.พาณิชย์ ระหว่างการเดินทางมาประชุมคณะกรรมการเศรษฐกิจชายแดน... (ภาษาสื่อ)

(22) วันพุธที่ 15 มิถุนายน 2554 เวลา 9.10 น. นายเลอศักดิ์ จุลเทศ ผู้อำนวยการธนาคาร ออมสินเปิดเผยว่า ออมสินได้ปรับขึ้นดอกเบี้ยเงินฝากสูงสุด 0.50% ต่อปี... (ภาษาสื่อ)

(23) ในปัจจุบัน คนไทยมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคไตสูงขึ้นเรื่อยๆ จากข้อมูลในปี 2550 ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีผู้ช่วยรายใหม่เพิ่มขึ้นปีละเกือบ 8,000 ราย... (ภาษาวิชาการ)

(24) ...พอมปี 2553 นี้แหละครับ หลังจากพี่น้องส่วนใหญ่ไม่เชื่อสิ่งที่เขาพยายามกล่าวหา ผมในปี 52 เหตุการณ์มันจึงรุนแรงมากขึ้น และมันรุนแรงมากขึ้น ก็เพราะว่าศาลได้ตัดสินยึดทรัพย์ คุณทักษิณ 4 หมื่น 6 พันล้านบาท... (ภาษาการเมือง)

อย่างไรก็ดี ในทำเนียบภาษาทุกทำเนียบภาษามีการให้ข้อมูลในเชิงตัวเลขประเภทต่างๆ ในกรณีที่เป็นข้อมูลใหม่ และเป็นลักษณะของการรายงานข้อมูลตัวเลข ซึ่งคณะผู้วิจัยไม่ได้จัดรวมอยู่ในรูปภาษาแสดงความถูกต้องแม่นยำ ดังตัวอย่าง

(25) ...รายได้ที่เสนอราคาสูงสุดแสดงผลงานที่มีส่วนราชการเป็นคู่สัญญาจ้างทำความสะอาด วงเงิน 554,700 บาท... (ภาษากฎหมาย)

(26) ...ได้กำหนดให้มีผู้มีสิทธิเสนอราคาจ้างต้องมีผลงานในวงเงินไม่น้อยกว่า 227,398 บาท... (ภาษากฎหมาย)

(27) ...ช่วยให้ประจำเดือนมาสม่ำเสมอทุก 28-30 วัน... (ภาษาวิชาการ)

(28) ...ค่า APGR scores 0-4 เมื่อ 1 นาที และ 0-6 หลังคลอดแล้ว 5 นาที... (ภาษาวิชาการ)

(29) ...ราคากระเทียมสามารถขายได้ถึง กก.ละไม่น้อยกว่า 35 บาท... (ภาษาสื่อ)

(30) ...หลักทรัพย์ที่มีมูลค่าการซื้อขายสูงสุด 5 อันดับแรก 1.กรุงเทพฯ ปิดที่ 151.00 บาท ลดลง 3.00 บาท 2. ไรมอน ปิดที่ 1.31 บาท เพิ่มขึ้น 0.08 บาท... (ภาษาสื่อ)

(31) ...เขาประชุมรีพลับลีกกันประชุมกันมีคนไปก่อนเขาจับเลยครับ 300 คน... (ภาษาการเมือง)

(32) ...คดีหมิ่นประมาทศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก 2 เดือน 6 เดือน 4 หน แล้วไม่รอลงอาญา ด้วย... (ภาษาการเมือง)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับลักษณะรูปภาษาที่แสดงความถูกต้องแม่นยำ ซึ่งประกอบด้วยคำอ้างอิงตัวเลขในเชิงเวลา สถานที่ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ พบการปรากฏของการระบุข้อมูลดังกล่าวดังแสดงในตาราง 8.1

ตาราง 8.1 การปรากฏของรูปภาษาแสดงความถูกต้องแม่นยำ ในการอ้างอิงตัวเลขเชิงเวลาและสถานที่ในภาษากฎหมาย ภาษาสื่อ ภาษาวิชาการ และภาษาการเมือง (จำนวนครั้ง/ข้อความยาว 1,000 คำ)

	ภาษากฎหมาย	ภาษาสื่อ	ภาษาวิชาการ	ภาษาการเมือง
การอ้างอิงตัวเลขเชิงเวลาและสถานที่ที่ไม่ใช่การให้ข้อมูลใหม่เชิงรายงาน	13	5.77	0.3	1.4

จากตารางที่ 8.1 จะเห็นได้ว่า ภาษากฎหมายมีลักษณะการใช้ภาษาที่อ้างอิงตัวเลขเฉพาะเชิงเวลา (วันที่) และสถานที่ (ที่อยู่ มาตรากฎหมาย ฯลฯ) ที่ไม่ใช่จำนวน ซึ่งเป็นลักษณะทางภาษาหนึ่งที่แสดงคุณลักษณะความถูกต้องแม่นยำในปริมาณมาก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาลักษณะรูปภาษาดังกล่าวในข้อมูลคำพิพากษาของศาลมากกว่าตัวบทกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจาก ในตัวบทกฎหมายกล่าวถึงเฉพาะกฎระเบียบของแต่ละมาตรา อาจมีกรณีมาตราที่เกี่ยวข้องกันอยู่บ้างจึงต้องมีการอ้างอิงมาตราที่เกี่ยวข้องนั้นขึ้น แต่ในส่วนของการพิพากษา เป็นการนำมาตรากฎหมายมาประกอบการพิจารณาตัดสินความต่าง ๆ จึงต้องกล่าวอ้างถึงมาตราที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบการกล่าวอ้างถึงเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งการกล่าวอ้างเอกสารหลักฐานในภาษากฎหมายมีรูปแบบที่ค่อนข้างตายตัว คือมีการระบุข้อมูลเลขที่หนังสือ และวันที่ออกหนังสือ นั้นเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความถูกต้องแม่นยำและป้องกันเรื่องการทำความเข้าใจในเอกสารที่ไม่ตรงกันในภายหลัง

อนึ่ง ถึงแม้ในทำเนียบภาษาอื่นๆ จะมีลักษณะรูปภาษาที่แสดงความถูกต้องแม่นยำตามนิยามของคณะผู้วิจัยอยู่น้อย แต่ก็ยังมีลักษณะการใช้ตัวเลขที่เฉพาะแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น ในทำเนียบภาษาสื่อจะพบการรายงานข้อมูลใหม่ในเชิงตัวเลขในปริมาณค่อนข้างสูง เช่นในข่าวเศรษฐกิจที่กล่าวถึงเรื่องการเงิน ตลาดหุ้น รายงานข่าวเกี่ยวกับมูลค่าความเสียหายต่าง ๆ ส่วนในภาษาวิชาการมักจะมีการให้ข้อมูลเชิงตัวเลขผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ (quantitative analysis) และข้อมูลการอ้างถึงเอกสารอ้างอิงซึ่งจะระบุปีที่พิมพ์และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ส่วนในทำเนียบภาษาการเมืองมักมีการรายงานข้อมูลตัวเลขสถิติ งบประมาณต่าง ๆ เป็นต้น

บทที่ 9

บทสรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภาษากฎหมายของไทย พบคุณลักษณะเด่นทั้งสิ้น 5 ประการ ได้แก่ คุณลักษณะความแจ่มชัด คุณลักษณะความซับซ้อน คุณลักษณะการแสดงอำนาจ คุณลักษณะความเป็นนิติวิสัย และคุณลักษณะความถูกต้องแม่นยำ โดยการตัดสินคุณลักษณะเด่นในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นรูปภาษาที่สะท้อนคุณลักษณะแต่ละชนิด โดยได้ศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ คือ พิจารณาลักษณะการใช้คำ การปรากฏของตัวบ่งชี้ทางภาษาต่างๆ และศึกษาในเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้แต่ละประเภทในภาษากฎหมาย (ซึ่งรวมทั้งตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาของศาล) เปรียบเทียบกับข้อมูลในทำเนียบภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาวิชาการ (ประกอบด้วยบทความทางวิชาการทั้งในสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์) ภาษาสื่อ (ประกอบด้วยข่าวทางสื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์) และภาษาการเมือง (ประกอบด้วยแถลงการณ์ของผู้นำประเทศ และนักการเมืองเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง รวมถึงแถลงการณ์ในโอกาสต่างๆ)

ในการวิเคราะห์คุณลักษณะแต่ละประเภท คณะผู้วิจัยได้กำหนดตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นรูปภาษาที่มีความสัมพันธ์สามารถเชื่อมโยงไปถึงคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมทั้ง 5 เพื่อแสดงหลักฐานที่มีความเป็นรูปธรรมเด่นชัด และสามารถวัดได้ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณดังนี้

1. คุณลักษณะแจ่มชัด ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 ประเภท ได้แก่ การใช้ภาษาแสดงการอ้างถึง และการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค
 2. คุณลักษณะซับซ้อน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ประเภท ได้แก่ การใช้ประโยคซ้อนที่มีอนุประโยค 2 ประเภท ได้แก่ คุณานุประโยค และวิเศษณานุประโยค ตัวบ่งชี้ความรวม และการใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะ
 3. คุณลักษณะแสดงอำนาจบังคับ พิจารณาจากการใช้คำกริยาแสดงอำนาจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ กริยาไร้ประธานและกริยาต้องการประธาน
 4. คุณลักษณะความเป็นนิติวิสัย ประกอบด้วยการใช้นามวลีแปลง และการปรากฏของการใช้ประโยคกรรมวาจก
 5. คุณลักษณะความถูกต้องแม่นยำ พิจารณาจากลักษณะการใช้ตัวเลขที่ระบุเป็นการเฉพาะเจาะจงในการอ้างถึงข้อมูลทางกฎหมาย และข้อมูลเฉพาะด้านเวลา และเอกสารหลักฐาน
- ตัวอย่างรูปภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้ของแต่ละคุณลักษณะได้แสดงไว้ในบทข้างต้นตั้งแต่ คุณลักษณะแจ่มชัด (บทที่ 4) คุณลักษณะซับซ้อน (บทที่ 5) คุณลักษณะแสดงอำนาจบังคับ (บทที่ 6) คุณลักษณะความเป็นนิติวิสัย (บทที่ 7) และคุณลักษณะถูกต้องแม่นยำ (บทที่ 8)

เมื่อพิจารณาการปรากฏของรูปภาษาที่เป็นตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะต่างๆ ข้างต้นในภาพรวมจะพบว่า มีการใช้รูปภาษาที่แสดงคุณลักษณะทั้ง 5 ในปริมาณมากในภาษากฎหมายเมื่อเปรียบเทียบกับทำเนียบภาษาอื่น ดังแสดงในตารางที่ 9.1

ตารางที่ 9.1 การปรากฏลักษณะทางภาษาที่แสดงคุณลักษณะต่างๆ ในทำเนียบภาษากฎหมายเปรียบเทียบกับภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง (จำนวนครั้งต่อข้อความยาว 1,000 คำ)

ทำเนียบภาษา คุณลักษณะ	ภาษากฎหมาย	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
1. ความแจ่มชัด	56*	52.7	47.1	N/A
ก. การอ้างถึง	31	30.2	26.8	N/A
ข. นามวลีที่มีส่วนขยาย คุณานุประโยค	25	22.5	20.3	18.1
2. ความซับซ้อน	39.2*	36.7	37.9	28.7
ก. คุณานุประโยค	25	22.5	20.3	18.1
ข. วิเศษณานุประโยค	14.2	14.2	17.6	10.6
3. การแสดงอำนาจบังคับ	21.8*	0.9	3.7	9.4
ก. กริยาไร้ประธาน	10.8	0.1	0.8	0.6
ข. กริยาต้องการ ประธาน	11	0.8	2.9	8.8
4. ความเป็นวัตถุวิสัย	61.8	82.4*	31.8	46.2
ก. นามวลีแปลง	56.3	81.4	31.2	45.4
ข. ประโยคกรรมมาจาก	5.5	1	0.6	0.8
5. ความถูกต้องแม่นยำ	13*	0.3	5.8	1.4

* ทำเนียบภาษาที่พบลักษณะภาษาที่ศึกษามากที่สุด

พิจารณาจากตารางที่ 9.1 จะเห็นได้ว่า ทำเนียบภาษากฎหมายมีการใช้ภาษาที่แสดงความแจ่มชัด ความซับซ้อน การแสดงอำนาจ และความถูกต้องแม่นยำ สูงที่สุด (เครื่องหมาย *) ในกรณีของความเป็นวัตถุวิสัยนั้น ถึงแม้จะพบการปรากฏของการใช้นามวลีแปลงในปริมาณที่น้อยกว่าทำเนียบภาษาวิชาการ (ภาษากฎหมาย = 56.3 ครั้ง/1,000 คำ : ภาษาวิชาการ = 81.4 ครั้ง/1,000 คำ) แต่ก็พบมากเป็นลำดับที่สอง นอกจากนี้ ยังพบการใช้ประโยคกรรมมาจากในปริมาณมากที่สุดอีกด้วย (5.5 ครั้ง/1,000 คำ)

คุณลักษณะทั้ง 5 ที่คณะผู้วิจัยค้นพบในภาษากฎหมายซึ่งได้แก่ ความแจ่มชัด ความซับซ้อน การแสดงอำนาจบังคับ ความเป็นวัตถุวิสัย และความถูกต้องแม่นยำนั้น เป็นคุณลักษณะ

ที่ช่วยส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ของภาษากฎหมายที่มีต่อสังคม ในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อย และใช้บังคับให้บุคคล องค์กร และสถาบันต่างๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกติกาของสังคม พอสรุปความได้ดังนี้

คุณสมบัติประการแรกของภาษากฎหมายคือ “ความแจ่มชัด” ภาษาที่ใช้ในแวดวงกฎหมายต้องประกอบไปด้วยความชัดเจน ไม่กำกวม การให้ข้อมูลที่เพียงพอหมายถึงการทำให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่กฎหมายต้องการสื่อตรงกันทั้งระหว่างผู้รับสารด้วยกันเอง และระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร เนื่องจากกฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ภาษาที่ใช้ในวงกฎหมายมักถูกใช้เพื่อตัดสินกรณีพิพาท ซึ่งว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก หากเนื้อหาในภาษากฎหมายมีความกำกวม ตีความได้หลายนัย ก็จะนำไปสู่ความขัดแย้งเพิ่มมากยิ่งขึ้น การให้ข้อมูลที่เพียงพอเพื่อแสดงความแจ่มชัด เข้าใจความหมายตรงกันทุกฝ่ายจึงนับเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ขาดไม่ได้ในภาษากฎหมาย จากการศึกษาพบรูปแบบภาษาที่แสดงความแจ่มชัดหลักๆ 2 ประเภท ได้แก่ การใช้รูปแบบในการอ้างถึงและการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค การอ้างถึงเป็นการกล่าวถึงสิ่งที่เคยกล่าวมาแล้ว ในภาษาภาษานิยมใช้รูปแบบการกล่าวซ้ำทั้งหมดและการใช้ตัวบ่งชี้ “ดังกล่าว” ประกอบคำนาม เพื่ออ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาก่อน รูปแบบทั้งสองนับว่ามีระดับของความแจ่มชัดสูง ไม่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของสิ่งที่กล่าวถึงผิดเพี้ยนไปจากเดิม สำหรับการใช้นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยคก็นับเป็นอีกกลวิธีหนึ่งของภาษากฎหมาย ที่ต้องการสอดแทรกข้อมูล ส่วนเสริม เกี่ยวกับนามวลีที่กล่าวถึง นอกจากเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแล้ว ส่วนหนึ่งยังเป็นการเน้นย้ำข้อมูลในอดีตเกี่ยวกับนามวลีดังกล่าว เพื่อให้ผู้อ่านสามารถติดตามเนื้อความอย่างไม่ขาดตอนและไม่ลืมนื้อความข้างต้นที่กล่าวมาแล้วอีกด้วย

คุณสมบัติประการที่สองของภาษากฎหมายคือ “ความซับซ้อน” จากการศึกษาพบว่าภาษาภาษามีการใช้โครงสร้างที่ซับซ้อน ได้แก่ ประโยคซ้อนที่ประกอบไปด้วยคุณานุประโยค (ทำหน้าที่ขยายนามวลี) และวิเศษณานุประโยค (ทำหน้าที่ขยายประโยคหลัก) การใช้ตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” “หรือ” และการใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะ คณะผู้วิจัยพยายามชี้ให้เห็นว่าความซับซ้อนดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาทั่วไปแล้วมีลักษณะอย่างไร โดยแปลงโครงสร้างดังกล่าวเป็นโครงสร้างแบบง่าย ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยต่างๆ ที่แฝงอยู่ภายในอย่างไรก็ดี คณะผู้วิจัยเห็นว่า ความซับซ้อนของโครงสร้างและถ้อยคำในภาษาภาษานี้เป็นไปด้วยเหตุผลสำคัญหลายประการ กล่าวคือ ประการแรก เพื่อสร้างความแจ่มชัด การใช้ประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยคและวิเศษณานุประโยค ชี้ให้เห็นว่า ข้อความแต่ละส่วนในภาษาภาษานี้ต้องการส่วนขยายหรือส่วนเสริมเพื่อให้เกิดความชัดเจน ไม่กำกวม อ่านแล้วไม่ติดขัด ในกรณีที่ผู้อ่านไม่สามารถจดจำข้อความข้างต้นได้ทั้งหมดก็จะมีส่วนเสริมดังกล่าวเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดความชัดเจน นอกจากนี้ อาจเป็นไปได้ว่า การสร้างประโยคซ้อนดังกล่าวเป็นการพยายามสร้างความกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ ให้กับรูปแบบการเขียน แทนที่จะปรับเป็นประโยคเดี่ยวหลายๆ ประโยคติดต่อกัน ก็ใช้ประโยคซ้อนเพียงไม่กี่ประโยคแทน นอกจากนี้ การใช้วิเศษณานุประโยคยังทำให้

เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาที่มีความคล้ายตาม ชัดแจ้ง หรือเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างไร ในส่วนของการใช้ตัวบ่งชี้ความรวม “แต่” “และ” “หรือ” นั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของหน่วยที่ถูกเชื่อมด้วยตัวบ่งชี้ดังกล่าวแล้ว การเชื่อมความโดยใช้ตัวบ่งชี้ “หรือ” ยังแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของกฎหมายที่ครอบคลุมบุคคล องค์กร สถาบัน รวมถึงเหตุการณ์ที่หลากหลาย หากไม่มีการใช้โครงสร้างในลักษณะดังกล่าวข้อความในกฎหมายอาจต้องมีความยาวเพิ่มขึ้น กลายเป็นภาษาที่เยิ่นเย้อและซ้ำซ้อนมากยิ่งขึ้น สำหรับการใช้อำนาจพิเศษทางกฎหมาย ก็เป็นไปเพื่อความสะดวกและเข้าใจเฉพาะในบริบททางกฎหมาย ไม่ต้องใช้การอธิบายยืดเยื้อ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นเช่นเดียวกับการใช้ศัพท์สำนวนเฉพาะในวงการอื่นๆ เช่นกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การใช้รูปภาษาที่ซับซ้อนดังกล่าว อาจเป็นการจำกัดกลุ่มคนที่สามารถเข้าถึงการใช้ภาษาในวงการนี้ เพราะหากไม่คุ้นชินกับวิธีการใช้ภาษาดังกล่าวแล้ว ก็จะมีข้อจำกัดว่าภาษากฎหมายเป็นภาษาที่อ่านยากและไม่เข้าใจ

คุณสมบัติประการที่สามของภาษากฎหมายคือ “การแสดงอำนาจบังคับ” ด้วยบทบาทหน้าที่ของภาษากฎหมายที่ต้องควบคุมดูแลความเรียบร้อยในสังคม ภาษากฎหมายจึงมีอำนาจโดยปริยายในการกำหนดกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน และบังคับใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวกับบุคคล องค์กร สถาบันต่างๆ ในสังคม ดังแสดงให้เห็นจากการปรากฏของคำกริยาแสดงอำนาจจำนวนมากในตัวบทกฎหมาย เช่น “ให้” “ต้อง” “ห้าม” “ห้ามมิให้” “บังคับ” และ “สั่ง” เป็นต้น โดยกริยาแสดงอำนาจบังคับจำนวนมากไม่น้อยมักปรากฏกับประธานที่เป็นบุคคลหรือองค์กรผู้มีอำนาจในทางกฎหมาย ในขณะที่ทำเนียบภาษาที่มีอำนาจอื่น เช่น ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการกลับไม่ได้แสดงอำนาจโดยตรงผ่านรูปแบบการใช้คำบังคับดังกล่าวเช่นภาษากฎหมาย คณะผู้วิจัยเห็นว่า ทำเนียบภาษาอื่นอาจมีรูปแบบการแสดงอำนาจทางอ้อม เช่น การแสดงตนเป็นส่วนหนึ่งกับสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับของคนในสังคมและเป็นที่มาของอำนาจตามมา ดังเช่นในภาษาการเมือง ที่มีการใช้ถ้อยคำแสดงความสนิทสนม (คำเรียกขาน เช่น พ่อแม่พี่น้อง) ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการ ที่พยายามให้ข้อมูลที่มีแหล่งอ้างอิงรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อถือจากผู้รับสาร จนสามารถมอบความไว้วางใจให้ได้

คุณสมบัติประการที่สี่ของภาษากฎหมายคือ “ความเป็นวัตถุวิสัย” หมายความว่า นำเสนอข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏจริง ไม่ใช่จากความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้ส่งสาร คุณลักษณะความเป็นวัตถุวิสัยในภาษากฎหมายแสดงออกด้วยการใช้นามวลีแปลงและประโยคกรรมวาจก แม้ลักษณะทางภาษาทั้งสองจะปรากฏไม่โดดเด่นไปกว่าทำเนียบภาษาอื่นที่ศึกษา แต่ก็พบในปริมาณที่ไม่น้อยในภาษากฎหมาย แสดงให้เห็นว่า กฎหมายมีความเป็นกลาง ให้ข้อมูลจากมุมมองของเหตุการณ์เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของการเป็นผู้ดูแลความยุติธรรมของคณะบุคคลและสถาบันด้านยุติธรรม

คุณสมบัติประการสุดท้ายของภาษากฎหมายที่พบในงานวิจัยนี้คือ “ความถูกต้องแม่นยำ” ในที่นี้กล่าวถึงการให้ข้อมูลอ้างอิงเชิงตัวเลข เพื่อประกอบหลักเกณฑ์และการพิจารณาในทาง

กฎหมาย เช่น การอ้างอิงมาตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ การกล่าวถึงเอกสารหลักฐานที่เป็นหนังสือราชการโดยมีการระบุเลขที่หนังสือ วันที่ออกหนังสือ ฯลฯ อย่างละเอียดโดยไม่มีการประมาณ การแสดงความถูกต้องแม่นยำดังกล่าวเป็นการยืนยันถึงความถูกต้อง และการมีอยู่ของข้อมูลอ้างอิง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความหนักแน่น น่าเชื่อถือ และความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย

โดยสรุป งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วัจนลีลาของภาษากฎหมายในสังคมไทย” ได้ชี้ให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้ในแวดวงกฎหมายของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากทำเนียบภาษาอื่น ซึ่งลักษณะเฉพาะทางภาษาดังกล่าวสะท้อนคุณสมบัติของกฎหมาย และช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ภาษากฎหมายสามารถดำรงอยู่ตามบทบาทหน้าที่ที่สังคมได้กำหนดไว้ให้ได้อย่างบริบูรณ์

ตอนที่ 2

บทสังเคราะห์ภาษาแห่งอำนาจ

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

หัวหน้าโครงการวิจัย

คำนำ

บทสังเคราะห์นี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยโครงการ ภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์
วจนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการในสังคมไทย ผลการ
สังเคราะห์ได้มาจากการสรุปและตีความเนื้อหาในรายงานผลการวิเคราะห์วจนลีลาที่คณะผู้วิจัย
นำเสนอไปในรายงานของโครงการย่อยที่ 1 ถึงโครงการย่อยที่ 4 ในบทสังเคราะห์นี้ผู้วิจัยมี
วัตถุประสงค์ที่จะจำลองภาพของภาษาแห่งอำนาจในสังคมไทยซึ่งอาจนำไปสู่แบบจำลองสากลของ
ภาษาแห่งอำนาจด้วย

ภาษามนุษย์

ก่อนไปสู่ประเด็นภาษากับอำนาจ น่าจะเป็นการเหมาะสมหากมีการทบทวนลักษณะ
พื้นฐานของภาษามนุษย์ก่อน ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ด้วยความเคยชินในชีวิตประจำวันอย่างเป็น
ธรรมชาติมากจนอาจไม่ได้ตระหนักว่าภาษาไม่ใช่สัญชาตญาณ ความสามารถทางภาษาต้องได้มา
ด้วยการเรียนรู้ เอ็ดเวิร์ด ซาเพียร์ (Sapir 1921: 8) นักภาษาศาสตร์รุ่นคลาสสิก ให้คำจำกัดความ
“ภาษา” ว่า “ภาษา คือวิธีการสื่อสารที่ไม่ใช่สัญชาตญาณ เป็นวิธีการเฉพาะของมนุษย์เพื่อสื่อ
ความคิด อารมณ์ และความต้องการ โดยใช้ระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้น คือระบบการ
สื่อสารด้วยการพูด” เป็นที่แน่นอนว่าภาษาเป็นสมบัติของมนุษย์โดยเฉพาะ สัตว์ไม่มีภาษา มีแต่
ระบบการสื่อสาร ผลงานวิจัยต้นแบบที่แสดงให้เห็นว่าภาษามนุษย์มีลักษณะอย่างไร และแตกต่าง
จากระบบการสื่อสารของสัตว์อย่างไร ได้แก่ บทความคลาสสิกของชาร์ลส์ เอ็พ ฮ็อกเก็ต (Hockett
1960) ที่ต้องการสร้างทฤษฎีกำเนิดภาษามนุษย์และอธิบายว่าภาษามนุษย์วิวัฒนาการอย่างค่อย
เป็นค่อยไปจากระบบการสื่อสารของวานรพวกหนึ่งที่เป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ ซึ่งฮ็อกเก็ตเรียกว่า
โพรโตโฮมินอยด์ (prothominoids) ฮ็อกเก็ตอธิบายว่าภาษาของพวกโพรโตโฮมินอยด์
วิวัฒนาการมาเป็นภาษามนุษย์ได้อย่างไร หรือพูดให้ชัดเจนก็คือ การอธิบายว่าภาษาของวานร
พวกนั้นพัฒนาลักษณะที่ไม่เคยมีจนกลายมาเป็นลักษณะที่เหมือนภาษามนุษย์อย่างไร

ฮ็อกเก็ต (Hockett 1960) เสนอทฤษฎีว่าภาษามนุษย์รวมกับระบบการสื่อสารของสัตว์ทุก
ชนิดมีลักษณะรวมกันทั้งหมด 13 ประการ แต่มีลักษณะอยู่ 4 ประการที่เป็นของภาษามนุษย์
เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ระบบการสื่อสารของสัตว์มีลักษณะไม่เกิน 9 ลักษณะ ส่วนภาษามนุษย์ มี
เพิ่มขึ้นอีก 4 ลักษณะ

ลักษณะทั้ง 13 ประการของระบบการสื่อสารของมนุษย์และสัตว์มีดังนี้

- (1) **ช่องทางสื่อสารด้วยการพูดและฟัง (vocal-auditory channel)** หมายถึงระบบการสื่อสาร ส่วนใหญ่ใช้ปากพูดและหูฟังเป็นพื้นฐาน
- (2) **การแผ่กระจายทุกทิศทางและการรับตามทิศทาง (broadcast transmission and directional reception)** หมายความว่าเสียงที่ใช้สื่อสารกระจายไปทุกทิศทาง แต่ผู้รับรู้ได้ว่าเสียงมาจากทิศทางใด
- (3) **การคงอยู่ชั่วระยะเวลาอันสั้น (rapid fading)** หมายถึงเสียงพูดหรือเสียงร้องหายไปด้วยความรวดเร็ว ไม่คงอยู่นาน
- (4) **การแลกเปลี่ยนกันได้ (interchangeability)** หมายถึงเลียนแบบกันได้
- (5) **ผลย้อนกลับทั้งหมด (total feedback)** หมายถึงผู้พูดได้ยินทุกคำที่พูดออกไป
- (6) **มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ (specialization)** หมายถึงไม่มีหน้าที่อื่นนอกจากเพื่อสื่อสาร
- (7) **มีความหมาย (semanticity)** หมายถึงมีความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดในตัวเอง
- (8) **มีความเป็นนิรนัย (arbitrariness)** กล่าวคือเป็นสิ่งที่สมมติ หรือเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผล เช่น คำในภาษามนุษย์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นให้แทนความหมายที่ต้องการ การที่ของสิ่งเดียวกันมีคำเรียกต่างกันในภาษาที่ต่างกัน เป็นเพราะลักษณะนิรนัย
- (9) **ประกอบด้วยส่วนที่แยกจากกันได้อย่างชัดเจน (discreteness)** เช่นคำ 1 คำประกอบด้วยเสียงที่แยกจากกันได้
- (10) **การพูดถึงสิ่งที่ไม่อยู่ต่อหน้าได้ (displacement)** หมายถึงพูดถึงสิ่งที่ไม่อยู่ตรงหน้าผู้พูดในเวลาพูดได้ การสื่อสารของสัตว์ส่วนใหญ่ต้องสื่อสารถึงสิ่งที่ปรากฏต่อหน้าเท่านั้น ไม่สามารถเล่าเรื่องถึงอดีต หรืออนาคตได้ แต่ภาษามนุษย์สามารถทำได้
- (11) **ผลิตภาวะ (productivity)** หมายถึงการพูดประโยคใหม่ได้ไม่รู้จบ หรือไม่มีข้อจำกัดในการใช้ภาษา เช่นสามารถสร้างคำใหม่ หรือข้อความใหม่ได้ตลอดเวลา
- (12) **การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (traditional transmission)** หมายถึงถ่ายทอดจากคนรุ่นอายุหนึ่งไปยังอีกรุ่นอายุหนึ่ง โดยการเรียนการสอน ภาษามนุษย์มีคุณสมบัติข้อนี้ คือไม่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม ต่างกันกับเสียงเห่าของสุนัขหรือเสียงร้องของแมวซึ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรม
- (13) **แบบแผนสองนัย (Duality of patterning)** หมายถึงมีระบบสองชั้น คือ ส่วนที่มีความหมายประกอบด้วยส่วนที่ไม่มีมีความหมาย เช่นคำในภาษาซึ่งมีความหมายประกอบด้วยเสียงซึ่งไม่มีความหมาย บางภาษามีเสียงสระและพยัญชนะจำนวนน้อย แต่ก็สามารถสร้างคำที่มีความหมายได้ไม่รู้จบ

อีกเกิด กล่าวว่า ภาษามนุษย์เท่านั้นที่มีลักษณะครบถ้วนทั้ง 13 ประการที่กล่าวข้างต้น การสื่อสารของสัตว์มีไม่ครบ จะมีลักษณะใดบ้างขึ้นอยู่กับชนิดของสัตว์ แต่อย่างมากที่สุดพบเพียง 9 ลักษณะ คือลักษณะที่ 1 ถึง 9 เท่านั้น ลักษณะ 4 ประการหลังสุดเป็นคุณสมบัติเฉพาะภาษามนุษย์ ได้แก่ 1) การพูดถึงสิ่งที่ไม่อยู่ต่อหน้าได้ (displacement) 2) ผลิตภาวะ หรือ การพูด

ประโยคใหม่ได้ไม่รู้จัก (productivity) 3) การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (traditional transmission) และ 4) แบบแผนสองนัย (duality of patterning)

ภาษากับสังคม

นอกจากภาษามนุษย์จะมีคุณสมบัติแตกต่างจากระบบการสื่อสารของสัตว์ ดังกล่าวข้างต้น ยังมีความพิเศษอีก คือ ต้องมนุษย์ในสังคมเท่านั้นที่จะมีภาษาหรือต้องการภาษา หากมนุษย์อยู่ตามลำพัง หรือไม่ได้อยู่ในสังคมมนุษย์ ก็จะไม่มีความรู้ภาษา ดังหลักฐานในบทความโดย Curtiss et al. (1974) ซึ่งรายงานการเรียนรู้ภาษาของเด็กอเมริกันชื่อเจนี (Genie) ที่ถูกขังให้อยู่คนเดียวในห้องใต้หลังคาตั้งแต่เป็นเด็กเล็กจนเป็นวัยรุ่น มีคนนำอาหารมาให้กินแต่ไม่ได้พูดกับผู้ใดเลย เมื่อมีคนไปพบ เจนีมีอายุ 13 ปี พูดภาษาอะไรไม่ได้เลย ไม่สามารถสื่อสารแบบมนุษย์ได้ ต่อมาเจนีได้เรียนภาษาอังกฤษโดยมีครูสอน และสามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ในที่สุด

การที่มนุษย์ต้องใช้ภาษาเมื่ออยู่ในสังคม ทำให้ภาษากับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก หากสังคมมีความหลากหลายของผู้คนและสถานการณ์ ภาษาก็จะมีความหลากหลายด้วย นักภาษาศาสตร์สังคมเรียกปรากฏการณ์ที่ภาษามีความหลากหลายเช่นนี้ว่า **การแปรของภาษา** (linguistic variation)

วิลเลียม ลาบีอฟ (Labov 1972) กล่าวว่า การแปรของภาษามีคำอธิบายเสมอหากนำปัจจัยทางสังคมเข้ามาพิจารณา ลาบีอฟ (Labov 1972: 188) ตั้งข้อสังเกตว่าคนส่วนใหญ่มักคิดว่าการแปรของภาษาเป็นการแปรอิสระ คือการแปรที่ไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน และไม่มีคำอธิบายว่าทำไมจึงมีการแปร เช่น *working* แปรกับ *workin*; *Who is he talking to?* แปรกับ *To whom is he talking to?*; *It's easy for him to talk* แปรกับ *For him to talk is easy*. ซึ่งลาบีอฟยืนยันว่าการแปรที่พบได้ทั่วไปเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม และมีความหมายทางสังคมทั้งสิ้น

นักภาษาศาสตร์สังคมส่วนใหญ่ (เช่น Labov 1972, 2001, Wardhaugh 1992, Holmes 2013) เห็นพ้องต้องกันว่าปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อภาษามี 2 มิติ คือ มิติตัวผู้พูด เช่น ปัจจัยด้านถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ เพศ ชั้นสังคม ชาติพันธุ์ และมิติสถานการณ์ หรือหน้าที่ของภาษา เช่น ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง เวลา-สถานที่ เรื่องที่พูด และวัตถุประสงค์ของการพูด

การแปรตามตัวผู้พูดทำให้เกิด **วิธภาษา** (language varieties) ที่เรียกว่า **ภาษาย่อย** (dialect) เช่น ภาษาผู้หญิง ภาษาวัยรุ่น ภาษาคนชั้นสูง ภาษาไทยถิ่นใต้ ฯลฯ ส่วนการแปรตามสถานการณ์ทำให้เกิดวิธภาษาที่เรียกว่า **ทำเนียบภาษา** (register) เช่น ทำเนียบภาษากฎหมาย ทำเนียบภาษาหนังสือพิมพ์ ทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาวิชาการ ฯลฯ

งานวิจัยนี้เน้นทำเนียบภาษา โดยมุ่งวิเคราะห์ทำเนียบภาษาที่สำคัญ 4 ประเภท ได้แก่ ทำเนียบภาษากฎหมาย ทำเนียบภาษาสื่อ ทำเนียบภาษาการเมือง และทำเนียบภาษาวิชาการ ซึ่งอาจเรียกให้สั้นลงว่า ภาษากฎหมาย ภาษาสื่อ ภาษาการเมือง และภาษาวิชาการ ตามลำดับ

ทำเนียบภาษากับวัจนลีลา

คำว่าทำเนียบภาษากับคำว่า วัจนลีลา (style) มีความหมายใกล้เคียงกันมากจนมีบางคนใช้แทนกัน ดังกล่าวข้างต้น ทำเนียบภาษา หมายถึง วิชาภาษาที่แตกต่างจากวิชาภาษาอื่นตามปัจจัยด้านสถานการณ์ ส่วนวัจนลีลา หมายถึง ลักษณะหรือท่วงทำนองการพูดหรือการเขียนที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือบริบทของการใช้ภาษา ซึ่งอันที่จริงก็คือปัจจัยเดียวกันกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทำเนียบภาษา วัจนลีลามักแบ่งประเภทตามความเป็นทางการในการใช้ภาษา มาร์ตินโจส์ (Joos 1962) แบ่งวัจนลีลาออกเป็น 5 ประเภทตามระดับความเป็นทางการ เรียงลำดับจากที่เป็นทางการมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ วัจนลีลาตายตัว (frozen style) วัจนลีลาเป็นทางการ (formal style) วัจนลีลาหารือ (consultative style) วัจนลีลาเป็นกันเอง (casual style) และวัจนลีลาสนิทสนม (intimate style)

วัจนลีลากับทำเนียบภาษาเกี่ยวพันกันอย่างมาก การระบุลักษณะเด่นของทำเนียบภาษาหรือกำหนดความแตกต่างระหว่างทำเนียบภาษาหนึ่งกับอีกทำเนียบภาษาหนึ่ง มักเพ่งเล็งที่คุณลักษณะ (attribute) หรือคุณสมบัติที่เป็นนามธรรมของวัจนลีลา เช่นทำเนียบภาษากฎหมายมีวัจนลีลาที่ประกอบคุณลักษณะเด่น เช่น ความแจ่มชัด ความเป็นกลาง (ความเป็นวัตถุวิสัย) ความซับซ้อน เป็นต้น

การยืนยันหรือสรุปให้แน่นอนว่าวัจนลีลาใดมีคุณลักษณะใด ขึ้นอยู่กับหลักฐานหรือตัวบ่งชี้ทางภาษา มิฉะนั้นจะเป็นการประเมินลอยๆ การวิเคราะห์ภาษาจึงมีความสำคัญ ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์ทางไวยากรณ์ และการใช้คำ แต่ถ้าเป็นภาษาพูดก็อาจมีการวิเคราะห์ด้านเสียงด้วย

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ลักษณะหรือรูปแบบทางภาษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะทางวัจนลีลาของทำเนียบภาษาที่เลือกมาอย่างเฉพาะเจาะจง 4 ประเภท คือ ทำเนียบภาษากฎหมาย ทำเนียบภาษาการเมือง ทำเนียบภาษาสื่อ และทำเนียบภาษาวิชาการ และสังเคราะห์ภาพรวมของอำนาจในภาษาโดยตีความจากคุณลักษณะที่สรุปได้

คุณลักษณะทางวัจนลีลากับตัวบ่งชี้ทางภาษา

ทำเนียบภาษาที่ใช้ในบริบทสังคมล้วนมีคุณลักษณะที่บ่งบอกอัตลักษณ์ ซึ่งอาจเรียกว่า **คุณลักษณะทางวัจนลีลา (stylistic attribute)** คำนี้ใช้อธิบายคุณลักษณะของสิ่งอื่นก็ได้ เช่น ผลงานที่มีการออกแบบ หรือวัตถุที่ชุดค้นได้ทางโบราณคดี ในที่นี้ คุณลักษณะ หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นนามธรรม และประกอบกันเข้าเป็นอัตลักษณ์ของวิชาภาษาแบบใดแบบหนึ่ง

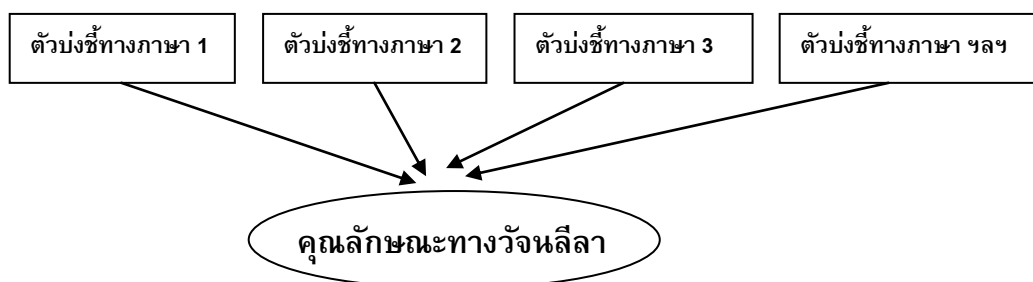
คุณลักษณะทางวัจนลีลาแต่ละคุณลักษณะถูกกำหนดโดยลักษณะเด่นทางภาษา จำนวนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งลักษณะ ดังนั้นในโครงการนี้ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ลักษณะเด่นทางภาษาแล้วกำหนดคุณลักษณะทางวัจนลีลาของทำเนียบภาษาทั้ง 4 ประเภท ผลการวิเคราะห์พบคุณลักษณะ 14 ประการดังนี้

- 1) ความแจ่มชัด
- 2) ความซับซ้อน
- 3) ความเป็นทางการ
- 4) ความเป็นวัตถุวิสัย
- 5) การบังคับ-ชี้แนะ
- 6) ความถูกต้องแม่นยำ
- 7) ความขัดแย้งขัดคำ (ความเที่ยงตรง)
- 8) ความซื่อสัตย์
- 9) ความปิดบังอำพราง
- 10) ความสั้นกระชับ
- 11) ความเป็นอัตวิสัย
- 12) การโน้มน้าว
- 13) ความเป็นปึกแผ่น
- 14) ความเบี่ยงบัง

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาสรุปเชิงนัยทั่วไป (generalization) และสังเคราะห์แบบจำลองเรื่อง การระบุคุณลักษณะทางวจนลีลาของภาษาไทยด้วยตัวบ่งชี้ทางภาษาได้ ดังต่อไปนี้

แบบจำลองการกำหนดคุณลักษณะทางวจนลีลา

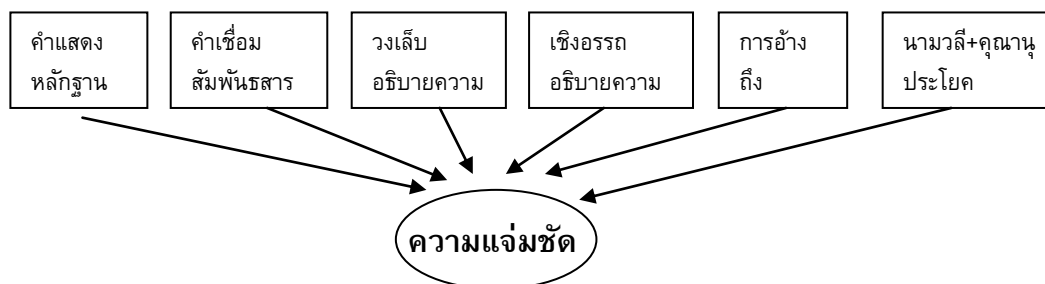
ภาพรวม



ภาพที่ 1 คุณลักษณะถูกกำหนดโดยตัวบ่งชี้ทางภาษา

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการที่จะกำหนดแต่ละคุณลักษณะทางวจนลีลา ผู้วิจัยต้องยืนยันด้วยตัวบ่งชี้ทางภาษา ซึ่งเป็นลักษณะเด่นทางไวยากรณ์หรือการใช้คำที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลของแต่ละทำเนียบภาษา ต่อไปนี้เป็นแบบจำลองของแต่ละคุณลักษณะที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ภาษาแห่งอำนาจทั้ง 4 ประเภท

คุณลักษณะความแจ่มชัด (explicitness)



ภาพที่ 2 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความแจ่มชัด

ความแจ่มชัด หมายถึง ลักษณะการให้ข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน ทำให้อ่านหรือผู้ฟังเข้าใจสารไปในทางเดียวกับผู้ส่งสาร ไม่เกิดความสับสน ภาษาที่แจ่มชัดต้องไม่กำกวม คลุมเครือ หรือตีความได้หลายแง่มุม ภาพที่ 2 แสดงตัวบ่งชี้หรือลักษณะเด่นทางภาษาของคุณลักษณะความแจ่มชัด 6 ลักษณะ คือ

1) การใช้คำแสดงหลักฐานหรือให้เห็นภาพ

การใช้คำแสดงหลักฐานหรือให้เห็นภาพ เช่นคำว่า คือ ด้วย โดย เช่น อย่าง ดัง คำเหล่านี้ บ่งชี้ว่าข้อความที่ตามมาเป็นหลักฐานหรือประจักษ์พยานสนับสนุนข้อความที่กล่าวข้างหน้า

2) การใช้คำแสดงการเชื่อมโยงความ หรือ คำเชื่อมสัมพันธสาร

การใช้คำแสดงการเชื่อมโยงความ หรือ คำเชื่อมสัมพันธสาร เช่น ดังนั้น เนื่องจาก แม้ (แม้ แม้ว่า ถึงแม้ว่า) อย่างไรก็ตาม ดังนี้ นอกจากนั้น นอกจากนี้ ทำให้ข้อความต่อเนื่องเป็นที่เข้าใจได้อย่างชัดเจน เพราะมีความเชื่อมโยงกันเป็นอย่างดี

3) การใช้วงเล็บเพื่ออธิบายความ

การใช้วงเล็บทำให้สิ่งที่กล่าวมีความกระชับชัดเจนมากขึ้น

4) การใช้เชิงอรรถเพื่ออธิบายความ

การใช้เชิงอรรถช่วยกำจัดความสงสัยของผู้อ่านเกี่ยวกับประเด็นที่เสนอ

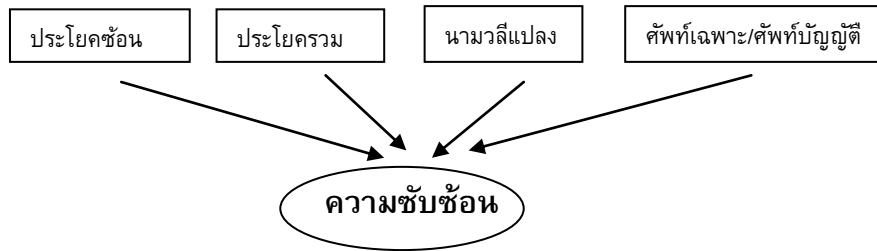
5) การอ้างถึง (referencing)

การอ้างถึง ทำโดยการซ้ำข้อความทั้งหมด การซ้ำข้อความบางส่วน การใช้ตัวบ่งบอก (deixis) ดังกล่าว นั้น นี้ และ เดียวกัน การใช้คำแทน (substitution) เช่น กรณี เรื่อง ประเด็น แทนรายละเอียดที่พูดก่อนหน้านี้ ทั้งหมดนี้เป็นกลวิธีที่เพิ่มความชัดเจนของเนื้อความ

6) นามวลีที่มีส่วนขยายคุณานุประโยค ที่ ซึ่ง อัน

การใช้คุณานุประโยคขยายทำให้ข้อความครบถ้วนชัดเจนมากขึ้น

คุณลักษณะความซับซ้อน (complexity)



ภาพที่ 3 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความซับซ้อน

ความซับซ้อน หมายถึง ลักษณะของข้อความที่ยุ่งยากไม่เรียบง่าย ทำให้เกิดปัญหาในการทำความเข้าใจหรือตีความของผู้รับสาร เช่นทำให้เกิดความสับสนและไม่สามารถจับประเด็นได้ ความยุ่งยากไม่เรียบง่ายอาจเกิดจากการที่สารนั้นมีความยาวมาก มีการใช้รูปแบบทางไวยากรณ์ที่มีหลายชั้นซ้อนกัน หรือการใช้ข้อความเฉพาะที่ผู้รับสารไม่รู้จัก คุณลักษณะความซับซ้อนมีตัวบ่งชี้ทางภาษา 4 ประการ ดังแสดงในภาพที่ 3

1) ประโยคซ้อน (คุณานุประโยค วิเศษณานุประโยค)

การใช้คุณานุประโยคทำให้ข้อความซับซ้อน เช่นตัวอย่างข้างล่างนี้ (คุณานุประโยคคือข้อความที่ขีดเส้นใต้และอยู่ในวงเล็บเหลี่ยม)

(1) คน[ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน[ที่ตนเองมุ่งหวัง]]มักไม่เข้าใจคน[ที่ล้มเหลว] [ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมมองว่าเป็นคน[ที่อ่อนแอและไม่มีความพยายาม]].

วิเศษณานุประโยคก็เช่นกัน สามารถทำให้ประโยคซับซ้อนมากขึ้น เช่นตัวอย่างข้างล่าง (วิเศษณานุประโยค คือข้อความที่ขีดเส้นใต้และอยู่ในวงเล็บเหลี่ยม)

(2) [เมื่อทำการคำนวณค่าสถิติโดยแยกตัวแปรทั้งสองตัวออกจากกัน [ตาม[ที่ผู้วิจัยระบุไว้ในวัตถุประสงค์]] พบว่าผลที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์] [เพราะผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่าผลจะออกมาตรงกันข้าม]

2) ประโยครวม แต่, และ, หรือ

ประโยครวมมีคำว่า และ แต่ หรือ เป็นตัวบ่งชี้ ดังตัวอย่าง

(3) การทดลองที่ผู้วิจัยออกแบบให้กลุ่มทุกประเด็นปัญหาและให้เชื่อมโยงกัน เป็นงานที่ต้องใช้เวลาและใช้งบประมาณมากแต่ต้องให้มีความผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณค่าหรือมีประโยชน์ต่อสังคม

(4) หากควรเชื่อได้ว่าเป็นที่ดินแปลงเดียวกันแล้ว ให้จดชื่อเจ้าของที่ดินข้างเคียงเท่าที่ทราบ กำกับไว้ในแผนที่จำลอง] และ [แสดงให้เห็นสภาพและทำเลที่ตั้งของที่ดินที่ยึด] และ [แสดงด้วยว่าอยู่ใกล้ไกลจากสถานที่ราชการหรือที่ชุมนุมชน หรือทางบกทางน้ำ ประมาณระยะทางเท่าใด]

- (5) [ในกรณีที่รู้ว่าเกิดในเดือนใดแต่ไม่รู้วันเกิด ให้นำวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด] แต่ [ถ้าพบว่าวันที่จะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นำอายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด]
- (6) มาตรา 32 บุคคลใด[1 มีกายพิการ] หรือ 1 [1 มีจิตพื้นเพไม่สมประกอบ] หรือ 1 [1 ประพฤติสุรุยสุรายเสเพลเป็นอาชญา] หรือ 1 [1 ดิตสุรายาเมา] หรือ 1 [1 มีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น] [2 จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้] หรือ 2 [2 จัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของ[3 ตนเอง] หรือ 3 [3 ครอบครัว] เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

ประโยครวมดังที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้นนี้ทำให้ภาษามีวจนลีลาซับซ้อน

3) นามวลีแปลง

นามวลีแปลง คือ คำนามที่ได้มาด้วยการเติมคำว่า การ หรือ ความ ไปที่หน้าคำกริยา ทำให้ได้มีโน้ตศัพท์ที่เป็นนามธรรม เข้าใจยากกว่าใช้คำกริยาโดยตรง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (คำที่ขีดเส้นใต้คือนามวลีแปลง)

- (7) ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองเดินแบบหนักสลับเบา มีค่าสมรรถภาพการใช้ ออกซิเจนสูงสุดของแต่ละบุคคลเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มทดลองเดินแบบต่อเนื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- (8) ในช่วงทศวรรษที่ 1950 ถึงต้นทศวรรษที่ 1960 เศรษฐกิจของสิงคโปร์ส่วนใหญ่ พึ่งพาวัตถุดิบพื้นฐานอย่างง่าย ๆ ภายในประเทศ เช่น การตัดและแปรรูปไม้ การทำสวนยางพารา การต่อเรือ การหลอมดีบุก การเผาอิฐก่อสร้าง การปลูกผัก และ การเลี้ยงสัตว์
ตัวอย่าง เศรษฐกิจ คือ การตัดสินใจของผู้บริโภคและผู้ผลิต การเข้ามาเกี่ยวข้องกับรัฐในทางเศรษฐกิจคือ การเข้ามาดูแลว่า การตัดสินใจเหล่านั้นจะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่นั้นเกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวมหรือไม่อย่างไร
- (9) ในอดีตมีการตีความว่า ระบบเศรษฐกิจสุโขทัยเป็นระบบเศรษฐกิจเสรี แต่การค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ในเวลาต่อมา ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าระบบเศรษฐกิจเสรีของสุโขทัยนั้นโดยแท้จริงแล้ว เป็นระบบเศรษฐกิจเสรีในเรื่องใดและระดับใดบ้าง

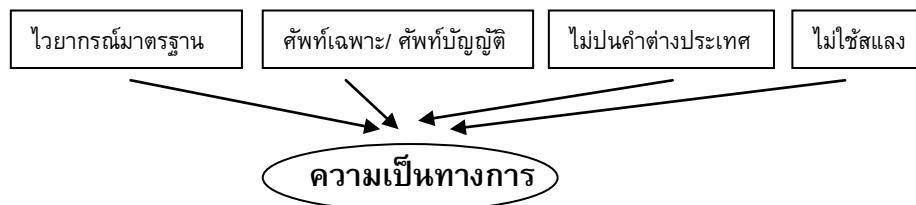
4) การใช้ศัพท์เฉพาะ / ศัพท์บัญญัติ

ศัพท์เฉพาะ เป็นคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะวงการหรือสาขาวิชา เป็นที่เข้าใจกันในหมู่นักในวงการหรือสาขาวิชานั้นเท่านั้น อาจมีรูปเหมือนภาษาทั่วไป หรือต่างจากภาษาทั่วไปก็ได้ แต่ความหมายมีความเฉพาะกลุ่มมาก จนทำให้คนนอกกลุ่มไม่เข้าใจ ส่วนศัพท์บัญญัติ คือคำที่หน่วยงานหรือบุคคลที่เชื่อถือจงใจสร้างขึ้นเพื่อเทียบเท่าคำในภาษาต่างประเทศ ศัพท์บัญญัติถือเป็นศัพท์เฉพาะที่นักปราชญ์ หรือนักวิชาการจงใจสร้างขึ้น การใช้ศัพท์เฉพาะจึงทำให้เกิดความซับซ้อน เช่น คำว่า “สิ่งของ” ความหมายทั่วไป หมายถึง วัตถุต่างๆ ของ หรือข้าวของ แต่

ความหมายเฉพาะในภาษากฎหมาย หมายถึง สหสัมพันธ์ที่ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่น ๆ คำว่า “อาวุธ” ความหมายทั่วไป หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการทำร้าย ทำลาย ป้องกัน ต่อสู้ หรือฆ่า แต่ในทางกฎหมาย หมายรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา 2555ข) คำว่า “สินบริคณห์” ไม่มีใช้ทั่วไป ใช้เฉพาะในกฎหมาย หมายถึง ทรัพย์สินส่วนตัวและทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการสมรส และหลังการสมรสรวมกัน เช่นเดียวกัน คำว่า “บุริมสิทธิ” ก็เป็นศัพท์เฉพาะทางกฎหมายเท่านั้น หมายถึง สิทธิของเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อนเจ้าหนี้คนอื่น ๆ คำว่า “อาชญาบัตร” เป็นศัพท์เฉพาะภาษาหมายถึง ใบอนุญาตซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ออกให้แก่ผู้รับอนุญาตเพื่อให้เครื่องมือทำการประมง

นอกจากนี้ ในวงการวิชาการสาขาต่างๆ คำศัพท์เฉพาะสามารถพบเห็นได้เป็นจำนวนมาก เช่น ภาคอุตสาหกรรม การเงิน ตลาดทุน ภาคบริการ ภาวะถดถอยของเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การชะลอตัว การกระตุ้นเศรษฐกิจ เหล่านี้เป็นคำศัพท์เฉพาะในสาขาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งทำให้ภาษาซับซ้อนเพราะคนทั่วไปไม่เข้าใจ

คุณลักษณะความเป็นทางการ (formality)



ภาพที่ 4 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นทางการ

ความเป็นทางการ หมายถึงการยึดติดกับรูปแบบที่กำหนดโดยกฎระเบียบหรือแบบแผน ที่สืบทอดกันมา ในการใช้ภาษา ความเป็นทางการเกิดจากการหลีกเลี่ยงลักษณะเป็นกันเอง หรือลักษณะที่ไม่เป็นไปตามกฎ ดังแสดงในภาพที่ 4 คุณลักษณะความเป็นทางการมีตัวบ่งชี้ 4 ประการ คือ 1) การใช้คำและไวยากรณ์ตามมาตรฐาน 2) การใช้ศัพท์เฉพาะ/ ศัพท์บัญญัติ 3) การหลีกเลี่ยงการปนคำต่างประเทศ 4) การหลีกเลี่ยงสแลง ภาษาปาก คำหยาบ คำย่อ

1) การใช้คำและไวยากรณ์ตามมาตรฐาน

มาตรฐาน หมายถึงหลักเกณฑ์ หรือกฎระเบียบที่สังคมยอมรับว่าถูกต้อง เช่น กฎเกณฑ์ที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หนังสือไวยากรณ์ไทยที่ใช้ในการเรียนการสอน การสะกดคำให้ถูกต้อง การเลือกใช้คำให้ตรงความหมาย การใช้รูปประโยคตามกฎ ล้วนเป็นตัวบ่งชี้ของการใช้ไวยากรณ์มาตรฐาน

2) การใช้ศัพท์เฉพาะ / ศัพท์บัญญัติ

ตัวบ่งชี้นี้เป็นอันเดียวกันกับที่กล่าวข้างต้นในฐานะตัวบ่งชี้ความซับซ้อน ในที่นี้เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นทางการด้วย เนื่องจากมีกฎเกณฑ์การใช้ตามความหมายที่กำหนดไว้อย่างเข้มงวด

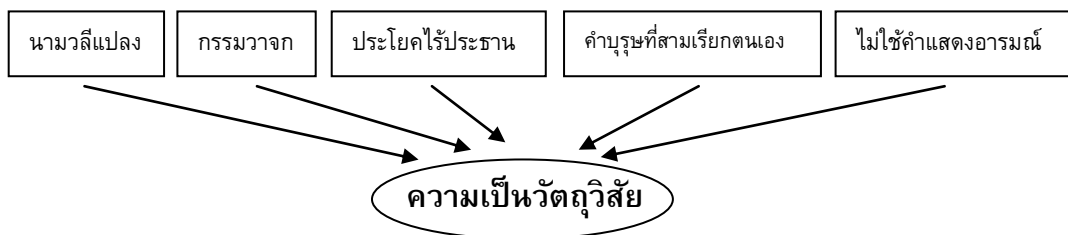
3) การหลีกเลี่ยงการปนคำต่างประเทศ

การจงใจไม่ใช้คำต่างประเทศปนในภาษาไทย เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นทางการ เช่น บทสรุปของรายงานวิจัยนี้ย่อรายละเอียดได้ครบ แต่ยังขาด *generalization* ต้องแก้ไขเป็น บทสุดท้ายของรายงานวิจัยนี้ย่อประเด็นต่างๆได้ครบ แต่ยังขาดการสรุปนัยทั่วไป (*generalization*) ในการเขียนหรือพูดแบบไม่เป็นทางการ การใช้คำต่างประเทศปนในภาษาไทยถือว่ายอมรับได้

4) การหลีกเลี่ยงสแลง ภาษาปาก คำหยาบ คำย่อ

ลักษณะเด่นอีกประการของความเป็นทางการ คือ การจงใจไม่ใช้คำสแลง เช่น เมื่ออก เร็ดอิน คู่จิ้น เยอะ ฯลฯ การเลี่ยงภาษาปาก เช่น เยอะแยะ ไม่ไหวเลย ตัวช่วย เลี่ยงคำหยาบ เช่น ไอ้ห่า ไอ้ควาย และเลี่ยงคำย่อ เช่น สปช สปก รธน (รัฐธรรมนูญ)

คุณลักษณะความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity)



ภาพที่ 5 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นวัตถุวิสัย

ความเป็นวัตถุวิสัย หมายถึง การไม่แสดงที่ท่าที่โน้มเอียงหรือเข้าข้างไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมถึงการไม่แสดงความรู้สึกเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เห็นอกเห็นใจ เสียใจ หรือชื่นชมยินดี ซึ่งเกิดจากความคิดหรือทัศนคติส่วนตัวของผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเสนอมุมมองตามเหตุผล หลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเชิงประจักษ์ หรือที่เรียกว่าเป็นวัตถุวิสัย ซึ่งตรงกันข้ามกับความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นความเป็นวัตถุวิสัย ได้แก่ 1) นามวลีแปลง 2) กรรมวาจก 3) ประโยคไร้ประธาน 4) การใช้คำบุรุษที่สามเรียกตัวผู้วิจัยเอง 5) การหลีกเลี่ยงการใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก (ดังภาพที่ 5)

1) นามวลีแปลง

ตัวบ่งชี้นี้เป็นอันเดียวกับที่กล่าวข้างต้น ในฐานะตัวบ่งชี้คุณลักษณะความซับซ้อน แต่นามวลีแปลงก็เป็นลักษณะเด่นของคุณลักษณะความเป็นวัตถุวิสัยด้วย เพราะเป็นการกล่าวกลางๆ ลอยๆ ไม่ระบุผู้กระทำ เช่น มีการทดลองในอดีตเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้. การ

กล่าวเช่นนี้เป็นการรักษาความไม่เอนเอียง ความไม่ยึดตัวบุคคลเป็นหลัก แต่เน้นที่การกระทำซึ่งก็คือความเป็นวัตถุวิสัยนั่นเอง

2) กรรมวาท

ประโยคกรรมวาท หมายถึงประโยคที่ประธานของประโยคเป็นผู้ถูกกระทำ คำกริยาคือ ถูก + สกรรมกริยา เช่น กฎหมายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นในแต่ละวัฒนธรรม. คำศัพท์ทางด้านกฎหมายในพจนานุกรมเหล่านี้ถูกแปลเป็นภาษาของประเทศสมาชิกเก่าในสหภาพยุโรปทั้ง 15 ประเทศ ประโยคประเภทนี้ทำให้ข้อความมีความเป็นวัตถุวิสัย เพราะไม่ระบุผู้ทำ เน้นข้อเท็จจริงอย่างเป็นกลางโดยไม่ต้องให้ความดีความชอบแก่ผู้ใด

3) ประโยคไร้ประธาน

ประโยคไร้ประธาน คือประโยคที่ไม่มีประธานที่สัมพันธ์กับคำกริยา แต่ผู้อ่านอาจรู้ว่าประธานที่ถูกละไปเป็นอะไร เพราะสามารถเดาได้จากบริบท เช่น ผลการวิจัยพบว่าแบบแผนการออกกำลังกายแบบท่ารำไม้พลองกระบี่กระบอง ประกอบด้วยท่าออกกำลังกาย 6 ท่า ในประโยคนี้ประธานที่ละไป คือตัวผู้เขียนเอง ข้อความ ผลการวิจัย ไม่ใช่ประธาน เป็นเพียงหัวเรื่อง การเอาตัวเองออกไปจากการบอกเล่าเช่นนี้ ทำให้คำกล่าวลดความเป็นอัตวิสัยลง และทำให้เกิดวัตถุวิสัยมากขึ้น

ในบางประโยค ไม่ชัดเจนว่าประธานที่ละไปหมายถึงตัวผู้เขียนหรือบุคคลอื่น เช่น ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะสรุปได้ว่าการที่แคว้นสุโขทัยเป็นแคว้นรากฐานของสังคมไทย และการเริ่มต้นของสุโขทัยก็ย่อมต้องได้รับอิทธิพลจากแหล่งอารยธรรมดั้งเดิม ประโยคไร้ประธานเช่นนี้มีความคลุมเครืออยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตาม การไม่ระบุว่าผู้ทำเป็นใครทำให้น้ำหนักของประโยคไปตกอยู่ที่คำกริยา ซึ่งสื่อถึงการกระทำ ทำให้ข้อความฟังดูเป็นวัตถุวิสัยมากขึ้น

4) การใช้คำบุรุษที่สามเรียกตัวผู้วิจัยเอง

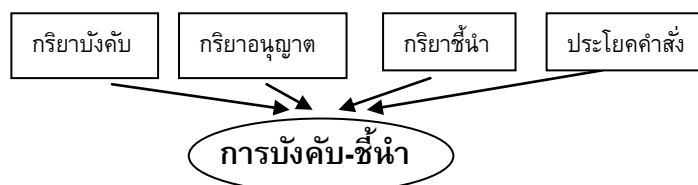
การใช้คำบุรุษที่สามเรียกตนเอง เป็นกลวิธีที่ลดความเป็นส่วนตัว คำที่พบว่าใช้มากคือ “ผู้วิจัย” เช่น หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มทดลองที่มีต่อการออกกำลังกายแบบท่ารำไม้พลองกระบี่กระบอง คำอื่นที่มีใช้รองลงมา คือ “ผู้เขียน” คำดังกล่าวนี้พบมากในการเขียนทางวิชาการของคนไทย ซึ่งในภาษาอังกฤษพบที่ใช้คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่งมากกว่า เช่น *I will assume that the steps are too familiar to warrant repetition here. Let me provide an illustration of this problem.*

5) การหลีกเลี่ยงการใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก

คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก เป็นการแสดงความเป็นกลาง มีการตัดสิน มีการประเมิน และมีการแสดงทัศนคติที่เอนเอียง ดังนั้นหากต้องการให้ภาษามีความเป็นวัตถุวิสัย ต้องหลีกเลี่ยง

คำพวกนี้โดยเด็ดขาด เช่น ผลการวิจัยเป็นสิ่งที่น่าผิดหวังมาก. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในหมู่บ้านที่ผู้คนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสงสาร. ความสำเร็จที่น่าชื่นชมมาจากการวางนโยบายที่เลิกล้ำของประเทศสิงคโปร์ คำว่า น่าผิดหวัง น่าสงสาร น่าชื่นชม เลิกล้ำ และคำอื่นๆ ในทำนองนี้ต้องหลีกเลี่ยงหากต้องการให้ภาษาที่พูดหรือเขียนมีความเป็นวัตถุวิสัย

คุณลักษณะการการบังคับ-ชี้แนะ



ภาพที่ 6 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการบังคับ-ชี้แนะ

การบังคับ-ชี้แนะหมายถึงการใช้ภาษาที่สื่อความถึงการบอกให้ผู้อื่นทำบางสิ่งบางอย่างตามที่ผู้พูดต้องการ ผู้พูดหรือ ผู้ส่งสารอาจเป็นผู้ที่มีอำนาจบังคับ (authority) หมายถึง อำนาจในการสั่งให้ทำหรือไม่ให้ทำ อำนาจในการสั่งให้ปฏิบัติ และอำนาจในการกำหนดว่าสิ่งนั้นๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำ การแสดงอำนาจบังคับพบมากในภาษากฎหมาย แสดงให้เห็นว่าผู้ส่งสารมีอำนาจในการบังคับให้ผู้รับสารปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามคุณลักษณะนี้รวมการชักจูงให้ผู้ฟังทำตามโดยไม่บังคับด้วย เรียกการชี้แนะ ตัวบ่งชี้ของการบังคับ-ชี้แนะ ตามภาพที่ 6 ได้แก่ 1) การบังคับ 2) การอนุญาต 3) การชี้แนะ 4) ประโยคคำสั่ง

1) การบังคับ

คำกริยาบังคับที่เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะการแสดงอำนาจบังคับได้แก่ คำว่า ห้าม ให้ ต้อง จำต้อง พึง สั่ง บังคับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (10) ห้าม จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๘ ใช้ยื่นขอจดทะเบียนหรือเข้าเกี่ยวข้องกับไม่ว่าในทางใดกับชื่อทางการค้าเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการดังกล่าวของโจทก์
- (11) ให้ จำเลยที่ ๑ ใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์เดือนละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท นับแต่วันฟ้อง
- (12) การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้อง เป็นไปตามหลักนิติธรรม
- (13) ผู้รับจ้างจำต้องยอมให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างตรวจตราการงานได้ตลอดเวลาที่ทำอยู่นั้น
- (14) ค่าฤชาธรรมเนียมทำสัญญาเช่นนั้น คู่สัญญาพึง ออกใช้เสมอกันทั้งสองฝ่าย
- (15) ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะสั่ง ดลสืบพยาน
- (16) ท่านบังคับ ให้มีรายการดังนี้ คือ (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน (2) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

2) กริยาอนุญาต

คำกริยาอนุญาตที่เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะบังคับ-ชี้แนะ โดยใช้อำนาจบังคับตามสถานภาพของตน ได้แก่คำว่า อนุญาต อาจ สามารถ ให้ ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(17) พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ออกใบจองต่อไป

(18) ผู้ฟ้องคดีจึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑ ของประกาศสอบราคาจ้าง และข้อ ๓ ของเอกสารสอบราคาจ้างอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่อาจผ่อนผันได้

(19) บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล

(20) การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่...โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้

(21) บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้

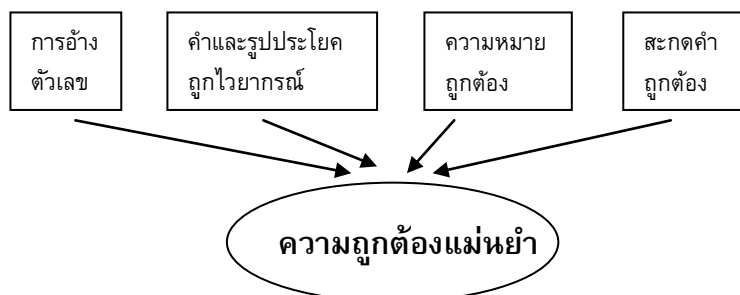
3) กริยาชี้แนะ

กริยาชี้แนะ คือคำกริยาที่สื่อความหมายในเชิงเสนอแนะว่าผู้ฟังควรทำอะไรและผู้พูดต้องการอะไร เช่น สมควร เห็นควร เชิญชวน ขวน เสนอ แนะนำ ควร อยาก ประสงค์ ต้องการ หวัง คำกริยาเหล่านี้ก็เป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะการบังคับ-ชี้แนะ

4) ประโยคคำสั่ง

ลักษณะทางภาษาอีกลักษณะที่บ่งชี้การบังคับหรือชี้แนะ คือประโยคคำสั่ง ซึ่งหมายถึงประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำกริยา แต่ประธานที่ไม่ปรากฏคือบุรุษที่สอง เช่น ติดตามการประชุม คณะกรรมการปาล์มน้ำมันวันนี้. ทดลองด้วยตัวเองสิครับ

คุณลักษณะความถูกต้องแม่นยำ (accuracy)



ภาพที่ 7 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความถูกต้องแม่นยำ

ความถูกต้องแม่นยำ หมายถึง การระบุข้อมูลที่ถูกต้อง ตรวจสอบได้ ที่มีได้เป็นการประมาณการหรือคาดคะเนเอาเองของผู้ส่งสาร ภาษาที่มีความถูกต้องแม่นยำต้องแสดงความมั่นใจของผู้เขียน และปราศจากความสับสน โดยเฉพาะในการใช้คำ เช่น ศัพท์เฉพาะ หรือการกล่าว

เป็นประโยค ตลอดจนคำอธิบายประเด็นต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 7 ความถูกต้องแม่นยำมีตัวบ่งชี้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การอ้างตัวเลข 2) การใช้คำและรูปประโยคที่ถูกไวยากรณ์ 3) การใช้คำถูกต้องตามความหมาย 4) การสะกดคำที่ถูกต้อง

1) การอ้างตัวเลข

เพื่อความถูกต้องแม่นยำ ไม่ต้องเดา หรือตีความ ในภาษากฎหมาย และภาษาวิชาการมีการอ้างตัวเลข เพื่อระบุเวลา สถานที่ และข้อเท็จจริงอื่นๆ เช่น เล่มของวารสาร ตัวบทกฎหมาย

2) การใช้คำและรูปประโยคที่ถูกไวยากรณ์

ความถูกต้องแม่นยำอาจแสดงโดยการใช้คำและประโยคที่ถูกไวยากรณ์ เช่น ในภาษาอังกฤษ คำกริยาต้องมีการเติมหน่วยคำระบุกาล ถ้าไม่ระบุจะถือว่าขาดความถูกต้องแม่นยำ เพราะการแยกอดีตกับปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญในภาษาอังกฤษ คำนามนับได้ในภาษาอังกฤษก็ต้องแสดงรูปบุรุษว่าเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ จึงจะทำให้เกิดความถูกต้องแม่นยำ

ส่วนในภาษาไทย มีตัวอย่างเช่น การใช้คำราชาศัพท์ที่ถูกต้องตามกฎหมายของไวยากรณ์ไทย การใช้คำลักษณนามที่ถูกต้อง เช่น กษัตริย์ 3 องค์ นักวิชาการ 3 คน ภิกษุ 3 รูป ฤๅษี 3 ตน ช้าง 3 เชือก แมว 3 ตัว การแยกความแตกต่างเช่นนี้เป็นผลของวัฒนธรรมไทย จึงมีความสำคัญที่ต้องใช้ให้ถูกต้อง การใช้รูปประโยคที่ถูกต้องก็ทำให้เกิดความถูกต้องแม่นยำ ประโยคที่มีโครงสร้างหลวมๆ เช่น นักวิชาการศึกษาภาษากลุ่มชาติพันธุ์ภาคสนามระยะเวลานาน ถือว่าไม่ถูกไวยากรณ์เพราะขาดคำเชื่อมและคำกริยาหลัก ต้องแก้เป็น นักวิชาการที่ศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มักออกภาคสนามเป็นระยะเวลานาน

3) การใช้คำถูกต้องตามความหมาย

การใช้คำถูกต้องตามความหมาย คือ การเลือกคำโดยดูความหมายให้ตรงกับบริบท ต้องระวังคำที่มีความคล้ายกัน เช่น ภาพพจน์ กับ ภาพลักษณ์ ลิขสิทธิ์ กับ สิทธิบัตร กริยา กับ กิริยา วัตถุประสงค์ กับ เป้าหมาย ทศนะ กับ ทศนคติ โจทย์ กับ โจทก์ ภาษาวิชาการเน้นเรื่องนี้มาก เพื่อให้มีความถูกต้องชัดเจน

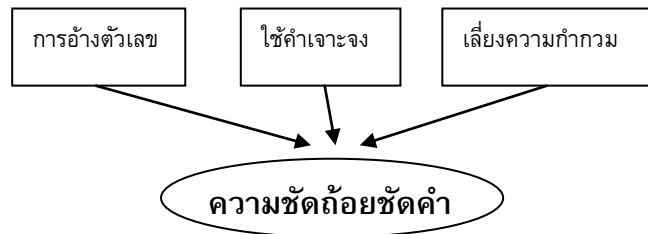
4) การสะกดคำที่ถูกต้อง

การสะกดคำที่ถูกต้องก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดความถูกต้องแม่นยำในการใช้ภาษาที่พบมาก เช่น การใช้ ฏ สะกดแทน ฎ ในคำว่า กฎ และ กฎหมาย การสับสระหว่าง กระ กับ กะ เช่น กระเพาะ แต่ กะเพรา กระทะ แต่ กะทิ

คุณลักษณะความขัดถ้อยขัดคำ / ความเที่ยงตรง (precision)

ความขัดถ้อยขัดคำ คือการพูดหรือเขียนโดยใช้ถ้อยคำที่เที่ยงตรง และไม่คลุมเครือ เช่น การพูดว่า ในปี พ.ศ. 2485 มีความขัดถ้อยขัดคำมากกว่า พูดว่า ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง พูด

ว่า เขาเกิดในเดือนเมษายน ชัดถ้อยชัดคำกว่า เขาเกิดในเดือนที่ร้อนจัด บริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้น 70 เปอร์เซ็นต์ของกำไรปีที่แล้ว ชัดถ้อยชัดคำกว่า บริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้นมากจนน่าพอใจจากปีที่แล้ว ตัวบ่งชี้ความชัดถ้อยชัดคำหรือความเที่ยงตรง ดังแสดงในภาพ 8 ได้แก่ 1) การอ้างตัวเลข บอกปริมาณ วัน เวลา สถานที่ 2) การใช้คำเจาะจง 3) การหลีกเลี่ยงความกำกวม



ภาพที่ 8 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความชัดถ้อยชัดคำ

1) การอ้างตัวเลข

การอ้างตัวเลข เพื่อบอกปริมาณ วัน เวลา สถานที่ ถือว่าทำให้การสื่อสารด้วยภาษามีความเจาะจง ชัดถ้อยชัดคำ และมีความเที่ยงตรง ไม่คลุมเครือ เช่น ในปีพ.ศ. 2549 มีความชัดถ้อยชัดคำมากกว่า ประมาทศวรรษที่แล้ว มีคนร้อยละ 51.45 ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้ มีความชัดถ้อยชัดคำมากกว่า มีคนประมาณกึ่งหนึ่งไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอนี้

2) การใช้คำเจาะจง

คำเจาะจง (specific word) หมายถึงคำที่มีความหมายเฉพาะชัดเจน ไม่ใช่คำทั่วไป หรือ คำจำกัดกลุ่ม เช่น ผู้หญิง มีความหมายเจาะจงกว่า คน และ ผู้หญิงสาว ก็มีความหมายเจาะจงกว่า ผู้หญิง ปลาจระเม็ด ปลากระพง ปลาเก๋า ปลาสำลี เป็นคำเจาะจง แต่คำว่า ปลาทะเล หรือ ปลา เป็นคำที่มีความหมายทั่วไป การใช้คำเจาะจงทำให้เกิดความชัดถ้อยชัดคำ

3) การหลีกเลี่ยงความกำกวม

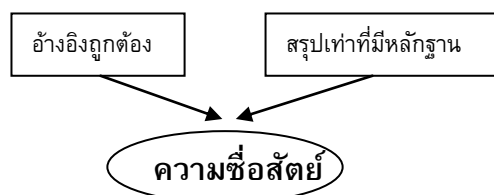
ลักษณะทางภาษาอีกประการที่ทำให้เกิดความชัดถ้อยชัดคำ คือ การหลีกเลี่ยงความกำกวม ประโยคที่กำกวม คือประโยคที่มีความหมายสองนัย ซึ่งทำให้ผู้รับสารตีความต่างกันไป เป็นลักษณะที่ทำให้ภาษาไม่มีความชัดถ้อยชัดคำ ตัวอย่างความกำกวมมีดังนี้

(22) เจลอาบน้ำขวดไวน์ 750ML Ebou ผลิตจากสารสกัดไวน์แดง ช่วยผ่อนคลาย ทำให้ผิวกายเนียนนุ่ม ขาวกระจ่างใส

ข้อความนี้มีความกำกวม ความหมายแรกคือสารสกัดไวน์แดงช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย ทำให้ผิวกายเนียนนุ่ม ขาวกระจ่างใส ความหมายที่สอง คือ เจลอาบน้ำทำให้เกิดผลเช่นนั้น ข้อความเช่นนี้ทำให้ภาษาไม่มีความชัดถ้อยชัดคำ

คุณลักษณะความซื่อสัตย์ (honesty)

ความซื่อสัตย์ หมายถึงความรับผิดชอบที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องตระหนักตลอดเวลาว่า จะต้องเสนอทุกอย่างโดยไม่ดัดแปลงหรือตกแต่งข้อมูลให้เป็นอย่างที่ต้องการ ตลอดจนการสรุปข้อความของตนเองและของผู้อื่นอย่างไม่บิดเบือน คุณลักษณะความซื่อสัตย์แสดงโดย 1) การอ้างอิงแหล่งที่มาของสารสนเทศ หรือข้อมูลอย่างถูกต้อง และ 2) การไม่สรุปเกินจริง ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความซื่อสัตย์

1) การอ้างอิงที่ถูกต้อง

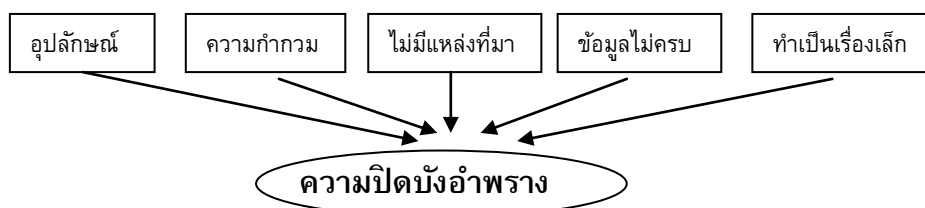
การอ้างอิงที่ถูกต้อง คือการบอกว่านำสารสนเทศมาจากที่ใด หรือจากใคร เป็นการแสดงความรับผิดชอบ และในขณะเดียวกันก็เป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของความคิด ข้อมูล หรือผลงาน การนำผลงานของคนอื่นมาโดยไม่อ้างอิง เป็นการลักลอบผลงานผู้อื่น (plagiarism) การอ้างอิงที่เป็นที่รู้จักกันดี คือการระบุชื่อของเจ้าของผลงานที่ผู้เขียนนำมากล่าวไว้ในผลงานของตน และต้องให้รายละเอียดไว้ด้วยในรายการอ้างอิง หากการอ้างอิงทำแบบไม่เป็นระบบหรือชัดเจนถูกต้องก็จะถือว่ามิเจตนาลักลอบผลงานผู้อื่นเช่นกัน

นอกจากนั้นการอ้างอิงยังรวมถึงการระบุแหล่งที่มาของข้อมูล และการระบุชื่อผู้เสนอสารสนเทศ เช่น การบอกชื่อผู้อ่านข่าว ชื่อผู้ดำเนินรายการ เป็นต้น เหล่านี้ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ความซื่อสัตย์ในการใช้ภาษาเช่นกัน

2) การสรุปเท่าที่มีหลักฐาน

การสรุปเท่าที่มีหลักฐาน หมายถึงการตีความ ย่อความ สรุปความตรงตามหลักฐานหรือข้อมูลที่มี ไม่จินตนาการเพิ่ม หรือเติมแต่งประเด็นเพิ่มขึ้นเอง การทำเช่นนั้นถือว่าไม่ซื่อสัตย์

คุณลักษณะความปิดบังอำพราง (concealing)



ภาพที่ 10 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความปิดบังอำพราง

ความปิดบังอำพราง หมายถึง การใช้ภาษาเพื่อปิดบัง หรือลงให้เข้าใจไปทางอื่น หรือซ่อนข้อมูลบางประการไว้ กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนถึงคุณลักษณะการปิดบังอำพราง มี 5 ประการดังแสดงในภาพที่ 10 ได้แก่ 1) การใช้อุปลักษณ์ 2) การใช้ประโยคกำกวม 3) การไม่ระบุแหล่งที่มาหรือผู้กระทำอย่างชัดเจน 4) การให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน และ 5) การทำให้ดูเป็นเรื่องเล็ก

1) การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์คือการพูดถึงสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเปรียบเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น

(23) โพลล์เผยแพร่รัฐบาลสอบผ่านผลงาน 6 เดือน (เปรียบเทียบเป็นที่ยอมรับเหมือนการสอบผ่าน)

(24) จุดประเด็นกู่คะแนนนิยม โหมโรงเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม. (เปรียบเทียบเตรียมการเลือกตั้งเหมือนการโหมโรงในการแสดง)

การใช้อุปลักษณ์เป็นการเลี่ยงไม่พูดตรงๆ ถือเป็นการปิดบังอำพรางความคิดที่แท้จริงไว้ข้างใน

2) การใช้ประโยคกำกวม

ประโยคกำกวมทำให้ภาษามีคุณลักษณะปิดบังอำพราง ตรงข้ามกับคุณลักษณะความชัดเจนชัดคำที่กล่าวข้างต้น ตัวอย่างประโยคกำกวม เช่น

(25) บริการซ่อมบำรุงรถจักรยานยนต์ฮอนด้าของท่านให้พร้อมใช้งาน ฟรีเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง น้ำมันเฟืองท้าย เปลี่ยนหัวเทียน ใส่กรองอากาศ ฟรี เช็กสภาพเครื่องยนต์พร้อมใช้งาน

ตัวอย่างนี้มีความกำกวมซึ่งเกิดจากการปรากฏของคำว่า “ฟรี” ทำให้ไม่ชัดเจนว่าสิ่งใดคือสิ่งที่ฟรี ผู้รับสารอาจตีความได้ว่าสิ่งที่ฟรีคือการบริการซ่อมบำรุงรถจักรยานยนต์ฮอนด้า การเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง น้ำมันเฟืองท้าย ฯลฯ หรือ การเช็กสภาพเครื่องยนต์ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทุกประการที่กล่าวมารวมกัน ลักษณะของภาษาเช่นนี้แสดงการปิดบังอำพราง

3) การไม่ระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจน

การไม่ระบุข้อมูลให้ชัดเจน โดยการใช้คำสรรพนาม *เขา* การใช้ประโยค *มี* ก็เป็นตัวบ่งชี้การปิดบังอำพราง เช่น

(26) เขารู้ว่ากันวากินปลาแล้วฉลาด (การใช้คำว่า *เขา* ทำให้ไม่รู้ชัดเจกว่าใครเป็นคนกล่าว)

(27) มีข่าวอีกกระแสว่า รัฐบาลอาจลงมติอนุมัติแผนรัดเข็มขัดมูลค่า 2.8 หมื่นล้านบาท (การใช้ประโยค *มี* เป็นการกล่าวเลื่อนลอย โดยไม่ระบุว่าแหล่งข่าวให้ชัดเจน)

4) การให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

การให้ข้อมูลขาดๆวันๆ หรือไม่เต็มที่ ก็บ่งชี้ความปิดบังอำพราง เช่น

(28) จากผลการทดลองใช้จริงในกลุ่มผู้ใช้ 109 ท่าน เห็นผลได้อย่างชัดเจนภายใน 3 สัปดาห์

การให้จำนวน แต่ไม่ระบุให้เต็มที่เป็นจำนวนทั้งหมด หรือบางส่วน เป็นการแสดงเจตนา ปิดบังอำพราง

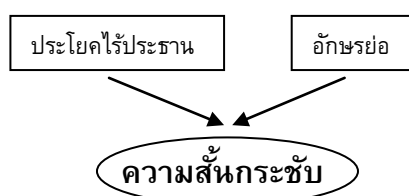
5) การทำให้ดูเป็นเรื่องเล็ก

การใช้คำที่ทำให้ข้อความสื่อความเป็นเรื่องเล็ก ไม่ยาก ก็เป็นการปิดบังอำพราง พบมากในภาษาสื่อ ประเภทโฆษณา เช่นคำที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างข้างล่างนี้

(29) ช่วยจัดขบวนอย่างง่ายดาย เพียงแค่หาบริเวณชนที่ต้องการกำจัด

(30) แค่เสียเวลาเพียงไม่กี่นาที

คุณลักษณะความสั้นกระชับ (conciseness)



ภาพที่ 11 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความสั้นกระชับ

ความสั้นกระชับ หมายถึง การให้ข้อมูลที่สั้น กระชับรัดแต่ครอบคลุมใจความสำคัญทั้งหมด ใช้เมื่อต้องสื่อสารสู่คนในวงกว้างในระยะเวลาอันรวดเร็ว ลักษณะเด่นทางภาษาที่สะท้อนถึงคุณลักษณะความสั้นกระชับ ได้แก่ 1) การใช้ประโยคไร้ประธาน และ 2) การใช้อักษรย่อ

1) การใช้ประโยคไร้ประธาน

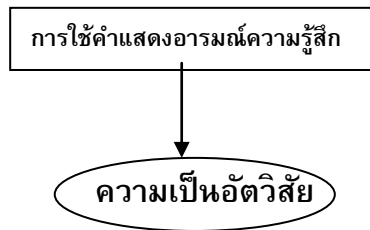
ลักษณะนี้กล่าวไปแล้วข้างต้นในฐานะตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นวัตถุวิสัย แต่ในที่นี้ ประโยคไร้ประธานทำให้ข้อความสั้นกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ

2) การใช้อักษรย่อ

การใช้อักษรย่อ เช่น พ.ศ. สปช. คสช. ช่วยลดความยาวของข้อความ นำไปสู่ความสั้นกระชับ

คุณลักษณะความเป็นอัตวิสัย

ความเป็นอัตวิสัย มีความหมายตรงข้ามกับความเป็นวัตถุวิสัย หมายถึง ความไม่เป็นกลาง ความเอนเอียง ความมีอคติ การตัดสิน หรือการแสดงออกขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนตัว คุณลักษณะความเป็นอัตวิสัยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญคือการใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก

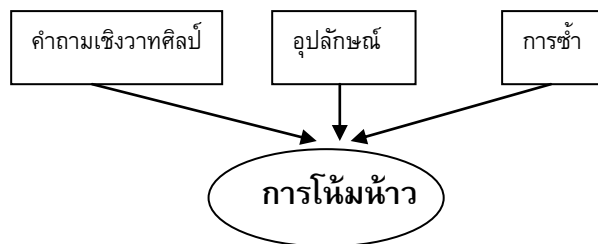


ภาพที่ 12 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นอัตวิสัย

ตัวอย่างคำแสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่น

- (31) ส่วนที่จังหวัดพังงามีเหตุน่าสลด
- (32) มือปืนจ๋อยิงที่ศีรษะของเหยื่ออย่างโหดเหี้ยม
- (33) ฮือฮาแปด 3 ครั้งแรกเมืองคอน

คุณลักษณะการโน้มน้าว (persuasion)



ภาพที่ 13 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการโน้มน้าว

โน้มน้าว มีความหมายตามพจนานุกรมว่า “ชักชวนให้เห็นดีเห็นงามหรือให้โอนอ่อนตาม” (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 599) ดังนั้น คุณลักษณะการโน้มน้าวของภาษาจึงหมายถึง ลักษณะการใช้ภาษาที่ผู้ส่งสารมีจุดประสงค์ที่จะจูงใจให้ผู้รับสารเห็นดีเห็นงาม โอนอ่อน หรือคล้อยตามสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการ โดยอาศัยกลวิธีทางภาษาแบบต่างๆ ได้แก่ 1) คำถามเชิงวาทศิลป์ 2) อุปลักษณ์ 3) การซ้ำ

1) คำถามเชิงวาทศิลป์

คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical question) หมายถึงคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ กล่าวคือ ผู้พูดกล่าวด้วยรูปประโยคคำถาม คือใช้คำแสดงการถาม เช่น หรือ หรือไม่ หรือเปล่า ไหม อะไร ใคร ไหน ทำไม ยัง ไง อย่างไร ในประโยค โดยที่แท้จริงแล้วไม่ได้มีเจตนาถาม เช่น

- (34) พี่น้องเชื่อไหมครับ กว่าจะเอาโรงพยาบาลเข้ามาได้หลายชั่วโมง
- (35) แล้วผมก็มาเป็นรัฐบาลต่างกันตรงไหนครับ กระบวนการก็มีแค่นี้

2) อุปลักษณ์

ลักษณะนี้ได้กล่าวแล้วข้างต้นในฐานะเป็นตัวบ่งชี้คุณลักษณะการปิดบังอำพราง แต่ในหัวข้อนี้อุปลักษณ์บ่งชี้คุณลักษณะการโน้มน้าวด้วย เพราะทำให้ภาษาที่สื่อไปฟังดูน่าประทับใจ ส่งผลให้ผู้ฟังคล้อยตามได้ง่ายขึ้น เช่นการใช้คำว่า พ่อ เพื่อหมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นอุปลักษณ์ที่ประชาชนประทับใจ รู้สึกอบอุ่นว่าประชาชนไทยทั้งหมดมีพ่อคนเดียวกัน โน้มน้าวให้เกิดความรัก ความสามัคคีได้

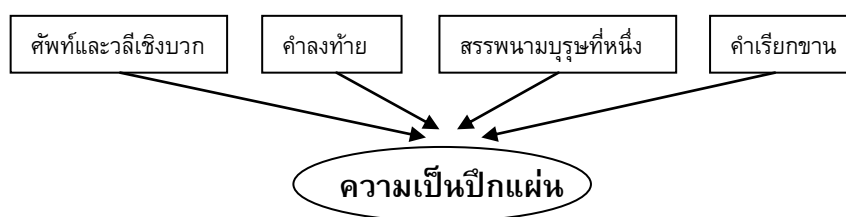
3) การซ้ำ

การซ้ำ (repetition) หมายถึง การที่ผู้พูดมีความพยายามที่จะใช้ภาษาในลักษณะของการเน้นย้ำหลายครั้งในข้อความที่ต้องการจะสื่อสาร โดยมีการเน้นย้ำคำและวลีอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการกล่าวซ้ำคำหรือกลุ่มของคำที่มีโครงสร้างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

(36) ต้องมีคนโกรธ ต้องมีคนแค้น โดยธรรมชาติ

(37) ผมไม่อยากเห็นพี่น้องประชาชนไทยเข้าใจผิด ผมไม่อยากเห็นพี่น้องประชาชนได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ผมไม่อยากให้พี่น้องประชาชนแม่แต่คนเดียว กลุ่มเดียว โกรธหรือเกลียด

คุณลักษณะความเป็นปึกแผ่น (solidarity)



ภาพที่ 14 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นปึกแผ่น

ความเป็นปึกแผ่น หมายถึงความสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่างคนที่มีความรู้สึกร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มีอุดมการณ์เหมือนกัน มีแนวความประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน ความเป็นปึกแผ่นมักเกิดจากการเป็นสมาชิกของชมรมหรือสังคมเดียวกัน และมักเกิดระหว่างคนที่มีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม ความเป็นปึกแผ่นอาจเกิดระหว่างคนที่มีสถานภาพไม่เท่าเทียมกันก็ได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่คนที่มีสถานภาพสูงกว่าใช้ภาษาที่ทำให้เห็นว่าตนลดตัวลงมาตนเท่าเทียมกับคนที่มีสถานภาพต่ำกว่า ดังตัวอย่างคลาสสิกเรื่องการใช้สรรพนามคำเรียกขานในภาษายุโรปที่คนที่มีสถานภาพไม่เท่าเทียมปรับการใช้สรรพนามให้เท่ากัน (Brown and Gilman 1960) ลักษณะเด่นทางภาษาที่บ่งชี้ความเป็นปึกแผ่นในภาษาไทย ได้แก่ 1) คำศัพท์และวลีเชิงบวก 2) คำลงท้าย 3) สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง 4) คำเรียกขาน ดังแสดงในภาพที่ 14

1) คำศัพท์และวลีเชิงบวก

ลักษณะหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นปึกแผ่น คือการใช้คำศัพท์และวลีเพื่อสร้างความรู้สึกเชิงบวก ได้แก่การใช้คำกริยา ขอ, ขออนุญาต เพื่อแสดงการถ่อมตัวของผู้พูดและสร้างความรู้สึกเชิงบวกให้แก่ผู้ฟัง ทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่น

(38) ผมขอเรียกร้องว่า สื่อสารมวลชนทุกแขนงต้องระมัดระวังในเรื่องของการจัดสรรเวลาต่างๆให้เหมาะสม

(39) ขออนุญาตแจ้งให้ทราบว่า รัฐมีนโยบายให้ประชาชนออมเงิน

2) คำลงท้าย

คำลงท้าย คือคำที่เติมข้างท้ายประโยคโดยไม่เป็นส่วนประกอบของโครงสร้างประโยค คำลงท้ายส่วนใหญ่สื่อความหมายด้านทัศนภาวะ เช่น ชะ (เสีย) เกอะ นะ หน้อย ฯลฯ และมีที่บอกสถานภาพชาย-หญิง และแสดงความรู้สึกด้วย การใช้คำลงท้ายบอกสถานภาพทำให้เกิดความรู้สึก ซึ่งแสดงความถ่อมตนของผู้พูด แต่ในขณะเดียวกันคำลงท้ายบอกทัศนภาวะทำให้เกิดความเป็นกันเอง นำไปสู่ความเป็นปึกแผ่นระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ดังตัวอย่าง (40), (41)

(40) ฆ่าตัดตอนกำลังจะมาอีกแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าใครกลัวตายเลิกชะเกอะ แต่ไม่ใช่ตำรวจฆ่านะ คุณจะฆ่ากันเอง

(41) วันนี้ที่เดินทางมาที่นี่ ก็มีท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมาด้วย ช่วยเขยิบขึ้นมามาหน้อย ครับ เดี๋ยวมองไม่เห็นนะครับ

3) สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง

การใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งทำให้เกิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งสร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และนำไปสู่ความเป็นปึกแผ่น โดยเฉพาะสรรพนามบุรุษที่หนึ่งที่รวมผู้ฟังด้วย ดังตัวอย่างข้างล่างนี้ (คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือคำที่ขีดเส้นใต้)

(42) เราควรภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา

(43) ผมอยากจะให้พวกเราได้เห็นภาพแล้วจะได้เข้าใจ

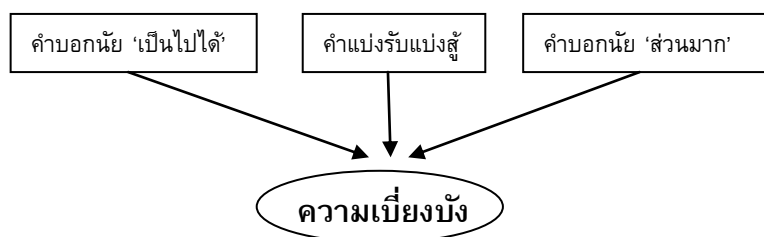
4) คำเรียกขาน

คำเรียกขาน คือคำหรือวลีที่ใช้เรียกบุคคลที่ผู้พูดต้องการพูดด้วย เป็นคำที่อยู่ข้างหน้าประโยค และไม่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างประโยค เช่น อาจารย์ครับ คุณรัชนี้ ท่านผู้ฟังที่เคารพ น้อง แต่ ตัว ต้อย ฯลฯ การใช้คำเรียกขานเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ฟัง ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี และเป็นการกระชับความสัมพันธ์ นำไปสู่ความเป็นปึกแผ่น ดังตัวอย่าง (44), (45)

(44) พี่น้อง+ที่เคารพรัก แม้ว่าผมจะได้กล่าวถึงงานจำนวนมากที่เราจำเป็นต้องทำต่อไป แต่เราคงไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์ครับ

(45) ผู้นำองค์กรท้องถิ่น ผู้นำองค์กรชุมชน และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน วันนี้ถือเป็นครั้งที่สองที่...

คุณลักษณะความเบี่ยงบัง (hedging)



ภาพที่ 15 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเบี่ยงบัง

ความเบี่ยงบัง เป็นคุณลักษณะที่เกิดจากการที่ผู้เขียนเลี่ยงที่จะพูดสิ่งที่ไม่แน่ใจ โดยลดความรุนแรง ความตรงไปตรงมาของข้อความลง หรือแสดงออกทางภาษาอย่างไม่เต็มที่ มีความคลุมเครือ และแอบซ่อนนัยบางประการไว้ ความเบี่ยงบังไม่เหมือนกับความปิดบังอำพราง ที่กล่าวข้างต้น กล่าวคือ ความเบี่ยงบังทำเพื่อให้เห็นความไม่แน่ใจของผู้พูดหรือผู้เขียน ส่วนความปิดบังอำพราง ทำเพื่อลวงผู้ฟังหรือผู้อ่านให้เข้าใจผิด และผลประโยชน์ก็จะตกแก่ผู้พูดหรือผู้เขียน ความเบี่ยงบังมีตัวบ่งชี้ คือ 1) คำบอกนัย 'เป็นไปได้' 2) คำแบ่งรับแบ่งสู้ 3) คำบอกนัย 'ส่วนมาก' ตามภาพที่ 15

1) คำบอกนัย 'เป็นไปได้'

คำบอกนัย 'เป็นไปได้' คือคำที่แสดงความหมายเป็นนัยว่าเหตุการณ์ที่ประโยคสื่อความนั้นมีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดจริง การสื่อเป็นนัยถึงความเป็นไปได้ เป็นเพราะผู้พูดไม่แน่ใจว่าสิ่งที่พูดจะเป็นจริงร้อยเปอร์เซ็นต์หรือไม่ คำที่เป็นตัวบ่งชี้ได้แก่ คำว่า โอกาส และ แนวโน้ม ดังตัวอย่าง

(46) สารเคมีทำให้มีโอกาสที่เซลล์จะเป็นมะเร็งมากขึ้น

(47) การฝึกซ้อม มีแนวโน้มทำให้อัตราการเต้นของหัวใจขณะพักลดลง

จะสังเกตได้ว่าหากตัดคำว่า โอกาส และ แนวโน้ม ออก ความหมายเชิงนัยว่าเป็นไปได้จะหมดไปทันที ทำให้ความหมายของประโยคมีความตายตัวมากที่สุดในแง่ความจริง การใช้คำบอกนัย 'เป็นไปได้' จึงทำให้เกิดการเบี่ยงบัง

2) คำแบ่งรับแบ่งสู้

คำแบ่งรับแบ่งสู้ หมายถึงคำที่สื่อความหมายในเชิงที่ผู้พูดไม่แน่ใจกับสิ่งที่พูด จึงพูดแบบ "เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง" คำที่เป็นตัวบ่งชี้ได้แก่ อาจ สามารถ น่า มัก คง บาง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(48) อาการปวดท้องในช่วงเวลาที่มีประจำเดือน อาจเริ่มปวดเมื่อใกล้ๆ จะมี ประจำเดือน หรือปวดขณะมีประจำเดือน

(49) การออกกำลังกายแบบแอโรบิก หรือที่มีการกระโดด สามารถเพิ่มมวลกระดูกได้

(50) จากประวัติไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าน่าจะรุนแรงหรือไม่ เพียงใด

- (51) การตั้งชื่อเรื่องมักตั้งตามชื่อตัวละครเอกฝ่ายชาย เช่น ขุนช้างขุนแผน รามเกียรติ์ ลิลิตพระลอ
- (52) มาตรฐานข้างต้นคงจะได้รับการประเมินว่า จะนำไปใช้ได้จริงและเหมาะสม กับสภาพท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย
- (53) ในบางราย ต้องได้รับการรักษา เช่น การหยุดเลือดด้วยการส่องกล้อง การ อดหลอดเลือดบริเวณที่มีเลือดออก

3) คำบอกนัย ‘ส่วนมาก’

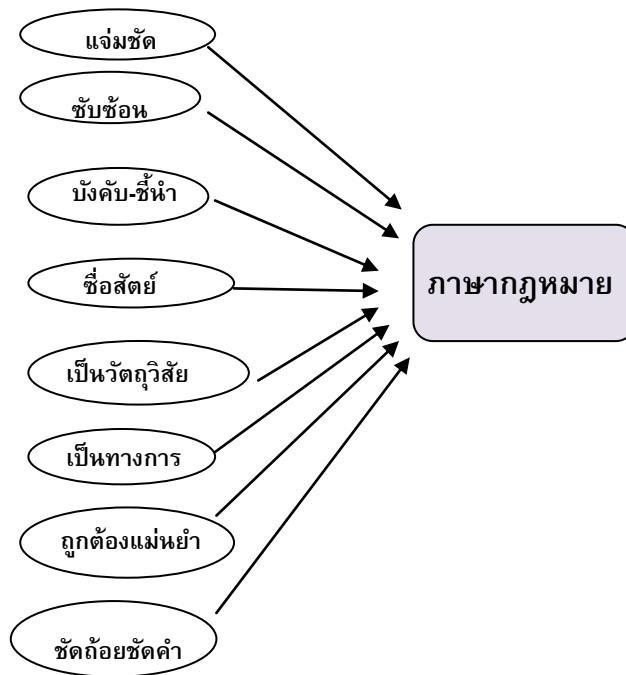
คำบอกนัย ‘ส่วนมาก’ หมายถึงคำที่สื่อความหมายว่าสิ่งที่กล่าวเป็นความจริงกับหลายกรณี หรือเป็นความจริงในภาวะทั่วไปเมื่อไม่มีอะไรที่ผิดปกติเกิดขึ้น แต่ถ้ามีปัจจัยพิเศษเกิดขึ้น คำกล่าวก็จะเป็นความจริง การเบี่ยงเบนทำนองนี้เป็นการป้องกันตัวเองของผู้พูดในกรณีไม่มั่นใจกับคำกล่าวหรือข้อสรุปของตน คำบอกนัย ‘ส่วนมาก’ ได้แก่ ส่วนใหญ่ และ โดยทั่วไป ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

- (53) ผู้ป่วยที่เป็นไวรัสตับอักเสบบีเรื้อรังส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องใช้ยารักษา เพราะเป็นระยะที่สงบ
- (54) โดยทั่วไป ยาในกลุ่มนี้จะสามารถเปิดเส้นเลือดได้ผลในราว 50-70%

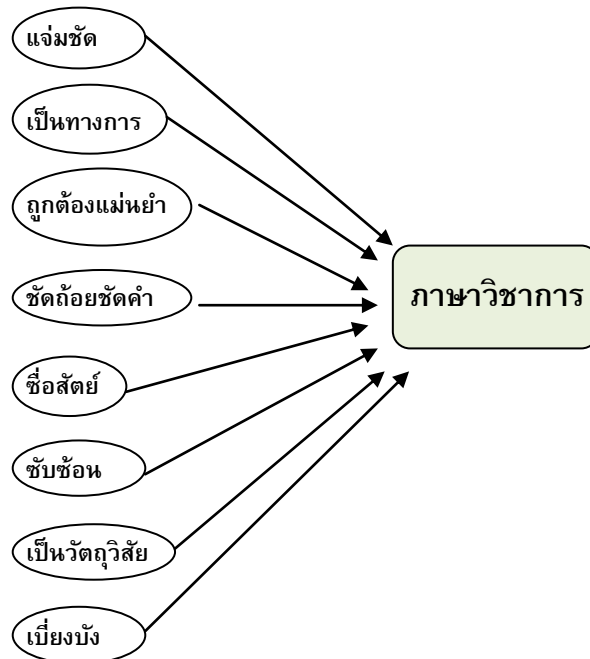
ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นการใช้คำที่บ่งชี้ความเบี่ยงเบนในภาษา และเป็นที่น่าสนใจว่า คุณลักษณะความเบี่ยงเบนน่าจะมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความซื่อสัตย์ ซึ่งคุณลักษณะทั้งสองประการนี้เป็นคุณลักษณะเด่นของภาษาวិชาการ

คุณลักษณะของภาษากฎหมาย ภาษาวិชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง

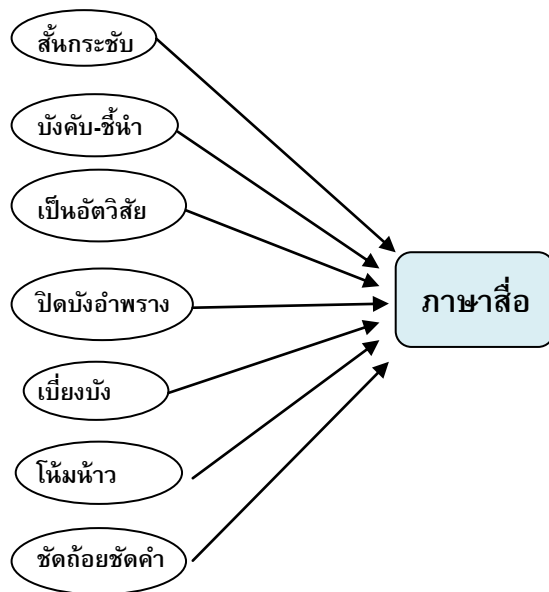
จากผลการวิเคราะห์วัจนลีลาของทำเนียบภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงไว้อย่างละเอียดในรายงานของโครงการย่อย 1-4 และจากแบบจำลองคุณลักษณะทางวัจนลีลากับตัวบ่งชี้ทางภาษาที่แสดงข้างต้น (ดูภาพที่ 1-15) ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์แบบจำลองคุณลักษณะของทำเนียบภาษาแต่ละประเภท ทั้งนี้โดยอาศัยผลการประเมินจากความถี่ของการปรากฏสูงในอันดับ 1 และ 2 ซึ่งแสดงด้วยตัวหนาในตารางที่ 1 แบบจำลองนี้จะทำให้เห็นภาพลักษณ์ของทำเนียบภาษาแต่ละประเภท อีกทั้งยังให้ความรู้ใหม่ที่กระจ่างชัดว่าวิธภาษาที่คนทั่วไปรู้สึกว่ายากต่างกันนั้น แตกต่างกันด้วยคุณสมบัติใด ตามที่แสดงในภาพที่ 16-19



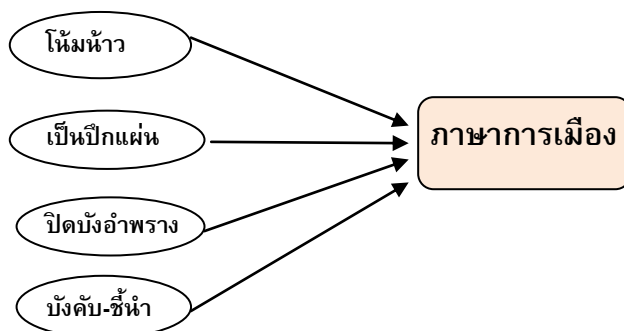
ภาพที่ 16 คุณลักษณะของภาษากฎหมาย



ภาพที่ 17 คุณลักษณะของภาษาวิชาการ



ภาพที่ 18 คุณลักษณะของภาษาสื่อ



ภาพที่ 19 คุณลักษณะของภาษาการเมือง

ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะในภาษาแห่งอำนาจ

จากแบบจำลองคุณลักษณะของทำเนียบภาษาแต่ละประเภท พร้อมผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่ทำให้ตัดสินใจว่าคุณลักษณะใดมีความเด่นมากที่สุดในการทำเนียบภาษาใด และสามารถสังเคราะห์ภาพความสัมพันธ์ของภาษาแห่งอำนาจทั้ง 4 ภาษาได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะใน 4 ทำเนียบภาษา¹

คุณลักษณะ	ทำเนียบภาษาเปรียบเทียบกันในแต่ละคุณลักษณะ
ความซับซ้อน	กฎหมาย > วิชาการ > สื่อ = การเมือง
การบังคับ-ชี้แนะ	กฎหมาย > สื่อ > การเมือง > วิชาการ
ความแจ่มชัด	วิชาการ > กฎหมาย > สื่อ = การเมือง
ความเป็นวัตถุวิสัย	กฎหมาย > วิชาการ > การเมือง > สื่อ
ความเป็นทางการ	วิชาการ > กฎหมาย
ความถูกต้องแม่นยำ	วิชาการ > กฎหมาย > สื่อ > การเมือง
ความขัดถ้อยขัดคำ	วิชาการ > กฎหมาย > สื่อ > การเมือง
ความซื่อสัตย์	วิชาการ > กฎหมาย > สื่อ > การเมือง
ความเปี่ยมบัง	วิชาการ > สื่อ > การเมือง > กฎหมาย
ความสิ้นกระชั้น	สื่อ
ความเป็นอัตวิสัย	สื่อ > การเมือง
ความปิดบังอำพราง	สื่อ > การเมือง > วิชาการ > กฎหมาย
ความโน้มน้าว	การเมือง > สื่อ > วิชาการ > กฎหมาย
ความเป็นปึกแผ่น	การเมือง > สื่อ > วิชาการ > กฎหมาย

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบทำเนียบภาษาทั้ง 4 ประเภทตามคุณลักษณะ จะเห็นความเหมือนและความแตกต่างได้ชัดเจน และสามารถแบ่งทำเนียบภาษาทั้ง 4 ออกเป็นสองกลุ่มซึ่งอยู่คนละขั้วกัน คือ กลุ่ม วิชาการ-กฎหมาย และ กลุ่ม สื่อ-การเมือง ทั้งนี้โดยพิจารณาจากความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณลักษณะในแต่ละทำเนียบภาษา (ดูรายละเอียดในรายงานโครงการย่อยที่ 1-4) ซึ่งในที่นี้ประเมินว่าทำเนียบภาษาที่คุณลักษณะใดมีความเด่นเป็นลำดับ 1 และ 2 จะถือว่ามีความใกล้เคียงกันมากจนอาจอนุมานว่ามีคุณลักษณะร่วมกัน เช่น ในด้านความแจ่มชัด ภาษาวิชาการเด่นมากกว่าภาษากฎหมาย และในด้านความเป็นวัตถุวิสัย ภาษากฎหมายเด่นกว่าภาษาวิชาการ ก็อนุมานได้ว่ามีคุณลักษณะเด่นร่วมกันทั้งสองประการ ด้วยหลักคิดเช่นนี้จึงจัดทำเนียบภาษาเป็นกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่มได้ ดังแสดงในตารางที่ 2 และ 3

¹ เครื่องหมาย > หมายความว่าคุณลักษณะตามที่เราปรากฏมากกว่าในทำเนียบภาษาดังกล่าว เครื่องหมาย = หมายความว่ามีความพอๆกัน และในช่องที่ไม่มีเครื่องหมายทำเนียบภาษา หมายความว่าไม่พบคุณลักษณะที่เรา หรือคุณลักษณะนั้นๆไม่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของภาษาวิชาการ-กฎหมาย

คุณลักษณะ	ทำเนียบภาษาเปรียบเทียบกันในแง่คุณลักษณะ	
	[-บังคับ-ชี้หน้า]	[+บังคับ-ชี้หน้า]
	[+เบี่ยงบัง]	[-เบี่ยงบัง]
[ซับซ้อน]	ภาษาวิชาการ	ภาษากฎหมาย
[แจ่มชัด]		
[เป็นวัตถุวิสัย]		
[เป็นทางการ]		
[ถูกต้องแม่นยำ]		
[ขัดถ้อยขัดคำ]		
[ข้อสัจ]		

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าภาษาวิชาการและภาษากฎหมายมีความคล้ายคลึงกันมากดังจะเห็นได้ว่ามีคุณลักษณะร่วมกันถึง 7 คุณลักษณะ ที่แสดงในคอลัมน์ที่หนึ่ง ซึ่งหากกล่าวพรรณนาโดยรวมง่าย ๆ ก็คือเป็นภาษากลุ่มเอาจริงเอาจัง ที่ผู้เขียนต้องใช้ความระมัดระวังและทักษะเป็นพิเศษ ภาพที่คนทั่วไปมองภาษาวิชาการ กับภาษากฎหมายคือเป็นภาษาที่ยาก แต่ชัดเจน ไม่เอนเอียง เป็นทางการ ถูกต้อง เทียบตรงและข้อสัจ เชื่อถือได้ อย่างไรก็ตามทำเนียบภาษาทั้งสองประเภทก็ได้เหมือนกันไปทุกประการ แต่มีลักษณะต่างกันแบบคนละขั้วบางประการ ดังแสดงโดยคุณลักษณะที่ตรงข้ามกัน 2 ประการ กล่าวคือ ภาษาวิชาการไม่มีการบังคับ-ชี้หน้าแต่มีการเบี่ยงบัง ส่วนภาษากฎหมายไม่มีการเบี่ยงบัง แต่มีการบังคับ-ชี้หน้า

ในทำนองเดียวกัน ภาษาสื่อและภาษาการเมืองก็จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ ดังแสดงในตารางที่ 3 เพราะมีความคล้ายคลึงกันมาก โดยมีคุณลักษณะร่วมกัน 4 ประการ แต่ก็มีความแตกต่างกันอยู่ 1 ประการ คือภาษาสื่อต้องมีความสันกระชับ แต่ภาษาการเมืองไม่ต้องมี

ตารางที่ 3 คุณลักษณะของภาษาสื่อ-การเมือง

คุณลักษณะ	ทำเนียบภาษาเปรียบเทียบกันในแง่คุณลักษณะ	
	[+สันกระชับ]	[-สันกระชับ]
[เป็นอัตวิสัย]	ภาษาสื่อ	ภาษาการเมือง
[ปิดบังอำพราง]		
[โน้มน้าว]		
[เป็นปึกแผ่น]		

นอกจากจะจัดทำเนียบภาษาเป็น 2 กลุ่มหรือ 2 ขั้วตรงข้ามกันดังแสดงข้างต้น ยังเป็นที่สังเกตได้ว่า เราสามารถจัดกลุ่มย่อยรองลงมาอีกได้ ซึ่งถึงแม้อาจเห็นได้ไม่ชัดเท่ากลุ่มใหญ่ดังกล่าว แต่ก็มีที่น่าสนใจ กล่าวคือ ภาษากฎหมายรวมกลุ่มกับภาษาสื่อได้ในแง่มีคุณลักษณะการบังคับ-ชี้แนะ เหมือนกัน ถึงแม้ว่าจะมีระดับของอำนาจบังคับต่างกันก็ตาม ส่วนภาษาวิชาการกับภาษาสื่อก็มีคุณลักษณะร่วมกันประการหนึ่ง คือ ความเปื่อยบ่ง ซึ่งแม้วัตถุประสงค์อาจต่างกันก็ตาม ดังแสดงในตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 คุณลักษณะของภาษากฎหมาย-สื่อ

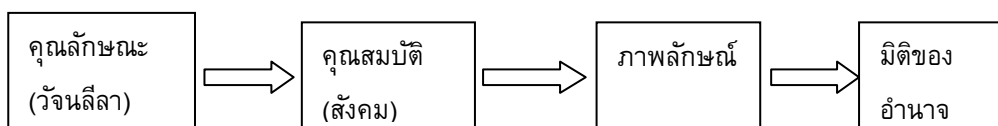
คุณลักษณะ	ทำเนียบภาษาเปรียบเทียบกันในแง่คุณลักษณะ	
[บังคับ-ชี้แนะ]	ภาษากฎหมาย	ภาษาสื่อ

ตารางที่ 5 คุณลักษณะของภาษาวิชาการ-สื่อ

คุณลักษณะ	ทำเนียบภาษาเปรียบเทียบกันในแง่คุณลักษณะ	
[ความเปื่อยบ่ง]	ภาษาวิชาการ	ภาษาสื่อ

“อำนาจ” ในภาษา

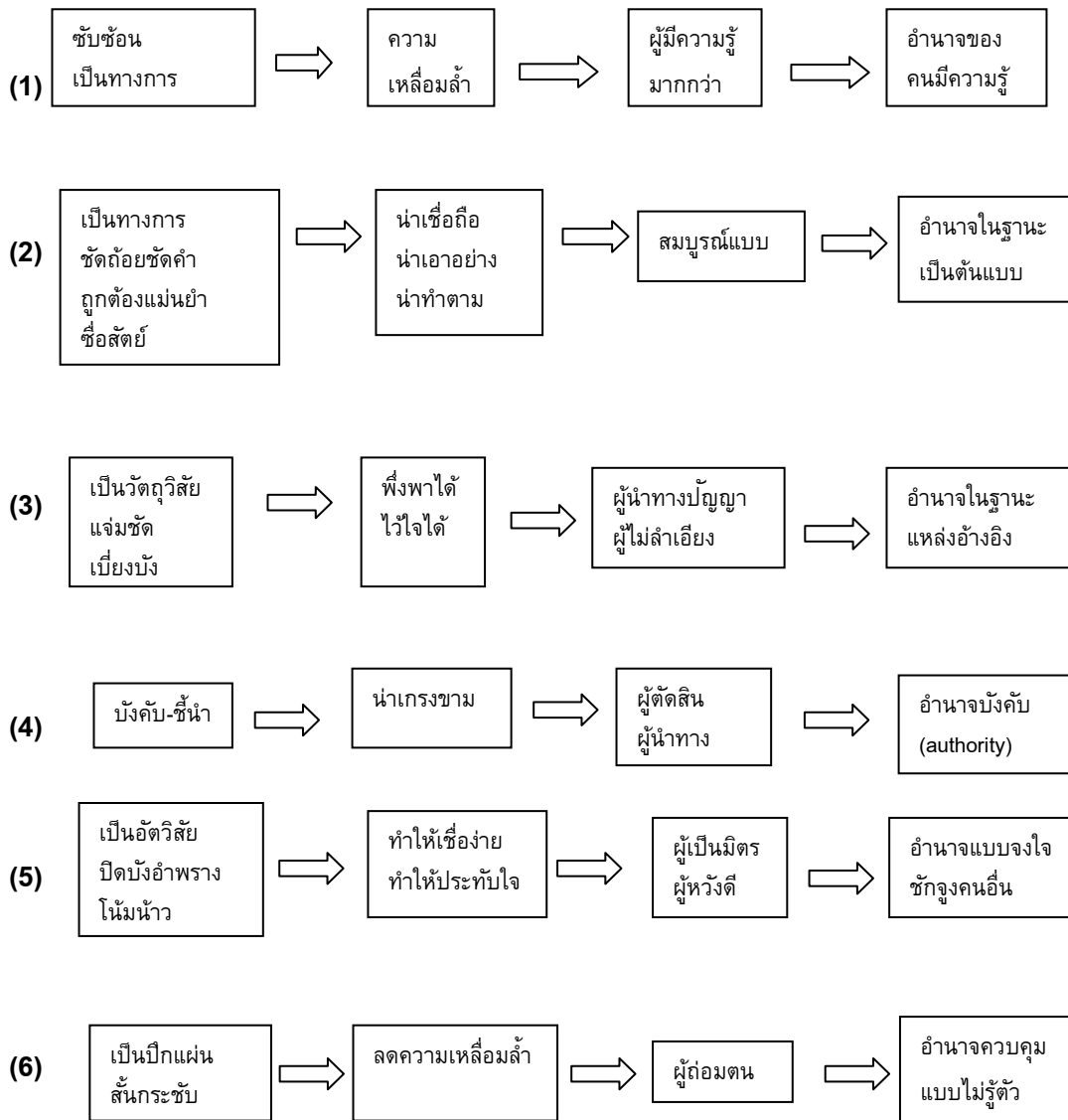
ทำเนียบภาษาที่เลือกมาศึกษาล้วนเป็นภาษาแห่งอำนาจ แต่อำนาจที่ว่าเป็นอย่างไรแบบจำลองเรื่องคุณลักษณะกับทำเนียบภาษาที่แสดงข้างต้นนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่ว่าคุณลักษณะในภาษาทั้ง 4 ประเภท สามารถนำไปสู่การตีความคุณสมบัติทางสังคมของแต่ละทำเนียบภาษา และคุณสมบัติทางสังคมก็นำไปสู่การสรุปภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสาธารณะซึ่งในที่สุดผลการตีความจะสามารถนำเราไปสู่ความเข้าใจว่าอำนาจในทำเนียบภาษาดังกล่าวมีลักษณะอย่างไร ภาพที่ 20 แสดงแนวการสังเคราะห์แบบจำลองคุณสมบัติ ภาพลักษณ์ และอำนาจในภาษาแห่งอำนาจ



ภาพที่ 20 แบบจำลองแนวการสรุปอำนาจในภาษา

คุณสมบัติทางสังคม หมายถึงลักษณะของทำเนียบภาษาที่พิจารณาจากมุมมองของสังคม เป็นคุณสมบัติที่เกิดจากคุณลักษณะของทำเนียบภาษา **ภาพลักษณ์** เป็นการตีความจากคุณสมบัติทางสังคมอีกทีหนึ่ง ส่วน**มิติของอำนาจ** หมายถึงลักษณะของอำนาจในด้านต่างๆ

ภาพที่ 21 ข้างล่างนี้ ซึ่งมี 6 ตอน เป็นผังที่สังเคราะห์ขึ้นเพื่ออธิบายว่าอำนาจในภาษาเกิดขึ้นอย่างไร



ภาพที่ 21 (1-6) จากคุณลักษณะของวจนลีลาไปสู่อำนาจในสังคม

- (1) ทำเนียบภาษาที่มีคุณลักษณะขั้นซ้อนและเป็นทางการ ซึ่งได้แก่ภาษาวิชาการและภาษากฎหมาย เป็นภาษาที่สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม คือทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนมีความรู้กับคนไม่มีความรู้ เพราะคนมีความรู้เท่านั้นที่สามารถเข้าถึงหรือเข้าใจภาษากฎหมายและภาษาวิชาการที่ซับซ้อนและเป็นทางการ ภาพลักษณ์ของภาษากฎหมายและภาษาวิชาการ จึงเป็นภาพของคนมีความรู้มากกว่าคนส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงมีอำนาจเหนือคนไม่มีความรู้
- (2) คุณลักษณะความเป็นทางการ ความขัดถ้อยขัดคำ ความถูกต้องแม่นยำ และความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของภาษาวิชาการและภาษากฎหมายทำให้ทำเนียบภาษาทั้งสองนี้มีคุณสมบัติ

น่าเชื่อถือ น่าเอาอย่าง น่าทำตาม อันทำให้เกิดภาพลักษณ์ความสมบูรณ์แบบ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ภาษาวិชาการ และภาษากฎหมายมีอำนาจในฐานะเป็นต้นแบบให้สังคม ผู้ใดหรือสิ่งใดที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นต้นแบบก็จะมีอำนาจโดยอัตโนมัติ เพราะมีอิทธิพลต่อสังคมในทางที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

(3) ภาษาที่มีคุณลักษณะความเป็นวัตถุวิสัย ความแจ่มชัด ซึ่งได้แก่ภาษาวิชาการและภาษากฎหมาย มีคุณสมบัติเป็นที่ไวใจได้ ฟังพาได้ เพราะเป็นกลาง การแสดงให้เห็นว่าทุกคำกล่าวชัดเจน เป็นกลางจึงนำไปสู่ภาพลักษณ์ของผู้นำทางปัญหาที่ไม่ลำเอียง ดังนั้นภาษากฎหมายและภาษาวิชาการจึงมีอำนาจในฐานะเป็นแหล่งอ้างอิงของสังคม

อนึ่ง ภาษาวิชาการมีคุณลักษณะความเที่ยงบังด้วย ซึ่งคุณลักษณะนี้ยังทำให้ภาษาวิชาการฟังพาได้ เพราะเป็นกลไกให้ภาษาวิชาการสะท้อนความจริงมากที่สุด ส่วนใดหรือความคิดใดที่อาจไม่เป็นจริงตามที่กล่าวก็มีการยอมรับแบบซื่อตรงและแสดงไว้เช่นนั้น คุณลักษณะนี้ทำให้ภาษาวิชาการมีความตรงไปตรงมามากที่สุด ไม่มีการบิดเบือน หรือไม่ระมัดระวังคำกล่าว ภาษาวิชาการจึงมีอำนาจเป็นแหล่งอ้างอิงของสังคมด้วยคุณลักษณะนี้ด้วย

(4) คุณลักษณะบังคับ-ชี้นำ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษากฎหมายและภาษาสื่อ ทำให้สังคมมองว่ามีคุณสมบัติน่าเกรงขาม และมีภาพลักษณ์ของผู้ตัดสินและผู้นำทาง จึงมีอำนาจ (power) แบบอำนาจบังคับ (authority) ซึ่งเป็นอำนาจตามหน้าที่ หรืออำนาจที่ได้รับการสถาปนา

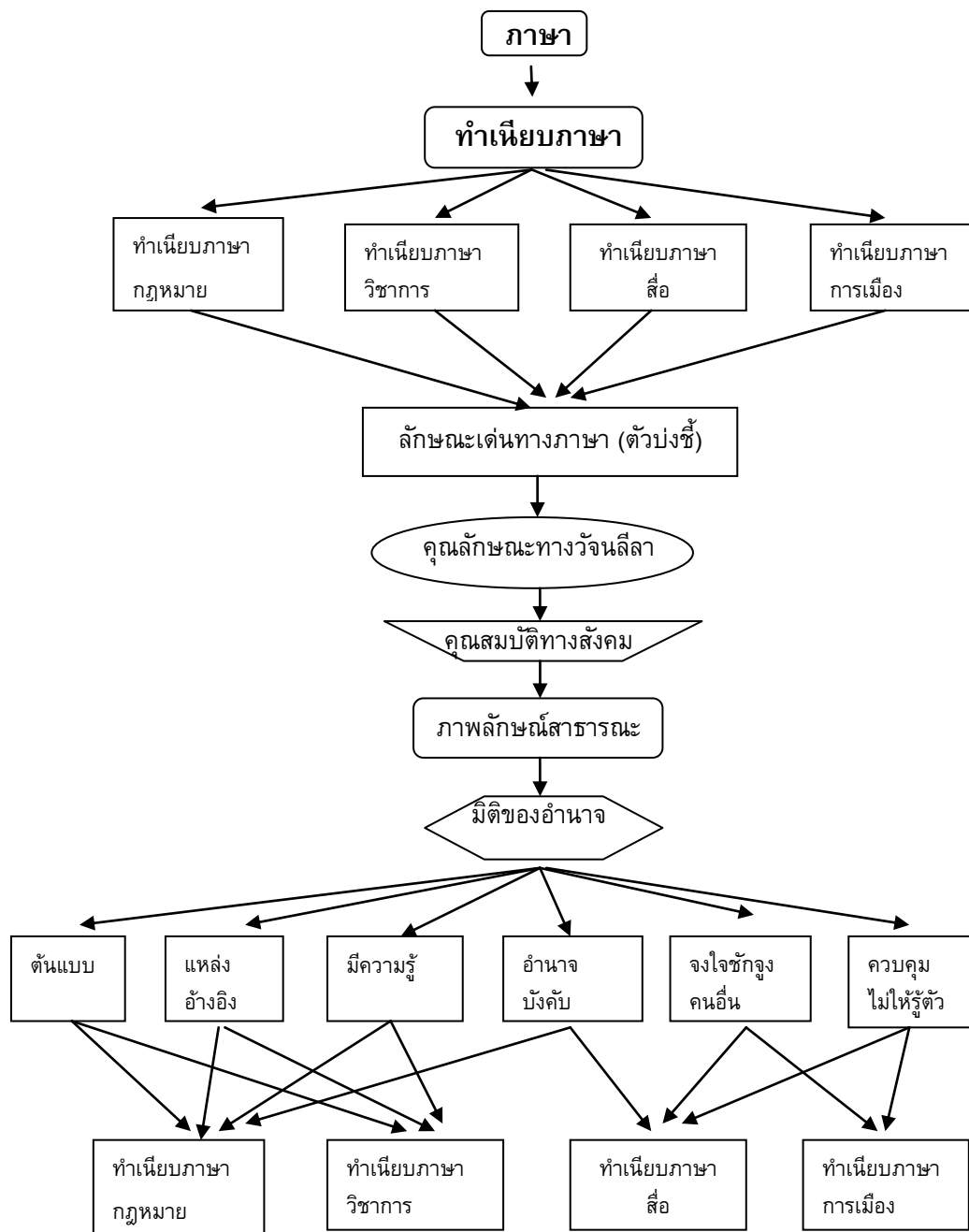
อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจว่าคุณลักษณะบังคับ-ชี้นำทำให้ภาษากฎหมายและภาษาสื่อมีส่วนเหมือนกัน ในขณะที่ภาษาวิชาการไม่มีคุณลักษณะนี้เลย ตามหลักฐานในงานวิจัยนี้ แสดงว่าภาษาวิชาการมีอำนาจควบคุมสังคมด้วยวิธีอื่น ไม่ใช่ด้วยอำนาจบังคับ

(5) คุณลักษณะความเป็นอัตวิสัย ความปิดบังอำพราง และความโน้มน้าว ทำให้ภาษาการเมืองและภาษาสื่อมีคุณสมบัติน่าประทับใจ น่าเชื่อ และมีภาพลักษณ์ของผู้เป็นมิตร ผู้หวังดี อำนาจของภาษาสื่อและภาษาการเมืองจึงเป็นอำนาจที่จูงใจชักจูงเพื่อเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของคนสังคม โดยไม่ต้องบังคับ แต่เป็นการโน้มน้าวให้เชื่อด้วยความเต็มใจ ซึ่งความเป็นอัตวิสัยก็มีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจด้วย ต่างจากอำนาจที่มาจากภาษากฎหมายซึ่งเป็นอำนาจบังคับ และอำนาจของภาษาวิชาการที่เกิดจากความศรัทธาของสังคม

(6) คุณลักษณะความเป็นปึกแผ่น เป็นคุณลักษณะเด่นภาษาการเมืองและภาษาสื่อ ความสันกระชับเป็นคุณลักษณะเด่นของภาษาสื่อ โดยรวมแล้วทั้งสองคุณลักษณะนี้ น่าจะทำให้มีคุณสมบัติทางสังคมในเชิงลดความเหลื่อมล้ำ ทำให้เกิดความเท่าเทียม ทำให้ภาษาสื่อ และภาษาการเมืองมีภาพลักษณ์ของผู้ถ่อมตน เข้ากับชาวบ้านได้ อำนาจของภาษาสื่อและภาษาการเมืองจึงเป็นอำนาจที่ควบคุมคนแบบไม่ให้รู้ตัว

สรุป

ทำเนียบภาษาที่มีอำนาจในสังคมเรียกว่า ภาษาแห่งอำนาจ งานวิจัยนี้ศึกษาภาษาแห่งอำนาจ 4 ประเภท ได้แก่ ภาษากฎหมาย ภาษาวิชาการ ภาษาสื่อ และภาษาการเมือง ผลการวิเคราะห์ลักษณะเด่นทางภาษาของแต่ละทำเนียบภาษาดังกล่าวทำให้สามารถกำหนดคุณลักษณะสำคัญของแต่ละทำเนียบภาษาได้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวยังทำให้สามารถตีความและสรุปความหมายของ “อำนาจ” ในภาษาได้ ภาพที่ 22 แสดงแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอำนาจ



ภาพที่ 22 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอำนาจ

ภาพข้างต้นอาจดูเรียบง่าย แต่ทุกคนควรตระหนักว่าการใช้ภาษาจริงๆ มีความซับซ้อนมากกว่าที่แสดงในภาพ กล่าวคือ อาจมีการซ้อนเหลื่อมกัน เช่น ภาษาสื่อบางชนิดอาจมีลักษณะเป็นภาษาวิชาการ หรือในทางตรงข้ามภาษาวิชาการที่หนักไปในทางประชาสัมพันธ์ก็จะมีลักษณะคล้ายภาษาสื่อ ภาษาสื่อกับภาษาการเมืองก็ได้เหมือนกันทุกประการอย่างที่แสดงในภาพ เช่น ภาษาสื่อมักมีความสั้นกระชับ แต่ภาษาการเมืองไม่มีคุณลักษณะนี้ ถึงแม้ว่าภาษาทั้งสองจะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงการแปรสภาพในประเภทเดียวกันด้วย อย่างไรก็ตามแบบจำลองนี้น่าจะเป็นประโยชน์ในแง่ที่ทำให้คนไทยเข้าใจว่าภาษามีอำนาจได้อย่างไร นอกจากนั้น ยังช่วยให้คนในสังคมตระหนักและไม่ตกเป็นเหยื่อของการใช้อำนาจในภาษาอย่างจงใจเพื่อตักตวงผลประโยชน์จากผู้อื่น

รายการอ้างอิง

- กฤติกา ผลเกิด. 2546. การศึกษาวัจนลีลาของประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา โรจนพานิช. 2539. ภาษากฎหมายไทย : การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์สังคม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิตติบดี ไยพูล. 2546. ภาษากฎหมายไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 20.1 (ต.ค.-ธ.ค. 46) : 1-17.
- โกเมศ ขวัญเมือง. 2549. การศึกษาแนวใหม่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- จันทิมา อังคพณชกิจ. 2554. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย เล่มที่ 6 เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาไทยกับอายุของผู้พูด. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชาคริต อนันทราวัน. 2539. รายงานการวิจัยเรื่องการใช้ภาษากฎหมายของตำรวจและอัยการ. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย.
- ชาคริต อนันทราวัน. 2549. รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะภาษาในกฎหมายตราสามดวง. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ดุลยการณ์ กรณธ์แสง. 2537. การวิเคราะห์การนิยามศัพท์ภาษากฎหมาย: กฎหมายครอบครัวและมรดก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. 2529. ภาษาไทยในกฎหมาย. วารสารภาษาและภาษาศาสตร์, 5.1 (ก.ค.-ธ.ค. 2529): 2-16.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2525. ภาษากฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. คณะนิติศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2553. ภาษากฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม. 2554. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย เล่มที่ 8 เรื่องไวยากรณ์ภาษาไทยกับชั้นอาชีพของผู้พูด. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2553. อนุประโยคขยายนาม : คุณาอนุประโยคและอนุประโยคเต็มเต็มนาม. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย:

หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างอนุประโยคเต็มเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจก, หน้า 7–65. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฝ่ายวิชาการ สุตโรไพศาล. 2552. พจนานุกรมบทกฎหมายไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุตโรไพศาล

มลุลี พรโชคชัย. 2538. การศึกษาวจนลีลาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชเนียญา กลิ่นน้ำหอม. 2546. การศึกษาวิเคราะห์ภาษากฎหมายในประมวลกฎหมายอาญา. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สมชาย สำเนียงงาม. 2554. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อยเล่มที่ 7 เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาไทยกับเพศของผู้พูด. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สมทรง บุรุษพัฒน์. 2543. ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัท เอกพิมพ์ไท จำกัด.

สัมฤทธิ์ มีวงศ์อุโฆษ. ม.ป.ป. กฎหมายกับชีวิต. กรุงเทพฯ : บริษัท สยามบรรณ จำกัด.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. 2552. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดียนตุลา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2555ก.ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb03/%bb03-20-9999-update.pdf> [วันที่เข้าถึง 10 กุมภาพันธ์ 2555].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2555ข.ประมวลกฎหมายอาญา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://web.krisdika.go.th/data/law/law4/%bb06/%bb06-20-9999-update.pdf> [วันที่เข้าถึง 10 กุมภาพันธ์ 2555].

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2542. ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2553. ชนิดของคำในภาษาไทย : การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอเอสพี.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทร์มพรรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ. 2554. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และวริศรา จันทรัฐ. 2554. อรรถวิสัยในภาษาพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ไทย. *ภาษาและภาษาศาสตร์*, 30.1 : 78-97.
- Angermeyer, P. S. 2008. Creating monolingualism in the multilingual courtroom. *Sociolinguistics Studies* 2.3: 385 – 403.
- Azuélos-Atias, S. 2010. On the Incoherence of Legal Language to the General Public. *International Journal for the Semiotics of Law*: 1-19.
- Berns, Margie and Helmut Heil. 1994. The use of English lexical items in German legal writings. *American Journal of Germanic Linguistics and Literatures* 6: 175-198.
- Biber, Douglas. 1995. *Dimensions of Register Variation: A Cross-Linguistic Comparison*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Biber, D. and Conrad, S. 2009. *Register, Genre, and Style*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bivins, P. 2008. *Implementing Plain Language into Legal Documents: The Technical Communicator's Role*. M.A. Thesis, Department of English, the College of Arts and Humanities, University of Central Florida.
- Brown and Gilman 1960. The pronouns of power and solidarity. In *Style in Language*, edited by T.B. Sebeok. M.I.T. Press. Pages 253-276.
- Bruce, N. 2002. Dovetailing language and content: teaching balanced argument in legal problem answer writing. *English for Specific Purposes* 21: 321-345.
- Butt, Peter and Castle, Richard. 2001. *Modern Legal Drafting: A Guide to Using Clearer Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Candlin, C.N., Bhatia, V.K., and Jensen, C.H. 2002. Developing legal writing materials for English Second language learners: problems and perspectives. *English for Specific Purposes*, 21: 299-320.
- Cao, Deborah. 2007. Inter-lingual uncertainty in bilingual and multilingual law. *Journal of Pragmatics*, 39: 69-83.
- Cao, Deborah. 2009. Illocutionary acts of Chinese legislative language. *Journal of Pragmatics*, 41:1329-1340.
- Collins, Daniel E. 2009. Indirectness in legal speech acts : An argument against the Out of Ritual hypothesis. *Journal of Pragmatics*, 41: 427-439.
- Curtiss, Susan; [Victoria A Fromkin](#),; [Stephen D](#). Krashen,; David;Rigler, Marilyn Rigler, (1974). ["The linguistic development of Genie"](#) (PDF). [Language](#) 50 (3): 528–554.

- Da'mova', P. 2007. The Language of Law: A Stylistic Analysis with a Focus on Lexical (Binomial) Expressions. Ph.D. Dissertation. Department of English Language and Literature, Faculty of Education, Masaryk University in Brno.
- de Klerk, V. 2003. The language of truth and reconciliation: Was it fair to all concerned? *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 21.1-2: 1-14.
- El-Farahaty, Hanem. 2010. Lexical and syntax features of English and Arabic legal discourse: A comparative study. *Comparative Legilinguistics*, 4: 59-77.
- Gales, T.A. 2010. *A Corpus and Discourse Analytic Approach to Stance in Threatening Communications*. Ph.D. Dissertation in Linguistics, Office of Graduate Studies, University of California, Davis.
- Gonzalez, A. 1996. Incongruity between the language of law and the language of court proceedings : The Philippine experience. *Language and Communication*, 16.3: 229-234.
- Guentherodt, Ingrid. 1984. Androcentric language in German legal texts and the principle of equal treatment for women and men. *Journal of Pragmatics*, 8: 241-260.
- Haviland, J. B. 2003. Ideologies of language: Some reflections on language and U.S. law. *American Anthropologist*, 105.4: 764-774.
- Hjort-Pedersen, M. 2001. Lexical ambiguity and legal translation: A discussion. *Multilingua*, 20.4: 379-392.
- Hockett, Charles F. 1960. The origin of speech. *Scientific American* 203, 88-111.
- Holmes, Janet. 2013. *Introduction to Sociolinguistics*, Fourth Edition. London and New York: Routledge.
- Indrambarya, Kitima. 2012. *On Impersonal Subjects in Thai*. Handouts of paper presented at SEALS 22, Agay, France, June 1, 2012.
- Janney, Richard W. 2002. Cotext as context : vague answers in court. *Language and Communication*, 22: 457-475.
- Joos, Martin. 1962, 1967. *The Five Clocks*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Kurzon, Dennis. 2001. The politeness of judges: American and English judicial behaviour. *Journal of Pragmatics*, 33: 61-85.
- Labov, William. 1972. *Sociolinguistic Patterns*. University of Pennsylvania Press.
- Labov, William. 2001. *Principles of Linguistic Change*, Volume II, *Social Factors*. Cambridge: Blackwell Publishers.
- Maley, Yon. 1987. The language of legislation. *Language in Society*, 16.1: 25-48.
- Mattila, Heikki E. S. 2006. *Comparative Legal Linguistics*. Hampshire, England: Ashgate.

- McKay, William R. and Charlton, Helen E. 2005. *Legal English: How to Understand and Master the Language of Law*. Essex: Longman.
- Mertz, Elizabeth. 1994. Legal Language: Pragmatics, Poetics, and Social Power. *Annual Review of Anthropology*, 23: 435-455.
- National Adult Literacy Agency. 2003. *A Plain English Guide to Legal Terms*. Dublin, Ireland: National Adult Literacy Agency.
- Prasithrathsint, Amara. 1996. Stylistic differentiation of /kaan/ and /khwaam/ nominalization in Standard Thai. In *Pan-Asiatic Linguistics : Proceedings of the Fourth International Symposium on Language and Linguistics*, Vol.IV.
- Prasithrathsint, Amara. 1997. The emergence and development of abstract nominalization in Standard Thai. In *Southeast Asian Linguistic Studies in Honour of Vichin Panupong*, edited by Arthur S. Abramson. Bangkok: Chulalongkorn University Press, 179-190.
- Prasithrathsint, Amara. 2006. Nominalization and categorization of verbs in Thai. Papers from the Fifteenth Annual Meeting of Southeast Asian Linguistics Society, edited by Paul Sidwell. Canberra: Australian National University.
- Ray, Mary Barnard and Ramsfield, Jill J. 1993. *Legal Writing: Getting It Right and Getting It Written*. Second Edition. St. Paul, Minn.: West Publishing Co.
- Ristikivi, M. 2007. Polysemy and synonymy of Latin terms in Estonian legal language [Ladina Keelest parit terminate poluseemia ja sunonu umia eesti oiguskeeles]. *Eesti Rakenduslingvistika Uhingu Aastaraamat*, 3: 253-267. (In Estonian)
- Rodman, R. 2002. Linguistics and the law: How knowledge of, or ignorance of, elementary Linguistics may affect the dispensing of justice. *Speech, Language and the Law*, 9.1: 94–103.
- Sapir, Edward. 1921. *Language. An Introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc.
- Shifeng, Ni and Kui, Sin King. 2011. A matrix of legislative speech acts for Chinese and British statutes. *Journal of Pragmatics*, 43: 375-384.
- Shuy, Roger W. 2002. A lexicography legacy of Fred Cassidy: Forensic linguistics. *American Speech*, 77.4: 344-357.
- Simpson, P. and Mayr A. 2010. *Language and Power*. Oxon: Routledge.
- Smith, T. F. 1985. Law talk: Juveniles' understanding of legal language. *Journal of Criminal Justice*, 13: 339-353.

- Stratman, J. F. 2004. How legal analysts negotiate indeterminacy of meaning in common law rules: Toward a synthesis of linguistics and cognitive approaches to investigation. *Language and Communication*, 24: 23-57.
- Tiersma, P. M. 1999. Legal Language. Retrieved from <http://www.languageandlaw.org/LEGALLANG/LEGALLANG.HTM>.
- Tieszen, B. and H. Pantoga. 2006. Gender-based miscommunication in legal discourse and its impact on the clarity of legal language. *International Journal for the Semiotics of Law* 19.1: 69-80.
- Van Laer, C. J. P., and T. Van Laer. 2007. The shortage of legal dictionaries translating European languages. *Terminology*, 13.1: 85-92.
- Villars, R. 2009. Literality and communicative intention in a case of legal ambiguity : The notion of citizenship in Hispanic – American constitutions. *Journal of Pragmatics*, 41: 2312-2332.
- Waughaugh, Ronald. 1992. *An Introduction to Sociolinguistics*. Oxford: Blackwell.
- Williams, Christopher. Forthcoming 2013. Changes in the verb phrase in legislative language in English. In Bas Aarts, Joanne Close, Geoffrey Leech and Sean Wallis (eds.), *The Verb Phrase in English: Investigating Recent Language Change with Corpora*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yang, Xinzhang. 2006. English modals and text types. *Foreign Languages and Their Teaching*, 202: 1–4.
- Zillman, Donald N. and Roth, Evan J. 2008. *Strategic Legal Writing*. Cambridge : Cambridge University Press.